27235
16

Digitized by Google

27235.16

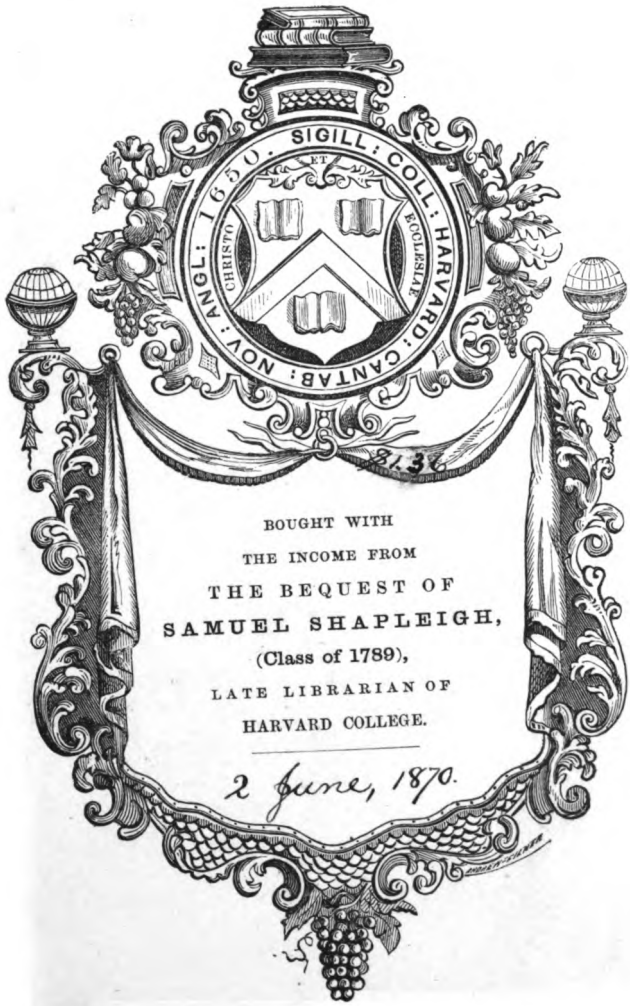

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

NARODNE PJESME

IZDALA

MATICA DALMATINSKA

O SVOM TROŠKU.

U ZADRU
Tiskom Demarki-Ružierovim
1865.

Digitized by Google

27235.16

1870, June 2.
Shapleigh Fund.
$1.36 gold.

Digitized by Google

Matici je Dalmatinskoj namjera bila izdavanjem ove knjige zadovoljiti onoj ljubavi, koju naš puk goji za svim, što se tiče narodnih običaja i uspomena; a isto doba uzgojiti u njem plemenitu ćud, koja ga gane k svemu što je pravedno i dično.

Na te obe svrhe Matica je izabrala ove narodne pjesme, jer pjesnički slog odgovara najbolje i narodnoj ćudi i duhovnom položaju neukoga našega puka.

Štioci će naći u ovoj knjizi nekoliko pjesama tiskanih ćirilicom. To je namienjeno toširemu rasprostranjivanju obostrukih slova: oni koji latinice neznadu mogu naći čim se iz prva zabaviti, pak po čem ju kašnje naučiti; a oni koji nisu ćirilici vješti, uvježbati će joj se sa malim trudom; oboji pomoću sljedeće skrižaljke.

Za skrižaljkom je *Tumač tudjih rieči,* koje nije bilo moguće po sve iztriebiti iz ovih pjesama; a na kraju knjige zabilježene su poglavite pogreške, što su se u nju uvukle, sa svojimi popravkami. Osvrćemo na vrieme štioca na popravke, jer bi najbolje bilo da svak svoju knjigu popravi, prie nego stane iz nje štiti ili pjevati.

Digitized by Google

ĆIRILSKO PISMO

istumačeno sa abecedom.

Ćirilica				Abeceda		
А	—	а	—	—	—	a
Б	—	б	—	—	—	b
В	—	в	—	—	—	v
Г	—	г	—	—	—	g
Д	—	д	—	—	—	d
Ђ	—	ђ	—	—	—	dj
Е	—	е	—	—	—	e
Ж	—	ж	—	—	—	ž
З	—	з	—	—	—	z
И	—	и	—	—	—	i
Ј	—	ј	—	—	—	j
К	—	к	—	—	—	k
Л	—	л	—	—	—	l
Љ	—	љ	—	—	—	lj
М	—	м	—	—	—	m
Н	—	н	—	—	—	n
Њ	—	њ	—	—	—	nj
О	—	о	—	—	—	o
П	—	п	—	—	—	p
Р	—	р	—	—	—	r
С	—	с	—	—	—	s
Т	—	т	—	—	—	t
Ћ	—	ћ	—	—	—	ć
У	—	у	—	—	—	u
Ф	—	ф	—	—	—	f
Х	—	х	—	—	—	h
Ц	—	ц	—	—	—	c
Ч	—	ч	—	—	—	č
Џ	—	џ	—	—	—	dž
Ш	—	ш	—	—	—	š
Ъ	—	ъ [1])				

[1]) Nema glasa, nego ga samo neki upotrebljuju uz **p** (**r**) gdje ovo slovo dolazi kao glasnik.

Digitized by Google

Tumač tudjih rieči.

A.

Abajlija - *konjska zastjeraća.*
Adet - *običaj.*
Adžamija - *nevješt.*
Aferim - *dobro! potvrdjujem.*
Air - *zadužbina.*
Ahar - *konjušnica.*
Akčija - *službenik.*
Akšam - *četvrto noćno doba po tursku.*
Alaj - *vojnička četa.*
Alem - *dragi kamen.*
Alkuran - *muhamedova knjiga.*
Amanet - *ostava, zavjet.*
Amberija - *rožulin, koi miriše na ambar.*
Anterija - *prsluk.*
Arka - *ledja.*
Arslan - *lav.*
Arzovan - *pismo, molbenica.*
Arzlak - *kalup.*
Ašluk - *trošak.*
Atlija - *konjik.*
Avaz - *glas.*
Avdes - *tursko pranje.*
Avlija - *dvor.*
Azdija - *kabanica.*
Azur - *gotov.*

B.

Bakračlija - *stremen.*
Balčak - *na sablji ručica.*
Barabar - *upored.*
Barjak - *zastava.*
Baška - *naponase.*
Bazerdjan - *trgovac.*
Be - *ajde!*
Beg - *gospodar.*
Bekrija - *ništarina, nevaljalac.*
Berber - *brijač.*
Berdivan kula - *u kojoj se sakuplja vieće.*
Berićet - *sreća.*
Biljur - *staklo.*
Bimber - *plemenito groždje.*
Binjaktaš } *kamen s kojega se uzjaše na*
Binjtas } *konja.*
Binjiš - *skrletna haljina.*
Bolozan - *ladja.*
Bošćaluk - *svatovski dar.*
Breša - *puška u Brešiu gradjena.*
Bula - *turska cura.*
Buljubaša - *četovodja.*
Buljuk - *četa, krdo.*
Buruntija - *vezirevo pismo.*
Bužak - *kut, uglo.*

Č.

Čair - *dar.*
Čalma - *mahrama zasukana oko glave.*
Čakmak - *ognjilo.*
Čakšire - *gaće.*
Čarak - *ognjilo.*
Čardak - *pod na kuli, stražbenica.*
Čaršija - *trg, plokata.*
Čauš - *glasnik.*
Čekrk - *kolotura.*
Čenget - *gvozdena kuka.*
Čiviluk - *čavao.*
Čošak - *nuglo.*
Čpag - *žep.*
Čuruk - *pokvaren.*

Ć.

Ćar - *trgovina.*
Ćeif - *dobra volja, slast.*
Ćemer - *svod; pàs; ogrlica.*
Ćeskin - *vatren, ljut.*
Ćeten - *lan.*
Ćitap - *turska vjera, knjiga.*
Ćuprija - *most.*
Ćurčija - *kožuhar.*

D.

Daidža - *ujak.*
Dambulana - *turska svirba.*
Daničkinja - *puška u Daničkoj gradjena.*
Delija - *junak.*

Digitized by Google

Demin - *gvoždje; gvozden.*
Derviš - *turski kaludjer.*
Diba - *čoha, sukno.*
Dilber - *liep.*
Din - *turski zakon.*
Dinar - *novac.*
Direk - *greda, kolac.*
Dišer - *na polje.*
Diva - *čoha, sukno.*
Divit - *mastilo, crnilo.*
Dizdar - *gradski zapovjednik.*
Dizgen, Dizgin } *povodi na uzdi, vodice.*
Djakonija - *sprava, jelo.*
Dječerma - *prsluk.*
Djem - *žvalo na uzdi.*
Djerček - *zbilja.*
Djerdek - *ložnica.*
Djerdjev - *vezilja krosanca.*
Djevahire - *konjska oprava.*
Djugum - *vodeni sud.*
Djulsija - *ružatna voda.*
Djuvegija - *mladoženja.*
Djuzel - *liep.*
Doboš - *bubanj.*
Dova - *molitva; želja.*
Durbin - *očnjak, očalin (kolinčasti.)*
Duvak - *svilena koprena.*
Duvar - *zid.*
Džamija - *turska crkva.*
Džas - *strah.*
Džaza - *masleni ili uljeni sud.*
Džeba - *železna oprsnica.*
Džebana - *oružje, bojna potrebština.*
Dželat - *krvnik.*
Dževap - *odgovor.*
Dževerdan - *puška.*
Džin - *gorostas*

E.

Efendija - *gospodin.*
Egbeta - *bisage, torba.*
Elčija - *poklisar.*
Endek - *obrov, jaruga.*
Endeze - *lakat.*
Engeča - *kopča, skoba.*
Evlad - *porod.*

F.

Fenjer - *svjetilnik.*
Fermau - *carevo pismo.*
Fes - *turska kapa.*
Frendjija (kula) - *gostinska (kula).*
Furuna - *peć.*

G.

Gadara - *sablja konjanička.*
Gagija - *koplje.*
Gazibaša - *glava nad junacim.*
Gazija - *junak.*
Gjerdan - *ogrlica.*
Gjul - *ruža; zrno.*
Gjuzel - *liep.*
Granatir - *vojnik.*

H.

Haber - *glas.*
Habihija - *konjska zastjeraća.*
Hadet - *običaj.*
Hadžija - *turski hodašasnik, koi je bio u Meki.*
Hair - *zadužbina.*
Hairli - *srećno.*
Hajinin - *prijatnik.*
Hajrala - *božja sreća.*
Hajvan - *živinče.*
Hak - *plaća.*
Halal - *blagoslov.*
Halka - *veruga, vitica.*
Haman - *kupalo.*
Har - *konjušnica.*
Haram - *proklestvo.*
Hašik - *zaljubljen.*
Hatar - *milo, rado.*
Havan - *tučak.*
Havlija - *mahrama.*
Hedjbet - *torba, kesa.*
Hendek - *obrov, jaruga.*
Hesap - *račun, zbroj.*
Hodža - *turski svećenik.*
Hrz - *snaga*

I.

Ibret - *čudo.*
Ibrišim - *sukana svila.*
Indat - *pomoć.*
Indžil - *tursko evandjelje.*
Išćil - *prsten.*

J.

Jabanac - *tudjin.*
Jacija - *peto doba turske molitve.*
Jagluk - *rubac.*
Jamak - *stjegonošin zamjenik.*

Digitized by Google

Jastuk - *blazinja, uzglavnica.*
Jazuk - *šteta.*
Jedek - *jahaćki konj.*
Jeglen - *besjeda, razgovor.*
Jemenija - *mahrama.*
Jezan - *turska molitva, što hodža moli sa munara.*
Ježdirli - *za jahanje.*
Jogunluk - *tvrdoglavost.*
Joldaš - *drug.*
Jurumuz - *čast.*

K.

Kabakija - *konjska zastjeraća.*
Kada, Kaduna } *turska gospodja.*
Kadar - *vriedan.*
Kadija - *sudac.*
Kail - *rad, zadovoljan.*
Kalauz - *vodja, vodić.*
Kalabaluk - *množina.*
Kantar - *mjerila.*
Kapidjija - *vratar.*
Kapija - *vrata.*
Kara - *crn.*
Kara-akšam - *u mrklu noć.*
Kašket - *kalpak.*
Katana - *vojnik.*
Katil - *krvnik.*
Katram - *poklina.*
Kauk - *mahrama zasukana oko glave.*
Kaur, Kaurin } *neviernik, tako turci zovu kristjane.*
Kavad - *ženska haljina.*
Kavga - *zavada, svadja.*
Kavgadjija - *svadiljica.*
Kidisati - *prietiti, napadati.*
Kiridjija - *konjušar.*
Kolan - *poprug.*
Komšija - *susjed.*
Konak - *stan, staja.*
Kondir - *vrč.*
Košija - *trk.*
Krčma - *gostiona, pivnica.*
Kujundjija - *zlatar.*
Kumaš - *svilno platno laštivo.*
Kupa - *čaša, pehar.*
Kusur - *ostatak.*
Kuršumim - *puščano zrno.*

L.

Lagum - *podkop.*
Ledjen - *bakrena zdjela.*
Lever - *vojnik na carskoj plaći.*
Londža - *odrina.*

M.

Majdan - *matica.*
Mandalo - *gvozdena motka, kojom se zatvaraju vrata.*
Mandžuk - *tatarski narod.*
Mavluta - *kabanica.*
Mehana - *gastionica.*
Mehandjija - *gostioničar.*
Melem - *mast.*
Merdivene - *ljestve, stube.*
Mermer - *mramor.*
Meteriz - *zaklon.*
Meze - *što ljudi zalažu kad piju rakiju.*
Mezil - *knjigonoša.*
Minder - *postelja, prostirač.*
Miraz - *prćija.*
Mirija - *poreza.*
Mizdrak - *koplje.*
Mosjaz - *šareni nakit po srebru ili zlatu.*
Muhurlija - *državni pečatnik.*
Mukadem (pojas) - *plemeniti.*
Munar - *kula uz džamiju.*
Murečep - *crnilo.*
Muselez - *musak.*
Muselez vino - *muškat.*
Mušaver - *vojnički častnik.*
Mušterija - *ljubovnik, kupac.*
Muštuluk - *napojnica, mazda,*

N.

Nifet - *namjera.*
Nišan - *očnik, biljega*

O.

Obrstar - *pukovnik.*
Odaja - *soba.*
Odžak - *dvor.*
Ograisati - *nagaziti.*
Ordija - *vojska.*
Oždjedlija - *dobrodošica.*

P.

Pajvan - *uže.*
Palanka - *varošica.*
Pancier - *sapletene verušice.*
Pendžer - *prozor,*
Peškeš - *dar.*

Digitized by Google

Pilav - *svadba.*
Pinjal - *nož, bodež.*
Poncari - *kasno.*
Puli - *vezen.*

R.

Rahat - *pokoj, počinak.*
Rajet - *turski podanik.*
Reza - *bioču h.*
Rezil - *sramotan.*
Rusvaj - *čudo.*
Rušpija - *dukat zlatni.*

S.

Sačma - *pušćano zrno.*
Saja - *tanko crveno suhno.*
Sajalija - *haljina od saje.*
Samur - *biele lasice koža.*
Saraj - *dvor.*
Saruk - *vidi Čalma.*
Seisana - *tovarni konj.*
Seiz - *konjušar.*
Selam - *pozdrav.*
Sepet - *košara.*
Seratlija - *krajišnik.*
Serbes - *smirno.*
Seržada - *sag, prostjerač.*
Sindžir - *lanac, verige.*
Skela - *brod, brodarica.*
Skeledjija - *brodar.*
Skrlet - *rumeljka, crveno sukno.*
Sofra, Sovra } *stô, trpeza, sinija,*
Spahija - *zemlje gospodar.*
Srčali - *staklen.*
Subaša - *poljar.*

Š.

Šanac - *ograda, tvrdjava.*
Šećer - *slador, cukar.*
Šečerli - *zasladjen, ocukren.*
Šenluk - *veselje.*
Šer - *varoš.*
Šerbet - *medovina, tursko pivo.*
Šešana - *puška nabrazdanom cievi.*
Šićar - *dobit, plien.*
Šićardžija - *pljenitelj, gusar.*
Šimšir - *busuo, plemenito drvo.*

T.

Taze - *priesan.*
Teferič - *selo, gospodska kuća na selu.*
Tefter - *računica, brojnica.*
Teftiš - *prieki sud.*
Telal - *glasnik.*
Tenef - *uzica.*
Terčija - *teletnjak, torba.*
Terzija - *krojač.*
Teste - *dvanestina.*
Testir - *sprava, dopust.*
Timar - *gospoština; soba;*
Tiranin - *usilnik.*
Topčaz - *kita.*
Trpoš - *ženska kapa, nategnuta na lozovi kovrljak.*
Tulum - *mješina.*

U.

Učkur - *gatnjik, ugaćnjak.*
Ular - *konjski oglav.*
Unkaš - *jabuka na sedlu.*
Urnek - *početak.*
Uzendjija - *stremen.*
Urun - *velik.*

V.

Vajda - *korist.*
Valka - *zublja, baklja.*
Većil - *poručnik, namjestnik.*
Vedenički - *vnetački.*
Venjer - *svjetilnik.*
Veredža - *ženska haljina turska.*
Vergija - *poreza.*
Vezir - *vojvoda.*
Vilajet - *zemlja; postojbina; sviet.*
Vildžan - *čašica.*
Vuruna - *peć.*

Z.

Zaira - *hrana.*
Zeman - *vrieme.*
Zevak - *nagoda, mir.*
Zijafet - *počast, zgoda.*
Zijan - *šteta.*
Zulum - *nasilje.*
Zulumčar - *nasilnik.*
Zulum-čalma - *resata ili kitasta čalma. vidi Čalma.*

Digitized by Google

NARODNE PJESME

Digitized by Google

Digitized by Google

NARODNE PJESME.

Rodjenje Hristovo.

Oda šta se potrese
Vedro nebo i zemlja? —
Rodi sveta Prečista
Hrista Boga našega,
Koji nam je stvorio
Vedro nebo i zemlju,
I nas grešne na zemlji.
Što je vjere u Boga,
Sve će doći pred Boga,
Sa strahom će stajati,
I s oprezom gledati,
Gdje će Gospod suditi
Svim pravednim i grešnim.

Krštenje Hristovo.

Izvila se sveta gora zelena;
To ne bila sveta gora zelena,
Već to bila sveta crkva Sofija;
U njoj poju šestokrilni andjeli,
Kod njih došla sveta dieva Marija,
Drž' u ruke Hrista Boga istina;
Govore joj šestokrilni andjeli:
"Tako t' Boga, sveta dievo Marijo!
"Ti otidi u tu bašču zelenu,
"Pak natrgaj hristogranje zeleno,
"Pak otidi Krstitelju Jovanu
"I pred njim se pokloni,
"Crnu zemlju poljubi,
"Onda njemu govori:
""Kum da mi si, Krstitelju Jovane!
""Ti da krstiš Hrista Boga istina.""
Vedro se nebo rasklopi,
Crna se zemlja zatrese,
Dok krstiše Hrista Boga istina.

Opet krštenje Hristovo.

Pošetala prečista Gospodja,
Ona zemljom i svijetom šeta,
A na ruke nosi sina svoga,
Sina svoga Isusa Hristosa;
Ona srete Krstitelj Jovana,
Ovako mu govori Gospodja:
"Ajd' ovamo, moj Jovane kume!
"Da idemo na vodu Jordana,
"Da krstimo Hrista sina moga."
Odolen se bjehu podignuli,
I dodjoše na vodu Jordana.
Stade Jovan krstit' kuma svoga,
Od straha mu knjiga ispanula;
No ga pita prečista Gospodja:
"Što bi tebi, moj Jovane kume?" —
"Kako što je, moja mila kumo!

Digitized by Google

"Pomami se Jordan voda ledna,
"E nas hoće voda potopiti;
"A sva gora popada na travu;
"A pogledaj više sebe, kumo!
"Ka' se slomi nebo na četvoro.„
Govori mu prečista Gospodja:
"A ne boj se moj Jovane kume!
"E se nije voda pomamila,
"No se voda, kume, posilila,
"E se hoće od Hrista posvetiť;
"A gora se Hristu poklonila;
"A nije se nebo salomilo,
"No andjeli nebo rasklopiše,
"Da gledaju, ka' Hrista krstimo,
"Eno Gospod na istočna vrata!„
Sveti Jovan knjige uzimaše,
Te krstio Hrista kuma svoga,
Jovan Hrista, a Hristos Jovana.
Od tade su krsta nastanula;
Sve za milost Boga velikoga,
Dam nam bude vazda na pomoći!

Svetci blago diele.

Mili Bože, čuda velikoga!
Ili grmi, il' se zemlja trese,
Il' udara more u bregove!
Niti grmi, niť se zemlja trese,
Niť udara more u bregove,
Već dijele blago svetitelji:
Sveti Petar i sveti Nikola,
Sveti Jovan i sveti Ilija,
I sa njima sveti Pantelija.
Njim' dolazi Blažena Marija,
Roni suze niz bijelo lice.
Nju mi pita Gromovnik Ilija:
"Šestro naša, Blažena Marija!
"Kakva ti je golema nevolja,
"Te ti roniš suze od obraza?„
Al' govori Blažena Marija:
"A moj brate, Gromovnik Ilija!
"Kako neću suze proljevati,
"Kad ja idem iz zemlje Indjije,
"Iz Indjije iz zemlje proklete?
"U Indjiji teško bezakonje:
"Nepoštuje mladji starijega,
"Neslušaju djeca roditelja;
"Roditelji porod pogazili,
"Crn im bio obraz na divanu
"Pred samijem Bogom istinijem!
"Kum svog kuma na sudove tjera,
"I dovede lažljive svjedoke
"I bez vjere i bez čiste duše,
"I oglobi kuma vjenčanoga,
"Vjenčanoga ili krštenoga;
"A brat brata na mejdan zaziva;
"Djever snasi o sramoti radi,
"A brat sestru sestrom nedoziva.„
Njoj govori Gromovnik Ilija:
"Sejo naša, Blažena Marija!
"Utri suze od bijela lica,
"Dok mi ovdje blago podielimo,
"Otić' ćemo Bogu na divane,
"Molit ćemo Boga istinoga,
"Nek nam dade ključe od nebesa,
"Da zatvorim' sedmera nebesa,
"Da udarim' pečat na oblake,
"Da nepadne dažda iz oblaka,
"Plaha dažda, niti rose tihe,
"Niti noću sjajne mjesečine,
"Da ne padne za tri godinice;
"Da nerodi vino ni pšenica,
"Ni za crkvu častna leturgjija.„
Kad to čula Blažena Marija,
Utre suze od bijela lica.
Kada svetci blago podieliše:
Petar uze vince i pšenicu,
I ključeve od nebeskog carstva;
A Ilija munje i gromove;
Pantelija velike vrućine;
Sveti Jovan kumstvo i bratimstvo,
I krstove od častnoga dreva;
A Nikola vode i brodove;
Pa hodoše Bogu na divane,
Moliše se tri bijela dana
I tri tavne noći bez prestanka,
Moliše se i umoliše se:
Bog im dade od nebesa ključe,
Zatvoriše sedmera nebesa,
Udariše pečat na oblake,
Te nepade dažda iz oblaka,
Plaha dažda, niti rose tihe,
Niť obasja sjajna mjesečina;
I nerodi vino ni pšenica,
Ni za crkvu častna leturgjija,
Dugo vrieme za tri godinice;
Crna zemlja ispuca od suše,
U nju živi propadaše ljudi;

Digitized by Google

A Bog pusti tešku bolezanju,
Bolezanju strašnu srdobolju,
Te pomori i staro i mlado,
I rastavi i milo i drago.
Što ostalo, to se pokajalo,
Gospodina Boga vjerovalo;
I ostaše božji blagoslovi,
Da nepadne leda ni snjiega
Do jedan put u godini dana;
Kako onda tako i danaske.
Bože mili, na svem tebi hvala!
Što je bilo, više da nebude!

Bog nikomu dužan neostaje.

Dva su bora naporedu rasla,
Medju njima tankovrha jela;
To nebila dva bora zelena,
Ni medj' njima tankovrha jela,
Već to bila dva brata rodjena:
Jedno Pavle a drugo Radule,
Medju njima sestrica Jelica.
Braća seju vrlo milovala,
Svaku su joj milost donosila,
Najposlije nože okovane,
Okovane srebrom, pozlaćene.
Kad to vidi mlada Pavlovica,
Zavidila svojoj zaovici,
Pa doziva ljubu Radulovu:
"Jetrvice, po Bogu sestrice,
"Neznaš kaka bilja od omraze,
"Da omrazim brata i sestricu?„
Al' govori ljuba Radulova:
"Oj Boga mi, moja jetrvice!
"Ja neznadem bilja od omraze,
"A i da znam nebi ti kazala;
"I mene su braća milovala,
"I milost mi svaku donosila.„
Kad to začu mlada Pavlovica,
Ona hode konjma na livadu,
Te ubode vranca na livadi,
Pa govori svome gospodaru:
"Na zlo, Pavle, seju milovao,
"Na gore joj milost donosio!
"Ubola ti vranca na livadi.„
Pavle pita sestricu Jelicu:
"Zašto, sejo? da od Boga nadješ!„
Sestrica se bratu kunijaše:
"Nisam, brate, života mi moga!
"Života mi i moga i tvoga!„
To je bratac seji vjerovao.
Kad to vidje mlada Pavlovica,
Ona hode noću u gradinu,
Te zaklala sivoga sokola,
Pa govori svome gospodaru:
"Na zlo, Pavle, seju milovao,
"Na gore joj milost donosio!
"Zaklala ti sivoga sokola.„
Pavle pita sestricu Jelicu:
"Zašto, sejo? da od Boga nadješ!„
Sestrica se bratu kunijaše:
"Nisam, brate, života mi moga!
"Života mi i moga i tvoga!„
I to bratac seji vjerovao.
Kad to vidje mlada Pavlovica,
Ona hode večer po večeri,
Te ukrade nože zaovine,
Njima zakla čedo u koljevci.
Kad u jutru jutro osvanulo,
Ona trči svome gospodaru
Kukajući i lice grdeći:
"Na zlo, Pavle, seju milovao,
"Na gore joj milost donosio!
"Zaklala ti čedo u koljevci;
"Ako li se meni nevjeruješ,
"Izvadi joj nože od pojasa.„
Skoči Pavle kan' da se pomami,
Pa on trči na gornje čardake,
Al' još sestra u dušeku spava,
Pod glavom joj zlaćeni noževi;
Pavle uze zlaćene noževe,
Pa ih vadi iz srebrnih kora,
Ali noži u krvi ogrezli.
Kad to vidje Pavle gospodaru,
Trže sestru za bijelu ruku:
"Sejo moja, da te Bog ubije!
"Bud mi zakla konja na livadi
"I sokola u zelenoj bašči,
"Zašt' mi zakla čedo u koljevci?„
Sestrica se bratu kunijaše:
"Nisam, brate, života mi moga!
"Života mi i moga i tvoga!
"Ako li mi nevjeruješ kletvi,
"Izvedi me u polje široko,
"Pa me sveži konjma za repove,
"Rastrgni me na četiri strane.„
Al' to bratac seji nevjerova,
Već je uze za bijelu ruku,

Digitized by Google

Izvede je u polje široko,
Priveza je konjma za repove,
Pa ih odbi niz polje široko.
Gdje je od nje kaplja krvi pala,
Ondje raste smilje i bosilje;
Gdje je ona sama sobom pala,
Ondje se je crkva sagradila.
Malo vrieme za tim postajalo,
Razbolje se mlada Pavlovica,
Bolovala devet godin' dana,
Kroz kosti joj trava pronicala,
U travi se ljute zmije legu,
Oči piju, u travu se kriju.
Ljuto tuži mlada Pavlovica,
Pa govori svome gospodaru:
"Oj čuješ li, Pavle gospodaru!
"Vodi mene zaovinoj crkvi,
"Nebi li me crkva oprostila.„
Kad to čuo Pavle gospodaru,
Povede je zaovinoj crkvi,
Kad su bili blizu biele crkve,
Al' iz crkve nešto progovara;
"Ne id' amo, mlada Pavlovice,
"Crkva tebi oprostiti neće.„
Kad to začu mlada Pavlovica,
Ona moli svoga gospodara:
"Oj Boga ti, Pavle gospodaru!
"Nevodi me dvoru bijelome,
"Već me sveži konjma za repove,
"Pa me odbi niz polje široko,
"Nek me živu konji rastrgaju.
To je Pavle ljubu poslušao:
Priveza je konjma za repove,
Pa je odbi niz polje široko.
Gdje je od nje kaplja krvi pala,
Ondje raste trnje i koprivje:
Gdje je ona sama sobom pala,
Jezero se ondje provalilo,
Po jezeru vranac konjic pliva,
A za njime zlaćena koljevka,
Na koljevci soko tica siva,
U koljevci ono muško čedo,
Pod grlom mu ruka materina,
A u ruci tetkini noževi.

Molitva andjelima.

Oj andjeli Božiji!
Jedni Božji učeni,
Kažite nam stazice
Do te svete vodice,
Da operem ručice,
Da se mašim ramena
Hrista Boga ranjena.

Šta da čini, ko misli Božji biti.

O čovječe pravedniče!
Jedan Božji službeniče!
Ako misliš Božij biti,
Čini dobro za života,
Poštuj brata starijega,
I tebe će mladji tvoji;
U dobru se ne ponesi,
A u zlu se ne poništi,
Na tudje se ne lakomi;
Jer, čovječe pravedniče,
Kad čovjeka samrt nadje,
Ništa s sobom ne ponese,
Već skrštene biele ruke
I pravedna djela svoja,
Što za Boga udielite
I za dušu namienite,
Eda bi vam dobro bilo
Ovog svieta i onoga.

Najveći griesi.

Raslo drvo sred raja
Plemenita dafina,
Plemenito rodila,
Zlatne grane spustila,
Lišće joj je srebrno;
Pod njom sveta postelja,
Svakog cvieća nastrta,
Ponajviše bosiljka
I rumene ružice;
Na njoj svetac počiva,
Sveti otac Nikola,
K njem' dolazi Ilija
Mironosna vojvoda,
Pa besjedi Ilija
Mironosna vojvoda:
"Ta ustani, Nikola!

Digitized by Google

"Da idemo u goru,
"Da pravimo korabe,
"Da vozimo dušice
"S ovog svieta na onaj.„
Al' besjedi Nikola:
"Okan'der se, Ilija
"Mironosna vojvodo!
"Danas jeste nedjelja,
"U njoj s' ništa ne djela,
"Već se krsti i vjenča,
"Ruse kose češljaju,
"Bielo lice umiva.„
Opet veli Ilija
Mironosna vojvoda:
"Ustaj gore, Nikola!
"Da idemo u goru,
"Da pravimo korabe.„
Al' ustade Nikola,
Odšetaše u goru,
Napraviše korabe,
Prevezoše dušice
S ovog svieta na onaj,
A tri duše ne mogu:
Jedna duša griješna,
Kuma na sud vodila;
Druga duša griješna,
S komšijom se mrazila;
Treća duša najgrešnja,
Djevojku je skudila.

Pred Bogom ćemo biti svi jednaki.

Ne znaju se kraljevi,
Ne poznaju carevi,
Ne ništе se potrebni,
Ne ponose bogati,
Kada na sud dodjemo
Gdje će Gospod suditi
Svim pravednim i greešnim.

Неблагодарни син.

Роди мајка девет пособаца,
Изродила, пак обудовила,
Све их мајка удова хранила
На преслицу и десницу руку,
Одхранила, осам иженила;
Кад је стала деветог женити,
А он мајку у гору оправља:
"Иди, мајко, у гору зелену,
"Ту ће мени сад сватови доћи,
"Па ће с' на те свати сагадити,
"Јер си ти већ стара крмељива;
"Иди, мајко, у гору зелену,
"Еда би те намјерило звјерје.„
С' штаком мајка у гору отиде,
Путем идућ' грозне сузе рони.
Сретоше је два млада путника:
"Та Бога ти, ти старице стара!
"Куд си тако рано уранила?
"Уранила, да ти береш биље?„
Мајка плаче, не мож' да говори,
Једва плачућ' ово пробесједи:
"Родила сам девет милих сина,
"Девет сина, девет пособаца,
"Изродила, пак обудовила,
"Удова сам све их одхранила,
"На преслицу и десницу руку;
"Осам сам их иженила мајка,
"Сад сам стала деветог женити,
"Девети ме у гору оправља,
"Не би л' мене изјело звјериње.„—
Али веле два млада путника:
"Врат' се натраг, ти старице стара,
"Те ти види твојих девет сина.„
Кад се мајка натраг повратила,
Девет сина девет каменова,
Девет снаха девет љутих змија;
Пак се змије по камењу вију.

Neblagodarni sinovi.

Hrani majka devet milih sina
Sve s preslice i desnice ruke;
Svi je devet iženila majka,
A kad ih je iženila majka,
Stali sini govoriti majci:
"Naša majka, naše poruganje;
"Već da hoće, naša mila majka
"Da otide u goru zelenu,
"Da je uje kakvogod zvjerinje.„
To začula mila stara majka,
Pa je njojzi vrlo žao bilo,

Digitized by Google

Pak uzima štake i pavlaku,
Pa otide u goru zelenu;
Za njom neće nitko da izadje,
Do li jedna dva mlada unuka:
"Vrat' se natrag, naša stara majko!„
Ne htjede se natrag povratiti.
Susrio je sveti Dimitrija,
Pa besjedi sveti Dimitrija:
"Vrat' se natrag, mila stara majko!„
Stara majka sveca poslušala.
Kad se ona natrag povratila,
Al' kod kuće devet milih sina,
Devet sina, devet kamenova,
Devet snaha, devet hladnih stiena,
Dva unuka, dva zlatna goluba,
Oni lete od stiene do stiene.

Ljuba Bogatoga Gavana.

Zapovjedi Gospod Bog
Dvama trima andjelom:
"O vi moji andjeli!
"Tri nebeske vojvode!
"Sidj'te s neba na zemlju,
"Sadjelajte guslice
"Od suhoga javora,
"Pa podjite po svietu,
"Kao pčela po cvietu,
"Od Božijeg prozora.
"Od sunčevog istoka,
"Te kušajte sve vjere,
"I sve redom gradove,
"Znade l' svaki za Boga
"I za ime Božije.„
Pa sidjoše andjeli,
Sidjoš' s neba na zemlju,
Sadjelaše guslice
Od suhoga javora,
Pa podjoše po svietu,
Kao pčela po cvietu,
Od Božijeg prozora,
Od sunčevog istoka,
Te kušaju sve vjere,
I sve redom gradove;
Svaki znade za Boga
I za ime Božije.
Kad dodjoše pred dvore
Bogatoga Gavana,
A tako se dodesi
Baš u svetu nedjelju,
I stajaše andjeli
Ljetnji danak do podne.
Tu ji noge bolješe,
Biele ruke trudiše
Od samsova braneći s';
Kad izidje Jelena
Ponosita gospodja,
Pred njom idu dvorkinje,
A za njome sluškinje,
Na glavi joj pauni,
Krilima joj lad čine;
I iznese Jelena
Ponosita gospodja
Ogorio kraj hljeba,
Što j' u petak miešeno,
U subotu pretano,
U nedjelju vadjeno;
To ne dade Jelena,
Kako Gospod miluje,
Nego baci Jelena
S desne noge pašmagom:
"Eto vama božjaci!
"Kakovi je taj vaš Bog,
"Koj ne može hraniti
"Svoje sluge kod sebe,
"Već ji šalje do mene?
"Imam Boga na domu,
"Koji mi je stvorio
"Od olova dvorove,
"I srebrne stolove,
"Mnogu stoku i blago.„
Pa su pošli andjeli,
Susrete ih Stevane,
Vjerna sluga Gavana,
I besjede božjaci:
"Čuješ, brate, Stevane:
"Udjel' štogod za Boga!„
A besjedi Stevane:
"Čujte, braćo, božjaci!
"Nigdje ništa ne imam,
"Razma jedno jagnješce:
"Služio sam Gavana
"Puno devet godina,
"I ništa mi ne dade,
"Razma jedno jagnješce;
"Ja sam mlieko prosio,
"Te sam jagnje hranio,
"Sada mi je jagnješce

Digitized by Google

"Od svih ovac' najbolje;
"Da mi j' ovde jagnješce,
"Ja bi vam ga sad dao,
"Zašto priete čobani,
"Da mi jagnje ukradu.„
Al' besjede andjeli:
"Hvala, brate, Stevane!
"Ako j' srce, kô jezik,
"Sad će jagne biti tu.„
Osvrte se Stevane
Ali ide jagnješce
Preko polja blejeći,
Raduje se Stevanu,
Kao svojoj majčici.
Uze Stevan jagnješce
Pa ga triput poljubi,
Pa ga dade božjaku:
"Eto, braćo, božjaci!
"Nek je vama podjela,
"Men' pred Boga molitva.„ —
""Hvala, brate, Stevane!„„
I odoše andjeli,
I odnieše jagnješce.
Kad su došli andjeli
Do prestola Hristova,
Pa kazuju Gospodu,
Kako j' bilo na zemlji
(Ono Gospod bolje zna
Nego oni što kažu),
Onda reče Gospod Bog:
"Čujete li, andjeli!
"Sidj'te s neba na zemlju,
"Pa idite ka dvoru
"Bogatoga Gavana,
"Na dvoru mu stvorite
"Balatino jezero, [1])
"Uhvatite Jelenu
"Ponositu gospodju,
"Za grlo joj vežite
"To studeno kamenje,
"Za kamenje vežite
"Nečastive djavole,
"Nek je voze po muci,
"Kao šajku po moru.„

Majka svetoga Petra.

Sveti Petar u raj podje,
Za njim majka tekom teče,
Pa besjedi stara majka:
"Stan' počekaj sine Petre,
"Da ja s tobom u raj idem.„
Al' besjedi sveti Petar:
"Vrat' se natrag, moja majko,
"Koliko si živovala,
"Nisi raja dostojala:
"Nisi gladnog nahranila,
"Ni žednoga napojila,
"Nit si gola preodjela,
"Niti bosa preobula,
"Nit si sliepom udielila,
"Ni za dušu namienila,
"Veće jedno povjesamce
"Na troje si rasciepila,
"I triput si uzdahnula:
""Jao moje povjesamce!
""Kuda ćeš se povlačiti,
""Po brdinam po dolinam,
""Po sljepačkim torbetinam!„„
Jošt besjedi sveti Petar:
"Vrat' se natrag, moja majko,
"Te nastavljaj sve vlakance,
"Sve vlakance po vlakance,
"I po njemu u raj podji.„
Povrati se stara majka,
Nastavljala sve vlakance,
Sve vlakance po vlakance;
Pošla majka po vlakancu,
Da bi raja dostajala,
Prekide se to vlakance,
Pade majka usred pakla.

Слјепац на саборима просећи.

Мили Боже на свему ти хвала!
Мили Боже и нећељо млада!
Мили Боже, помози свакоме,

[1]) U Madžarskoj pripovjedaju, da se u jezeru Balatunu, kad je nebo vedro i voda bistra, i sada vide zidine od Gavanovih dvorova; u Imoskome imaju dva jezerca, od kojih se veće, koje nigda ne presiše, zove crljeno jezero (zašto je oko njega crveno kamenje), više ovoga na brjegu poznaju se zidine od nekakve zgrade, za koje se ondje pripovieda, da su krajnji ostatak od Gavanovih dvora, pod kojima se zemlja provalila i ono jezero postalo. **Vuk.**

Digitized by Google

Сваком брату и добру јунаку,
Који оре, па сироте храни,
И сироте, и црва и мрава.
Дарујте ме, хранитељи!
Храиитељи, родитељи;
Дарујте ме браћо моја
Племенита и честита!
Браћо моја милостивна!
Немојте ме пролазити,
Мога дара проносити,
Мога дара убогога,
Убогога, маленога;
Крајцара је мален дарак,
Ал' голема задужбина;
Већ подели и намјени,
Своје мртве све спомени;
Молит' ћу вам молитвицу
За све куће добре среће,
За тежака и волака,
За путника и војника,
За пастира, гранатира,
Зарад' ђака ученика,
Радостна му мајка била! —
Дарујте ме, мила браћо!
Так' овако не гледали!
Сљепа чеда не имали
Ни у дому ни у роду,
И у свјет га не спремили,
Кано мене моја мајка
Што је у свјет оправила
(У незнану туђу земљу
А за туђим очицама)
Да се бијем и пребијам
Од немила до недрага,
Као вода о брјегове. —
Видиш, брате милостиви!
Мене воде туђе очи,
Мене хране ваше руке,
Ваше руке, тешке муке;
Ја сам жељан бјела свјета,
Бјела данка, жарка сунца,
Жарка сунца и мјесеца,
И по свјету погледати,
И све браће око себе,
Црне земље испред себе,
Ведра неба изнад себе. —
Мене воде туђе очи,
Ја с' не могу сам помоћи
А без ваше десне руке;
Нити могу узорати,
Нити могу ускопати.
Што су вама бјели дани,
То су мени тавне ноћи,
Тавне ноћи без мјесеца. —
Видиш, брате, сужњичара,
Сужњичара, тавничара,
Кој' не види жарка сунца.
Видиш, брате, сужњичара,
Сужњичара, тавничара,
Јер не видим бјела данка.
Тешке путе да путујем,
Тешке броде да бродујем,
Нит' ког знадем, ни познајем,
Већ се бијем и пребијам
Од дрвета до дрвета,
Од камена до камена,
Од немила до недрага,
Као вода о брјегове.
Сужањ ће се опростити,
Из тавнице изходити,
Ја слијепоће ни до вјека,
Ни до часа умрлога
Ни до конца самртнога.
Слијепоћа је тешка мука,
Тешка мука, тешка патња.
Видите ме очицама,
А чујте ме ушицама,
Дарујте ме ручицама
Зарад' данка данашњега
Зарад' ваше добре среће;
Срећице се наносили!
Љепа житка наживили!
Добре среће находили,
Добре среће, љепог здравља!

To isto od drugoga sljepca.

Daruj rode milostivi!
Milostivi, plemeniti!
Sretni bili, kud hodili!
Hristos mi vam sreću dao!
I današnja svetkovina,
Sveta služba i molitva
Da vam bude u pomoći
I u danu i u noći,
Na svakome mjestu, braćo!
Od Boga se radovali.
Zdravljica se nanosili,

Digitized by Google

Dobre sreće nahodili,
Mladosti se mladovali,
Liepa žitka naživili! —
Dobra braćo milostiva!
Ne bi li se duša našla,
Koja bi se smilovala,
I na Boga pogledala,
Mene sliepa darivala
I mjesecom obasjala,
Svoje mrtve spomenula,
I za zdravlje udielila,
Za otčino i majčino,
I za vaših milih mrtvi,
I za vaših roditelja.
Ja vam molim molitvicu
Svako veče, svako jutro,
Za sve kuće dobre sreće,
Za sve malo i veliko,
Za svih vaših roditelja,
Koji su vas porodili,
Na spomenak ostavili;
Za putnika i vojnika,
Za orača i kopača,
Za pastira, granatira,
I za djaka učenika,
Vesela mu majka bila!
Vidite l' me, braćo moja!
Vidite l' me, hranitelji!
Da sam željan bjela dana,
I po svietu pogledati,
Jarkog sunca i mjeseca,
Vedra neba više sebe,
Crne zemlje ispred sebe,
Svoje braće oko sebe.
Darujte me, mila braćo!
Tak' ovako ne gledali!
Sliepa čeda ne imali
U svom rodu i plemenu!
Ni ovako g' opravljali,
Kano mene moja majka
Na daleko opravila
U neznanu tudju zemlju
A za tudjim očicama,
Teške pute da putujem,
Teške brode da brodujem;
Tko me vidi, tko l' ne vidi;
Tko me zovne, tko l' ne zovne;
Darujte me braćo moja!
Darujte me ručicama
Za očiju vida svoga,
Za ručice hrane svoje,
Zarad sreće i napredka,
Zarad Boga jedinoga,
I rad časa umrloga!
Vidite l' me, braćo moja!
Vidite l' me očicama?
Čujete l' me ušicama?

Kad ko što udieli.

Hvala brate hrišćanine!
Gospod mi te darivao
I velika slava Božja!
Gospod mi vam zdravlje dao
I sve vaše zadužbine,
Gdjeno stoje dobra djela
I hrišćanske podjelice,
Koje ste mi podielili
I na Boga namienili!
Zdravljica se nanosili!
Od malena do velika,
Od mladosti do starosti;
Mladosti se namladov'o!
Desnica vam cvjećem cvala,
A dušica raj dopala,
I u raju počivala
I kod Boga pribivala,
Rajske slave uživala
Ta u carstvu nebeskome
A do suda Božijega!

Vilina posestrima.

Rano rani djevojčica
I danicu vjernu moli:
"O danice, o sestrice!
"Podaj meni svjetlost tvoju,
"Da naresim mladost moju.„
Imala je djevojčica
Bielu vilu posestrimu,
Koja j' liepo naresila:
Perom zlatnim zagladila,
I nje bieli vrat biserom,
Pak je vila pokliknula
Iz nje tanka biela grla:
"O lijepe ljepotice

Digitized by Google

"Ove mlade djevojčice!
"Vod' je, vodi u jme Boga,
"Nek ti bude u čas dobar!
"Liepi će ti rod roditi,
"Kojim ćeš se podičiti,
"Kako paun zlatnim perom,
"A pšenica ravnim poljem,
"A lozica bimber grozdjem.„

Vila zida grad.

Grad gradila bjela vila
Ni na nebu ni na zemlji,
No na grani od oblaka;
Na grad gradi troja vrata:
Jedna vrata sva od zlata,
Druga vrata od bisera,
Treća vrata od skerleta.
Što su vrata suha zlata,
Na njih vila sina ženi;
Što su vrata od bisera,
Na njih vila kćer udava;
Što su vrata od skerleta,
Na njih vila sama sjedi,
Sama sjedi, pogleduje,
Gdje se munja s gromom igra,
Mila sestra su dva brata,
A nevjesta s dva djevera;
Munja groma nadigrala,
Mila sestra oba brata,
A nevjesta dva djevera.

Ženidba sjajnoga mjeseca.

Hvalila se zvijezda danica:
"Oženit ću sjajnoga mjeseca,
"Isprosit ću munju od oblaka,
"Okumit ću Boga jedinoga,
"Djeverit ću i Petra i Pavla,
"Starog svata svetoga Jovana,
"Vojevodu svetoga Nikolu,
"Kočijaša svetoga Iliju.„
Što se hvali zvijezda danica,
Što se hvali, to joj i Bog dao:
Oženila sjajnoga mjeseca,
Okumila Boga jedinoga,
Odjeveri i Petra, i Pavla,
Starog svata svetoga Jovana,
Vojevodu svetoga Nikolu,
Kočijaša svetoga Iliju.
Stade munja dare dijeliti:
Dade Bogu nebesne visine,
Svetom Petru petrovske vrućine,
A Jovanu leda i snijega,
A Nikoli na vodi slobodu,
A Iliji munje i strijele.

Sunčeva sestra i paša tiranin.

Izvirala studena vodica,
Na vodici srebrna stolica,
Na stolici lijepa djevojka,
Žute su joj noge do koljena,
A zlaćene ruke do ramena,
Kosa joj je kita ibrišima.
Ono čudo po svijetu podje,
I to začu paša tiranine,
Pa opravi svoje dvije sluge:
"Hajte, sluge, do vode studene,
"Da vidite lijepu djevojku;
"Ako bude kako ljudi kažu,
"Uzet ću je za vjerenu ljubu.„
Odolen se podigoše sluge,
Kad dodjoše do vode studene
Al' istina, kako ljudi kažu,
Pa hodoše, te paši kazaše.
Silne svate paša okupio,
On okupi svata šest stotina,
Te otole hodoš' po djevojku.
Kad ji vidje lijepa djevojka,
Jeste mlada riječ govorila:
"Hvala Bogu, čuda velikoga!
"Da li je se paša pomamio?
"Koga hoće da uzme za ljubu,
"Da on uzme sunčevu sestricu,
"Mjesečevu prvobratučedu,
"Daničinu Bogom posestrimu!„
Pa se mlada od zemlje podigla,
I bacila u džepove ruke,
Te izvadi tri jabuke zlatne,
I baci ji nebu u visine.
Natače se svata šest stotina,
Ko će prije ugrabiť jabuke;

Digitized by Google

No tri munje od neba pukoše:
Jedna gadja dva djevera mlada,
Druga gadja pašu na dorina,
Treća gadja svata šest stotina;
Ne uteče oka za svjedoka,
Ni da kaže, kako pogiboše!

Car i djevojka.

Hvalila se ljepota djevojka:
"Presti ne ću, a ne umjem vesti;
"Babi ne ću čuvati goveda;
"Nasred gore sagradit ću crkvu,
"Temelj ću joj od mermer kamena,
"A grede ću drvo šimširovo,
"A sljeme ću drvo tamburovo.„
Ta se hvala čak do cara čula,
Pa car šalje dva ulaka mlada,
Dva ulaka, dva svoja nećaka,
Da dovedu ljepotu djevojku.
A kad su je mladi ugledali,
Nisu smjeli ni do dvora doći,
A kamo li dovesti djevojku!
Ona sjedi pred svojih dvorovih,
Pred dvorovih na zlatnih stolovih,
Samur-kalpak na oči namiče,
Golu sablju preko krila drži;
Pak hodoše caru ujcu svome:
"Svjetli care, ogrijano sunce!
"Svjetli care, kruno pozlaćena!
"Eto sablje, evo naše glave:
"Ne smjesmo joj ni do dvora doći,
"A kamo li da je dovedemo.„
To se caru sramota učini,
I car skupi svoju silnu vojsku:
Sto Tatara, dvjesta Arapina,
Još k otome trista janičara,
Da dovedu ljepotu djevojku;
A kad ji je mlada ugledala,
Ona hode u zelenu bašću,
Jelen rogom šarca osedlala,
Ljutom ga je zmijom zauzdala,
Još ga ljućom zmijom ošibuje;
Sama ide pred carevu vojsku:
Jednu vojsku buzdovanom bije,
Drugu vojsku britkom sabljom sieče,
Treću vojsku na vodu natjera;
A kad vidi care gospodine,
Bježi care niza svoje dvore,
Za njime se zulum-čalma suče,
Pa se ne smje care da obazre,
A kamo li da obmota čalmu;
Al' povika ljepota djevojka:
"Stani, care, uteći mi nećeš.„
Živoga je cara uhvatila,
Živom caru oči izvadila,
Pustila ga u goru zelenu,
Pa on ide od jele do jele,
Kako ptica od grane do grane.

Sekula i vila.

Šator penje Ugrin Janko
Ukraj Save vode hladne
Na vilino igralište
Na junačko razbojište
I na vučje vijalište;
Dok eto ti biela vila
Ugrin-Janku govorila:
"Hod' otole, Ugrin-Janko!
"Ne penji mi šator tudar;
"Ako zapeh striele moje,
"Ustrelit ću tebe, Janko.„
Janko vili odgovara:
"Ne bojim se tebe, vilo,
"Dok su meni dva sestrića:
"Ban Sekule s Mijailom.„
U to doba ban Sekule
Bielu vilu uhvatio,
Pak je vodi ujku svome,
Ujku svome Ugrin Janku.
Bogom kumi biela vila,
Bogom kumi ban Sekula:
"Bogom brate, ban Sekule:
"Ne vodi me ujku tvome,
"Ujku tvome Ugrin-Janku,
"Do tri ću ti bilja kazat':
"Prvo ću ti bilje kazat'
"Da ti ljuba rodi sina;
"Drugo ću ti bilje kazat',
"Da ti sablja sieče Turke;
"Treće ću ti bilje kazat',
"Da si častan u družini.„
Sekul vili odgovara:
"Luda li si, biela vilo!
"Bila zdrava glava moja,

Digitized by Google

"Rodit će mi ljuba sina;
"Bila krepka mišca moja
"A i oštra ćorda moja,
"Sjeći će mi sablja turke;
"Bio sobom junak dobar,
"Bit ću častan u družini.„
On odvede bielu vilu,
Darova je ujku svome.

Brat i sestra i tudjinka.

Gorica listom listala,
U njojzi bratac i seja,
Sestrica bratu govori:
"Zašto mi brate, ne dodješ?„ —
"Ja bi ti, sejo, došao,
"Ali mi ne da tudjinka,
"Tudjinka, dobra djevojka;
"Ja dobra konja osedlam,
"Tudjinka mi ga rasedla;
"Ja britku sablju pripašem,
"Tudjinka mi je odpaše:
""Kuda ćeš, dragi, kuda ćeš?
""Ravno je polje široko,
""Mutna je voda duboka,
""Ne idi, dragi, ne idi.„„

Najveća je žalost za bratom.

Sunce zadje za Neven za goru,
Junaci se iz mora izvoze,
Brojila ji mlada Gjurgjevica,
Sve junake na broj nabrojila,
Do tri njena dobra ne nabroji:
Prvo dobro Gjurgja gospodara,
Drugo dobro ručnoga djevera,
Treće dobro brata rodjenoga.
Za Gjurgjem je kosu odrezala,
Za djeverom lice izgrdila,
A za bratom oči izvadila.
Kosu sieče, kosa opet raste;
Lice grdi a lice izrasta;
Ali oči ne mogu izrasti,
Niti srce za bratom rodjenim.

Dorotija i vojvoda Janko.

Što je godir u Prologu sniega,
Sve se ono u Cetinu slieva;
A kako je jadna riba živa
Od onoga Prološkoga sniega!
Kako li je diete Nikolica
Bolujući devet godin' dana!
Od kosti mu meso odpadalo,
A kroz kosti trava pronicala;
Odbjegla ga majka i ljubovca,
A ne htjela sestra Dorotija.
Al' je bratac sestri govorio:
"Dorotijo, draga sestro moja!
"Hajde meni za goru na vodu,
"Donesi mi vode iza gore,
"Čini mi se, draga sestro moja!
"Da će mome bolu biti bolje!„
A sestrica bratu govorila:
"Muč' ne luduj, brate, dobro moje!
"Na vodi je vojevoda Janko,
"Što me j', brate, u tebe prosio
"Brez prestanka devet godin' dana,
"Nit' me daste, nit' me obećaste,
"Već se s njime mladim narugaste.„
A bratac je seki govorio:
"Nuder, seko, ako Boga znadeš!
"Ti obuci sve moje haljine,
"Savi kosu, metni kalpak na nju,
"I pripaši ćordu demeškinju,
"Pak mi hajde za goru na vodu.„
To je sestra brata poslušala,
I obuče bratove haljine,
Savi kosu, metnu kalpak na nju
I pripasa ćordu demeškinju,
I posjede konja golemoga,
Paka ide za goru na vodu.
Kad je došla za goru na vodu,
Al' tu najde Janka vojevodu,
Božju mu je pomoć nazivala:
"Božja pomoć, vojevoda Janko! „
A on njojzi tiho besjedio:
"Zdravo da si, diete Nikolica!
"Zdravo bio, kad si ozdravio!„
A ona mu liepo odgovara:
"I teb', brate, mili Bog pomoga'!„
I pita je vojevoda Janko:
"Tebi bora, diete Nikolica!
"Koja ti je golema nevolja,
"Ter si doša' za goru na vodu?„

Digitized by Google

A ona je njemu besjedila:
"Vjera moja, vojevoda Janko!
"Razboli se Dora sestra moja,
"Ter je mene ona zaklinjala,
"Da donesem vode iza gore.„
Kad je Janko rieči razumio,
Onda joj je tiho besjedio:
"Daj mi viedro, diete Nikolica,
"Daj mi viedro, da ti dodam vode
"A za ljubav Dore sestre tvoje.„
A kad joj je vodu dodavao,
Ona mu je liepo zahvalila,
Paka hode prieko polja ravna;
Kad je bila nasred polja ravna,
Ona viče tanko glasovito,
Da je ona gizdava djevojka,
Po imenu mlada Dorotija.
A kad začu vojevoda Janko,
On poleti niz to polje ravno,
Da uhvati gizdavu djevojku;
Al' j' uhvatiť Janko ne mogaše,
Jer iz polja u goru unidje.

Braća i sestra.

Hrani majka devet milih sina
I desetu kćercu mljezinicu;
Hranila ji dok ji odhranila,
Dokle bili sini na ženidbu,
A djevojka bila na udaju.
Nju mi prose mnogi prosioci:
Jedno bane, drugo gjenerale,
Treće prosi iz sela komšija.
Majka daje u selo komšiji,
Braća daju s preko mora banu,
Još su braća sestri besjedila:
"Ja ti podji, naša mila sejo,
"Ja ti podji s preko mora banu,
"Mi ćemo te često pohoditi:
"U godini svakoga mjeseca,
"U mjesecu svake nedjelice.„
To je sestra braću poslušala,
Ona podje s preko mora banu.
Al' da vidiš čuda velikoga!
Da Bog pušća od sebe moriju,
Te pomori devet milih brata,
Sama osta samohrana majka.
Tako stade tri godine dana.
Ljuto pišti sestrica Jelica:
"Mili Bože, čuda velikoga!
"Što sam vrlo braći sagriešila,
"Te me braća pohoditi neće?„
Nju mi kore mnoge jetrvice:
"Kučko jedna, naša jetrvice!
"Ti si vrlo braći omrznula,
"Té te braća pohoditi neće.„
Ljuto pišti sestrica Jelica,
Ljuto pišti jutrom i večerom.
Al' se milu Bogu ražalilo,
Pa on posla dva svoja andjela:
"Id'te dolje, dva moja andjela,
"Do bijela groba Jovanova,
"Jovanova, brata najmladjega,
"Vašijem ga duhom zadahnite,
"Od groba mu konja načinite,
"Od zemljice miesite kolače,
"Od pokrova režite darove;
"Spremite ga sestri u pohode.„
Hitro idu dva Božja andjela
Do biela groba Jovanova,
Od groba mu konja načiniše,
Njihovim ga duhom zadahnuše,
Od zemljice mijese kolače,
Od pokrova rezaše darove;
Spremiše ga sestri u pohode.
Hitro ide nejačak Jovane;
Kad je bio dvoru na pomolu,
Daleko ga seja ugledala,
Malo bliže pred njeg' izšetala,
Od žalosti vrlo zaplakala,
Ruke šire, u lice se ljube,
Pa je seja bratu besjedila:
"Jeste l' mi se, brate, zatjecali
"Kad ste mene mladu udavali,
"Da ćete me često pohoditi:
"U godini svakoga mjeseca,
"U mjesecu svake nedjeljice?
"Evo danas tri godine dana
"Nijeste me jošte pohodili!„
Još je njemu seja besjedila:
"Što si tako, brate, potavnio
"Baš kan' da si pod zemljicom bio?„
Besjedi joj nejačak Jovane:
"Šuti, sejo, ako Boga znadeš!
"Meni jeste golema nevolja:
"Dok sam osam brata oženio
"I dvorio osam milih snaha;
"A kako se braća izženiše,

Digitized by Google

"Devet bielih kućah načinismo;
"Za to sam ti pocrnio, sejo.„
I on bio tri bijela dana.
Oprema se sestrica Jelica,
I oprema gospodske darove,
Da daruje braću i snašice:
Braći reže svilene košulje,
A snahama burme i prstenje.
Al' je Jovo vrlo ustavljaše:
"Ti ne idi, moja mila sejo,
"Dok još braće u pohode dodje.„
Al' Jelica ostanuti neće;
Ona spremi gospodske darove.
Otale se Jovo podigao
I sa snjime sestrica Jelica.
A kad blizu dvora dolaziše,
Kod dvora je prebijela crkva,
Pa besjedi nejačak Jovane:
"Ti počekaj, moja mila sejo,
"Dok ja hodem za bijelu crkvu,
"Kad smo srednjeg brata oženili
"Ja sam zlatan prsten izgubio,
"Da potražim, moja mila sejo.„
Ode u grob nejačak Jovane,
A ostade sestrica Jelica
Čekajući nejačka Jovana.
Čekala ga, pa ga potražila,
Al' kod crkve mnogo novo groblje;
Tu se odmah jadu osjetila,
Gdje je umrô nejačak Jovane.
Hitro ide dvoru bijelome,
Kad je blizu dvora dolazila,
Al' u dvoru kuka kukavica;
To nebila sinja kukavica,
Veće njina ostarjela majka.
A Jelica na vrata dolazi,
Ona viče iz grla bijela:
"Jadna majko, otvori mi vrata.„
Stara majka iz dvora besjedi:
"Id' odatle, od Boga morijo,
"Devet si mi sinâ umorila,
"I men' hoćeš ostarjelu majku?„
A Jelica bila besjedila:
"Jadna majko, otvori mi vrata,
"Ovo nije od Boga morija,
"Već Jelica tvoja mila kćerca.„
Pa joj majka otvorila vrata,
Zakukaše kano kukavice,
Rukama se bielim zagrlišc,
Obe mrtve na zemlju padoše.

Milan-beg i Dragutin-beg.

Dva se brata vrlo milovala:
Beg Milane i beg Dragutine.
Koliko se braća milovala,
Pod njima se dobri konji ljube.
Beg Milan-beg bratu govorio:
"A moj brate, beže Dragutine!
"Hodi, brate, da se izženimo.„
Beg Dragutin bratu govorio:
"Lasno bi se, brate, izženili,
"Al' kad tudje seje sastavimo,
"Tudje će nas seje zavaditi,
"Baška će nam dvore pograditi,
"Izmedju njih trnje posaditi,
"I kroz trnje vodu navratiti,
"Neka trnje u visinu raste,
"Da se nikad sastat nemožemo.„
Beg Milan-beg brata neslušaše,
Već izprosi lijepu djevojku
I pokupi kićene svatove,
Te dovede lijepu djevojku,
Načinio šenluk i veselje.
Kad je bilo noći po jaciji
Mladijence u djerdek svedoše;
Kada beže u odaju udje,
A djevojka stoji pod duvakom,
On za sobom zatvorio vrata,
Diže curi puli duvak s lica,
Sinu lice kano žarko sunce,
Beg zagrli lijepu djevojku.
Hotijaše da je i poljubi;
Al' mu veli lijepa djevojka:
"Gospodaru bego Milan-bego!
"Nedam tebi lica obljubiti
"Dok nevidim tvoga brata glave,
"Gdje se mrtva po avliji valja.„
Ondar joj je bego govorio:
"Nebudali, lijepa djevojko!
"Volim brata od očinjeg vida;
"Ko bi mogô bratu kidisati?„
Veli njemu lijepa djevojka:
"Ako ti je žao kidisati,
"Ti ćeš sjutra rano uraniti,
"Pa ti hajde u lov u planinu,
"I povedi brata Dragutina,
"Ponesite sive sokolove,
"Povedite hrte i zagare,
"Pa krećite ptice jarebice,
"Napuščajte sive sokolove,

Digitized by Google

"Nek hvataju ptice jarebice;
"A krećite srne i košute,
"Napušćajte hrte i zagare,
"Neka taru srne i košute;
"Pa najposlje, bego Milan-bego,
"Ti zametni hajku u planini,
"Pa ti kreni zvijera arslana,
"Svoga brata metni na busiju
"Odkuda će arslan udariti,
"Pa će njega arslan pogubiti.„
To je bego odmah kail bio,
On joj reće da će učiniti;
Tada mu je lice dopustila.
Kad u jutru zora zabielila,
Poranio beže Milan-beže,
Ide bratu u drugu odaju
Da on budi brata Dragutina;
Al' mu bratac prije uranio,
Na demir se pendžer naslonio,
Pa premišlja misli svakojake.
Njemu Milan Božju pomoć daje,
Dragutin mu ljepše prihvatio;
Milan mu je onda govorio:
"A moj brate, beže Dragutine!
"Jesam, brate, lova poželio,
"Da idemo u lov u planinu.„
Dragutin je bratu govorio:
"Moj rodjeni brate, Milan-beže!
"Ja sam noćas zao san usnio:
"Gdje nam munja od zapada sinu,
"A grom puče iz vedroga neba,
"Pa u naše udario dvore,
"Ja umrijeh, ti prebolje, brate.„
Milan-beg je bratu govorio:
"A moj brate, beže Dragutine!
"San je klapa a Bog je istina;
"Nikad sanku vjerovati nije;
"Da idemo u lov u planinu.„
Dragutin je brata poslušao:
"Hajde, brate, zovi naše sluge,
"Da povedu hrte i zagare,
"Da ponesu sive sokolove,
"Dok ja idem snahi u odaju.„
Pa od zemlje na noge skočio,
Te on ide snahi u odaju.
Kad unidje snahi u odaju,
Ali snaha kod pendžera sjedi,
Njoj Dragutin dobro jutro viče,
Spram njeg' snaha na noge skočila,
Dragutinu Boga prihvatila,
Bijelu mu poljubila ruku,
Podmače mu zlaćenu stolicu,
Šećerli mu kavu iznijela
I pred kavu žeženu rakiju.
Njojzi veli beže Dragutine:
"Snaho moja Milanbegovice!
"Jesi l' mi se jučer umorila
"A jašući konja velikoga?
"Jesi li mi noćas počinula
"U čardaku na meku dušeku
"Mom Milanu na desnici ruci?„
Na to njemu snaha odgovara:
"A djevere, moj zlaćen prstene!
"Jesam ti se juče umorila,
"Ali sam ti noćas počinula
"U čardaku na meku dušeku
"Tvom Milanu na desnici ruci.„
Al' da vidiš bega Dragutina!
On se maši rukom u džepove,
Pa izvadi devet prstenova,
Sve od čista salivenih zlata
I u njima dragi kamenovi,
I uza njih stotinu dukata,
Te dariva svoju snahu dragu.
Snaha mu je poljubila ruku,
Izvadila od zlata mahramu,
Te dariva bega Dragutina.
I hodoše u lov u planinu;
Oni dižu ptice jarebice,
Napušćaju sive sokolove,
Te hvataju ptice jarebice;
Oni kreću srne i košute,
Napušćaju hrte i zagare,
Te hvataju srne i košute.
Pa najposlje hajku zametnuše,
A Milan-beg pometa busije,
Dragutina metnu na busiju
Odkuda će arslan udariti.
Zavikaše po gori hajkači,
I krenuše zvijera arslana,
Na bega je arslan udario;
Kad sagleda zvijere arslane,
Kad sagleda bega Dragutina,
Na bega je juriš učinio.
Beg se brani drvljem i kamenjem
A najpotle zlaćenom mahramom
Što je njega snaha darivala;
Uhvati ga zvijere arslane,
Al' zavika beže Dragutine:
"Gdje si, brate, beže Milan-beže?

Digitized by Google

"Pogubi me zvijere arslane!„
Kad to čuo beže Milan-beže,
Tada mu je žao brata bilo,
Pa poteče bratu po avazu;
Kad dopade bratu u busiju,
Al' na bratu ruse glave nejma.
Žao bilo begu Milan-begu,
Brže jaše konja velikoga,
Pa on hode dvoru bijelome;
Pa on hode na gornje čardake,
Pa uzima svoju vjernu ljubu,
Te je baca s gornjega čardaka,
On je baca na mermer-avliju,
Mrtva tužna na avliju pade.
On nakupi bisage dukata,
Pa posjede konja velikoga,
On ostavi dvore i timare,
Pa otide glavom po svijetu.

Tko krstno ime slavi, onom i pomaže.

Što protuži rano u nedjelju,
U nedjelju prije jarkog sunca,
U Sokolu gradu bijelome
U tamnici Petra Mrkonjića?
Oglasuje, da je soko sivi,
Po istini vojvoda Todore.
Ako tuži, za nevolju mu je:
Sutra mu je krstno ime sveto
Krstno ime, sveti Gjeorgjije,
A nema ga čime proslaviti,
Pak bratimi kapidžiju mlada:
"Bogom brate, kapidžija mladi!
"Otvori mi na tamnici vrata,
"Da ja idem Petru Mrkonjiću,
"Da se molim Peri gospodaru,
"Da me pusti na Boga na jemca,
"Da otidem na vašu čaršiju,
"Na čaršiju tamo medj' trgovce,
"Da poprosim i hljeba i vina,
"Da nahranim sužnje po tamnici
"Radi Boga i krstnog imena.„
Kapidžija za Boga primio,
Pa on pusti vojvodu Todora,
Pusti njega Petru Mrkonjiću,
Pusti g' Petar na Boga na jemca,
Hode Todor tamo na čaršiju,
Na čaršiju tamo medj' trgovce;
U Todora nigdje ništa nema,
Razma jedni noži pozlaćeni,
Srebrni su, pak su pozlaćeni;
On iznese nože medj' trgovce,
Trgovci mu cijenili nože:
Ta jedan mu dva dukata daje,
A drugi mu tri dukata daje,
Treći smisli i Boga i dušu,
Te mu dade četiri dukata.
Dukat uze hljeba bijeloga,
Drugi dukat vina i rakije,
Treći dukat svake djakonije
I ubave one jasne svieće,
A četvrti dukat ostavio,
Da daruje sužnje po tamnici
Radi Boga i krstnog imena.
Pa je Todor užegao svieću,
Pa otide dolje u tamnicu,
Te stavio sužnjem večerati;
Večeraju, piju vino hladno,
Sjetiše se liepe slave Božje,
Usta Todor, u slavu napija:
"O ubava liepa slavo Božja!
"Sveti Gjorgje, krstno ime moje!
"Oprosti me tamnice proklete!„
Teke Todor u slavu napija,
U to doba junak pred tamnicu!
Pak doziva vojvodu Todora:
"Čuješ brate, vojvoda Todore!
"Hodi k meni, brate, pred' tamnicu,
"Da ti kažem do dvie do tri rieči.„
A besjedi vojvoda Todore:
"Oprosti mi, neznana delijo,
"Ja bi kail pred tamnicu doći,
"Al' je pusta sinoć zatvorena,
"I ključevi dvoru odnešeni.„ —
"Hodi k meni, vojvoda Todore!
"Na tamnici otvorena vrata,
"Otvorena vrata devetora
"I deseto brava dubrovačka.„
Tad' izidje vojvoda Todore,
Pred tamnicom čudan dobar junak
Na vitezu konju zelenome,
I na njemu čisti zelen skrlet,
Na glavi mu krasan samur-kalpak,
Za kalpakom noja ptića krilo,
Te sjen čini konju i junaku,
Da mu lice nesmagne od sunca;
Pak Todoru junak progovara:

Digitized by Google

"Čuješ brate, vojvoda Todore!
"Ti se diži noćas iz tamnice,
"Pak neidi pokraj mora sinja,
"Jer su česte u Latina straže,
"Pak se bojim da te neuhvate,
"Već ti idi preko gore čarne,
"Dokle dodješ dvoru gospodskome.„
Osvrte se vojvoda Todore
Da junaku dade čašu vina,
Al' nestade konja i junaka!
Hode Todor dolje u tamnicu,
Te kazuje medju sužnjevima.
Kad vidješe trideset sužanja
Na tamnici otvorena vrata,
Ostaviše i hljebac i vino,
Otidoše svak na svoju stranu;
Hode Todor preko gore čarne,
Kada dodje dvoru gospodskome,
Ali ljuba krstno ime služi,
Sazvala je goste i zvanice,
I kumove i sve prijatelje,
Pa gospodja krstno ime služi,
I gospodja u slavu napija:
"Pomoz' Bože i sveti Gjorgjije,
"Krstno ime gospodara moga!
"Oprosti ga tamnice proklete!
"Donesi ga dvoru gospodskome!„
U to doba Todor u dvorove,
Od gospodje čašu prihvatio,
Te napio u slavu Božiju,
Poslužio krstno ime svoje,
A u svome dvoru bijelome,
Počastio goste i zvanice,
I kumove i sve prijatelje.

Sveti Savo [1]).

Zbor zborila gospoda hrišćanska
Kod bijele crkve Gračanice:
"Mili Bože, čuda golemoga!
"Kud se djede car-Nemanje blago,
"Sedam kula groša i dukata?
"Valja da je raskovao blago
„Na nadžake i na buzdovane
"I dobrijem konjma na ratove.„
Tu se desi Nemanjiću Savo,
Pa govori gospodi hrišćanskoj:
"Neludujte, gospodo hrišćanska!
"Nije babo raskovao blago
"Na nadžake i na buzdovane,
"Ni dobrijem konjma na ratove,
"Već je babo poharčio blago
"Sve gradeći mnoge zadužbine:
"Dok je Svetu goru podigao
"I Vilindar crkvu načinio,
"Tu je dao dvije kule blaga;
"Dok načini visoke Dečane
"U primorju kod vode Bistrice,
"I dva stuba svetitelja Gjurgja,
"Oba stuba viš' Novog Pazara,
"Studenicu na Vlahu Starome,
"Tu je dao jednu kulu blaga;
"Dok načini crkvu kod Trebinja
"Milješevku na Hercegovini,
"I Dovolju blizu gore Crne;
"I Trojicu nadomak Taslidže
"Ukraj vode ukraj Djiotine;
"Raču crkvu ukraj vode Drine,
"I Papraću blizu Borogova,
"I Vazuću kraj vode Krivaje,
"Ozren crkvu nasred Bosne slavne,
"I Gomelju na granici suhoj;
"Moštanicu u Krajini ljutoj,
"Tu je dao jednu kulu blaga.
"Ostaloga što preteče blaga,
"Ostalo je blago poharčio
"Zidajući po kalu kaldrme
"I gradeći po vodam mostove,
"Dijeleći kljastu i slijepu,
"Dok je duši mjesto uhvatio,
"Sedam kulah blaga poharčio;
"Eto babo kud poharči blago!„
Onda reče gospoda hrišćanska:
"Be aferim, Nemanjiću Savo!
"Kad imaste sedam kulah blaga,
"Te znadoste upraviti blagom.
"Što nosili svijetlo vam bilo!
"Što rodili sve vam sveto bilo!„

[1]) **Sveti *Savo*, najmladji sin kralja Stevana Nemanje I. Rodjen 1169; zvao se *Rastko* a kada se pokaludjeri u sv. Gori dobije ime Savo; bio je prvi arkiepiskop srbski, i sa odobrenjem grčkog Patriarka načini neodvisnu crkvu srbsku od Carigrada; umro je 14. Sječnja 1237 u *Trnovu*, kada dodje pohoditi bugarskoga kralja *Asena*.**

Digitized by Google

I što reče gospoda hrišćanska
Na sastanku kod bijele crkve,
Štogod rekli, kod Boga se steklo.

Ženidba Dušanova [1]).

Kad se ženi srbski car Stjepane,
Na daleko zaprosi djevojku,
U Ledjanu gradu latinskome,
U latinskog kralja Mijaila,
Po imenu Roksandu djevojku;
Car je prosi, i kralj mu je daje.
Car izprosi po knjigam djevojku,
Pak doziva Todora vezira:
"Slugo moja, Todore vezire!
"Da mi ideš bijelu Ledjanu
"Mome tastu kralju Mijailu,
"Da mi s njime svadbu ugovoriš,
"Kada ćemo poći po djevojku,
"Koliko li povesti svatova;
"Da mi vidiš Roksandu djevojku,
"Može l' biti za cara carica,
"Može l' biti svoj zemlji gospodja;
"Da je vidiš, i da prstenuješ.„
Veli njemu Todore vezire:
"Hoću, care, dragi gospodine.„
Pak s' opremi, hode u Latine.
Kada dodje bijelu Ledjanu,
Lijepo ga kralju dočekao;
Vino piše nedjeljicu dana;
Tada reče Todore vezire:
"Prijatelju, Mijailo kralju!
"Nije mene care odpravio
"Da ja pijem po Ledjanu vino,
"Već da s tobom svadbu ugovorim,
"Kad će care doći po djevojku
"U koje li doba od godine,
"Koliko l' će povesti svatova;
"I da vidim Roksandu djevojku,
"Da je vidim i da prstenujem.„
Tada reče Mijailo kralju:
"Prijatelju, Todore vezire!
"Što me care za svatove pita,
"Neka kupi koliko mu drago;
"Po djevojku, kada njemu drago;
"Nego ćeš mi cara pozdraviti,
"Nek nevodi svoja dva sestrića,
"Dva sestrića, dva Vojinovića,
"Vukašina i s njim Petrašina;
"U piću su težke pijanice,
"A u kavzi ljute kavgadžije;
"Opiće se, zametnuće kavgu,
"Pak je težko dževap dati kavzi
"U našemu bijelu Ledjanu.
"A djevojku sada ćeš vidjeti,
"I prsten joj dati po zakonu.„
A kada je tavna noćca došla,
Nedonose voštane svijeće,
Već po mraku izvode djevojku;
Kad to vidje Todore vezire,
On izvadi od zlata prstenje
Sa biserom i dragim kamenjem,
Razasja se soba od kamenjah,
Taka mu se učini djevojka
Da je ljepša od bijele vile;
Prstenova Roksandu djevojku
I dade joj hiljadu dukata,
I djevojku braća odvedoše.
Kad u jutru jutro osvanulo,
Opremi se Todore vezire,
Pak otide bijelu Prizrenu.
Kada dodje bijelu Prizrenu,
Pita njega srbski car Stjepane:
"Slugo moja, Todore vezire!
"Vidje li mi Roksandu djevojku?
"Vidje li je i prstenova li?
"Što govori kralju Mijailo?„
Todor njemu sve po redu kaže:
"Vidjeh, care, i prstenovah je;
"Da kakva je Roksanda djevojka!
"Onakove u srbina nema.
"Dobro zbori kralju Mijailo:
"Po djevojku, kada tebi drago,
"Svata kupi, koliko ti drago;
"Samo te je kralju zamolio,
"Da nevodiš dva sestrića tvoja,
"Dva sestrića, dva Vojinovića;
"U piću su težke pijanice,

[1]) *Dušan*, sin kralja Stevana Dečanskog. Vladao je najprie (1334-1347) kao kralj, a kašnje (1347-1355) kao car; oženi se god. 1336 sa Jelenom sestrom bugarskoga kralja Aleksandra; zavlada mnogim zemljama; zbog velikih, slavnih i junačkih diela prozvan je *silni;* znameniti svoj *sakonik* proglasijo je na saboru 15. Svibnja 1349; zavojštivši protivu Carigrada, umre iznenada na putu god. 1355 u 50. godini svoje dobi.

Digitized by Google

"A u kavzi ljute kavgadžije,
"Opiće se, zametnuće kavgu,
"Pak je težko dževap dati kavzi
"U Ledjanu gradu Latinskome.„
Kad to začu srbski car Stjepane,
Udari se rukom po koljenu:
"Jao meni do Boga miloga!
"Dotle li se zulum oglasio
"Od sestrića od Vojinovića!
"A tako mi moje vjere tvrde!
"Dokle mene to veselje prodje,
"Obojicu hoću objesiti
"O vratima grada Vučitrna,
"Po svijetu da me nesramote.„
Stade care kupiti svatove,
Skupi svata dvanaest hiljada,
Pak podiže niz Kosovo ravno.
Kad su bili izpod Vučitrna,
Gledala ih dva Vojinovića,
Medju sobom mladi govorili:
"Što l' se ujak na nas rasrdio,
"Te nas nehtje zvati u svatove?
"Netko nas je njemu opadnuo,
"S njega živa meso odpadalo!
"Car otide u zemlju Latinsku,
"A junaka sa sobom neima
"Ni jednoga od roda svojega,
"Koji bi mu bio u nevolji,
"Ako bi mu bilo za nevolju;
"Latini su stare varalice,
"Ujaka će našeg pogubiti,
"A nezvani ići nesmijemo.„
Veli njima ostarela majka:
"Djeco moja, dva Vojinovića!
"Vi imate brata u planini
"Kod ovaca, Miloš-čobanina,
"Najmladji je a najbolji junak,
"A za njega care i neznade;
"Pošljite mu list knjige bijele,
"Neka dodje gradu Vučitrnu,
"Nepiš te mu što je i kako je,
"Već pišite: ""Majka je na smrti,
""Pak te zove da te blagoslovi,
""Da na tebi kletva neostane;
""Nego brže hodi bielu dvoru,
""Nebi l' živu zastanuo majku.„„
To su braća majku poslušala,
Brže pišu knjigu na koljenu,
Te je šalju u Šaru planinu,
Svome bratu Miloš-čobaninu:
"Oj Milošu, naš rodjeni brate!
"Brže da si gradu Vučitrnu,
"Stara nam je majka na umoru,
"Pak te zove da te blagoslovi,
"Da na tebi kletva neostane.„
Kada Miloš sitnu knjigu primi,
Knjigu gleda a suze prolieva.
Pita njega trideset čobana:
"O Milošu, naša poglavice!
"I do sad su knjige dolazile,
"Al' se nisu sa suzam učile;
"Odkud knjiga? ako Boga znadeš!„
Skoči Miloš na noge lagane,
Pa govori svojim čobanima:
"Oj čobani, moja braćo draga!
"Ova knjiga jest od dvora moga:
"Stara mi je na umoru majka,
"Pak me zove da me blagoslovi,
"Da na meni kletva neostane;
"Vi čuvajte po planini ovce
"Dok ja hodem i natrag se vratim.„
Hode Miloš gradu Vučitrnu,
Kad je blizu biela dvora bio,
Dva su brata pred njeg' izšetala,
A za njima ostarela majka.
Veli njima Miloš čobanine:
"Zašto, braćo, ako Boga znate!
"Bez nevolje jer gradit' nevolju?„
Vele njemu do dva mila brata:
"Hodi, brate, ima i nevolje.„
U biela se lica izljubiše,
Miloš majku u bijelu ruku.
Stadoše mu redom kazivati,
Kako care hode po djevojku
Na daleko u zemlju Latinsku,
A nezove svojijeh sestrića:
"Već, Milošu, naš rodjeni brate!
"Hoćeš, brate, nezvan za ujakom
"U svatove poći nazorice?
"Ako njemu bude do nevolje,
"Da se njemu u nevolji nadješ;
"Ako li mu nebude nevolje,
"Možeš doći da se nekazuješ.„
To je Miloš jedva dočekao:
"Hoću, bogme, moja braćo draga!
"Kad ujaku neću, da kome ću?„
Tad' ga braća opremat' stadoše:
Hode Petar opremat' kulaša,
A Vukašin oprema Miloša:
Na njeg' meće tananu košulju,

Digitized by Google

Do pojasa od čistoga zlata,
Od pojasa od bijele svile;
Po košulji tri tanke dječerme,
Pak dolamu sa tridest putacah,
Po dolami toke sakovane,
Zlatne toke od četiri oke;
A na noge kovče i čakšire;
A svrh svega bugar-kabanicu,
I na glavu bugarsku šubaru:
Načini se crni Bugarine,
Ni braća ga poznati nemogu;
Dadoše mu koplje ubojito
I mač zelen staroga Vojina;
Petrašin mu izvede kulaša
Medjedinom svega obšivena,
Da kulaša care nepoznade.
Liepo su ga braća svjetovala:
"Kad, Milošu, dostigneš svatove,
"Pitaće te tko si i odkud si?
"Ti se kaži zemlje karavlaške:
""Služio sam bega Radul-bega,
""Nehtje meni službu da izplati,
""Pak ja podjoh u svijet bijeli
""Da gdjegodje bolje službe tražim;
""Pak sam čuo za svate careve,
""I pristô sam nezvan za svatovi
""Rad komada hljeba bijeloga
""I rad čaše crvenoga vina.„„
"Čuvaj dobro dizgen od kulaša,
"Jer se kulaš jeste naučio
"Putovati s konjim carevijem.„
Tada Miloš okrenu kulaša,
Pak za carem hode u svatove,
Na Zagorju sustiže svatove.
Pitaju ga kićeni svatovi:
"Odkud ideš, mladjano Bugarče?„
Miloš im se iz daleka kaže
Kô što su ga braća naučila.
Lijepo ga svati dočekaše:
"Dobro došô, mladjano Bugarče!
"Nek je jedan više u družini.„
Kad su bili putem putujući;
Zlu nauku Miloš naučio
Kod ovacah u Šari planini,
Pospavati svagda oko podne;
On zadriema na konju kulašu;
Kako dizgen oslabi kulašu,
Diže glavu, hode kroz svatove,
Obaljuje konje i junake
Dokle dodje konjim carevijem,
Kako dodje s njima u red stade.
Lale htjahu biti Bugarina,
Al' nedade srbski car Stjepane:
"Neudrite mladjano Bugarče,
"Bugarče se spavat' naučilo
"Po planini ovce čuvajući;
"Neudrite, već ga probudite.„
Bude njega lale i vojvode:
"Ustan' more, mladjano Bugarče!
"Bog ti staru neubio majku,
"Koja te je takoga rodila
"I u svate caru odpremila!„
Kad se prenu Miloš Vojinović,
Te sagleda caru oči čarne,
Kulaš ide s konjim carevijem,
On pokupi dizgene kulašu,
Pa istjera njega iz svatova,
Udara ga oštrom bakračlijom,
Po tri koplja u prijeko skače,
Po četiri nebu u visine,
U napredak ni broja se nezna;
Iz usta mu živi oganj sipa,
A iz nosa modar plamen suče.
Stade svata dvanaest hiljada,
Te gledaju konja u Bugara,
Konja glede a sami se čude:
"Bože mili, čuda velikoga!
"Dobra konja a loša junaka!
"Još takoga ni vidjeli nismo,
"Jedan bieše u zeta careva,
"I sada je, u Vojinovića.„
Gledale ga još tri šićardžije:
Jedno jeste Djakovica Vuče,
A drugo je Nestopoljče Janko,
A treće je momče Prijepoljče;
Gledali ga, pak su govorili:
"Dobra konja mladog Bugarina!
"Baš ga ovdje u svatovma nema;
"Ta nema ga ni u cara našeg;
"Hajde malo da izostanemo,
"Nebi li ga kako izmamili.„
Kad su bili do Klisure blizu,
Izostaše do tri šićardžije,
Pa govore Miloš-čobaninu:
"Čuješ more, mladjano Bugarče!
"Hoćeš dati konja na razmjenu!
"Daćemo ti konja još boljega,
"I još prida stotinu dukata,
"I suviše ralo i volove,
"Pak ti ori, te se hljebom hrani.„

Digitized by Google

Veli njima Miloš Vojinović:
"Prodj te me se, do tri šićardžije!
"Boljeg konja od ovog netražim,
"Ni ovoga umirit' nemogu;
"Što će meni stotina dukata?
"Na kantar ih mjeriti neznadem,
"A brojem jih brojiti neumjem;
"Što će meni ralo i volovi?
"Meni nije ni otac orao,
"Pak je mene hljebom odhranio.„
Tad' govore do tri šićardžije:
"Čuješ more, mladjano Bugarče!
"Ako nedaš konja na razmjenu,
"Mi ćemo ga na silu oteti.„
Al' govori Miloš Vojinović:
"Sila otme zemlju i gradove,
"Kamo l' meni konja oteť neće!
"Volim dati konja na razmjenu,
"Jer nemogu pješke putovati.„
Pa ustavi svojega kulaša,
Pruži ruku izpod medjedine,
Oni misle bakračliju skida,
Al' on skida zlatna šestoprca,
Te udara Djakovicu Vuka,
Koliko ga lako udario,
Tri puta se Vuče premetnuo;
Veli njemu Miloš Vojinović:
"Toliki ti rodili grozdovi
"U pitomoj tvojoj Djakovici!„
Pobježe mu Nestopoljče Janko,
Stiže njega Miloš na kulašu,
Udari ga medju pleći žive,
Četiri se puta premetnuo:
"Drž' se dobro Nestopoljče Janko!
"Tolike ti jabuke rodile
"U pitomu Nestopolju tvome!„
Bježi jadno momče Prijepoljče,
Dostiže ga Miloš na kulašu,
Te i njega kucnu šestopercem,
Sedam se je putah premetnuo:
"Drž se dobro, momče Prijepoljče!
"Pa kad dodješ Prijepolju tvome,
"Pohvali se medju djevojkama
"Gdje s' oteo konja od Bugara.„
Pa okrenu konja za svatovi.
Kad dodjoše bijelu Ledjanu,
Razapeše po polju šatore.
Zob izidje konjim carevijem,
Nema ništa konju Miloševu.
Kad to vidje Miloš Vojinović,
Uze torbu na lijevu ruku
Od zobnice jedne te do druge,
Dok je svoju punu napunio.
Pa on hode tražiť mehandžiju:
"Mehandžija! daj da pijem vina.„
Mehandžija njemu odgovara:
"Id' odatle, crni Bugarine!
"Da s' donio bugarsku kopanju,
"Ako bih ti i usuo vina;
"Za te nisu čaše pozlaćene.„
Pogleda ga Miloš poprijeko,
Udari ga rukom uz obraze,
Koliko ga lako udario,
Tri mu zuba u grlo sasuo,
Moli mu se mladi mehandžija:
"Neudri me više, Bugarine!
"Biće tebi vina izobila,
"Ako caru neće ni dostati.„
Miloš više nehtje ni iskati,
Već sam uze, pak se napi vina.
Dok se Miloš malo ponačini,
U tom svanu i ogranu sunce.
Al' povika sa grada Latinče:
"Oj čuješ li, srbski car Stjepane!
"Eto dolje pod gradom Ledjanom
"Izisô je kraljev zatočniče,
"Zove tebe na mejdan junački,
"Valja ići mejdan dijeliti,
"Ili nećeš odavde izići,
"Ni izvesti svata ni jednoga,
"A kamo li Roksandu djevojku!„
Kad to začu srbski car Stjepane,
On telala pusti u svatove,
Telal viče i tamo i amo:
"Nije l' majka rodila junaka
"I u svate caru odpremila,
"Da za cara na mejdan izidje?
"Čestita bi njega učinio.„
Al' se nitko naći nemogaše.
Car s' udari rukom na koljenu:
"Jao meni do Boga miloga!
"Sad da su mi dva sestrića moja,
"Dva sestrića, dva Vojinovića,
"Sad bi oni na mejdan izišli.„
Istom care u besjedi bieše,
Miloš ide, a kulaša vodi
Do pred šator srbskog car-Stjepana:
"Jel' slobodno, care gospodine,
"Da ja idem na mejdan u polje?„
Veli njemu srbski car Stjepane:

Digitized by Google

"Jest slobodno, mladjano Bugarče!
"Jest slobodno, al' nije prilike;
"Ako zgubiš mlada zatočnika,
"Čestita ću tebe učiniti.„
Uzja Miloš pomamna kulaša,
Pa okrenu od biela šatora
Zametnuvši koplje naopako.
Govori mu srbski car Stjepane:
"Nenos' sinko, koplje naopako,
"Već okreni koplje u napredak,
"Jer će ti se smijati Latini.„
Veli njemu Miloš Vojinović:
"Čuvaj, care, ti gospodstva tvoga;
"Ako meni do nevolje bude,
"Ja ću lasno koplje okrenuti;
"Ako li mi nebude nevolje,
"Donieti ga mogu i ovako.„
Pa otide niz polje Ledjansko;
Gledale ga Latinske djevojke,
Gledale ga, pak su govorile:
"Bože mili, čuda velikoga!
"Kakva je to careva zamjena!
"Ta na njemu ni haljina nema.
"Veseli se, kraljev zatočniče!
"Nemaš na što sablje izvaditi,
"Nit' je imaš o što krvaviti.„
U to doba dodje do šatora,
Gdje zatočnik sjedi pod šatorom,
Za koplje je svezao dorata.
Veli njemu Miloš Vojinović:
"Ustan' more, bijelo Latinče!
"Da junački mejdan dijelimo.„
Al' govori bijelo Latinče:
"Id' odatle, crni Bugarine!
"Nemam o što sablje poganiti,
"Kad na tebi ni haljina nema.„
Razljuti se Miloš Vojinović:
"Ustan more, bijelo Latinče!
"Na tebi su pobolje haljine,
"S tebe ću ih na sebe obući.„
Tad' Latinče na noge poskoči,
Pak posjede pomamna dorata,
Odmah hode poljem razigravat',
Miloš njemu stade na biljezi.
Baci koplje bijelo Latinče
Na Miloša u prsi junačke;
Miloš drži zlatna šestoperca,
Na njega je koplje dočekao,
Prebio ga na dvi polovine.
Veli njemu bijelo Latinče:
"Čekaj malo, crni Bugarine!
"Loše su mi koplje podmetnuli,
"Dok otidem da koplje promienim.„
Pak pobježe preko polja ravna.
Al' povika Miloš Vojinović:
"Stani malo, bijelo Latinče!
"Milo bi ti bilo pobjegnuti.„
Pak potjera po polju Latinče,
Dotjera ga do Ledjanskih vrata,
Al' Ledjanska vrata zatvorena;
Pusti koplje Miloš Vojinović,
Te prikova bijelo Latinče,
Prikova ga za Ledjanska vrata,
Pak mu rusu odsiječe glavu,
Kulašu je baci u zobnicu;
Pa uhvati njegova dorata,
Odvede ga caru čestitome:
"Eto, care, zatočnika glave.„
Car mu dade blago nebrojeno:
"Idi, sinko, te se napij vina;
"Čestita ću tebe učiniti."
Tek što Miloš sjede piti vino,
Al' povika sa grada Latinče:
"Eto, care, pod Ledjanom gradom
"Na livadi tri konja viteza,
"Pod sedlima i pod ratovima,
"I na njima tri plamena mača,
"Vrhovi im nebu okrenuti;
"Da preskočiš tri konja viteza:
"Ako li jih preskočiti nećeš,
"Nećeš izić', ni izvest djevojke.„
Opet viknu telal po svatovma:
"Nije l' majka rodila junaka
"I u svate caru odpremila,
"Da preskoči tri konja viteza
"I na njima tri plamena mača?„
Taj se junak naći nemogaše;
Al' eto ti mlada Bugarina
Pred šatora srbskog car-Stjepana:
"Jel' slobodno, care gospodine!
"Da preskočim tri konja viteza?„
"Jest slobodno, moje drago diete!
"Nego skini bugar-kabanicu;
"Bog ubio onoga terziju,
"Koji ti je toliku srezao!„
Govori mu Miloš Vojinović:
"Sjedi, care, pak pij rujno vino,
"Nebrini se mojom kabanicom;
"Ako bude srce u junaku,
"Kabanica neće ništa smesti:

Digitized by Google

"Kojoj ovci svoje runo smeta,
"Ondje nije ni ovce ni runa.„
Pa on hode u polje Ledjansko;
Kada dodje do dobrijeh konjah,
On privodi svojega kulaša,
Pa kulašu svome progovara:
"Čekaj mene u sedlo, kulašu.„
A on prodje s one druge strane,
Zaigra se preko polja ravna,
I preskoči tri konja viteza
I na njima tri plamena mača,
Ustavi se na svojem kulašu;
Pa on uze tri konja viteza,
Odvede jih srbskom car-Stjepanu.
Malo vrieme za tim postajalo,
Al' povika sa grada Latinče:
"Hajde sada, care srbljanine!
"Pod najvišu kulu u Ledjanu,
"Na kuli je koplje udareno,
"Na koplju je od zlata jabuka;
"Ti strijeljaj kroz prsten jabuku.„
Miloš više nehtje ni čekati,
Već on pita cara čestitoga:
"Jel' slobodno, care gospodine!
"Da strijeljam kroz prsten jabuku?„
"Jest slobodno, moj rodjeni sinko!„
Hode Miloš pod bijelu kulu,
Zape strielu za zlatnu tetivu,
Ustrijeli kroz prsten jabuku,
Pak je uze u bijele ruke,
Odnese je caru čestitome,
Lije po ga care obdario.
Malo vrieme za tim postajalo,
Al' povika sa grada Latinče:
"Eto, care, pod bijelom kulom
"Izišla su dva kraljeva sina,
"Izveli su tri liepe djevojke,
"Tri djevojke, sve tri jednolike,
"I na njima ruho jednoliko;
"Idi poznaj koje je Roksanda;
"Ako li se koje druge mašiš,
"Nećeš izić' ni iznijet' glave,
"A kamo li izvesti djevojke!„
Kad je care rieči razumio,
On doziva Todora vezira:
"Idi, slugo, te poznaj djevojku.„
Todor mu se pravo kunijaše:
"Nijesam je, care, ni vidio,
"Jer su mi je po mraku izveli
"Kada sam je ja prstenovao.„
Car s' udari rukom po koljenu:
"Jao meni do Boga miloga!
"Nadmudrismo i nadjunačismo,
"Pak nam osta cura na sramotu!„
Kad to začu Miloš Vojinović,
On otide caru čestitome:
"Jel' slobodno, care gospodine!
"Da ja poznam Roksandu djevojku?„
"Jest slobodno, moje drago diete!
"Al' je jadno u te pouzdanje;
"Kako ćeš ti poznati djevojku,
"Kad je nigda ni vidio nisi?„
Al' govori Miloš Vojinović:
"Nebrini se, care gospodine!
"Kad ja bijah u Šari planini
"Kod ovacah dvanaest hiljadah,
"Za noć bude po trista janjacah,
"Ja sam svako po ovci poznavô;
"Roksandu ću po braći poznati.„
Veli njemu srbski car Stjepane:
"Idi, idi, moje drago diete!
"Ako Bog da, te poznaš Roksandu,
"Daću tebi zemlju Skenderiju
"U državu za života tvoga."
Hode Miloš niz polje široko,
Kada dodje gdje stoje djevojke,
Zbaci s glave bugarsku šubaru,
Skide s ledja bugar-kabanicu
(Zasija se skrlet i kadifa,
Zasjaše se toke na prsima
I zlaćene kovče na nogama;
Sinu Miloš u polju zelenu
Kao jarko iza gore sunce),
Pak je prostre po zelenoj travi,
Prosu po njoj burme i prstenje,
Sitan biser i drago kamenje;
Tad' izvadi mača zelenoga,
Pa govori trima djevojkama:
"Koja vas je Roksanda djevojka,
"Nek savije skute i rukave,
"Neka kûpi burme i prstenje,
"Sitan biser i drago kamenje;
"Ako li se koja druga maši,
"Vjera moja tako me pomogla!
"Osjeć' ću joj ruke do lakata.„
Kad to čuše tri liepe djevojke,
Obje krajnje srednju pogledaše,
A Roksanda u zelenu travu;
Savi skute i svilne rukave,
Pak pokupi burme i prstenje,

Digitized by Google

Sitan biser i drago kamenje;
A djevojke dvije pobjegoše,
Ali Miloš uteć' im nedade,
Veće obe uhvati za ruke,
Sve tri vodi pred cara Stjepana,
Caru dade Roksandu djevojku,
I dade mu jednu uz Roksandu,
A treću je sebi ustavio.
Car Miloša medju oči ljubi,
Al' još nezna tko je i odkud je.
Povikaše kićeni čauši:
"Spremajte se, kićeni svatovi!
"Vrijeme je dvoru putovati.„
Spremiše se kita i svatovi,
Povedoše Roksandu djevojku.
Kad su bili malo iza grada,
Al' govori Miloš Vojinović:
"Gospodine, srbski car Stjepane!
"Ovdje ima u Ledjanu gradu,
"Ima jedan Balačko vojvoda,
"Ja ga znadem i on me poznaje;
"Kralj ga rani sedam godin' danah
"Da rastjera kićene svatove
"I da otme Roksandu djevojku;
"Sad će njega za nama poslati.
"Na Balačku jesu do tri glave:
"Iz jedne mu modar plamen bije,
"A iz druge ladan vjetar duva;
"Kad dva vjetra iz glave izidju
"Balačka je lasno pogubiti;
"Već vi idte, vodite djevojku,
"Ja ću ovdje čekati Balačka,
"Nebi li ga kako ustavio.„
Otidoše kićeni svatovi,
Odvedoše lijepu djevojku,
Osta Miloš u gori zelenoj
I sa njime tri stotine druga.
Kad hodoše svati iz Ledjana
Kralj doziva Balačka vojvodu:
"O Balačko, moja vjerna slugo!
"Možeš li se u se pouzdati,
"Da rastjeraš careve svatove
"I da otmeš Roksandu djevojku?„
Pita njega Balačko vojvoda:
"Gospodine, od Ledjana kralju!
"Kakav bieše junak u svatovma,
"Što najveće otvori junaštvo?„
Veli njemu Ledjanska kraljica:
"Slugo naša, Balačko vojvoda!
"Tu neima ni jednog junaka
"Osim jednog crna Bugarina,
"I to mlado još golobradasto.„
Al' govori Balačko vojvoda:
"Nije ono crni Bugarine,
"Već je ono Miloš Vojinović,
"Ni car Stjepan njega nepoznaje,
"Al' ja njega odavna poznajem.„
Veli njemu Ledjanska kraljica:
"Idi slugo, Balačko vojvoda!
"Te mi otmi curu od srbaljah,
"A ja ću je tebi pokloniti.„
Tad' Balačko spremi bedeviju,
Pa otrča drumom za svatovi
Sa šest stotin' latinskih katana.
Kad su bili u gori zelenoj,
Kulaš stoji na drumu široku,
A za njime Miloš Vojinović;
Viknu njega Balačko vojvoda:
"O Milošu! zar se meni nadaš?„
Pa on pusti jedan plamen modar,
Opali mu crnu medjedinu;
A kad vidje da mu nenahudi,
Onda pusti vjetra studenoga,
Tri puta se kulaš premetnuo,
Al' Milošu ništa nedosadi;
Viknu Miloš iz grla bijela:
"Eto tebe od šta se nenadaš.„
Pa on pusti zlatna šestoperca:
Koliko ga lahko udario,
Iz bojna ga sedla izbacio,
Pak poteže koplje ubojito,
Pribode ga u zelenu travu,
Pak mu sve tri odsiječe glave,
Kulašu jih baci u zobnicu.
Tad' učini juriš u katane
Sa svojijeh tri stotine druga:
Odsjekoše tri stotine glava,
Pa hodoše drumom za svatovi.
Kad stigoše cara i svatove,
Pred njeg' baci Balačkovu glavu,
Car mu dade hiljadu dukata.
Pa hodoše bijelu Prizrenu.
Kad su bili kroz polje Kosovo,
Miloš hoće gradu Vučitrnu,
Pa govori srbskom car-Stjepanu:
"S Bogom ostaj, moj mili ujače!
"Moj ujače, srbski car-Stjepane!„
Tada se je care osjetio
Da je ono Miloš Vojinović,
Pa govori svojemu nećaku:

Digitized by Google

"Ta ti li si, dijete Milošu!
"Ta ti li si, moj mili nećače!
"Blago majci koja te rodila,
"I ujaku koji te imade!
"Zašto mi se odprije nekažeš?
"Nego sam te putem namučio
"I konakom, i gladi i žedjom.„
Teško svuda svome bez svojega!

Uroš i Mrnjavčevići. [1]

Sastala se četiri tabora
Na ubavu na polju Kosovu
Kod bijele Samodreže crkve;
Jedno tabor Vukašina kralja,
Drugo tabor despota Uglješe, [2]
Treće tabor vojevode Gojka,
A četvrto carević-Uroša.
Carevi se otimlju o carstvo,
Medju se se hoće da pomore,
Zlaćenima da pobodu noži,
A neznadu na kome je carstvo.
Kralj Vukašin veli: "Na meni je„;
Despot Ugleš: "Nije neg' na meni„;
Vojvod' Gojko: "Nije neg' na meni„.
Ćuti nejak carević Urošu,
Ćuti diete, ništa nebesjedi,
Jer nesmije od tri bratijenca,
Bratijenca, tri Mrnjavčevića.
Piše knjigu Vukašine kralju,
Piše knjigu i šilje čauša
Do Prizrena grada bijeloga,
Do onoga protopop-Nedjeljka,
Neka dodje na Kosovo ravno
Da on kaže na kome je carstvo;
On je svietla cara pričestio,
Pričestio i izpovjedio,
U njega su knjige starostavne.
Piše knjigu despote Uglješa,
Piše knjigu i šilje čauša
Do Prizrena grada bijeloga,
Do onoga protopop-Nedjeljka;
Treću piše vojevoda Gojko,
I on šilje ognjena čauša.
A četvrtu carević Urošu,
Piše knjigu i šilje čauša;
Sva četiri sitne knjige pišu
I pošilju ognjene čauše
Sve potajno jedan od drugoga.
Sastaše se četiri čauša
U Prizrenu gradu bijelome
Kod dvorova protopop-Nedjeljka„
Ali prota doma nebijaše,
No u crkvi bješe na jutrenji,
Na jutrenji i na leturdjiji.
Kolko s' silni ognjeni čauši,
Koliko su silni od silnijeh,
Te nehtješe konje odjahati,
No u crkvu konje nagoniše,
Potegoše pletene kandžije,
Udaraju protopop-Nedjeljka:
"Brže hajde, protopop-Nedjeljko,
"Brže hajde na Kosovo ravno,
"Da ti kažeš na kome je carstvo;
"Ti si svietlog cara pričestio,
"Pričestio i izpovjedio,
"U tebe su knjige starostavne;
"Ja l' ćeš sada izgubiti glavu.„
Suze roni protopop Nedjeljko,
Suze roni, pa njima govori:
"Odbijte se, silni od silnijeh,
"Dok u crkvi zakon savršimo,
"Znati će se na kome je carstvo.„
Tako su se oni uzmaknuli;
A kad zakon Božji savršiše,
Izljegoše pred bijelu crkvu.
Tad' govori protopop Nedjeljko:
"Dieco moja, četiri čauša!
"Ja sam svietla cara pričestio,
"Pričestio i izpovjedio,
"Al' ga nisam pitao za carstvo,
"Već za grije što je sagriešio.
"No idite u Prilipa grada
"Do dvorova Kraljevića Marka,

[1]) *Uroš*, jedinak sin Cara Dušana; poginu mlad od *Vukašinove* ruke na 3 Prosinca 1367. na mjestu *Nekudimi* na Kosovu polju, putujući Dubrovniku, da traži tamo pribježišta od napasti Vukašinove. S njim se utrla vladalačka loza Nemanjića. Njegovo tielo počiva sada u Manastiru *Jasku* u Fruškoj gori u Sriemu, i narod ga štuje kao sveto.

[2]) *Uglješa* despot u Tesaliji, i *Gojko*, braća Vukašinova, hrabri junaci, u boju s Turcima 26. Rujna 1371 utopiše se u rieci *Marici*.

Digitized by Google

"A do Marka do mojega djaka,
"Kod mene je knjigu naučio,
"Kod cara je Marko pisar bio,
"U njega su knjige starostavne,
"I on znade na kome je carstvo;
"Vi zovite na Kosovo Marka,
"Hoće Marko pravo kazivati,
"Jer se Marko neboji nikoga,
"Razma jednog Boga istinoga.„
Otidoše četiri čauša,
Otidoše ka Prilipu gradu
Bielu dvoru kraljevića Marka.
Kad su bili pred bijele dvore,
Udariše zvekirom na vrata,
To začula Jevrosima majka,
Pa doziva svoga sina Marka:
"Sine Marko! moje čedo drago!
"Tko udara zvekirom na vrata?
"Baš ka' da su babovi čauši.„
Usta Marko, te otvori vrata,
Čauši se pokloniše Marku:
"Božja t' pomoć, gospodaru Marko!„
A Marko jih omilova rukom:
"Dobro došli, moja djeco draga!
"Jesu l' zdravo srbljи vitezovi,
"I čestiti carevi i kralji?„
Čauši se smierno pokloniše:
„Gospodaru, kraljeviću Marko!
"Sve je zdravo, ali nije mirno:
"Gospoda se teško zavadila
"Na Kosovu polju širokome
"Kod bijele Samodreže crkve,
"I oni se otimlju o carstvo;
"Medju se se hoće da pomore,
"Zlaćenima da pobodu noži,
"A neznadu na kome je carstvo;
"Tebe zovu na Kosovo ravno
"Da im kažeš na kome je carstvo.„
Hode Marko u gospodske dvore,
Pak doziva Jevrosimu majku:
"Jevrosima, moja milo majko!
"Gospoda se jesu zavadila
"Na Kosovu polju širokome
"Kod bijele Samodreže crkve,
"I oni se otimlju o carstvo,
"Medju se se hoće da pomore,
"Zlaćenima da pobodu noži,
"A neznadu na kome je carstvo;
"Mene zovu na polje Kosovo
"Da im kažem na kome je carstvo.„
Kolko Marko težio na pravdu,
Tolko moli Jevrosima majka:
"Marko, sine jedini u majke!
"Nebila ti moja hrana kleta,
"Nemoj, sine, govoriti krivo
"Ni po babu, ni po stričevima,
"Već po pravdi Boga istinoga;
"Nemoj, sine, izgubiti duše;
"Bolje ti je izgubiti glavu,
"Nego svoju ogriešiti dušu.„
Uze Marko knjige starostavne,
Pa opremi sebe i Šarina,
Šarinu se na ramena baci,
Otidoše u Kosovo ravno.
Kad su bili kraljevu šatoru,
Reče tada Vukašine kralju:
"Blago meni do Boga miloga!
"Eto meni moga sina Marka,
"On će kazat', na meni je carstvo,
"Od otca će ostanuti sinu.„
Marko sluša, ništa negovori,
Na šatora neokreće glavu.
Kad ga vidje Uglješa vojvoda,
Tad' Uglješa riječ govorio:
"Blago meni! eto mi sinovca,
"On će kazat', na meni je carstvo;
"Kaži, Marko, na meni je carstvo,
"Oba ćemo bratski carevati.„
Šuti Marko, ništa nebesjedi,
Na šatora neokreće glavu.
Kad ga vidje vojevoda Gojko,
Tade Gojko riječ govorio:
"Blago meni! eto mi sinovca,
"On će kazat', na meni je carstvo;
"Kad je Marko još nejačak bio,
"Ja sam Marka vrlo milovao,
"U svilena njedra uvijao,
"Kano krasnu od zlata jabuku;
"Kud sam godje na konju hodio,
"Sve sam Marka sa sobom vodio;
"Kaži, Marko, na meni je carstvo,
"Ti ćeš, Marko, prvi carevati,
"A ja ću ti biti do koljena.„
Šuti Marko, ništa negovori,
Na šatora neokreće glavu,
Pravo hode bijelu šatoru,
Ka šatoru nejaka Uroša,
Dogna Šarca caru do šatora,
Ondje Marko Šarca odsjednuo.
Kad ga vidje nejaki Urošu,

Digitized by Google

Lako skoči na svilne dušeke,
Lako skoči, paka progovori:
"Blago meni! eto moga kuma,
"Eto kuma Kraljevića Marka,
"On će kazat' na kome je carstvo.,,
Ruke šire, u grla se grle,
U bijelo cjelivaju lice,
Za junačko pitaju se zdravlje,
Pa sjedoše na svilne dušeke.
Tako malo vrieme postajalo,
Danak prodje, tavna noćca dodje;
Kad u jutru jutro osvanulo,
I pred crkvom zvona udariše,
Sva gospoda došla na jutrenju,
U crkvi su službu savršili,
Izljegoše iz bijele crkve,
U stolove pred crkvu sjednuli,
Sećer iju a rakiju piju.
Marko uze knjige starostavne,
Knjige gleda, a govori Marko:
"A moj babo, Vukašine kralju!
"Malo l' ti je tvoje kraljevine!
"Malo l' ti je, ostala ti pusta!
"Već s' o tudje otimate carstvo.
"A ti striče, despote Uglješa!
"Malo l' ti je despotstva tvojega!
"Malo l' ti je, ostalo ti pusto!
"Već s' o tudje otimate carstvo.
"A ti striče, vojevoda Gojko!
"Malo l' ti je vojvodstva tvojega!
"Malo l' ti je, ostalo ti pusto!
"Već s' o tudje otimate carstvo.
"Vidite li, Bog vas nevidio!
"Knjiga kaže, na Urošu carstvo,
"Od otca je ostanulo sinu,
"Djetetu je od koljena carstvo.
"Njemu carstvo care naručio
"Na samrti kad je počinuo.,,
Kad to začu Vukašine kralju,
Skoči kralju od zemlje na noge,
Pa potrže zlaćena handžara,
Da ubode svoga sina Marka.
Bježi Marko izpred roditelja,
Jer se njemu, brate, nepristoji
Sa svojim se biti roditeljem,
Bježi Marko oko biele crkve,
Oko biele crkve Samodreže,
Bježi Marko a tjera ga kralju,
Dok su triput kolo sastavili
Oko biele Samodreže crkve.
Gotovo ga bješe sustigao,
Al' iz crkve nješto progovara:
"Bježi' u crkvu, Kraljeviću Marko!
"Vidiš gdje ćeš danas poginuti,
"Poginuti od svog roditelja,
"A za pravdu Boga istinoga.,,
Crkvena se otvoriše vrata,
Marko bježi u bijelu crkvu,
Za njime se vrata zatvorila.
Kralj dopade na crkvena vrata,
Po direku udari handžarom,
Iz direka krvca pokapala,
Tad' se kralje bio pokajao,
Te je riječ bio govorio:
"Lele meni do Boga jednoga!
"Gdje pogubih svoga sina Marka.,,
Al' iz crkve nješto progovara:
"A čuješ li, Vukašine kralju?
"Ti nijesi posjekao Marka,
"Već posječe Božjega andjela.,,
Na Marka je vrlo žao kralju,
Te ga ljuto kune i proklinje:
"Sine Marko, da te Bog ubije!
"Ti nemao groba ni poroda!
"I da bi ti duša neizpala,
"Dok Turskoga cara nedvorio.,,
Kralj ga kune, car ga blagoslivlja:
"Kume Marko, Bog ti pomogao!
"Tvoje lice svjetlo na divanu!
"Tvoja sablja sjekla na mejdanu!
"Nada te se ne našlo junaka!
"Ime ti se svuda spominjalo
"Dok je sunca i dok je mjeseca!,,
Što su rekli, tako mu se steklo.

Ženidba kralja Vukašina [1]).

Knjigu piše Žura Vukašine
U bijelu Skadru na Bojani,

[1]) *Vukašin* Mrnjavčević, kraljevao je od god. 1367 do 1371, ove pak godine ubi ga njegov sluga *Arsoje;* tim sustiže ga pravda božija što je umorio svoga mladoga cara *Uroša;* i tim se na njemu podpuno ispunila ona naša poslovica: *oteto prokleto.*

Digitized by Google

Te je šalje na Hercegovinu
Bijelome gradu Pirlitoru,
Pirlitoru prema Durmitoru [1]).
Vidosavi ljubi Momčilovoj;
Tajno piše a tajno joj šalje,
U knjizi joj ovako besjedi:
"Vidosava, Momčilova ljubo!
"Šta ćeš u tom ledu i snijegu?
"Kad pogledaš s grada iznad sebe,
"Ništa nemaš lijepo vidjeti,
"Već bijelo brdo Durmitora
"Okićeno ledom i snijegom
"Usred ljeta kao usred zime;
"Kad pogledaš strmo izpod grada,
"Mutna teče Tara valovita,
"Ona valja drvlje i kamenje,
"Na njoj nema broda niti mosta
"A oko nje borje i mramorje;
"Već ti otruj vojvodu Momčila,
"Il' ga otruj, ili mi ga izdaj,
"Hodi k meni u primorje ravno
"Bijelome Skadru na Bojanu,
"Uzeću te za viernu ljubovcu,
"Pa ćeš biti gospodja kraljica,
"Presti svilu na zlatno vreteno,
"Svilu presti, na svili sjediti,
"A nositi divu i kadivu,
"I još ono sve žeženo zlato.
"A kakav je Skadar na Bojani!
"Kad pogledaš brdu iznad grada,
"Sve porasle smokve i masline
"I još oni grozni vinogradi;
"Kad pogledaš strmo izpod grada,
"Al' uzrasla pšenica bjelica,
"A oko nje zelena livada,
"Kroz nju teče zelena Bojana,
"Po njoj pliva riba svakojaka,
"Kadgod hoćeš da je tazj jedeš."
Dodje knjiga ljubi Momčilovoj,
Knjigu gleda ljuba Momčilova,
Onu gleda, drugu sitnu piše:
"Gospodine, kralju Vukašine!
"Nije lasno izdati Momčila,
"Ni izdati, niti otrovati:
"U Momčila sestra Jevrosima,
"Gotovi mu to gospodsko jelo,
"Prije njega jelo ogleduje;
"U Momčila devet mile braće
"I dvanaest prvo-bratučeda,
"Oni njemu rujno vino služe,
"Prije njega svaku čašu piju;
"Momčil' ima konja Jabučila,
"Jabučila konja krilatoga,
"Kudgod hoće, preletjeti može;
"U Momčila sablja sa očima,
"Neboji se nikoga do Boga.
"Već me ču li, kralju Vukašine!
"Ti podigni mnogu silnu vojsku,
"Izvedi je na Jezera ravna,
"Pak zasjedni u gori zelenoj;
"U Momčila čudan nauk ima,
"Svako jutro u svetu nedjelju
"Rano rani u lov na Jezera,
"Sobom vodi devet mile braće
"I dvanaest prvo-bratučeda
"I četrdest od grada levera;
"Kada bude u oči nedjelje
"Ja ću spaliť kriła Jabučilu,
"Britku ću mu sablju zatopiti,
"Zatopiti onom slanom krvlju,
"Da se neda izvadiť iz kora;
"Tako ćeš ti pogubiť Momčila."
Kada kralju taka knjiga dodje,
Te on vidje što mu knjiga kaže,
To je njemu vrlo milo bilo,
Pa on diže mnogu silnu vojsku,
Hode s vojskom na Hercegovinu,
Izvede je na Jezera ravna,
Pak zasjede u gori zelenoj.
Kad je bilo u oči nedjelje,
Momčil' hode u svoju ložnicu,
Pa on leže u meke dušeke,
Malo prodje, i ljuba mu dodje;
Ali neće u meke dušeke,
Već mu roni suze više glave.
A nju pita vojvoda Momčilo:
"Vidosava, moja vierna ljubo!
"Kakva ti je golema nevolja,
"Te mi roniš suze više glave?"
Al' govori mlada Vidosava:
"Gospodaru, Momčilo vojvoda!
"Meni nije nikakve nevolje,

[1]) *Durmitor* i *Pirlitor* pored *Drobnjaka* u Hercegovini, dvie visoke planine jedna prema drugoj. Na Pirlitoru vide se i danas razvaline gradića, za koji se pripovieda da je u njemu sjedio vojvoda *Momčilo*, ujak Kraljevića Marka.

Digitized by Google

"Već sam čula jedno čudno čudo,
"Čula jesam, al' nisam vidjela,
"Da ti imaš konja Jabučila,
"Jabučila, konja krilatoga,
"Ja nevidje tvome konju krila,
"Te nemogu mlada vierovati;
"Već se bojim, hoćeš poginuti.„
Mudar bieše vojvoda Momčilo,
Mudar bieše, al' se prevario,
Svojoj ljubi tako besjedio:
"Vidosava, vierna moja ljubo!
"Za to ću te lasno utješiti,
"Ti ćeš lasno vidjet' čilu krila:
"Kada prvi zapjevaju pievci,
"Ti otidi u nove ahare,
"Tad' će čile popustiti krila,
"Tad' mu možeš krila sagledati.„
Pak on leže sanak boraviti.
Momčil' spava, ljuba mu nespava,
Veće sluša mlada u dušeku,
Kad će prvi pievci zapjevati;
A kad prvi pievci zapjevaše,
Skoči mlada iz meka dušeka,
Zapalila venjer i svijeću,
Pa uzima loja i katrana,
Hode pravo u nove ahare;
Al' istina što Momčilo kaže,
Jabučilo krila popuštio,
Popuštio krila do kopita.
Tade ona krila namazala,
Namaza jih lojem i katranom,
Pa svijećom krila zapalila,
Te zapali krila Jabučilu,
Što nemogla vatrom sagoreti,
To pod kolan pritegnula tvrdo.
Onda mlada hode u riznicu,
Dohvatila sablju Momčilovu,
Te je slanom zatopila krvlju,
Pak se vrnu u meke dušeke.
Kad u jutru zora zabielila,
Poranio vojvoda Momčilo,
Pa govori ljubi Vidosavi:
"Vidosava, moja vierna ljubo!
"Ja sam noćas čudan san usnio,
"Gdje se povi jedan pramen magle
"Od proklete zemlje Vasojeve,
"Pak se savi oko Durmitora,
"Ja udarih kroz taj pramen magle,
"Sa mojijeh devet mile braće
"I s dvanajest prvo-bratučeda
"I četrdest od grada levera,
"U magli se, ljubo, rastadosmo;
"Rastadosmo, pak se nesastasmo;
"Neka Bog zna, dobra biti neće.„
Veli njemu ljuba Vidosava:
"Neboj mi se, mili gospodaru!
"Dobar junak dobar san usnio;
"San je laža a Bog je istina.„
Opremi se vojvoda Momčilo,
Pa on sidje niz bijelu kulu,
Dočeka ga devet mile braće
I dvanaest prvo-bratučeda
I četrdest od grada levera,
A ljuba mu izvede čilaša,
Dobrijeh se konja dohvatiše,
Otidoše u lov na Jezera.
Kad su bili nadomak Jezera,
Obteče ji ona silna vojska.
Kad Momčilo opazio vojsku,
On poteže sablju od bedrice,
Al' se pusta neda izvaditi,
Kao da je za kore prirasla.
Onda reče vojvoda Momčilo:
"Čujete li, moja braćo draga!
"Izdade me kuja Vidosava,
"No dajte mi sablju ponajbolju.„
Hitro su ga braća poslušala,
Dadoše mu sablju ponajbolju,
Pa je Momčil' braći besjedio:
"Čujete li, moja braćo draga!
"Vi udrite vojsci po krajima,
"Ja ć' udarit' vojsci po srijedi.„
Mili Bože čuda velikoga!
Da je kome pogledati bilo
Kako sieče vojvoda Momčilo,
Kako krči druma niz planinu;
Više tlači konjic Jabučilo,
Neg' što Momčil'britkom sabljom sieče.
Al' ga loša sreća susretnula:
Kad izidje prema Pirlitoru,
Susrete ga devet vranjih konja,
A na njima brata ni jednoga!
To kad vidje vojvoda Momčilo,
U junaku srce prepuknulo
Od žalosti za braćom rodjenom,
Bijele mu malaksaše ruke,
Te nemože više da siječe,
Već udara konja Jabučila,
Udara ga čizmom i mamuzom
Da poleti gradu Pirlitoru,

Digitized by Google

Al' mu konjic poletjet' nemože!
Kune njega vojvoda Momčilo:
"Jabučilo, izjeli te vuci!
"Iz šale smo odavde letjeli,
"Bez nevolje, tek od obijesti,
"A danas mi poletjeti nećeš!„
Al' mu konjic njiskom odgovara:
"Gospodaru, vojvoda Momčilo!
"Nit' me kuni, niti me nagoni,
"Danas tebi poletjet' nemogu;
"Bog ubio tvoju Vidosavu!
"Ona mi je zapalila krila;
"Što nemogla vatrom sagorjeti,
"To pod kolan pritegnula tvrdo;
"Veće bježi kuda tebi drago.„
Kad to začu vojvoda Momčilo,
Proli suze niz junačko lice,
Pa odskoči od konja čilaša,
Triput skoči, do grada doskoči,
Ali gradu vrata zatvorena,
Zatvorena i zamandaljena!
Kad se Momčil' vidje na nevolji,
On dozivlje sestru Jevrosimu:
"Jevrosima, moja mila sejo!
"Pusti meni jednu krpu platna,
"Nebih li ti u grad utekao.„
Seja bratu kroz plač, odgovara:
"A moj brate, vojvoda Momčilo!
"Kako ću ti pustit' krpu platna,
"Kad je meni snaha Vidosava,
"Moja snaha, tvoja neviernica,
"Savezala kose za direku?„
Al' je sestra srca žalostiva,
Žao joj je brata rodjenoga,
Ona ciknu kako ljuta guja,
Mahnu glavom i ostalom snagom,
Iz glave je kose izčupala,
Ostavila kose na direku,
Pa dohvati jednu krpu platna,
Preturi je gradu niz bedene.
Momčil' hvati onu krpu platna,
Pa se penje gradu uz bedene,
Gotov' bieše u grad uskočiti:
Al' doleće ljuba neviernica,
Oštru sablju nosi u rukama,
Presieče mu platno više ruku,
Momčil' pade gradu niz bedene,
Kraljeve ga dočekaše sluge
Na mačeve i na koplja bojna,
Na nadžake i na buzdovane;
A dopade kralju Vukašine,
Udari ga onim bojnim kopljem,
Udari ga posred srca živa.
Al' govori vojvoda Momčilo:
"Amanet ti, Vukašine kralju!
"Ti neuzmi moju Vidosavu,
"Vidosavu moju neviernicu,
"Jer ć' i tvoju izgubiti glavu,
"Danas mene u tebe izdala,
"A sjutra će tebe u drugoga;
"Već ti uzmi moju milu seju,
"Seju moju milu Jevrosimu,
"Ona će ti svagda vierna biti,
"Rodiće ti, kô i ja, junaka!„
To govori vojvoda Momčilo,
To govori a s dušom se bori,
To izusti, lahku dušu pusti.
Kad pogibe Momčilo vojvoda
A gradu se otvoriše vrata,
Pak izidje kuja Vidosava,
Te dočeka kralja Vukašina,
Odvede ga na bijelu kulu,
Posadi ga u stolove zlatne,
Ugosti ga vinom i rakijom
I gospodskom svakom djakonijom,
Pa otide u riznicu mlada,
Iznese mu ruho Momčilovo,
Momčilovo ruho i oružje.
Al' da vidiš čuda velikoga!
Što Momčilu bilo do koljena,
Vukašinu po zemlji se vuče;
Što Momčilu taman kalpak bio,
Vukašinu na ramena pada;
Što Momčilu taman čizma bila,
Tu Vukašin obje noge meće;
Što Momčilu zlatan prsten bio,
Tu Vukašin tri prsta zavlači;
Što Momčilu taman sablja bila,
Vukašinu s' aršin zemljom vuče;
Što Momčilu taman džeba bila,
Kralj se pod njom ni dignut' nemože.
Tad' govori kralju Vukašine:
"Avaj meni, do Boga miloga!
"Nuto kuje mlade Vidosave!
"Kad izdade ovakog junaka,
"Koga danas u svijetu nema,
"To li mene sjutra izdat' neće!„
Pa poviknu svoje vierne sluge,
Uhvatiše kuju Vidosavu,
Svezaše je konjim za repove,

Digitized by Google

Odbiše jih izpod Pirlitora,
Te je konji živu rastrgoše.
Kralj pohara dvore Momčilove,
Pa on uze sestru Momčilovu
Po imenu dilber-Jevrosimu,
Odvede je Skadru na Bojanu,
I vjenča je sebi za ljubovcu,
S njom lijepi porod izrodio,
Porodio Marka i Andriju,
A Marko se turi na ujaka,
Na ujaka vojvodu Momčila.

Ženidba kneza Lazara.

Vino pije silan car Stjepane
U Prizrenu gradu bijelome;
Vino služi vjeran sluga Lazo,
Ila sve caru čašu preslužuje,
A na cara kriво pogleduje.
Care pita vjerna slugu Laza:
"Oj Boga ti, vjeran sluго Lazo!
"Što te pitam pravo la mi kažeš:
"Što ti meni čašu preslužuješ?
"Što l' na mene kriво pogleduješ?
"Ali ti je konjic ološao?
"Ali ti je ruho ostarilo?
"Al' t' je malo golemoga blaga?
"Šta t' je malo u dvoru mojemu?„
Njemu veli vjeran sluga Lazo:
"Vojan buди, care, na besjedi!
"Kad me pitaš, pravo da ti kažem:
"Nije meni konjic ološao,
"Niti mi je ruho ostarilo,
"Nit' je malo golemoga blaga;
"Svega dosta u dvoru tvojemu;
"Vojan buди, care, na besjedi!
"Kad me pitaš, pravo da ti kažem:
"Koje sluge poslije dođoše,
"Sve se tebi sluge udvoriše,
"Sve si sluge, care, izženio,
"A ja ti se udvorit' nemogoh,
"Mene, care, nekle oženiti
"Za mladosti i ljepote moje.„
Besjedi mu silan car Stjepane:
"Oj Boga mi, vjeran sluго Lazo!
"Ja nemogu tebe oženiti
"Svinjaricom ni govedaricom,
"Za te tražim gospođu đevoiku,
"I za mene dobra prijatelja,
"Koji će mi sjesti uz koljeno,
"Sa kojim ću hladno piti vino.
"Noču li me, vjeran sluго Lazo!
"Ja sam za te našao đevojku
"I za mene dobra prijatelja
"U onoga stara Jug-Vogdana,
"Milu seju devet Jugovića,
"Baš Milicu milu mlezinicu;
"No se Jugu pomenut' nesmije,
"Nije lasno njemu pomenuti,
"Jer je Bogdan roda gospodskoga,
"Neće dati za slugu đevojku.
"Noču li me, vjeran sluго Lazo!
"Danas petak a sutra subota,
"Preko sjutra svijetla nedjelja,
"Poći ćemo u lov u planinu,
"Pozvaćemo stara Jug-Bogdana,
"S njim će poći devet Jugovićah.
"Ti neidi u planinu, Lazo,
"No ostani kod bijela dvora,
"Te gotovi gospodsku večeru;
"Kad dođemo iz lova planine,
"Ja ću svraćat' Juga na večeru,
"A ti svraćaj devet Jugovićah.
"Kad sjedemo za stolove zlatne,
"Ti navali šećer i rakiju,
"Ila donesi crvenику vino.
"Kad se hladna napijemo vina,
"O svačem će Juže besjedити,
"Kako koji dobar junak jeste,
"Iznijeće knjige starodavne,
"Da kazuje posljednje vrijeme.
"To kad čuješ vjerna sluго Lazo,
"A ti trči na tanану kulu,
"Te donesi ону čašu zlatnu
"Štono sam je skoro kupovao
"U bijelu Varadinu gradu
"Od đevojke mlade kujunčinke,
"Za nju dao tovar i po blaga;
"Naslužи je crvenijem vinom,
"Poklони je stару Jug-Bogdanu.
"Tada će se Bogdan razmislити
"Čim će tebe, Lazo, darivati,
"Te ću njemu onda pomenuti
"Za Milicu đercu mlezinicu.„
Prođe petak i prođe subota;
Rano dođe svijetla nedjelja,
Care pođe u lov u planinu,
I pozvaše stara Jug-Bogdana,

Digitized by Google

С Југом пође девет Југовића,
Отидоше у лов у планину,
Лов ловише по гори зеленој;
Ни добише, ни шта изгубише,
Но се своме повратише двору,
Преда њих је изшетао Лазо,
Царе сврађа Југа на вечеру,
Лазо сврађа девет Југовића.
Кад сједоше за столове златне:
Уврх совре силан цар Стјепане,
А до њега стари Југ-Богдане,
А до Југа девет Југовићах,
Њима служи вјеран слуга Лазо,
Он навали шећер и ракију,
Па донесе црвенику вино,
Кад се хладна напојише вина,
О свачему сташе бесједити,
Како који добар јунак јесте;
Југ извади књиге старославне,
Те казује посљедње вријеме:
"Видите ли, моја браћо красна!
"Вивите ли, како књига каже:
"Настануће посљедње вријеме,
"Нестануће овце и пшенице
"И у пољу пчеле и цвијета;
"Кум ће кума по суду тјерати,
"А брат брата звати по мегдану.„
Кад то зачу вјеран слуга Лазо,
Он отрча на танану кулу,
Те донесе ону чашу златну,
Наслужи је црвенијем вином,
Поклони је стару Југ-Богдану;
Богдан прими златну купу вина,
Купу прими а пити је не ће,
Мисли Богдан, шта је и како је,
Чиме ли ће даривати Лаза.
Југу вели девет Југовића:
"О наш бабо, стари Југ-Богдане!
"Што непијеш златну купу вина
"Штоно ти је поклонио Лазо?„
Вели њима стари Југ-Богдане:
"Ђецо моја, девет Југовића!
"Ја ћу ласно пити купу вина,
"Него мислим моја ђецо драга,
"Чиме ћу ја даривати Лаза.„
Југу вели девет Југовића:
"Ласно ћеш га даривати, бабо:
"У нас доста коња и сокола,
"У нас доста пера и калпака.„
Тад' говори силан цар Стјепане:
"Има Лазо коња и сокола,
"Лазо има пера и калпака,
"Лазо тога не ће ни једнога,
"Лазо хоће Милицу дјевојку,
"Баш Милицу милу мљезиницу,
"Милу сеју девет Југовића.„
Кад зачуше девет Југовића,
Поскочише на ноге лагане,
Потегоше маче коврдине
Да погубе цара у столици.
Моли им се стари Југ-Богдане:
"Нете, синци, ако Бога знате!
"Ако данас цара погубите,
"На вама ће останути клетва;
"Док извадим књиге старославне,
"Да ја гледам, синци, у књигама,
"Јел' Милица Лазу суђеница.„
Књиге учи стари Југ-Богдане,
Књиге учи, грозне сузе рони:
"Нете, синци, ако Бога знате!
"Милица је Лазу суђеница,
"На њему ће останути царство,
"Са њоме ће царовати Лазо
"У Крушевћу код воде Мораве.„
Кад то зачу силан цар Стјепане,
Он се маши руком у џепове,
Те извади хиљаду дуката,
И извади од злата јабуку,
У јабуци три камена драга,
Обиљежје Милици ђевојци.

Zidanje Ravanice. [1])

Službu služi slavni knez Lazare
U Kruševcu šancu šarenome,
Službu služi svetog Amosija;
Svu gospodu zove na svetoga,
Sa knjigama i sa zdravicama.
Skupi mu se sva srbska gospoda,
Pa je redom u sovri posadi
Po gospodstvu i po starešinstvu,
Uvrh sovre slavni knez Lazare.
Tu sjedoše piti vino hladno,
Taman biše vina najljepšega,

[1]) *Ravanica* manastir na Resavi u današnjoj Srbiji; sidao ga knez Lazar god. 1360.

Digitized by Google

I o svakom dobru besjedjahu,
Al' pošeta gospodja Milica,
Lahko šeta po carskom divanu,
Na njojzi je do devet ćemera,
Izpod grla do devet gjerdana,
A na glavi devet perišana,
Povrh toga kruna pozlaćena
A u njojzi tri kamena draga,
Sjaje noćom kako danjom sunce.
Pa besjedi slavnome Lazaru:
"Gospodine, slavni knez-Lazare!
"Zazor meni u te pogledati
"A kamo li s tobom govoriti,
"Bit' nemože, govoriti hoću:
"Što bijahu Nemanjići stari,
"Carevaše, pa i preminuše,
"Ne trpaše na gomile blago,
"No gradiše s njime zadužbine,
"Sagradiše mnoge namastire.
"Sagradiše visoke Dečane,
"Baš Dečane više Djakovice;
"Patraršiju više Peći ravne;
"U Drenici bijela Devića,
"I Petrovu crkvu pod Pazarom;
"Malo više Gjurgjeve Stupove,
"Sapoćane navrh Raške ladne,
"I Trojicu u Hercegovini,
"Crkvu Janju u Starome Vlahu;
"I Pavlicu izpod Jadovnika,
"Studenicu izpod Brvenika;
"Crkvu Žiču više Karanovca;
"U Prizrenu crkvu svetu Petku;
"Gračanicu u Kosovu ravnom;
"Sve to jesu njine zadužbine.
"Ti ostade u stolu njinome
"I potrpa na gomile blago,
"A negradi nigdje zadužbine;
"Eto nama neće pristat' blago
"Ni za zdravlje, ni za našu dušu,
"A ni nama, ni kome našemu.„
Tad' govori slavni knez Lazare:
"Čujete li, sva srbska gospodo!
"Šta govori gospodja Milica,
"Jer negradim nigdje zadužbine?
"Hoću gradit' crkvu Ravanicu
"U Resavi kraj vode Ravana;
"Imam blaga koliko mi drago,
"Udariću temelj od olova,
"Pa ću crkvi sagraditi platna,
"Sagradiću od srebra bijela,
"Pokriću je žeženijem zlatom,
"Podnizati drobnijem biserom,
"Popunjati dragijem kamenjem.„
Sva gospoda na noge ustala
I častno se knezu poklonila:
"Gradi, kneže, biće ti za dušu,
"I za zdravlje Visokom Stevanu.„
No tu sjedi Obilić Milošu,
Sjedi Miloš dolje u dno sovre,
Miloš sjedi, ništa nebesjedi;
Al' to vidje slavni knez Lazare
Gdje mu Miloš ništa nebesjedi,
Nazdravi mu zlatnu kupu vina:
"Zdrav da si mi, vojvoda Milošu!
"Pa mi i ti štogod progovori,
"Jere hoću zadužbinu gradit'.„
Skoči Miloš od zemlje na noge,
Skide s glave samur i čelenke,
Pa je častno kneza podvorio;
Dodaše mu zlatnu kupu vina,
Primi Miloš zlatnu kupu vina,
Nepije je, poče besjediti:
"Hvala, kneže, na besjedi tvojoj!
"Što ti hoćeš zadužbinu gradit'
"Vrieme nije, niti može biti;
"Uzmi, kneže, knjige starostavne,
"Te ti gledaj što nam knjige kažu:
"Nastalo je posljednje vrijeme,
"Hoće Turci carstvo preuzeti,
"Hoće Turci brzo carevati;
"Oboriće naše zadužbine,
"Oboriće naše namastire,
"Oboriće crkvu Ravanicu,
"Izkopaće temelj od olova,
"Slijevaće u tope gjulove,
"Te će naše razbijat'gradove;
"I crkvi će razturiti platna,
"Slijevaće na ate ratove;
"Hoće crkvi pokrov razturiti,
"Kadunama kovati gjerdane;
"Sa crkve će biser raznizati,
"Kadunama podnizat'gjerdane;
"Povadiće to drago kamenje,
"Udarat'ga sabljamu balčake
"I kadunam u zlatno prstenje.
"Već me ču li, slavni knez-Lazare!
"Da kopamo mermera kamena,
"Da gradimo crkvu od kamena,
"I Turci će carstvo preuzeti
"I naše će zadužbine služit'

Digitized by Google

"Od vijeka do suda Božjega:
"Od kamena nikom ni kamena.„
Kad to začu slavni knez Lazare,
Tad' Milošu bio govorio:
"Hvala tebi, vojvoda Milošu!
"Hvala tebi na tvojoj besjedi,
"Istina je kako što govoriš.„

Banović Strahinja.

Neko bieše Strahiniću bane,
Bieše bane u malenoj Banjskoj,
U malenoj Banjskoj kraj Kosova,
Da takoga neima sokola.
Jedno jutro bane podranio,
Zove sluge i k sebi prizivlje:
"Sluge moje! hitro pohitajte,
"Sedlajte mi od mejdana djoga,
"Okitite što ljepše možete,
"Opašite što tvrdje možete,
"Jer ja, djeco, mislim putovati:
"Hoću Banjsku ostaviti grada,
"Mislim djoga konja umoriti
"I u gosti, djeco, odlaziti,
"U tazbinu u biela Kruševca,
"K milu tastu starcu Jug-Bogdanu,
"Ka šureva devet Jugovića;
"Tazbina me ta željkuje moja.„
Gospodara sluge poslušaše,
Te sokola djoga osedlaše.
Opremi se Strahiniću bane,
Udri na se dibu i kadifu,
Ponositu čohu sajaliju,
Što od vode čoha crvenija
A od sunca čoha rumenija;
Okiti se jedan srbski soko,
Pa posjede djoga od megdana,
Odmah podje, u tazbinu dodje,
U tazbinu u biela Kruševca,
Gdje od skoro carstvo postanulo,
A vidje ga starac Jug-Bogdane,
I vidje ga devet milih šura,
Sokolova devet Jugovića,
Mila zeta jedva dočekaše,
U naručje zeta zagrliše,
Vierne sluge konja prihvatiše,
Zeta vode na frendjiju kulu,
Kod gotove sovre zasjedoše,
Te gospodsku riječ besjedjahu;
Navališe sluge i sluškinje,
Neko dvori, neko vino služi.
Što bijaše hrišćanske gospode
Posjedaše, te pijahu vino:
Uvrh sovre stari Jug Bogdane,
S desne strane uza rame svoje
Sjede zeta Strahinića bana,
I tu sjede devet Jugovića,
Niza sovru ostala gospoda,
Tko l' je mladji dvori gospodare.
No bijaše to devet šurnjaja,
No šurnjaje dvore uporedo,
Dvore svekra silna Jug-Bogdana,
I dvorahu svoje gospodare,
A najviše zeta ponosita;
A sluga im jedna vino služi,
Služi vino jednom kupom zlatnom,
Zlatna kupa devet bere litar';
Jal' da vidiš druge djakonije,
Djakonije mnoge gospoštine!
Kako, brate, gdje je carevina.
Pozadugo bane gostovao,
Pozadugo bane začamao,
Ponosi se bane u tazbini.
Gospoštine što je u Kruševcu
Dosadiše jutrom i večerom
Moleći se silnu Jug-Bogdanu:
"Gospodaru, silan Jug-Bogdane!
"Ljubimo ti svilenoga skuta
"I desnicu tvoju bielu ruku,
"Nu potrudi čudo i gospostvo
"I povedi mila zeta tvoga,
"Nu dovedi Strahinića bana
"U dvorove i u kuće naše,
"Da mi neku poštu učinimo.„
Svakom Juže hatar navršuje.
Dokle tako izredili bili
Dugo bilo i vrijeme prodje,
I zadugo bane začamao;
No da vidiš jada iznenada!
Jedno jutro kad ogrija sunce
Mezil stiže i bijela knjiga
Baš od Banjske od malena grada,
Od njegove ostarele majke,
Banu knjiga na koljeno pade,
Kad razgleda i prouči knjigu,
Al' mu knjiga dosta grdno kaže,
Knjiga kaže gdje ga kune majka:
"Gdje si, sine, Strahiniću bane?

Digitized by Google

"Zlo ti bilo u Kruševcu vino!
"Zlo ti vino, nesretna tazbina!
"Vidi knjigu nečuvenih jada!
"Iz ubaha jedna pade sila,
"Turski, sine, od Jedrene care,
"A car pade u polje Kosovo,
"A car pade, dovede vezire,
"A vezire nesretne većile.
"Što je zemlje te oblada care,
"Svu je tursku silu podigao,
"U Kosovo polje iskupio,
"Pritiskao sve polje Kosovo,
"Uhvatio vode obadvije:
"Pokraj Laba i vode Sitnice
"Sve Kosovo sila pritisnula.
"Kažu, sine, i pričaju ljudi:
"Od mramora do suva javora,
"Od javora, sine, do Saklije,
"Od Saklije do ćemer ćuprije,
"Od ćuprije, sine, do Zvečana,
"Od Zvečana kažu do Čečana,
"Od Čečana vrhu do planine
"Turska sila pritisla Kosovo.
"Pod broj, sine, na teftere kažu
"No u cara sto hiljada vojske
"Nekakvoga careva spahije,
"Što imaju po zemlji timare
"I što jedu hljeba carevoga
"I što jašu konje od mejdana,
"Što nenose po mnogo oružja,
"Do po jednu o pojasu sablju;
"U Turčina, u turskoga cara,
"Kažu, sine, drugu vojsku silnu
"Ognjevite janjičare Turke,
"Što Jedrene drže kuću bielu,
"Janjičara kažu sto hiljada;
"Kažu, sine, i govore ljudi
"U Turčina treću vojsku silnu
"Nekakoga Tuku i Mandžuku,
"A što huče, a što grdno tuče.
"U Turčina vojske svakojake,
"U Turčina jednu kažu silu,
"Samovoljna Turčin-Vlah-Aliju,
"Te nesluša cara čestitoga,
"Za vezire nikad i nemisli;
"Za carevu svu ostalu vojsku,
"A koliko mrave po zemljici,
"Taku silu u turčina kažu;
"On beza zla, sine, proći nehtje,
"Nehtje s carem, sine, na Kosovo,
"Okrenuo drumom lijevijem,
"Te na našu Banjsku udario,
"Te ti Banjsku, sine, ojadio
"I živijem ognjem popalio,
"I najdonji kamen razturio,
"Vierne tvoje sluge razagnao,
"Staru majku tvoju ojadio,
"Sa konjem joj kosti izlomio,
"Viernu tvoju ljubu zarobio,
"Odveo je u polje Kosovo,
"Ljubi tvoju ljubu pod čadorom,
"A ja, sine, kukam na garištu,
"A ti vino piješ u Kruševcu!
"Zlo ti vino napokonje bilo!„
A kad bane knjigu proučio,
Muka mu je i žao je bilo,
U obraz je sjetno neveselo,
Mrke brke nizko objesio,
Mrki brci pali na ramena,
U obraz se ljuto namrdio,
Gotove mu suze udariti.
A vidje ga starac Jug Bogdane,
Vidje zeta jutru na uranku,
Planu Juže kako oganj živi,
Strahiniću zetu progovara:
"O moj zete, Bog mi s tobom bio!
"Što si, zete, jutros podranio?
"A u obraz sjetno neveselo?
"Od šta si se, zete, razdrhtio?
"Na koga li s', zete, razljutio?
"Al se šure tebi nasmijaše,
"U jegleni ružno govoriše!
"Al'šurnjaje tebe nedvoriše?
"Al'mahanu toj tazbini nadje?
"Kaži, zete, šta je i kako je!„
Planu banc, pa mu progovara:
"Prodj'se taste, stari Jug-Bogdane!
"Ja sam s šuram'bio u lijepo,
"A šurnjaje gospodske gospodje
"Divno zbore a divno me dvore,
"Toj tazbini mojoj mahne nema,
"No da vidiš što sam neveseo:
"Stiže knjiga od malene Banjske,
"Baš od moje ostarele majke.„
Kaže jade tastu na uranku,
Kako su mu dvori poharani,
Kako su mu sluge razagnate,
Kako li je majka pregažena,
Kako li je ljuba zarobljena:
"No moj taste, stari Jug-Bogdane!

Digitized by Google

"I ako je moja danas ljuba,
"Ljuba moja, al' je kćerca tvoja:
"Sramota je i meni i tebi;
"No moj taste, starac Jug-Bogdane!
"Misliš li me mrtva požaliti,
"Požali me dok sam u životu.
"Molim ti se i ljubim ti ruku,
"Da daš meni djece devetero,
"Djecu tvoju a šureve moje,
"Da ja, taste, u Kosovo podjem,
"Da potražim dušmanina moga
"A careva grdna hajinina,
"Koji mi je roblje zarobio;
"A nemoj se, taste, prepanuti,
"Ni za tvoju djecu ubrinuti;
"Ja ću djeci, mojim šurevima,
"Hoću njima ruho promjeniti
"A u tursko ruho oblačiti:
"Oko glave bijele kauke,
"A na pleći zelene dolame,
"A na noge meneviš čakšire,
"O pojasu sablje plamenite;
"Prizvat' sluge i kazaću junak,
"Neka sluge konje osedlaju,
"Osedlaju, tvrdo opasuju,
"Nek prigrću mrkim medjedinam':
"Učiniću djecu janjičare;
"Ja ću djecu šure svjetovati,
"Kade sa mnom budu kroz Kosovo,
"A kroz vojsku cara na Kosovu,
"Pred njima ću biti delibaša,
"Nek se stide i nek se prepanu,
"Nek se svoga boje starešine;
"Kogod stane u carevoj vojsci,
"Kogod stane s nama govoriti,
"Stane turski, okrene manovski,
"Ja s turcima mogu progovorit',
"Mogu turski i mogu manovski,
"I arapski jezik razumijem,
"I nakrpat sitno arnautski;
"Provodiću djecu kroz Kosovo,
"Svu ću vojsku tursku uhoditi,
"Dok ja nadjem dušmanina moga
"A Turčina silna Vlah-Aliju,
"Koji mi je roblje porobio;
"Nek šurevi budu u nevolji,
"El sam, taste, mogu poginuti,
"Kod šurevah neću poginuti
"Jali rane lasno dopanuti.,,
Kad to začu stari Jug-Bogdane,
Planu Juže kako oganj živi,
Strahinj-banu zetu progovara:
"Strahinj-bane, ti moj zete mili!
"Vidjeh jutros da pameti nemaš.
"Što mi djece išteš devetero,
"Da mi djecu vodiš u Kosovo,
"U Kosovo da ih kolju Turci,
"Nemoj, zete, više progovarat',
"Nedam djece vodit' u Kosovo,
"Makar kćeri nigda nevidio.
"Mio zete, deli Strahinj-bane!
"Rašta si se tako razdrhtio?
"Znaš li, zete? neznali te ljudi!
"Al' ako je jednu noć noćila,
"Jednu noćcu s njime pod čadorom,
"Nemože ti više mila biti,
"Bog j'ubio, pa je to prokleto,
"Voli njemu nego tebi, sine;
"Neka ide, vrag je odnesao!
"Boljom ću te oženiti ljubom,
"S tobom hoću ladno piti vino,
"Prijatelji biti do vijeka;
"A nedam ti djecu u Kosovo.,,
Planu bane kako oganj živi,
U ijedu i toj muci ljutoj
Nehtje viknut' ni prizvati slugu,
Za seiza ni habera nema,
No sam hode k djogi u ahare,
A kako ga bane osedlao!
Kako li ga tvrdo opasao!
Pa zauzda djemom od čelika,
Pred dvore ga vodi u avliju
K binjektašu bijelu kamenu,
Pa se djogu hvati na ramena,
Pogleduje devet svojih šura,
A šurevi u zemljicu crnu.
Ban pogleđnu pašenoga svoga,
Nekakvoga mlada Nemanjića,
A Nemanjić gleda u zemljicu.
Kad pijahu vino i rakiju
Svi se hvale za dobre junake,
Hvale s'zetu i Bogom se kunu:
"Volimo te, Strahiniću bane!
"No svu zemlju našu carevinu;„
Al' da vidiš jada na nevolji!
Banu jutros nema prijatelja:
Nije lasno u Kosovo poći.
Vidje bane gdje mu druga nema,
Sam otide poljem Kruševačkim.
A kad bio niz široko polje,

Digitized by Google

Obzire se ka Kruševcu bielu,
Neće li se šure prisjetiti,
Neće li se njima razžaliti;
A kad vidje jutros na nevolji
Gdje mu nema glavna prijatelja,
Pade na um, pa se dosjetio
Za njegova hrta Karamana,
Koga voli nego dobra djoga,
Te priviknu iz bijela grla,
Ostalo je hrče u aharu;
Začu glasa, hitro potrčalo
Dok u polju pristiže djogina,
Pokraj djoga hrče poskakuje
A zlatan mu litar pozvekuje,
Milo bilo, razgovori s' bane.
Hode bane na konju djoginu,
Te prijedje polja i planine,
A kad dodje u polje Kosovo,
Kad sagleda po Kosovu silu,
Al' se bane malo prepanuo,
Pa pomenu Boga istinoga,
U ordiju tursku ugazio.
Ide bane po polju Kosovu,
Ide bane na četiri strane,
Traži bane silna Vlah-Aliju,
Al' nemože bane da ga nadje;
Spusti s' bane ka vodi Sitnici,
Na jedno je čudo nagazio:
Na obali do vode Sitnice
Jedan zelen tu bijaše čador,
Širok čador polje pritisnuo,
Na čadoru od zlata jabuka,
Ona sija kako jarko sunce,
Pred čadorom pobijeno koplje,
A za koplje vranac konjic svezan;
Na glavi mu maha Stambolija,
Bije nogom desnom i lijevom.
Kad to vidje Strahiniću bane,
Prohesapi i umom premisli,
Baš je čador silna Vlah-Alije,
Te djogina konja prigonjaše,
Koplje junak skide sa ramena,
Te čadoru vrata otvorio,
A da vidi tko je pod čadorom;
Nebijaše silan Vlah-Alija,
No bijaše jedan stari derviš,
Bijela mu prošla pojas brada,
S njime nema nitko pod čadorom,
Bekrija je taj nesrećan derviš,
Pije Turčin vino kondijerom,
No sam lije, no sam čašu pije,
Krvav derviš bješe do očiju;
Kad ga vidje Strahiniću bane,
Te mu selam turski nazivaše,
Pijan derviš okom razgledaše,
Pa mu mučnu riječ progovara:
"Da si zdravo! deli Strahin-bane
"Od malene Banjske kraj Kosova.„
Planu bane, prepade se ljuto,
Te dervišu turski odgovara:
"Bre! dervišu, nesretna ti majka!
"Rašta piješ? rašta se opijaš?
"Te u piću grdno progovaraš
"I Turčina zoveš kaurinom.
"Šta pominješ njekakoga bana?
"Ovo nije Strahiniću bane,
"No ja jesam carevi delija,
"Jedeci se carski pokidaše,
"U ordiju Tursku pobjegoše,
"Sve delije hitro potrčaše
"Da jedeke caru pohvatamo;
"Ako kažem caru jal' veziru
"Koju si mi riječ besjedio,
"Hoćeš, stari, jada dopanuti.„
Grohotom se derviš osmjehnuo:
"Ti delijo, Strahiniću bane!
"Znaš li, bane, neznali te jadi!
"Da sam sade na Goleč-planini,
"Da te vidim u carevoj vojsci,
"Poznao bih tebe i djogina,
"I tvojega hrta Karamana,
"Koga voliš nego dobra djoga.
"Znaš li, bane od malene Banjske!
"Poznajem ti čelo kako ti je
"I pod čelom oči obadvije,
"I poznajem oba mrka brka.
"Znaš li bane? neznalo te čudo!
"Kad zapadoh robstva u vijeku,
"Panduri me tvoji uhitiše
"U Suhari vrhu na planini,
"U ruke me tvoje dodadoše,
"Ti me baci na dno od tamnice,
"Te robovah i tamnicu trpljeh
"I začamah za devet godina,
"Devet prodje a stiže deseta,
"A tebi se, bane, ražalilo,
"Te ti zovnu Rada tamničara,
"Tvoj tamničar na tamnička vrata
"Izvede me k tebi u avliju.
"Znaš li bane, znaš li Strahiniću?

Digitized by Google

"Kad zapita i mene upita:
"Robče moje, zmijo od Turaka!
"Gdje propade u tamnici mojoj!
"Mož' li s', robe, junak odkupiti?„
Ti me pitaš, ja pravo kazujem:
"Mogao bih život odkupiti,
"Tek da mi se dvora dohvatiti,
"Otčevine i pak postojbine!
"Imao sam nešto malo blaga,
"Mnoge lave i mnoge timare,
"Mogao bih odkup sastaviti;
"Al' mi, bane, vjerovati nećeš,
"Da me pustiš dvoru bijelome:
"Tvrda ću ti jamca ostaviti,
"Tvrda jamca Boga istinoga,
"Drugog jamca Božju vjeru tvrdu,
"Kako ću ti odkup donijeti. —
"I ti, bane, povjerova meni,
"I pusti me dvoru bielome,
"Otčevini i toj postojbini;
"A kad dodjoh grdnoj postojbini,
"Tamo su me jadi zabušili:
"U dvorove postojbinu moju,
"U dvorove kuga udarila,
"Pomorila i mužko i žensko,
"Na odžaku nitko neostao,
"No ti moji dvori propanuli,
"Propanuli, pa su odpanuli,
"Iz duvara zovke proniknule;
"Što su bili lavi i timari,
"Pojagmili Turci na miraze;
"Kad ja vidjeh dvore zatvorene,
"Nesta blaga, nesta prijatelja;
"Nešto mislih, pa na jedno smislih:
"Mezilskih se ja dohvatih konja,
"Te otidoh gradu Jedrenetu,
"Hodoh k caru i hodoh k veziru,
"Vidje vezir pa dokaza caru
"Ja kakav sam junak za mejdan;
"Odjede me carevi vezire,
"Odjede me i čador mi dade;
"Car mi dade od mejdana vranca,
"I dade mi svijetlo oružje;
"Podpisa me carevi vezire
"Da sam vojnik caru do vijeka,
"A ti, bane, danas k meni dodje
"Da ti uzmeš tvoje dugovanje,
"A ja, bane, ni dinara nemam.
"Strahiniću, jada dopanuo!
"Gdje ti dodje da pogineš ludo
"U Kosovu u vojsci carevoj!„
Vidje bane, poznade derviša,
Od djogata konja odsjedaše,
Pak zagrli stariša derviša:
"Bogom brate, starišu dervišu!
"Na poklon ti moje dugovanje!
"Ja netražim, brate, ni dinara,
"Nit' ja tražim tvoje dugovanje,
"No ja tražim silna Vlah-Aliju,
"Koji mi je dvore razturio,
"Koji mi je ljubu zarobio;
"Kaži meni, starišu dervišu,
"Kaži meni moga dušmanina!
"Bratimim te i jošte jedan put,
"Nemoj mene vojsci prokazati,
"Da me vojska Turska neobkoli.„
No se derviš Bogom preklinjaše:
"Ti sokole, Strahiniću bane!
"Tvrdja mi je vjera od kamena,
"Da ćeš sade sablju povaditi,
"Da ćeš pola vojske pogubiti,
"Nevjere ti učiniti neću,
"Ni tvojega hljeba pogaziti:
"I ako sam bio u tamnici
"Dosta si me vinom napojio,
"Bijelijem hljebom nahranio,
"A često se sunca ogrijao,
"Puštio si mene vjeresijom;
"Neizdadoh ni dodadoh tebe,
"Nesvjerovah eli nemah odkud;
"Od mene se nemoj pobojati.
"A što pitaš i razbiraš, bane,
"Za Turčina silna Vlah-Aliju,
"On je bijel čador razapeo
"Na Goleču visokoj planini;
"Tek ti hoću, bane, progovorit':
"Jaši djoga, bježi iz Kosova,
"El ćeš, bane, poginuti ludo;
"U sebe se pouzdati nemoj,
"Ni u ruku ni u britku sablju,
"Ni u tvoje koplje otrovano,
"Turčinu ćeš na planinu doći,
"Hoćeš doći al' ćeš grdno proći:
"Kod oružja i kod konja tvoga
"Živa će te u ruke hvatiti,
"Hoće tvoje salomiti ruke,
"Živu će ti oči izvaditi.„
Nasmija se Strahiniću bane:
"Bogom brate, starišu dervišu!
"Nežali me, brate, od jednoga,

Digitized by Google

"Tek me vojsci Turskoj neprokaži.„
A Turčin mu riječ progovara:
"Čuješ li me, deli Strahin-bane!
"Tvrdja mi je vjera od kamena,
"Da ćeš sade djoga naljutiti,
"Da ćeš sade sablju povaditi,
"Da ćeš satrt'pola caru vojske,
"Nevjere ti učiniti neću,
"Ni Turcima prokazati tebe.„
Zbori bane, pa podrani otlen,
Obraća se sa konja djogina:
"O moj brate, starišu dervišu!
"Pojiš konja jutrom i večerom,
"Pojiš konja na vodi Sitnici,
"Nu uvježbaj i pravo mi kaži,
"Gdje su brodi na toj vodi ladnoj,
"Da ja moga konja neuglibim!„
A derviš mu pravo progovara:
"Strahin-bane, ti sokole srbski!
"Tvome djogu i tvome junaštvu
"Svud su brodi gdjegod dodješ vodi.„
Ban udari, vodu prebrodio,
I primi se na konju djoginu,
Primi s' bane uz Goleč planinu,
On je ozdo a sunašce ozgo,
Te ogrija sve polje Kosovo,
I obasja svu carevu vojsku.
Al' da vidiš silna Vlah-Alije!
Svu noć ljubi Strahinovu ljubu
Na planini Turčin pod čadorom;
U Turčina grdan hadet bješe:
Kail svaki zaspat' na uranku,
Na uranku kad ogrjeva sunce;
Oči sklopi te boravi sanak;
Koliko je njemu mila bila
Ta robinja ljuba Strahinova,
Panuo joj glavom na krioce,
Ona drži silna Vlah-Aliju,
Pa čadoru otvorila vrata,
Ona gleda u polje Kosovo,
Te ti tursku silu razglediuje,
Pregleduje kaki su čadori,
Pregleduje konje i junake;
Za jad joj se oči odkinuše,
Te pogleduu niz Goleč planinu,
Vidje okom konja i junaka.
Kako vidje i okom razgleda,
Turčina je dlanom ošinula,
Ošinu ga po desnom obrazu,
Ošinu ga pa mu progovara:
"Gospodare, silan Vlah-Alija!
"Nu se digni, glavu nedigao!
"Nu opasuj mukadem-pojasa
"I pripasuj svijetlo oružje,
"Eto k nama Strahinića bana,
"Sad će tvoju glavu ukinuti,
"Sad će meni oči izvaditi.„
Planu Turčin kako oganj živi,
Planu Turčin i okom poglednu,
Pa se Turčin grotom nasmijao:
"Dušo moja, Strahinova ljubo!
"Čudno li te vlašče prepanulo!
"Od njega si džasa zadobila,
"Kad t' odvedem gradu Jedrenetu,
"Ban će ti se i ondje prizirat';
"Ono nije Strahiniću bane,
"Već je ono carev delibaša,
"K meni ga je care odpravio,
"Jal' je care, jal'Memed vezire,
"Da me care zove na predaju,
"Da ja vojsku caru nerazturam:
"Prepali se carevi veziri
"Da im počem sablju neudarim;
"No da možeš okom pogledati,
"Ti se, dušo, nemoj prepanuti
"Kad potegnem moju britku sablju,
"Te ošinem careva deliju,
"Neka drugog već nešilje k mene.„
Strahinova progovara ljuba:
"Gospodare, silan Vlah-Alija!
"Ta l' nevidiš? izpale ti oči!
"Ono nije careva delija,
"Moj gospodar Strahiniću bane,
"Ja poznajem čelo kako mu je
"I pod čelom oči obadvije,
"I njegova oba mrka brka,
"I pod njime puljata djogata,
"I žutoga hrta Karamana;
"Nešali se glavom, gospodaru!„
Ja kad začu Ture Vlah-Alija,
Kako li se Ture pridrnulo,
Te poskoči na lagane noge,
Opasuje mukadem-pojasa,
A pinjale oštre za pojasa,
I tu britku sablju pripasuje,
A sve vrana konja pogleduje.
U to doba bane pristasao,
Mudar bane, pak je ištetio:
Na jutru mu nezva dobro jutro,
Niti turski selam nazivaše,

Digitized by Google

No mu grdnu riječ progovara:
"A tu li si, jedan kopilane?
"Kopilane, carev hajinine!
"Čije li si dvore poharao?
"Čije li si roblje porobio?
"Čiju l' ljubiš pod čadorom ljubu?
"Izlazi mi na mejdan junački!„
Skoči Turčin ka' da se pridrnu,
Jednom kroči, do konja doskoči,
Drugom kroči, konja pojahao,
Pritegnu mu obadva dizdjena.
Al' nečeka Strahiniću bane,
No na njega djoga nagonjaše,
Pa na njega bojno koplje pušti;
Udari se junak na junaka,
Pruži ruke silan Vlah-Alija,
U ruku mu koplje uhvatio,
Pa ti banu riječ progovara:
"Kopilane, Strahiniću bane!
"A šta li si, vlašče, premislilo?
"Nisu ovo babe Šumadinske
"Da razgoniš i da nabrekuješ,
"No je ovo silan Vlah-Alija
"Što s' neboji cara ni vezira,
"Što j' u cara vojske državine,
"Čini mi se sva careva vojska
"Kao mravi po zelenoj travi;
"A ti, more! mejdan da dijeliš!„
To mu reče, bojno koplje pušti,
Od prve ga obraniti htjaše,
Bog pomože Strahiniću banu,
Ima djoga konja od mejdana
Kako koplje na planini zviznu,
Soko djogo pade na koljena,
Iznad njega koplje preletilo,
Udarilo o kamen studeni,
Na troje se koplje salomilo;
Do jabuke i do desne ruke.
Dok satrše ona koplja bojna,
Potegoše perne buzdohane:
Kad udara silan Vlah-Alija,
Kad udara Strahinića bana,
Iz sedla ga konju izgonjaše
A na uši djogu nagonjaše,
Bog pomože Strahiniću banu,
Ima djoga konja od mejdana
Što ga danas u Srbina nema,
U Srbina, niti u Turčina,
Uzmahuje i glavom i snagom,
Te u sedlo baca gospodara;
Kad udara Strahiniću bane
Mučnu alu, silna Vlah-Aliju,
Iz sedla ga maći nemogaše,
Tonu vrancu konju do koljena
U zemljicu noge sve četiri.
Buzdohane perne polomiše,
Polomiše i pera prosuše,
Pa su britke sablje povadili,
Da junački mejdan podijele.
No da vidiš Strahinića bana!
Kažu ima sablju o pojasu:
Kovala su sablju dva kovača,
Dva kovača i tri pomagača,
Od nedjelje opet do nedjelje,
Od čelika sablju pretopili,
U oštricu sablju ugodili;
Turčin manu a dočeka bane,
Na sablju mu sablju dočekao,
Po poli mu sablju presjekao;
Vidje bane pa se razradova,
Ljuto savi i otud i otud,
Eda bi mu glavu odsjekao,
Jal' Turčinu ruke obranio;
Udari se junak na junaka,
Neda Turčin glavu ukinuti,
Neda svoje ruke ištetiti,
No se brani s onom polovinom:
Polovinu na vrat naturaše,
I svojega vrata zaklonjaše,
I banovu sablju oštrpkuje,
Sve odkida po komad i komad.
Obadvije sablje isjekoše,
Do balčaka sablje dogoniše,
Pobaciše njine odlomčine,
Od hitrijeh konja odskočiše,
Za biela se grla dohvatiše,
Te se dvije ale poniješe
Na Goleču na ravnoj planini;
Nosiše se ljetni dan do podne,
Dok Turčina pjene popanuše,
Biele su kako gorski snijeg,
Strahin-banu biele, pa krvave,
Izkrvavi niz prsi haljinu,
Izkrvavi čizme obadvije.
A kad banu muka dosadila,
Tada bane riječ progovara:
"Ljubo moja, tebe Bog ubio!
"Koje jade gledaš na planini!
"No ti podbi jedan komad sablje,
"Udri, ljubo, mene jal' Turčina:

Digitized by Google

"Misli, ljubo, koga tebi drago.„
Ali Turčin ljuto progovara:
"Dušo moja, Strahinova ljubo!
"Nemoj mene, no udri Strahina,
"Nigda njemu mila biti nećeš,
"Prijekorna biti do vijeka:
"Koriće te jutrom i večerom
"Gdje si bila sa mnom pod čadorom;
"Meni biti mila do vijeka,
"Odvešću te Jedrenetu gradu,
"Narediću tridest sluškinjica
"Nek ti drže skute i rukave;
"Hraniću te medom i šećerom,
"Okititi tebe dukatima
"Sa vrh glave do zelene trave;
"Udri sada Strahinića bana!„
Žensku stranu lasno prevariti:
Lako skoči, ka' da se pomami,
Ona nadje jedan komad sablje,
Zavi komad u vezeni jagluk
Da joj bilu ruku neobrani,
Pa obleće i otud i otud,
Čuva glavu Turčin-Vlah-Alije,
A ošinu gospodara svoga,
Gospodara Strahinića bana,
Povrh glave po čekrk-čelenci,
Po njegovu bijelu kauku;
Presječe mu zlatali čelenku
I presječe bijela kauka,
Malo rani glavu na junaku,
Poli krvca niz junačko lice,
Htjaše zalit'oči obadvije.
Prepade se Strahiniću bane
Gdje pogibe ludo i bezumno,
A nešto se bane domislio,
Viknu bane iz bijela grla
Nekakoga hrta Karamana,
Što je hrče na lov naučio,
Viknu bane i opet priviknu,
Skoči hrče i odmah dotrča,
Te banovu ljubu dohvatilo;
Al' je ženska strana strašivica,
Strašivica svaka od paščadi;
Baci komad u zelenu travu,
Ljuto vrisnu daleko se čuje,
Žuta hrta za uši podbila,
Te se s njime kolje niz planinu,
A Turčinu oči izpadoše
Koliko mu nešto žao bješe,
Te on gleda što se čini s njome;
Ali banu druga snaga dodje,
Druga snaga i srce junačko,
Te omanu tamo i ovamo
Dok Turčina s nogu ukinuo.
Koliko se bane uoštrio
On netraži ništa od oružja,
No mu grlom bane zapinjaše
A pod grlo zubom dohvataše,
Zakla njega kako vuče jagnje;
Skoči bane pa iz grla viknu,
Te nabreknu onog hrta žuta
Dokle svoju kurtalisa ljubu.
Zape ljuba bježat'niz planinu,
Ona htjaše bježat'u Turaka,
Nedade joj Strahiniću bane,
Za desnu je ruku uhitio,
Privede je k puljatu djogatu,
Pa se djogu hvati na ramena,
Turi ljubu za se na djogina,
Pa pobježe bane uprijeko,
Uprijeko, ali poprijeko,
Odkloni se od te sile Turske,
Te dolazi u ravna Kruševca,
U Kruševac, u tazbinu svoju.
Vidje njega starac Jug Bogdane
A srete ga devet milih šura,
Ruke šire, u lica se ljube,
Za lahko se upitaše zdravlje.
A kad vidje stari Jug Bogdane
Obranjena zeta i čelenku,
Prosu suze niz gospodsko lice:
"Vesela ti naša carevina!
"Medjer ima u cara Turaka,
"Medjer ima silnijeh junaka,
"Koji zeta obraniše moga,
"Koga danas u daleko nema.„
Šurevi se njemu prepadoše.
Progovara Strahiniću bane:
"Nemoj mi se, taste, razkariti,
"Ni vi, moje šure, prepanuti;
"U cara se nenadje junaka
"Da dohaka mene i obrani;
"Da vam kažem tko me obranio,
"Od koga sam rane dopanuo:
"Kad dijelih mejdan sa Turčinom,
"O moj taste, stari Jug-Bogdane!
"Onda mene ljuba obranila,
"Ljuba moja, mila kćera tvoja,
"Nehtje mene, pomože Turčinu.„
Planu Juže kako oganj živi,

Digitized by Google

Viknu Juže djece devetero:
"Povadite nože devetere,
"Na komade kuju izkidajte.„
Silna djeca baba poslušaše,
Te na svoju sestru kidisaše,
Al' je neda Strahiniću bane,
Šurevima riječ govoraše:
"Šure moje, devet Jugovića!
"Što se, braćo, danas obrukaste?
"Na koga ste nože potrgnuli?
"Kad ste, braćo, vi taki junaci,
"Kamo noži, kamo vaše sablje,
"Te nebiste sa mnom na Kosovu,
"Da činite s Turcima junaštvo,
"Desite se mene u nevolji?
"Nedam vašu sestru poharčiti,
"Bez vas bih je mogao stopiti,
"Al' ću stopit'svu tazbinu moju,
"Nemam s kime ladno piti vino;
"No sam ljubi mojoj poklonio.„
Pomalo je takije junaka
Ka' što bieše Strahiniću bane.

Propast carstva srbskoga.

Poletio soko ptica siva
Od Svetinje od Jerusalima,
I on nosi pticu lastavicu.
To ne bio soko ptica siva
Veće bio svetitelj Ilija;
On ne nosi ptice lastavice,
Veće knjigu od Bogorodice,
Odnese je caru na Kosovo,
Spušta knjigu caru na koljeno,
Sama knjiga caru besjedila:
"Care Lazo, čestito koljeno!
"Kome ćeš se privoljeti carstvu?
"Ili voliš carstvu nebeskome,
"Ili voliš carstvu zemaljskome?
"Ako voliš carstvu zemaljskome,
"Sedlaj konje, priteži kolane,
"Vitezovi sablje pripasujte,
"Pa u Turke juriš učinite,
"Sva će turska izginuti vojska;
"Ako l' voliš carstvu nebeskome,
"A ti sakroj na Kosovu crkvu,
"Ne vodi joj temelj od mermera,
"Već od čiste svile i skerleta,
"Pa pričesti i naredi vojsku;
"Sva će tvoja izginuti vojska,
"Ti ćeš, kneže, s njome poginuti.„
A kad care saslušao rieči,
Misli care misli svakojake:
"Mili Bože, što ću i kako ću?
"Kome ću se privoljeti carstvu?
"Da ili ću carstvu nebeskome?
"Da ili ću carstvu zemaljskome?
"Ako ću se privoljeti carstvu,
"Privoljeti carstvu zemaljskome,
"Zemaljsko je za maleno carstvo,
"A nebesko uviek i do vieka.„
Car volio carstvu nebeskome,
A nego li carstvu zemaljskome,
Pa sakroji na Kosovu crkvu,
Ne vodi joj temelj od mermera,
Već od čiste svile i skerleta,
Pa doziva srbskog patrijara
I dvanaest velikih vladika,
Te pričesti i naredi vojsku.
Ištom kneže naredio vojsku,
Na Kosovo udariše Turci;
Mače vojsku Bogdan Juže stari
S devet sina, devet Jugovića,
Kako devet sivih sokolova,
U svakog je devet hiljad'vojske,
A u Juga dvanaest hiljada,
Pa se biše i sjekoše s Turci:
Sedam paša biše i ubiše,
Kad osmoga biti započeše,
Al pogibe Bogdan Juže stari,
I izgibe devet Jugovića,
Kako devet sivih sokolova,
I njihova sva izgibe vojska.
Makoš'vojsku tri Mrnjavčevića:
Ban Uglješa i vojvoda Gojko
I sa njima Vukašine kralju,
U svakoga triest hiljad'vojske,
Pa se biše i sjekoše s Turci:
Osam paša biše i ubiše,
Devetoga biti započeše,
Pogiboše dva Mrnjavčevića,
Ban Uglješa i Vojvoda Gojko,
Vukašin je grdnih rana dopô,
Njega Turci s konjma pregaziše;
I njihova sva izgibe vojska.
Mače vojsku Erceže Stjepane,
U Ercega mnoga silna vojska,
Mnoga vojska, šesdeset hiljada,

Digitized by Google

Te se biše i sjekoše s Turci;
Devet paša biše i ubiše,
Desetoga biti započeše,
Al pogibe Erceže Stjepanc,
I njegova sva izgibe vojska.
Mače vojsku srbski knez Lazare,
U Laze je silnih Srbalj bilo,
Sedamdeset i sedam hiljada,
Pa razgone po Kosovu Turke,
Ne dadu se ni gledati Turkom,
Da kamo li bojak biti s Turci;
Tad bi Laza nadvladao Turke.
Bog ubio Vuka Brankovića!
On izdade tasta na Kosovu;
Tada Lazu nadvladašc Turci,
I pogibe srbski knez Lazare,
I njegova sva izgibe vojska,
Sedamdeset i sedam hiljada;
Sve je sveto i čestito bilò
I milome Bogu pristupačno.

Car Lazar i carica Milica [1]).

Car Lazarc sjede za večeru,
Pokraj njega carica Milica;
Veli njemu carica Milica:
"Car-Lazare srbska kruno zlatna!
"Ti polaziš sjutra u Kosovo,
"Sobom vodiš sluge i vojvode,
"A kod dvora nikog ne ostavljaš;
"Care Lazo! od muškijeh glava,
"Da ti može knjigu odnijeti
"U Kosovo i natrag vratiti;
"Odvodiš mi devet mile braće,
"Devet braće, devet Jugovića:
"Ostavi mi brata bar jednoga,
"Jednog brata sestri od zakletve.„
Njoj govori srbski knez Lazare:
"Gospo moja, carice Milice!
"Koga bi ti brata najvoljela
"Da t' ostavim u bijelu dvoru?„
"Ostavi mi Boška Jugovića.„
Tada reče srbski knez Lazare:
"Gospo moja, carice Milice!
"Kada sjutra bijel dan osvane,
"Dan osvane i ograne sunce,
"I vrata se otvore na gradu,
"Ti izšetaj gradu na kapiju,
"Tud će proći vojska na alaje:
"Sve konjici pod bojnim kopljima,
"Pred njima je Boško Jugoviću,
"I on nosi krstaša barjaka;
"Kaži njemu od mene blagoslov,
"Nek dà barjak, kome njemu drago,
"Pa nek s tobom kod dvora ostane.„
Kad u jutru jutro osvanulo
I gradska se otvoriše vrata,
Tad izšeta carica Milica,
Ona stade gradu kod kapije,
Al eto ti vojske na alaje:
Sve konjici pod bojnim kopljima,
Pred njima je Boško Jugoviću
Na alatu vas u čistom zlatu,
Krstaš ga je barjak poklopio,
Pobratime! do konja alata;
Na barjaku od zlata jabuka,
Iz jabuke od zlata krstovi,
Od krstova zlatne kite vise,
Te kuckaju Boška po plećima.
Primače se carica Milica,
Pa uhvati za uzdu alata,
Ruke sklopi bratu oko vrata,
Pak mu poče tiho govoriti:
"O moj brate, Boško Jugoviću!

[1]) Car *Lazar Grbljanović*, pod *Dušanom* i *Urošem* upravljao je kao vlastelin Mačvom i Podunavljem; kad poginu *Vukašin*, izabra ga narod na saboru u Peći 1376 za cara; on pak iz čednosti nazivaše sebe *Knezom*. Oženio se sa *Milicom* kćeri *Jug-Bogdana* s kojom porodi dva sina i pet kćeri. Za svoga vladanja mnogo je bojeva imao; najkrvaviji pak i najnesretnii bijaše boj 15 lipnja 1389 kada *Murat* turski car udari na njega sa 300,000 vojske u *Kosovu polju*, u staroj Srbiji, a današnjem pašaluku Prizrenskom, koje ima u dužinu 14 a u širinu 5—6 sati; krozanj teče ricka *Sitnica*. Lazar bi bio nadjačao Turke da mu se nije iznevjerio *Vuk Branković* zet mu i doglavni nadvornik. Poslje duge i krvave sječe pade i Lazar u boju, i tjelo mu prenesoše u njim ozidani Manastir Ravanicu u Srbiju, a kada Turci i ovom zemljom ovladaše, prenesoše ga u Frušku goru u M. Ravanicu gdje i sada počiva. — Izdajnik *Vuk* nije se naužívao sreće kojoj se nadao; jer mu car Bajazit oduze najprije darovane mu zemlje, a kašnje na 6 listopada 1398 i otruje ga.

Digitized by Google

"Car je tebe meni poklonio,
"Da ne ideš na boj na Kosovo,
"I tebi je blagoslov kazao,
"Da daš barjak, kome tebi drago,
"Da ostaneš sa mnom u Kruševcu,
"Da imadem brata od zakletve.„
Al govori Boško Jugoviću:
"Idi, sestro, na bijelu kulu;
"A ja ti se ne bih povratio,
"Ni iz ruke krstaš barjak dao,
"Da mi care pokloni Kruševac;
"Da mi reče družina ostala:
"Gle strašivca Boška Jugovića!
"On ne smjede poći u Kosovo
"Za krst časni krvcu prolievati
"I za svoju vjeru umrijeti.„
Pak protjera konja na kapiju.
Al eto ti starog Jug-Bogdana
I za njime sedam Jugovića,
Sve je sedam ustavljala redom,
Al nijedan ni gledati neće.
Malo vreme za tim postajalo,
Al eto ti Jugović-Vojina,
I on vodi careve jedeke
Pokrivene sa suhijem zlatom;
Ona pod njim uhvati kulaša,
I sklopi mu ruke oko vrata,
Pa i njemu stade govoriti:
"O moj brate, Jugović-Vojine!
"Car je tebe meni poklonio,
"I tebi je blagoslov kazao,
"Da daš jedek, kome tebi drago,
"Da ostaneš sa mnom u Kruševcu,
"Da imadem brata od zakletve.„
Veli njojzi Jugović Vojine:
"Idi, sestro, na bijelu kulu;
"Ne bih ti se junak povratio,
"Ni careve jedeke pustio,
"Da bih znao, da bi poginuo;
"Idem, sejo, u Kosovo ravno
"Za krst časni krvcu prolievati
"I za vjeru s braćom umrijeti.„
Pak protjera konja na kapiju.
Kad to vidje carica Milica,
Ona pade na kamen studeni,
Ona pade, pak se obeznani;
Al eto ti slavnoga Lazara,
Kada vidje gospodju Milicu,
Udriše mu suze niz obraze;
On s' obzire s desna na lijevo,
Te dozivlje slugu Golubana:
"Golubane, moja vierna slugo!
"Ti odjaši od konja labuda,
"Uzmi gospu na bijele ruke,
"Pak je nosi na tananu kulu;
"Od mene ti Bogom prosto bilo!
"Nemoj ići na boj na Kosovo,
"Već ostani u bijelu dvoru.„
Kad to začu sluga Golubane,
Proli suze niz bijelo lice,
Pak odsjede od konja labuda,
Uze gospu na bijele ruke,
Odnese je na tananu kulu;
Al svom srcu odoljeť nemože,
Da ne ide na boj na Kosovo;
Već se vrati do konja labuda,
Posjede ga, hode u Kosovo,
Kad je sjutra jutro osvanulo,
Doletješe dva vrana gavrana
Od Kosova polja širokoga,
I padoše na bijelu kulu,
Baš na kulu slavnoga Lazara,
Jedan grakće, drugi progovara:
"Da l' je kula slavnog knez-Lazara,
"Il u kuli nigdje nikog nema?„
To iz kule nitko ne čujaše,
Već to čula carica Milica,
Pa izlazi pred bijelu kulu,
Ona pita dva vrana gavrana:
"Oj Boga vam, dva vrana gavrana!
"Odkuda ste jutros poletjeli?
"Nijeste li od polja Kosova?
"Vidjeste li dvije silne vojske?
"Jesu li se vojske udarile?
"Čija li je vojska zadobila?„
Al govore dva vrana gavrana:
"Oj Boga nam, carice Milice!
"Mi smo jutros od Kosova ravna,
"Vidjeli smo dvije silne vojske;
"Vojske su se juče udarile,
"Obadva su Cara poginula;
"Od Turaka nešto i ostalo,
"A od Srba i što je ostalo,
"Sve ranjeno i iskrvavljeno.„
Istom oni tako besjedjahu,
Al eto ti sluge Milutina,
Nosi desnu u lijevoj ruku,
Na njemu je rana sedamnaest;
Vas mu konjic u krv ogreznuo;
Veli njemu gospodja Milica:

Digitized by Google

"Što je, bolan! slugo Milutine!
"Zar izdade cara na Kosovu!„
Al govori sluga Milutine:
"Skin'me, gospo, sa konja viteza,
"Umij mene studenom vodicom,
"I zalij me crvenijem vinom;
"Teške su me rane osvojile.„
Skide njega gospodja Milica,
I umi ga studenom vodicom
I zali ga crvenijem vinom.
Kad se sluga malo povratio,
Pita njega gospodja Milica:
"Što bi, slugo, u polju Kosovu?
"Gdje pogibe slavni kneže Lazo?
"Gdje pogibe stari Jug Bogdane?
"Gdje pogibe devet Jugovića?
"Gdje pogibe Miloš vojevoda?
"Gdje pogibe Vuče Brankoviću?
"Gdje pogibe Banović Strahinja?„
Tada sluga poče kazivati:
"Svi ostaše, gospo, u Kosovu.
"Gdje pogibe slavni knez Lazare,
"Tu su mnoga koplja izlomljena,
"Izlomljena i turska i srbska,
"Ali više srbska, nego turska,
"Braneć, gospo, svoga gospodara,
"Gospodara, slavnog knez-Lazara,
"A Jug ti je, gospo, poginuo
"U početku, u boju prvome.
"Pogibe ti osam Jugovića,
"Gdje brat brata izdati ne htjede,
"Doklegode jedan sjecijaše;
"Još ostade Boško Jugoviću,
"Krstaš mu se po Kosovu vije;
"Još razgoni Turke na buljuke,
"Kao soko tice golubove.
"Gdje ogreznu krvca do koljena,
"Tu pogibe Banović Strahinja.
"Miloš ti je, gospo, poginuo
"Kod Sitnice kod vode studene,
"Gdjeno mnogi turci izginuli;
"Miloš zgubi turskog Car-Murata
"I Turaka dvanaest hiljada;
"Bog da prosti, ko ga je rodio!
"On ostavi spomen rodu srbskom,
"Da se priča i pripovijeda
"Dok je ljudi i dok je Kosova.
"A što pitaš za prokletog Vuka,
"Proklet bio i ko ga je rodio!
"Prokleto mu pleme i koljeno!
"On izdade Cara na Kosovu
"I odvede dvanaest hiljada,
"Gospo moja! ljutog oklopnika.„

Мусић Стеван.

Вино пије Мусићу Стеване
У Мајдану чисто сребрноме
У свом красном двору господскоме,
Вино служи Ваистина слуга.
Кад се хладна понапише вина,
Ал' бесједи Мусићу Стеване:
"Ваистино, моје чедо драго!
"Ја ћу лећи санак боравити,
"Ти вечерај, па се напиј вина,
"Па пошетај пред господског двора,
"Па погледај чистом ведром небу;
"Је ли јасан мјесец на заходу,
"Јел' даница на истоку звиезда;
"Је ли нама путовати вриеме
"На Косово љепо поље равно
"На рочиште честитоме кнезу;
"Јер знадеш ли, моје чедо драго,
"Кад оно смо на заклетви били
"Како нас је заклињао кнеже,
"Заклињао, проклињао љуто:
""Ко је србин и србскога рода,
""И од србске крви и кољена,
""А не дош'о на бој на Косово,
""Не имао од срца порода!
""Ни мушкога ни ђевојачкога;
""Од руке му ништа не родило!
""Рујно вино ни пшеница биела;
""Хрђом кап'о, док му је кољена!„„
Леже Стева у меке душеке,
Повечера Ваистина слуга,
Повечера и напи се вина,
Па ишета пред господског двора
И погледа чистом ведром небу,
Јесте јасан мјесец, на заходу,
Јест даница на истоку звиезда;
Јесте њима путовати вриеме
На Косово лиепо поље равно
На рочиште честитоме кнезу;
Па се шеће коњима у ахаре,
Па изведе два коња витеза,
Оседлаји и поправи лиепо,
Једног себи, другог господару;

Digitized by Google

Па се шеће у господске дворе,
И изнесе крсташ свилен барјак,
На коме је дванаест крстова,
Сви дванаест од чистога злата,
И икона светога Јована,
Крстно име Мусића Стевана,
Прислони га уз господског двора,
Па се шеће горе на чардаке,
Да пробуди господара свога.
Кад је био чардаку на вратих,
Коб га коби Стеванова љуба,
Загрли га, па га и пољуби:
"Богом брате, Ваистино слуго!
"Вишњим Богом и светим Јованом!
"До сад си ми вјерна слуга био,
"Од јако си Богом побратиме,
"Немој будит' господара мога;
"Јер сам јадна зао санак видила
"Гди полети јато голубова,
"И пред њима два сокола сива,
"Испред нашег двора господскога,
"Одлетише на Косово равно
"И падоше међ Муратов табор,
"Ће падоше, већ се не дигоше;
"То је, браћо, ваше зламеније,
"Бојати се, да не изгинете.„
Ал бесједи Ваистина слуга:
"Драга секо, Стеванова љубо!
"Не ћу, секо, невјере чинити
"Господару и моме и твоме;
"Јер ти ниси на заклетви била,
"Како нас је заклињао кнеже,
"Заклињао, проклињао љуто:
""Ко је србин и српскога рода,
""И од српске крви и кољена,
""А не дош'о на бој на Косово,
""Од руке му ништа не родило!
""Рујно вино, ни пшеница биела;
""Не имао пољског берићету!
""Ни у дому од срца порода!
""Хрђом кап'о док му је кољена!„„
"Па ја не смјем невјере чинити
"Господару и моме и твоме.„
Већ ушета у чардаке горње,
Па пробуди господара свога:
"Устаните, драги господару!
"Јесте нама путовати вриеме.„
Уста Стева на ноге јуначке,
И умива своје лице биело,
И облачи господско одиело,
Па припаса сабљу оковану,
Па узима кондир вина рујна,
Те напија красну славу Божју
Сретна пута и крста часнога
У свом двору за столом својијем,
Војводи је то и пре и после.
Па ишета пред господске дворе,
Уседоше два коња витеза,
Разавише крстате барјаке,
Ударише бубњи и свирале,
Дигоше се Богом путовати.
Бјела их је зора забјелила
На Косову красном пољу равном,
Сусрете их косовка ђевојка,
У руку јој два кондира златна,
Оба златна, ал' обадва празна,
Под пазухом клобук свиле бјеле,
За клобуком биела кита перја,
У дну перје сребром заливено,
А по сриеди златом преплетено,
И по врху бисером кићено;
Ал бесиеди Мусићу Стеване:
"Божја помоћ, моја секо драга!
"Ће си, душо, на огрђу била?
"Одкуда ти клобук свиле биеле?
"Дај ми, секо клобук свиле биеле,
"Да га познам, кога је војводе;
"А тако ми срећна пута мога
"Невјере ти учинити нећу!„
Ал бесиеди косовка ђевојка:
"Здраво да си, кнежева војводо!
"Нисам нигђе на огрђу била,
"Рано ме је пробудила мајка,
"Ми ранимо те воду грабимо,
"Кад ја дођох на воду Ситницу,
"Ал Ситница мутна и поводна,
"Носи, брате, коње и јунаке,
"Турске капе и бијеле чалме,
"Красне српске бијеле клобуке
"Овај клобук близу краја бјеше,
"Ја загази у воду Ситницу,
"И ухвати клобук свиле биеле,
"Брата имам од мене млађега,
"Носим клобук брату рођеноме,
"Ја сам млада мило ми је перје.„
Клобук даде кнежевој војводи,
Чим га виђе Мусићу Стеване,
Чим га виђе, тим га и познаде,
Просу сузе низ господско лице,
Удари се по кољену руком,

Digitized by Google

Чисти скерлет на кољену пуче,
Златна конча на десном рукаву:
"Тешко мени и до Бога мога!
"На мени је останула клетва
"Од мојега честитога кнеза.„
Клобук даде косовки ђевојки
Па се маши у џепове руком,
Те јој даде три дуката жута:
"Хај ти, секо, косовка ђевојко!
"А ја идем на бој на Косово
"У пресвето име Исусово,
"Ако Бог да, те се натраг вратим,
"Љепшим ћу те даривати даром;
"Ако л' секо, ја погибох амо,
"Помени ме по пешкешу моме.„
Ударише коње мамузама,
Па Ситницу воду пребродише,
Ударише у цареви табор.
Како дође Мусићу Стевану,
Три је паше био и убио,
Кад започе бити четвртога,
Ту погибе Мусићу Стеване
И са њиме Ваистина слуга
И војске му дванаест хиљада;
И ту нам је и кнез погинуо.
Ту су Срби изгубили царство
Честитога цара земаљскога.

Carica Milica i Vladeta vojvoda.

Пошетала carica Milica
Ispod grada bijela Kruševca
S njome šeću dvije mile kćeri:
Vukosava i lijepa Mara;
K njima jezdi Vladeta vojvoda
Na doratu na konju dobrome;
Vladeta je konja oznojio
I u bielu pjenu obukao.
Pita njega carica Milica:
"Oj Boga ti, kneževa vojvodo!
"Što si tako konja oznojio!
"Ne ideš li sa polja Kosova?
"Ne vidje li čestitoga Kneza,
"Gospodara i moga i tvoga?„
Al' besjedi Vladeta vojvoda:
"Oj Boga mi, carice Milice!
"Ta ja idem sa polja Kosova,
"Al ne vidjeh čestitoga Kneza,
"Već ja vidjeh kneževa Zelenka,
"Tjeraju ga po Kosovu Turci,
"A knez mislim da je poginuo.„
Kad to začu carica Milica,
Proli suze niz bijelo lice,
Pak još pita Vladetu vojvodu:
"Još mi kaži, kneževa vojvodo!
"Kad si bio na Kosovu ravnu,
"Ne vidje li devet Jugovića
"I desetog starog Jug-Bogdana?„
Al'besjedi Vladeta Vojvoda:
"Ta ja prodjoh kroz Kosovo ravno,
"I ja vidje devet Jugovića
"I desetog starog Jug-Bogdana:
"Oni bjehu u pola Kosova,
"Krvave im ruke do ramena
"I zeleni mači do balčaka;
"Ali su im malaksale ruke
"Sijekući po Kosovu Turke.„
Još mu reče carica Milica:
"Stan'počekaj, kneževa vojvodo!
"Ne vidje li još dva zeta moja:
"Brankovića, Miloš-Obilića?„
Al'besjedi Vladeta vojvoda:
"Ta ja prodjoh kroz Kosovo ravno,
"I ja vidjeh Miloš-Obilića:
"On stajaše u polju Kosovu,
"Na bojno se koplje naslonio
"Bojno mu se koplje prelomilo,
"Pak na njega Turci navališe,
"Do sad mislim da je poginuo;
"Al' ne vidjeh Vuka Brankovića,
"Ne vidjeh ga, ne vid'lo ga sunce
"On izdade čestitoga kneza,
"Gospodara i moga i tvoga.„

Kosovka djevojka.

Uranila Kosovka djevojka,
Uranila rano u nedjelju,
U nedjelju prije jarka sunca,
Zasukala bijele rukave,
Zasukala do bieli lakata,
Na plećima nosi hljeba biela,
U rukama dva kondira zlatna,
U jednome hladjane vodice,
U drugome rumenoga vina;

Digitized by Google

Ona ide na Kosovo ravno,
Pa se šeće po razboju mlada,
Po razboju čestitoga kneza,
Te prevrče po krvi junake;
Kog junaka u životu nadje,
Umiva ga hladjanom vodicom,
Pričešćuje vinom crvenijem
I zalaže hljebom bijelijem.
Namjera je namjerila bila
Na junaka Orlovića Pavla,
Na kneževa mlada barjaktara,
I njega je našla u životu:
Desna mu je ruka osječena
I lijeva noga do koljena,
Vita su mu rebra izlomljena
Vide mu se žigerice biele;
Izmiče ga iz te mloge krvce,
Umiva ga hladjanom vodicom,
Pričešćuje vinom crvenijem
I zalaže hljebom bijelijem.
Kad junaku srce zaigralo,
Progovara Orloviću Pavle:
"Sestro draga, Kosovko djevojko!
"Koja ti je golema nevolja,
"Te prevrćeš po krvi junake!
"Koga tražiš po razboju mlada!
"Ili brata, ili bratučeda?
"Al' po griehu stara roditelja?„
Progovara Kosovka djevojka:
"Dragi brate, delijo neznana!
"Ja od roda nikoga ne tražim:
"Niti brata niti bratučeda,
"Ni po griehu stara roditelja;
"Mož'li znati, delijo neznana,
"Kad Knez Laza pričešćiva vojsku
"Kod prekrasne Samodreže crkve
"Tri nedjelje tridest kaludjera?
"Sva se srbska pričestila vojska,
"Najposlije tri vojvode bojne:
"Jedno jeste Milošu vojvoda,
"A drugo je Kosančić Ivane,
"A treće je Toplica Milane.
"Ja se ondje desi na vratima,
"Kad se šeta vojvoda Milošu,
"Krasan junak na ovome svietu,
"Sablja mu se po kaldermi vuče,
"Svilen kalpak, okovano perje,
"Na junaku kolasta azdija,
"Oko vrata svilena mahrama,
"Obazre se i pogleda na me,
"S sebe skide kolastu azdiju,
"S sebe skide, pa je meni dade:
""Nà, djevojko, kolastu azdiju,
""Po čemu ćeš mene spomenuti,
""Po azdiji po imenu mome:
""Evo t' idem poginuti, dušo,
""U taboru čestitoga kneza;
""Moli Boga, draga dušo moja,
""Da se zdravo iz tabora vratim,
""A i tebe dobra sreća nadje,
""Uzeću te za Milana moga,
""Za Milana Bogom pobratima,
""Koj' je mene Bogom pobratio,
""Višnjim Bogom i svetim Jovanom;
""Ja ću tebi kum vjenčani biti.„„
"Za njim ide Kosančić Ivane,
"Krasan Junak na ovome svietu,
"Sablja mu se po kaldermi vuče,
"Svilen kalpak, okovano perje,
"Na junaku kolasta azdija,
"Oko vrata svilena mahrama,
"Na ruci mu burma pozlaćena,
"Obazre se i pogleda na me,
"S ruke skide burmu pozlaćenu
"S ruke skide, pa je meni dade:
""Nà, djevojko, burmu pozlaćenu,
""Po čemu ćeš mene spomenuti,
""A po burmi po imenu mome:
""Evo t' idem poginuti, dušo,
""U taboru čestitoga kneza;
""Moli Boga, moja dušo draga,
""Da se zdravo iz tabora vratim,
""A i tebe dobra sreća nadje,
""Uzeću te za Milana moga,
""Za Milana Bogom pobratima,
""Koj' je mene Bogom pobratio,
""Višnjim Bogom i svetim Jovanom;
""Ja ću tebi ručni djever biti.„„
"Za njim ide Toplica Milane,
"Krasan junak na ovome svietu,
"Sablja mu se po kaldermi vuče,
"Svilen kalpak, okovano perje,
"Na junaku kolasta azdija,
"Oko vrata svilena mahrama,
"Na ruci mu koprena od zlata,
"Obazre se i pogleda na me,
"S ruke skide koprenu od zlata,
"S ruke skide, pa je meni dade:
""Nà, djevojko, koprenu od zlata,
""Po čemu ćeš mene spomenuti,

Digitized by Google

„„Po kopreni po imenu mome;
„„Evo t' idem poginuti, dušo,
„„U taboru čestitoga kneza;
„„Moli Boga, moja dušo draga,
„„Da se zdravo iz tabora vratim,
„„Tebe dušo, dobra sreća nadje,
„„Uzeću te za viernu ljubovcu.„„
„I hodoše tri vojvode bojne;
„Nji ja danas po razboju tražim.„
Al besjedi Orloviću Pavle:
„Sestro draga, kosovko djevojko!
„Vidiš, dušo, ona koplja bojna
„Ponajviša a i ponajgušća,
„Ondje j' pala krvca od junaka
„Ta dobrome konju do stremena,
„Do stremena i do uzendjije,
„A junaku do svilena pasa
„Ondje su ti sva tri poginula,
„Već ti idi dvoru bijelome,
„Ne krvavi skuta i rukava.„
Kad djevojka saslušala rieči,
Proli suze niz bijelo lice,
Ona hode svom bijelu dvoru
Kukajući iz bijela grla:
„Jao jadna! hude ti sam sreće!
„Da se, jadna, za zelen bor hvatim,
„I on bi se zelen osušio.„

Smrt Majke Jugovića.

Mili Bože, čuda velikoga!
Kad se sleže na Kosovo vojska,
U toj vojsci devet Jugovića
I deseti star Juže Bogdane;
Boga moli Jugovića majka,
Da joj Bog da oči sokolove
I bijela krila labudova,
Da odleti nad Kosovo ravno,
I da vidi devet Jugovića
I desetog stara Jug Bogdana,
Što molila Boga domolila:
Bog joj dao oči sokolove
I bijela krila labudova,
Ona leti nad Kosovo ravno,
Mrtvih nadje devet Jugovića
I desetog star'Juga Bogdana,
I više njih devet bojnih koplja
Na kopljima devet sokolova
Oko koplja devet dobrih konja
A pored njih devet ljutih lava.
Tad zavrišta devet dobrih konja,
I zalaja devet ljutih lava,
A zaklikta devet sokolova;
I tu majka tvrda srca bila,
Da od srca suze ne pustila
Već uzima devet dobrih konja,
I uzima devet ljutih lava,
I uzima devet sokolova,
Pak se vrati dvoru bijelome.
Daleko je snahe ugledale,
Malo bliže pred nju izšetale,
Zakukalo devet udovica,
Zaplakalo devet sirotica,
Zavrištalo devet dobrih konja,
Zalajalo devet ljutih lava
Zakliktalo devet sokolova;
I tu majka tvrda srca bila,
Da od srca suze ne pustila.
Kad je bilo noći u po noći,
Al zavrišta Damjanov zelenko,
Pita majka Damjanove ljube:
„Snaho moja, ljuba Damjanova!
„Što nam vrišti Damjanov zelenko?
„Al' je gladan pšenice bjelice,
„Ali žedan vode sa Zvečanja?„
Progovara ljuba Damjanova:
„Svekrvice, majko Damjanova!
„Nit' je gladan pšenice bjelice,
„Niti žedan vode sa Zvečanja,
„Već je njega Damjan naučio
„Do po noći sitnu zob zobati,
„Od po noći na drum putovati;
„Pak on žali svoga gospodara
„Što ga nije na sebi donijo.„
I tu majka tvrda srca bila,
Da od srca suze ne pustila.
Kad u jutru danak osvanuo,
Ali lete dva vrana gavrana,
Krvava im krila do ramena,
Na kljunove biela pjena trgla;
Oni nose ruku od junaka
I na ruci prsten pozlaćeni,
Bacaju ga u krioce majci;
Uze ruku Jugovića majka,
Okretala, prevrtala s njome,
Pa dozivlje ljubu Damjanovu:
„Snaho moja, ljubo Damjanova!
„Bi l' poznala, čija j' ovo ruka?„

Digitized by Google

Progovara ljuba Damjanova:
"Svekrvice, majko Damjanova!
"Ovo j' ruka našega Damjana
"Jere prsten ja poznajem, majko,
"Prsten sa mnom na vjenčanju bio.„
Uze majka ruku Damjanovu,
Okretala, prevrtala s njome,
Pak je ruci tiho besjedila:
"Moja ruko, zelena jabuko!
"Gdje si rasla, gdje l' si ustrgnuta!
"A rasla si na kriocu mome,
"Ustrgnuta na Kosovu ravnom!„
Nadula se Jugovića majka,
Nadula se, pa se i raspade
Za svojijeh devet Jugovića
I desetim star'Jugom Bogdanom.

Marko Kraljević i Vuča gjeneral [1]).

Ili grmi, il' se zemlja trese?
Niti grmi, nit' se zemlja trese,
Već pucaju na gradu topovi,
Na tvrdome gradu Varadinu:
Šenluk čini Vuča gjenerale,
Jer je Vuča šićar zadobio,
Tri vojvode srbske uhvatio:
Jedno jeste Miloš od Pocerja,
Drugo jeste Toplica Milane,
A treće je Kosančić Ivane;
Bacio jih na dno u tamnicu
Gdjeno leži voda do koljena
A junačke kosti do ramena.
Cvili junak Miloš od Pocerja,
Cvili Miloš kako ljuta guja,
Jer se Miloš nije naučio
Podnositi muku i nevolju;
Cvili Miloš kako ljuta guja,
Privlači se na pendžer tamnici,
Te on gleda junak po sokaci
Nebi l' koga znanca opazio,
Al' pripazi poštu knjigonošu,
Pa dozivlje Miloš od Pocerja:
"Bogom brate, pošta knjigonoša!
"Donesi mi jedan list hartije,
"Da ti gradim jednu sitnu knjigu.„
To je pošta za Boga primio,
Donese mu jedan list hartije;
Sjede Miloš sitnu knjigu pisat'
U Prilipa u bijela grada
Svome pobru Kraljeviću Marku:
"Bogom brate, Kraljeviću Marko!
"Il' nečuješ, il' nehaješ za me?
"Teške sam ti muke dopadnuo,
"Pobratime, u Madjarske ruke.
"Uhvati me Vuča gjenerale,
"I još moja oba pobratima;
"Bacio nas na dno u tamnicu
"Gdjeno leži voda do koljena
"A junačke kosti do ramena;
"Ležim, brate, tri bijela dana,
"Ako budem, brate, još tri dana
"Nikada me više vidjet' nećeš;
"Izbavljaj me, pobratime Marko,
"Jal' za blago, jali na junaštvo.„
Pa u lice perom udario,
Od obraza krvi natočio,
S krvi njemu knjigu zapečati,
Pa je dade pošti knjigonoši,
I dade mu dvanaest dukata;
Pa je pošti Miloš govorio:
"Nosi knjigu bijelu Prilipu
"Na koljeno Kraljeviću Marku.„
Hode pošta bijelu Prilipu,
U njeg' stiže u svetu nedjelju
Kada Srblji u crkvi bijahu;
Stade pošta pred bijelom crkvom,
Dokle Marko izidje iz crkve;
Kad izidje Kraljeviću Marko,
Pošta kapu pod mišicu baci,
Poklanja se do zemljice Marku,
Pa mu dade list knjige tanane.
Kada Marko sitnu knjigu primi,
Stojeći je knjigu proučio;
Kada vidje što mu knjiga kaže,
Udriše mu suze od očiju,

[1]) *Marko Kraljević* sin kralja Vukašina; ozlojedjen tim što izabraše Srbi Lazara Grebljanovića za kralja a ne njega, hode sa svojom braćom *Andrejašom* i *Mitraškom* da služi Turke, koji mu dadoše zemlje Kastoriju, Lokridu i Argos da njima upravlja; ima i njegov novac što ga je kao kralj kovao. Ipak Marko branio je svuda svoj narod, i ustajaše protiva onih koji čine nepravdu. Poginuo je zajedno sa oba brata u boju Vlaha protivu Turaka na *Rovinama* god. 1494, polju u Vlaškoj.

Digitized by Google

Pa je onda Marko besjedio:
"Avaj meni, dragi pobratime!
"Tu li si mi, bolan, dopadnuo!
"Al' tako mi moje vjere tvrde!
"Hoće tebe pobro izbaviti
"Jal' za blago, jali na junaštvo.„
Pa on hode svojoj tankoj kuli,
Sjede malo, te se napi vina,
Pa pripasa sablju okovanu
I prigrnu ćurak od kurjaka,
A na glavu kapu od kurjaka,
Priveza je mrkom jemenijom;
Pa uzimlje koplje ubojito,
Pa se spušta u podrume Šarcu,
Te opremi Šarca od mejdana:
Priteže mu sedmere kolane,
Zauzda ga uzdom pozlaćenom;
Pa natoči tuluminu vina,
Objesi je o unkaš Šarinu,
S desne strane tešku topuzinu,
Da nekriva ni tamo ni amo;
Pa se Šarcu na ramena baci,
Okrenu ga od Prilipa grada,
Hode pravo stojnu Biogradu.
Kad je bio pokraj Biograda,
Uvrati se, te se napi vina;
Pa odatle poklopi Šarina,
Za Dunavom skela dogodi se;
Dvaput Marko skeledžiju viknu,
Pa ga više ni čekati nehtje,
Već natjera Šarca na Dunavo,
Hode pravo gradu Varadinu,
Pod Varadin u polje zeleno.
Tu ustavi Šarca od mejdana,
Pa udari koplje u ledinu,
Za koplje je privezô Šarina,
Tuluminu skide sa unkaša
I vrže je u zelenu travu,
Pa on sjede piti mrko vino;
Nepije ga čim se vino pije,
Već ledjenom od dvanaest oka,
Pola pije, pola Šarcu daje.
Kad u jutru jutro osvanulo,
Pošetala Velimirovica,
Mila snaha Vuče gjenerala,
Po bedemu grada Varadina,
Ona gleda niz polje zeleno,
U polju je opazila Marka;
Kad ugleda Kraljevića Marka,
Troljetna je uhvati grozniea,
Pa pobježe u bijele dvore.
Nju mi pita Vuča gjenerale;
"Što je tebi, moja snaho draga?„
Kazuje mu Velimirovica:
"O moj svekre, Vuča gjenerale!
"Sjedi junak u polju široku,
"U ledinu koplje udario,
"Za koplje je konja privezao,
"A pred njime stoji tulum vina;
"Nepije ga čim se pije vino,
"Već ledjenom od dvanaest oka,
"Pola pije, pola konju daje;
"Konj mu nije kakvino su konji,
"Veće šaren kako i goveče;
"Junak nije kakvi su junaci:
"Na plećima ćurak od kurjaka,
"Na glavi mu kapa od kurjaka,
"Privezô je mrkom jemenijom;
"Nješto crno drži u zubima,
"Kolik' jagnje od pola godine.„
Veli njojzi Vuča gjenerale:
"Neplaši se, moja snaho draga!
"Ja onakih imam u tamnici,
"I njega ću sada dobaviti.„
Pa doziva sina Velimira:
"Velimire, moje čedo drago!
"Uzmi, sine, za trista katana,
"Idi dolje u polje široko,
"Dovedi mi onoga junaka.„
Velimir je na noge skočio,
Pa uzima trista katanije,
On usjede vranca pomamnoga,
I izidje gradu na kapiju,
I obkoli Marka s četri strane,
Marko sjedi, pije mrko vino,
Al' katane Šarac opazio,
Poče nogam o zemljicu tući,
Primiče se svome gospodaru.
Kad pogleda Kraljeviću Marko,
Al' katane njega obkolile;
Popi Marko ledjeninu vina,
Baci ledjen u zelenu travu,
Pa se turi na ramena Šarcu,
A katane na njeg' udariše.
Da je kome pogledati bilo
Kad udari u katane Marko,
Kako sokô medju golubove:
Što pogubi sabljom okovanom,
Što pogazi Šarcem od mejdana,
Što podavi u tihom Dunavu;

Digitized by Google

Pobježe mu Velimire diete,
Tjera njega na Šarinu Marko,
Dostiže ga u polju široku,
Dohvati ga malo topuzinom,
Pade diete u zelenu travu;
Odja' Marko od konja Šarina,
Saveza mu i noge i ruke,
Pa g' objesi Šarcu o unkašu;
Pa on hode svojoj tulumini,
Baci diete u zelenu travu,
A on opet sjede piti vino.
To gledala Velimirovica,
Pa otide Vuči gjeneralu:
"Zlo ti vino, Vuča gjenerale!
"Zlo ti vino, a gore ti bilo!
"Sve katane tebi izgiboše,
"Velimiru junak sveza ruke,
"Saveza mu i noge i ruke,
"Pa eno ga pije rujno vino,
"A Velimir u travici leži.„
Progovara Vuča gjenerale:
"Neboj mi se, moja snaho draga!
"Sad ćeš vidjeť dok se starac krene.„
Pa on drmnu na gradu topove,
Tri hiljade sastavi katana,
Pa posjede svoju bedeviju
I izidje gradu na kapiju;
On naredi niz polje katane,
Obkoliše sa četiri strane,
A to ništa i nevidi Marko,
Al' pripazi Šarac od mejdana,
Pa nogama o zemljicu tuče,
Primiče se svome gospodaru;
Kad pogleda Kraljeviću Marko,
Al' katane njega obkolile,
On poskoči na noge lagane,
Pa se maši Šarcu na ramena;
Da je kome sjesti, te vidjeti
Kad potjera po polju katane!
Sablja mu je u desnici ruci,
U lijevoj koplje ubojito,
U zubima dizgen od Šarina;
Koga Marko sabljom udaraše,
Po dvojicu od jednog gradjaše;
Koga Marko kopljem udaraše,
Preko sebe njega preturaše;
Dok s' okrenu njekoliko puta,
Hode k vragu mlada katanija,
Pobježe mu Vuča gjenerale
Na njegovoj tankoj bedeviji,
Poćera ga na Šarinu Marko;
Brza mu je pusta bedevija,
Htjaše uteć' gradu Varadinu;
Ljuljnu Marko teškom topuzinom,
Pa je pušta za njim preko polja,
Udari ga sapom od topuza;
Pade Vuča u zelenu travu,
Tad' dopade od Prilipa Marko,
Sveza Vuči ruke naopako,
Saveza mu i noge i ruke,
Objesi ga Šarcu o unkašu,
I uhvati tanku bedeviju,
Pa on hode sinu Velimiru,
Priveza jih jednog za drugoga,
Pa prebaci preko bedevije,
Bedeviju sveza za Šarina,
Hode pravo bijelu Prilipu;
Obojicu baci u tamnicu.
Knjigu piše gjeneralovica,
Te je šalje bijelu Prilipu:
"Bogom brate, Kraljeviću Marko!
"Negubi mi Vuče gjenerala
"I mojega sina Velimira;
"Išti, Marko, što je tebi drago.„
Dodje knjiga Kraljeviću Marku;
Kada vidje što mu knjiga kaže,
Onda Marko drugu knjigu piše:
"Vierna ljubo Vuče gjenerala!
"Pusti meni do tri pobratima,
"I podaj im tri tovara blaga;
"I pusti mi staroga Toplicu,
"I podaj mu tri tovara blaga,
"Jer je junak mnogo dangubio;
"I daj meni tri tovara blaga
"Što sam moga mučio Šarina;
"Iza toga, gjeneralovice,
"Eto tamo Miloš od Pocerja,
"Pa vi s njime kako načinite.„
Hode knjiga gradu Varadinu;
Kada dodje gjeneralovici,
Knjigu gleda gjeneralovica,
Šalje blago od Prilipa Marku,
Pa uzima od tamnice ključe,
Te otvori prokletu tamnicu,
I izvadi tri vojvode mlade
I sa njima staroga Toplicu;
Pa jih vodi na bijelu kulu,
Pa berbere hitre dobavila:
Jedni miju, drugi kosu briju,
A treći im nokte sarezuju;

Digitized by Google

Donese im vina i rakije
I lijepe svake djakonije,
Pokaza im što učini Marko;
Pa govori Milošu vojvodi:
"Bogom brate, vojvoda Milošu!
"Pustite mi moga gospodara
"I mojega sina Velimira.„
Njoj govori Miloš od Pocerja:
"Neboj mi se, gjeneralovice!
"Daj mi vranca Vuče gjenerala
"Što ga jaše jednom u godini
"Kada ide u Tekíju crkvi,
"Opremi ga kako g' Vuča sprema,
"Da poigram preko Njemadije;
"I daj meni od zlata karuce,
"I u njima dvanaest vranacah
"Što jih preže Vuča gjenerale
"Kada ide od Beča ćesaru,
"Da m' odnesu staroga Toplicu;
"Daj mi ruho Vuče gjenerala
"Što ga nosi o vaskrseniju,
"Da obučem mojega Toplicu.„
Sve mu dade gjeneralovica,
I svakome hiljadu dukata
Što će piti vina do Prilipa,
Pa hodoše bijelu Prilipu.
Lijepo ih dočekao Marko:
Pusti Marko Vuču gjenerala
I njegova sina Velimira,
I dade mu mnoge pratioce
Do njegova grada Varadina.
A vojvode dijeliše blago,
Pa se rujna nakitiše vina,
I u bielo izljubiše lice,
Svaki Marka u bijelu ruku,
Pa hodoše svaki svome dvoru.

Marko Kraljević i Ljutica Bogdan.

Poranile tri srbske vojvode
Od Kosova uz kršno primorje:
Jedno bješe od Prilipa Marko,
Drugo bješe Relja od Pazara, [1])
Treće bješe Miloš od Pocerja;
Udariše pokraj vinograda,
Vinograda Ljutice Bogdana.
Igra konja Relja od Pazara,
Nagoni ga preko vinograda,
Pa on lomi grozna vinograda;
Veli njemu od Prilipa Marko:
"Prodj' se, Relja, grozna vinograda;
"Da ti znadeš čij' su vinogradi,
"Daleko bi konja obgonio:
"Vinograd je Ljutice Bogdana;
"Ja sam jednom ovuda prošao
"I lomio grozna vinograda,
"Pripazi me Ljutica Bogdane
"Na kobili tankoj bedeviji;
"Ja nesmjedoh čekati Bogdana;
"Već pobjegoh uz kršno primorje;
"Potjera me Ljutica Bogdane
"Na njegovoj tankoj bedeviji:
"Da mi nebi Šarca od mejdana,
"Doista me uhvatiti htjaše;
"Već mi Šarac stade odmicati,
"A kobila poče ostajati.
"Kad to vidje Ljutica Bogdane,
"On poteže tešku topuzinu,
"Pušća za mnom uz kršno primorje,
"Dohvati me po svilenu pasu,
"Pobratime, sapom od topuza,
"Stjera mene za uši Šarinu,
"Jedva mu se u sedlo povratih
"I utekoh uz kršno primorje.
"Ima od tad' sedam godinica,
"Već ovuda nijesam prošao.„
Istom oni u besjedi bjehu,
Dok se pramen zapodjede tame
Vinogradu uz ravno primorje;
Pogledaše tri srbske vojvode,
Al' eto ti Ljutice Bogdana
I sa njime dvanaest vojvoda!
Kad to vidje Kraljeviću Marko,
On besjedi Relji i Milošu:
"Čujete li, do dva pobratima!
"Eto nama Ljutice Bogdana,
"Sva tri ćemo izgubiti glave,
"Već hodite da mi pobjegnemo.„
Al' govori Miloš od Pocerja:
"Pobratime, Kraljeviću Marko!
"Danas misle i govore ljudi,

[1]) *Relja* vojvoda kome je car Dušan dao *Melenik* kod *Seresa* i druge gradove da s njima vlada; zove ga narod i *Relja Krilatica*. Umro je god. 1343.

Digitized by Google

"Da tri bolja neima junaka
"Od nas ove tri srbske vojvode;
"Bolje nam je sva tri poginuti,
"Neg'sramotno danas pobjegnuti.„
Kad to začu Kraljeviću Marko,
On im onda drugu progovara:
"Čujete li, do dva pobratima!
"A vi hod'te da jih dijelimo:
"Il' volite na sama Bogdana,
"Il' njegovih dvanaest vojvoda?„
Veli njemu i Miloš i Relja:
"Mi volimo na sama Bogdana.„
To je Marko jedva dočekao:
U to doba i Bogdan dopade.
Trže Marko tešku topuzinu,
Pak potjera dvanaest vojvoda
Dok s' okrenu njekoliko puta,
Svih dvanaest od konja razstavi
I bijele saveza im ruke,
Potjera jih oko vinograda.
Al' eto ti Ljutice Bogdana
Gdje on goni Relju i Miloša,
Obojici savezao ruke.
Kad to vidje Kraljeviću Marko,
Prepade se kako nikad nije,
Pak sta gledat' kud će pobjegnuti;
Ali njemu odmah na um pade
Gdje su s' jedan drugom zavjerili:
Gdje se jedan u nevolji nadje,
Da mu drugi u pomoći bude.
Pak poteže dizgene Šarinu,
Samur-kalpak na čelo namače,
Te sastavi samur i obrve,
A poteže sablju okovanu,
Na Bogdana pogleda poprieko.
Stade Bogdan ukraj vinograda,
Kad sagleda crne oči Marku
I kakav je na očima Marko,
Pod Bogdanom noge obumrieše.
Gleda Marko Ljuticu Bogdana,
Bogdan gleda Kraljevića Marka,
A nesmije jedan na drugoga;
Dockan reče Ljutica Bogdane:
"Hodi, Marko, da se pomirimo:
"Pusti meni dvanaest vojvoda,
"Da ti pustim Relju i Miloša.„
To je Marko jedva dočekao,
Pusti njemu dvanaest vojvoda,
Bogdan pusti Relju i Miloša.
Skide Marko mješinu sa Šarca,
Pak sjedoše piti rujno vino,
Uza toga grozdna vinograda.
A kada se vina nakitiše,
Ustadoše tri vojvode srbske,
Dobrijeh se konja dohvatiše.
Reče Marko Ljutici Bogdanu:
"S Bogom ostaj, Ljutica Bogdane!
"Da s' u zdravlju opet sastanemo
"I crvena vina napijemo!„
Veli njemu Ljutica Bogdane:
"S Bogom pošô, Kraljeviću Marko!
"Već te moje oči nevidjele!
"Kako si me danas prepanuo,
"Nikada te poželjeti neću.„
Hode Marko uz kršno primorje,
Osta Bogdan ukraj vinograda.

Djevojka nadmudrila Marka.

Sirotuje sirota djevojka:
Kada ruča ona nevečera,
Kad sastavi ručak i večeru
Onda joj je ruha nedostalo;
Al' je za to dobre sreće bila:
Izprosi je Kraljeviću Marko,
A preprosi vojevoda Janko,
Prsten dao Ustupčiću Pavle.
Digoše se sva tri mladoženje,
Svaki vodi hiljadu svatova,
Pravo idu dvoru djevojačkom:
Napried Marko, a za Markom Janko,
A za Jankom Ustupčiću Pavle.
Osvrte se Kraljeviću Marko,
Pa besjedi vojevodi Janku:
"Kud si mi se podigao, Janko?
"Što s' tolike svate potrudio
"I tolike konje pomorio,
"Kad to nije za tebe djevojka,
"Već za mene Kraljevića Marka?„
Janko ćuti ništa negovori,
Već s' okrenu k Ustupčiću Pavlu,
Pa je njemu tiho besjedio:
"Kud si mi se podigao, Pavle?
"Što s' tolike svate potrudio
"I tolike konje pomorio?
"Niť je tvoja, ni moja djevojka,
"Već sokola Kraljevića Marka.„
Pavle ćuti ništa negovori,

Digitized by Google

Veće jezdi napried pred svatovi.
Kad su bili blizu biela dvora,
Daleko jih ugledala majka,
Vesela je pred njih izšetala
I gospodsko kolo izvodila,
Po trojicu u dvor uvodila:
Sadi kuma jednog do drugoga,
Starog svata jednog do drugoga,
Mladoženju jednog do drugoga;
Pa se onda svatom okrenula:
"Vi ostali kićeni svatovi!
"Izvolite, dobri prijatelji!„
Kad se svati malo odmoriše,
Podiže se Kraljeviću Marko,
Pa izvadi sablju dimišćiju,
Pa je metnu sebi na koljena,
I Janku se onda okrenuo,
Pa je njemu tiho govorio:
"Čuješ li me, vojevodo Janko!
"I ti s njime Ustupčiću Pavle!
"Izvadimo tri zlatne jabuke,
"Položimo tri zlatna prstena,
"Nek' izvedu ljepotu djevojku,
"Neka bira čiju će jabuku,
"Il' jabuku, ili prsten zlatan:
"Mašila se za koju joj drago,
"Onoga je ljepota djevojka.„
To su Marka odmah poslušali:
Izvadiše tri zlatne jabuke,
Položiše tri zlatna prstena,
Izvedoše ljepotu djevojku,
Pa govori Kraljeviću Marko:
"Čuješ li me, ljepoto djevojko!
"Sade biraj čiju ćeš jabuku,
"Il' jabuku, ili prsten zlatan.„
Kad djevojka rieči razabrala,
Sirota je, al' je mudra bila,
Besjedila Kraljeviću Marku:
"Bogom kume, Kraljeviću Marko!
"Stari svate, vojevodo Janko!
"I ostali kićeni svatovi!
"Bogom braćo, dobri prijatelji!
"Jabuka je dječinja zabava
"A prsten je junačka biljega;
"Ja ću poći za Ustupčić-Pavla.„
Kad je Marko rieči razabrao,
Ciknu Marko kao gorsko zviere,
Udari se rukom po koljenu,
Pa besjedi siroti djevojki:
"Kučko jedna, siroto djevojko!
"Morô te je kogod naučiti,
"Veće kazuj tko te naučio?„
Odgovara sirota djevojka:
"Mili kume, Kraljeviću Marko!
"Tvoja me je sablja naučila.„
Tad' se Marko na nju nasmjehao,
Pa je njojzi tiho besjedio:
"Sreća tvoja, ljepoto djevojko!
"Što se nisi jabuke mašila,
"Il' jabuke, il' prstena zlatna,
"Vjera moja tako mi pomogla!
"Obe bi ti odsjekao ruke;
"Niti bi se nanosila glave,
"Ni na glavi zelenoga vienca.

Marko Kraljević i Musa Kesedjija.

Vino pije Musa Arbanase
U Stambolu u krčmi bijeloj;
Kad se Musa nakitio vina,
Onda poče pijan besjediti:
"Evo ima devet godinica
"Kako dvorim cara u Stambolu,
"Ni izdvorih konja, ni oružja,
"Ni dolame nove, ni polovne;
"Al' tako mi moje vjere tvrde!
"Odvrć ću se u ravno primorje,
"Zatvoriću skele oko mora
"I drumove okolo primorja,
"Načiniću kulu u primorju,
"Oko kule gvozdene čengele,
"Vješaću mu hodže i hagjije.„
Štogod ture pjano govorilo
To trijezno bješe učinilo:
Odvrže se u primorje ravno,
Pozatvora skele oko mora,
I drumove okolo primorja,
Kud prolazi carevina blago,
Na godinu po trista tovara;
Sve je Musa sebi ustavio;
U primorju kulu načinio,
Oko kule gvozdene čengele,
Vješa caru hodže i hagjije.
Kada caru tužbe dodijaše,
Posla na njga Čupriljić-vezira
I sa njime tri hiljade vojske:
Kad dodjoše u ravno primorje,

Digitized by Google

Sve polomi, Musa po primorju,
I uhvati Čupriljić-vezira,
Saveza mu ruke naopako,
Pa ga posla caru u Stambola,
Stade care mejdanžije tražit',
Obećava nebrojeno blago,
Tko pogubi Musu kesedjiju;
Kako koji tamo odlazaše,
Već Stambolu on se ne vraćaše.
To se care ljuto zabrinuo;
Al' mu veli hodža Čupriljića:
"Gospodine, care od Stambola!
"Da je sada Kraljeviću Marko,
"Zgubio bi Musu kesedjiju.„
Pogleda ga care poprijeko,
Pa on proli suze od očiju:
"Prodji me se, hodža Čuprilića
"Jer pominješ Kraljevića Marka?
"I kosti su njemu istrunile;
"Ima puno tri godine dana
"Kako sam ga vrgô u tamnicu,
"Nijesam je više otvorio.„
Veli njemu hodža Čuprilića:
"Na milosti, care gospodine!
"Šta bi dao onome junaku
"Koji bi ti živa kazô Marka?„
Veli njemu care gospodine:
"Dao bi mu na Bosni vezirstvo
"Bez promjene za devet godina
"Da ne tražim pare ni dinara.„
Skoči hodža na noge lagane,
Te otvori na tamnici vrata,
I izvede Kraljevića Marka,
Izvede ga pred čestitog cara;
Kosa mu je do zemljice crne,
Polu stere, polom se pokriva;
Nokti su mu, orati bi mogô;
Ubila ga memla od kamena,
Pocrnio, kao kamen sinji.
Veli care Kraljeviću Marku:
"Jesi l' gdjegod u životu, Marko?„
"Jesam, care, ali u hrdjavu.„
Sjede care kazivati Marku,
Što je njemu Musa počinio;
Pa on pita Kraljevića Marka:
"Možeš li se, Marko, pouzdati,
"Da otideš u primorje ravno,
"Da pogubiš Musu kesedjiju
"Daću blaga, koliko ti drago.„
Veli njemu Kraljeviću Marko:
"Aja, Bogme, care gospodine!
"Ubila me memla od kamena,
"Ja ne mogu ni očima gledat',
"Kamo l' s Musom mejdan dijeliti!
"Namjesti me gdjegod u mehanu,
"Primakni mi vina i rakije
"I debela mesa ovnujskoga,
"I beškota hljeba bijeloga;
"Da posjedim nekoliko dana,
"Kazaću ti, kad sam za mejdana.„
Car dobavi tri berbera mlada:
Jedan mije, drugi Marka brije,
A treći mu nokte sarezuje;
Namjesti ga u novu mehanu,
Primače mu vina i rakije
I debela mesa ovnujskoga,
I beškota hljeba bijeloga.
Sjede Marko tri mjeseca dana,
Dok je život malo povratio;
Pita care Kraljevića Marka:
"Možeš li se veće pouzdati?
"Dosadi mi ljuta sirotinja
"Sve tužeći na Musu prokletog.„
Veli Marko caru čestitome:
"Donesi mi suve drenovine
"Sa tavana od devet godina,
"Da ogledam, može li što biti.„
Donieše mu suvu drenovinu,
Steže Marko u desnicu ruku,
Pršte drvo na dvoje na troje;
Al' iz njega voda ne udari:
"Bogme care, jošte nije vrieme.„
Tako stade jošte mjesec dana,
Dok se Marko malo ponačini;
Kada vidje, da je za mejdana,
Onda ište suvu drenovinu.
Donesoše drenovinu Marku;
Kad je steže u desnicu ruku,
Pršte pusta na dvoje na troje,
I dvie kaplje vode iskočiše.
Tada Marko caru progovara:
"Prilika je, care, od mejdana.„
Pa on hode Novaku kovaču:
"Kuj mi sablju, Novače kovaču!
"Kakvu nisi prije sakovao.„
Dade njemu trideset dukata,
Pa on hode u novu mehanu,
Pije vino tri-četiri dana,
Pak pošeta opet do Novaka;
"Jesi, l' Novo, sablju sakovao?„

Digitized by Google

Iznese mu sablju sakovanu.
Veli njemu Kraljeviću Marko:
"Jeli dobra, Novače kovaču?„
Novak Marku tiho govorio:
"Eto sablje, a eto nakovnja,
"Ti ogledaj sablju kakva ti je.„
Mahnu sabljom i desnicom rukom
I udari po nakovnju Marko,
Nakovnja je pola presjekao,
Pa on pita Novaka kovača:
"Oj Boga ti Novače kovaču,
"Jesi l' ikad bolju sakovao?„
Veli njemu Novače kovaču:
"Oj Boga mi, Kraljeviću Marko!
"Jesam jednu bolju sakovao,
"Bolju sablju, a boljem junaku:
"Kad s odvrže Musa u primorje,
"Što sam njemu sablju sakovao,
"Kad udari njome po nakovnju
"Ni trupina zdrava ne ostade.„
Razljuti se Kraljeviću Marko,
Pa govori Novaku kovaču:
"Pruži ruku Novače kovaču!
"Pruži ruku, da ti sablju platim.„
Prevari se, ujede ga guja,
Prevari se, pruži desnu ruku,
Mahnu sabljom Kraljeviću Marko,
Odsječe mu ruku do ramena:
"Eto sada, Novače kovaču!
"Da ne kuješ ni bolje ni gore;
"A nà tebi stotinu dukata,
"Te se hrani za života tvoga.„
Dade njemu stotinu dukata,
Pak posjede Šarca od mejdana,
Hode pravo u primorje ravno,
Sve se skita, a za Musu pita.
Jedno jutro bješe poranio
Uz klisuru tvrda Kačanika
Al' eto ti Muse kesedjije
Na vrančiću noge prekrstio,
Topuzinu baca u oblake,
Dočekuje u bijele ruke,
Kad se jedan drugom prikučiše,
Reče Marko Musi kesedjiji
"Deli Musa! uklon' mi se s puta,
"Il s' ukloni, il mi se pokloni.„
Al' govori Musa Arbanase:
"Prodj se Marko, ne zameći kavge,
"Il' odjaši da pijemo vino,
"A ja ti se ukloniti neću;
"Ako te je rodila kraljica
"Na čardaku na meku dušeku,
"U čistu te svilu zavijala,
"A zlaćenom žicom povijala,
"Odhranila medom i šećerom;
"A mene je ljuta Arnautka
"Kod ovaca na ploči studenoj;
"U crnu me struku zavijala,
"A kupinom lozom povijala,
"Odhranila škrobom ovčenijem;
"I još me je često zaklinjala,
"Da se nikom ne uklanjam s puta.„
Kad to začu od Prilipa Marko,
On tad pušća svoje bojno koplje
Svome Šarcu izmedju ušiju
Deli-Musi u prsi junačke,
Na topuz ga Musa dočekao,
Preko sebe koplje preturio,
Pak poteže svoje bojno koplje,
Da udari Kraljevića Marka,
Na topuz ga Marko dočekao,
Prebijo ga na tri polovine.
Potegoše sablje okovane,
Jedan drugom juriš učiniše:
Mahnu sabljom Kraljeviću Marko
Deli Musa buzdovan podbaci,
Prebi mu je u tri polovine,
Pak poteže svoju sablju naglo
Da udari Marka Kraljevića,
Al podbaci topuzinu Marko,
I izbi mu sablju iz balčaka;
Potegoše perne buzdovane
Stadoše se njima udarati;
Buzdovanim pera oblomiše,
Baciše ih u zelenu travu;
Od dobrijeh konja odskočiše,
Ščepaše se u kosti junačke
I pognaše po zelenoj travi.
Namjeri se junak na junaka,
Deli Musa na Kraljević-Marka;
Niti može da obori Marka,
Nit se dade Musa oboriti.
Nosiše se ljetni dan do podne;
Musu biela pjena popadnula,
Kraljevića biela i krvava.
Progovara Musa kesedjija:
"Mahni, Marko, jali da omahnem.„
Omahnuje Kraljeviću Marko,
Al' nemože ništa da učini,
Tad omahnu Musa kesedjija

Digitized by Google

Udri Marka u zelenu travu,
Pak mu sjede na prsi junačke.
Al' procvilje Kraljeviću Marko:
"Gdje si danas, posestrimo vilo?
"Gdje si danas? nidje te ne bilo!
"Jeda si se krivo zaklinjala,
"Gdjegod meni do nevolje bude,
"Da ćeš meni biti u nevolji?„
Javi mu se iz oblaka vila:
"Zašto brate, Kraljeviću Marko!
"Jesam li ti, bolan, govorila,
"Da ne činiš u nedjelju kavge?
"Sramota je dvome na jednoga;
"Gdje su tebi guje iz potaje?„
Glednu Musa brdu i oblaku,
Odkud ono vila progovara;
Mače Marko nože iz potaje,
Te raspori Musu kesedjiju
Od učkura do bijela grla;
Mrtav Musa pritisnuo Marka,
I jedva se iskopao Marko.
A kad stade Marko premetati,
Al' u Musi tri srca junačka,
Troja rebra jedna po drugijem;
Jedno mu se srce umorilo,
A drugo se jako razigralo,
Na trećemu ljuta guja spava;
Kada se je guja probudila,
Mrtav Musa po ledini skače,
Još je Marku guja govorila:
"Moli Boga Kraljeviću Marko!
"Te se nisam probudila bila
"Dok je Musa u životu bio,
"Od tebe bi trista jada bilo.„
Kad to vidje Kraljeviću Marko,
Proli suze niz bijelo lice:
"Jaoh meni do Boga miloga!
"Gdje pogubi od sebe boljega.„
Pa on Musi odsiječe glavu,
I baci je Šarcu u zobnicu,
Odnese je bijelu Stambolu;
Kad je baci pred čestitog cara,
Car od straha na noge skočio.
Veli njemu Kraljeviću Marko:
"Ne boj mi se, care gospodine!
"Kako bi ga živa dočekao,
"Kad od mrtve glave poigravaš?„
Car mu dade tri tovara blaga.
Hode Marko bijelu Prilipu,
Osta Musa uvrh Kačanika.

Лов Марков с Турцима.

Лов ловио Мурате везире,
Лов ловио по гори зеленој
Са својијех дванаест делија
И тринестим Краљевићем Марком;
Лов ловили три бијела дана,
И не могли ништа уловити;
Намјера их нанијела била
На зелено у гори језеро,
По ком плове утве златокриле.
Пусти везир својега сокола,
Да ухвати утву златокрилу;
Она му се неда ни гледати,
Већ се диже небу под облаке,
Соко паде на јелу зелену.
Тад говори Краљевићу Марко:
"Јели тестир, Мурате везире!
"Да ја пустим мојега сокола,
"Да ухвати утву златокрилу?„
Вели њему Мурате везире:
"Јесте тестир, зашто није, Марко.„
Пусти Марко својега сокола,
Он одлеће небу под облаке,
И ухвати утву златокрилу,
Пак с њом паде под зелену јелу,
Кад то соко угледа везирев,
Врло му се тешко учинило,
А наваду лошу научио:
Отимати ловак од другога;
Залеће се к Маркову соколу,
Да му отме утву златокрилу;
Али Марков соко јогуница,
Као што је и његов господар:
Он не даде утве златокриле,
Већ сокола шчепа везирева,
Па му просу оно сиво перје.
Кад то виђе Мурате везире,
Врло му се жао учинило,
Пак он узе Маркова сокола,
Те га удри о јелу зелену
И преби му оно десно крило,
Па обрну кроз гору зелену
Са својијех дванаест делија.
Стаде писка Маркова сокола,
Као љуте у камену гује;
Марко узе својега сокола,
Пак му стаде завијати крило
И с љутијем гласом говорити:
"Тешко мени и теби, соколе,

Digitized by Google

"Лов ловећи с Турци без Србаља,
"Лов ловећи, криво дијелећи!„
Кад соколу он завио крило,
Тада скочи Шарцу на рамена,
Пак потјера креко горе чарне,
Шарац иде, као горска вила,
Брзо иде, далеко одмиче,
Одмах бише на крај горе чарне,
И угледа у пољу везира
С његовијех дванаест делња.
Обазре се Мурате везире,
Па кад виђе Краљевића Марка,
Он говори својим делијама:
"Бецо моја, дванаест делија!
"Видите ли онај прамен магле,
"Прамен магле испод горе чарне?
"У магли је Краљевићу Марко,
"Гле како је наљутио Шарца!
"Нека Бог зна, добра бити неће.„
У том стиже Краљевићу Марко,
Пак потрже сабљу од бедрице,
И окупи Мурата везира:
Побјегоше по пољу делије,
Као врабци од конца по трњу;
Стиже Марко Мурата везира
И русу му одсијече главу;
А од младих дванаест делија
Он начини двадесет и четири.
Стаде Марко мисли размишљати:
Ил' ће ићи цару у Једрене,
Ил' у Прилип свом бијелу двору,
Све мислио, пак је говорио:
"Боље ићи цару у Једрене,
"Да му кажем шта сам учинио.
"Него да ме Турци њему туже.„
Када Марко у Једрене дође
И на диван пред цара изиђе,
Очи му се бјеху узмутиле,
Ко у гладна у горици вука:
Кад погледа, кан' да муња сине.
Пита њега царе господине:
"Мој посинко, Краљевићу Марко
"Што си ми се тако разљутио?
"Да ти није нестануло блага?„
Стаде Марко цару казивати;
Све му каза, каконо је било.
Кад је царе саслушао Марка,
Тад се царе грохтом насмијао,
Пак је Марку био бесједио:
"Бе аферим, мој посинко Марко!
"Да нијеси тако учинио,
"Ја те небих више сином звао:
"Свако туре може везир бити,
"А јунака нема, као Марко.„
Пак се маши у жепе свилене
И извади хиљаду дуката,
Те их даје Краљевићу Марку:
"На то теби, мој посинко Марко,
"Пак ти иди, те се напиј вина.„
Марко узе хиљаду дуката
И отиде с царева дивана;
Ал цар Марку дукате не даје,
Да он иде пити рујно вино,
Већ да му се скине са очију
Јер се Марко врло разљутио.

Marko Kraljević i bog Kostadin.

Konje jašu do dva pobratima
Beg Kostadin i Kraljević Marko,
Beg Kostadin besjedio Marku:
"Pobratime, Kraljeviću Marko!
"Da ti meni o jeseni dodješ,
"O jeseni, o Dmitrovu danku,
"A o mome krstnome imenu,
"Pa da vidiš časti i poštenja,
"A i liepa, brate dočekanja,
"I gospodske djakonije redom!„
Al' besjedi Kraljeviću Marko:
"Ne hvali se, beže, s dočekanjem!
"Kad ja tražih brata Andrijaša,
"Ja se desi u dvoru tvojemu
"O jeseni o Dmitrovu danku
"A o tvome krstnome imenu,
"Vidio sam tvoje dočekanje,
"I vidih ti do tri nečovještva.„
Al' besjedi beže Kostadine:
"Pobratime, Kraljeviću Marko
"Ta kakva mi nečovještva kažeš?„
Veli njemu Kraljeviću Marko:
"Prvo ti je, brate, nečovještvo:
"Dodjoše ti do dvje sirotice,
"Da j' nahraniš hljeba bijeloga
"I napojiš vina crvenoga;
"A ti veliš dvjema sirotama:
""Id' t' odatle, jedan ljucki gade!
""Ne gadte mi pred gospodom vina.„„

Digitized by Google

"A meni je žao, beže, bilo,
"Žao bilo dvije sirotica,
"Pa ja uze do dvje sirotice,
"Odvedoh jih dolje na čaršiju,
"Nahranih jih hljeba bijeloga
"I napojih vina crvenoga,
"Pa pokrojih na njih čisti skerlet,
"Čisti skerlet i zelenu svilu,
"Pa jih onda posla dvoru tvome,
"A ja, beže, gledim iz prikrajka,
"Kako ćeš jih onda dočekati;
"A ti uze jedno siročadi,
"Uze njega na lijevu ruku,
"Drugo uze na desnicu ruku,
"Odnese jih u dvore za stole:
""Jedte, pijte gospodski sinovi.,,,,
"Drugo ti je, beže, nečovještvo:
"Što su bili stari gospodari,
"Pa su svoju haznu izgubili,
"I na njima stari skrlet bješe,
"One mećeš u donju trpezu:
"A koji su novi gospodari
"I od skora haznu zametnuli
"I na njima novi skrlet bješe,
"One mećeš u gornju trpezu
"Pred nji nosiš vino i rakiju
"I gospodsku djakoniju redom.
"Treće ti je, beže, nečovještvo:
"Ti imadeš i otca i majku,
"Ni jednoga za stolom ti nema,
"Da ti pije prvu čašu vina.,,

Marko Kraljević poznaje otčinu sablju.

Sultan care u Kosovo sidje
Sa svojijeh sto hiljada vojske,
I on pade kraj vode Sitnice,
Carev telal po ordiji hoda,
I prodaje sablju dimišćiju:
Gola sablja tri stotin' dukata,
Kore su joj tri stotin'dukata,
A gajtani tri stotin'dukata,
Tu se nitko naći ne mogaše,
Tko bi sablju za blago kupio.
Namjera je namjerila Marka
Na Turčina careva telala,
Pa govori Kraljeviću Marko:
"O Turčine, carevi telale!
"Daj da vidim sablju dimišćiju.,,
Dade Turčin riječi ne reče.
Gleda Marko sablju dimišćiju,
Pa govori carevu telalu:
"Daću tebi devet stotinica
"Sve žutijeh u zlatu dukata;
"No ču li me, carevi telale!
"Da gledamo mjesto zaklonito,
"Da s' odavde malo uklonimo,
"Da ti brojim sve žute dukate;
"Mrzi mi se ovdje raspasivat',
"Da odpašem tri ćemera zlata,
"Jer sam ovdje Turkom mlogo dužan,
"Neće mi dat' sablje isplatiti.,,
To je Turčin jedva dočekao,
Otidoše uz vodu Sitnicu
Pod bijelu kamenu ćupriju.
Raspasa se Kraljeviću Marko,
Te odpasa tri ćemera zlata,
Pa on stere zelenu dolamu,
I istrese tri ćemera zlata;
Turčin broji sve žute dukate,
Marko gleda sablju dimišćiju,
Al na sablji tri slova hrišćanska:
Jedno slovo sveti Dimitrije,
Drugo slovo sveti Arhandjele,
Treće slovo kralju Vukašine.
Kad to vidje Kraljeviću Marko,
On mi pita careva telala:
"O Turčine, carevi telale!
"A tako ti Boga jedinoga!
"Odkud tebi sablja dimišćija?
"Ili ti je od baba ostala?
"Ili ti je ljuba donijela?
"Ili si je gdjegod zadobio?,,
Stade Turčin Marku besjediti:
"Oj Boga mi, neznana delijo!
"Hoću tebi pravo kazivati:
"Nije sablja od baba ostala,
"Niti mi je ljuba donijela,
"Već čuješ li, neznana delijo!
"Na mejdanu sablju sam dobio:
"Kad je srbsko carstvo poginulo
"I dva cara pala u Kosovu:
"Sultan Murat i care Lazare,
"Ja sam ondje sablju zadobio:
"Ja poranih rano na Sitnicu,
"Da napojim dora debeloga,

Digitized by Google

"Namjera me bila namjerila
"Na zelena svilena čadora,
"Pod čadorom leži ranjen junak,
"Ta strašan je, da ga Bog ubije!
"Brci su mu po prsima pali,
"Pokrio se zelenom mavlutom,
"Pored njega sablja dimišćija.
"Kad ugleda mene ranjen junak,
"On je mene Bogom bratimio:
""Bogom brate, neznana delijo!
""Ne sieci mi moje ruse glave,
""Grdnijeh sam rana dopadnuo,
""Skoro će mi duša izlaziti,
""Pričekaj me samo do po sata,
""Sahrani me kraj vode Sitnice,
""Ev' kod mene tri ćemera zlata,
""I evo ti sablja dimišćija
""Koja valja hiljadu dukata,
""I evo ti svilena čadora.,,,,
"Ja mu ne htjeh za Boga primiti,
"Već izvukoh ranjena junaka,
"Trgoh sablju, odsjekoh mu glavu,
"Uzeh njega za bijelu ruku
"I baš onu za nogu desnicu,
"Bacih njega u vodu Sitnicu.
"Tu sam čudan šićar zadobio,
"I tu sam ti sablju zadobio.,,
Kad to začu Kraljeviću Marko,
On govori carevu telalu:
"O Turčine, da od Boga nadješ!
"Ono j' bio moj mili babajko,
"Moj babajko, kralju Vukašine!
"Da si njemu dušu pričekao
"Da si njega ondje sahranio,
"Ja bih tebe ljepše sahranio,"
Pa poteže sablju dimišćiju,
Te Turčinu odsiječe glavu,
Uze njega za bijelu ruku,
A za ruku i za desnu nogu,
Baci njega u vodu Sitnicu;
"Id', Turčine, traži baba moga.,,
Hode Marko u vojsku carevu
I odnese i sablju i blago;
Pitaju ga Turci janjičari:
"Oj Boga ti, Kraljeviću Marko!
"Kamo tebi carevi telale?,,
A Turcima Marko odgovara:
"Prodjite se, Turci janjičari!
"Uze Ture groše i dukate,
"Pak otide morem trgovati.,,
Sami Turci medju sobom sbore:
"Teško Turkom trgujući s' Markom.,,

Markova Ženitba.

Večerao Kraljeviću Marko
A sa svojom ostarelom majkom,
Majka njemu rujno služi vino,
Pa kada se vina napojiše,
A od vina radost opaziše,
Dodje lice kano rujno vince,
Tada majka Marku besjedila:
"Što me Marko mučiš ostarjelu?
"Te se sinko nehtje oženiti,
"Nehtje meni snahu isprositi,
"Meni snahu tebi vjernu ljubu?
"Nemogu ti dvorbu učiniti
"U tvojemu gospodskom očaku,
"Nemogu ti služit vino rujno.,,
Tada Marko majci besjedio:
"Mnogo zemlje i gradova prodjo,
"I nenadjoh za sebe djevojke,
"Gdje li nadjoh za sebe djevojku,
"Tu nenadjoh prijatelja za te,
"S kim bi pila crvenoga vinca.
"Dodjoh jednom, majko Jevrosima,
"Bijah, majko, u zemlji madjarskoj,
"Dodjoh malo na bunar na vodu,
"Na bunaru vidio djevojku,
"Kada sam je majko sagledao,
"Okrenu se oko mene trava,
"Imah panut' sa Šarina moga,
"Hćerca bješe kralja Šišmanina,
"I ta bješe za mene djevojka,
"Za te majko dobri prijatelji,
"S kim' bi pila crveniku vino.,,
Tada Marku reče Jevrosima:
"Hajde Marko te prosi djevojku!,,
Tada Marko reče Jevrosimi:
"Kako sutra bio danak dodje,
"Miesi meni lahke brašnenice,
"Hoću poći da prosim djevojku,
"Hoću tebi volju ispuniti,
"I tebi ću snahu dobaviti.,,
A kad začu majka Jevrosima,
To je njojzi vrlo milo bilo,
Nehtje ona ni zoru čekati
Nego miesi lahku brašnenicu,

Digitized by Google

Sve do zore majka pripravila
Kada svanu i danak nastanu,
Te se Marko na put oprema,
Na se tura bogato odielo,
A na noge široke čakšire,
Na čakšire kopče ježdirlije
A na kopče srebrne sinžire
Na sinžire zlatne trepetljike,
Što turkinje nose ispod grla
A Marko jih tura po nogama
Pa na tjelo svilenu košulju,
Na košulju crvenu dolamu,
Na dolamu toke pozlaćene,
A na glavu samur i čelenku,
Zlatne kite pale mu do pasa,
I od toka gjule poklopile
I to Marku zgodno odgovara;
Pak se žicom zlatnom utegnuo,
I o bedri sablju pripasao,
Pale zlatne rese do travice,
Svaka resa od žuta dukata;
Tada Marko na mladje poviknu:
"Dajte sluge debela Šarina!„
A sluge mu Šara izvedoše,
I Šara su divno opremili,
Osedlali sedlom srebrenijem
Zauzdali djemom najljućijem,
Turili mu zlatnu poprsinu,
Pa po sedlu puli-kabakiju,
Sve srebrne pule i topčaze
Prekriše ga čohom do koljena,
Od koljena rese do kopita,
A po čohi žicom izvezeno
Sve od srme i žežena zlata,
Na njegovo sedlo u jabuci
Isturena dva kamena draga,
Što valjadu dva careva grada,
Vidi Marko ići bez mjeseca,
Kako danom kad ogrije sunce,
Svijetle mu dva draga kamena.
On objesi topuz o unkašu,
U kome je sto i dvajest oka,
S druge strane u mješini vino,
Nekriva mu ni tamo ni amo.
Prekrsti se, Šara zakračio,
Pak je Marko riječ besjedio:
"Ostaj s Bogom majko Jevrosimo!„
Marku majka ljepše odgovara:
"Podji s Bogom Marko u dobričas,
"Na putu ti dobra sreća bila!„
To mu reče, on odtjera Šara.
Hode Marko zemljom i svijetom,
Prodje Marko četrest gradova,
A toliko troje palanaka.
Dokle dodje u zemlju madjarsku,
A pred kulu kralja Šišmanina.
Vidje kralju sa bijele kule,
Pa slugama rieč besjedio:
"Hajte sluge te sretite Marka!
"Do zemljice crne poklonite,
"I pod njime Šarca prihvatite,
"Nemojte mu obiskivat skute,
"Jali skute jal' bijele ruke,
"Može biti da je pijan Marko,
"Te vas Šarac hoće pogaziti,
"A grdnu vam djecu ostaviti.„
Odmah sluge kralja poslušale,
I sretoše Kraljevića Marka,
Do zemljice crne pokloniše
I pod njime Šarca prihvatiše.
Tada Marko Šarina odsjede,
I otide na bijelu kulu,
Na noge ga kralju dočekuje,
Šire ruke pa s' u lica ljube,
Pitaju se za mir i za zdravlje,
Pa sjedoše te se odmoriše;
Brže sluge sovru postaviše,
Doniješe sladkiš i rakiju,
I za mezu svaku djakoniju,
Priniješe museleza vina,
Dok se Marko vina napoijo,
Procvate mu ruža na obrazu;
Tada s kraljem besjediti podje,
I prositi za sebe djevojku,
Marko prosi a kralj mu je daje;
Dokle Marko isprosi djevojku,
Poharčio cio tovar blaga,
A dok turi prsten na djevojku
Poharčio hiljadu dukata,
Teke što je Marko poharčio,
Sve je kralju u vinu popio,
Još ga dosta nije napoijo.
Tada poče ugovarat Marko,
Koliko će skupiti svatova
Kad će Marko doći po djevojku.
A to sluša gospodja kraljica
Pa je Marku tiho besjedila:
"Mio zete Marko Kraljeviću!
"Skupi svata koliko ti drago,
"Vazda sam jih dočekati kadra,

Digitized by Google

"Neg' te molim a moj zete mili,
"Nevodi mi tudjina djevera,
"Do li brata, jali bratučeda;
"Ako l' nemaš toga ni jednoga,
"Zovi Marko bogom pobratima,
"Pobratima Zemljića Stjepana,
"Djevojka je na svijetu krasna,
"Nema onake ni u gori vile,
"Ja se bojim sramota će biti.„
To mu reče, pa Marko skočio,
I kralju je rieč besjedio:
"Natoči mi u mješinu vina!
"E nemogu topuz objesiti
"S punahnom sam njega ugodio.„
A to kralju milo nebijaše,
No mu drugo biti nemogaše,
Sve mu Marko vino poharčio,
Dok s mješinom topuz umjerio,
Pa otide niz bijelu kulu,
A sluge mu Šarca privedoše,
K binjektešu studenu kamenu;
Prekrsti se, Šarca zakročio,
A kad Marko zakroči Šarina,
Reče Marko: "Šteta za te kralju!
"Što me nehtje napojiti vina.„
A to začu gospodja kraljica,
Te je brže sluge opravila,
Punu kupu doniješe vina
Punu kupu tridest i pet oka,
Dadoše je Marku na Šarina,
Popij Marko brka neskvasio,
Pa je Marko rieč besjedio:
"O kraljice, o mila punice!
"Kad si mene pojiti počela,
"Napoji me barem sada vina,
"Da ja tebi žedan neokrenem
"Ispred tvoga gospodskog očaka.
"A kad dodjem u Prilipa moga,
"Pita će me majka Jevrosima,
"Jeste li me kako dočekali,
"Jeste li me vinca napojili,
"Da se hvalim, i za vas je bolje,
"Da se kudim, vama je sramota.„
A kad začu gospodja kraljica,
Andjeliju kćerku dozivaše:
"Hajde kćeri uzmi kupu zlatnu,
"Te natoči punu kupu vina,
"Samotoka, vina museleza,
"Te ponesi Marku gospodaru,
"Pokloni mu i kupu i vino
"Nek se tobom kroz gradove hvali,
"I u Prilip ostarjeloj majci,
"Kako si ga rado dočekala.„
A to kćeri vrlo milo bilo,
Što je majka njena naumila
Pa skočila vina utočila,
Nosi kupu Marku gospodaru,
Pa je njemu stidno besjedila:
"Na poklon ti i kupa i vino!
"Još te molim dragi gospodare,
"Ti se nemoj žalit na tazbinu,
"Bolje kaži nego ti je bilo,
"Radi hrza i poštenja svoga.„
Tada Marko kupu dohvatio,
Popi Marko vino svekoliko,
Kupu Šaru tura u zobnicu,
Pa on ruku spusti u žepove,
Te izvadi hiljadu dukata,
Te dariva svoju zaručnicu;
Poljubi ga u skut i u ruku,
Pa mu tada dara prihvatila.
Jošte joj je Marko besjedio:
"Hodoh žedan od moje tazbine,
"Da mi nebi moje zaručnice!„
To rekao Šarca otjerao,
Djevojka ga očima pratila,
Dokle Šarac u polje zamače,
Pa sa sobom sama besjedila:
"Podji s Bogom Marko gospodare!
"I da Bog da i Bogorodica,
"Da mi zdravo u Prilipa dodješ,
"I da majku u veselju nadješ.„
To izreče pa u kulu podje,
Marko hode i gradove prodje,
Zdravo dodje Marko u Prilipa,
Svoju majku nadje u avliji,
Pa mi njojzi božju pomoć dava,
Majka njemu pomoć prihvatila
I pod njime Šarca uhvatila,
Te ga vodi u svoje harove,
Marko hode na bijelu kulu,
Sjede Marko na mehke dušeke,
A majka mu vina donijela;
Znade majka žudi Marko vina.
Kad se Marko vina ponapio,
Procvati mu ruža na obrazu,
Najpre biela pa iz nje rumena,
Znade majka hadet svoga sina,
Pak je tada sinu besjedila:
"Jesi l' sinko putovao mirno?

Digitized by Google

"Jes' li meni snahu isprosio,
"Meni snahu tebi viernu ljubu?
"Da te nije kogod najedio?
"Jesu li te kako dočekali,
"Jesu li ti dosta vina dali?„
Marko majci besjediti podje:
"Ja sam tebi putovao mirno,
"Tebi majko snahu isprosio,
"Tebi snahu meni viernu ljubu;
"Mene nije nitko najedio,
"Neg su mene divno dočekali,
"A dosti me vina napojili.„
Reče Marku majka Jevrosima:
"Kad si sinko svadbu odgodio?
"Koliko si svata pogodio?„
"Zgodno su mi majko besjedili,
"Ja da kùpim koliko mi drago,
"A da idem kad je meni drago;
"Kraljica je meni besjedila,
"Da nevodim tudjina djevera,
"Nego brata, jali bratučeda,
"A ja nejmam toga ni jednoga.„
Al' je majka Marku besjedila:
"Ako ćeš me poslušati sinko,
"A ti imaš Bogom pobratima,
"Zovni sinko Zemljića Stjepana,
"Zovi kuma dužda od Mletakah,
"Kupi sinko na prešu svatove,
"Vodi ljubu čestita ti bila.„
Čini Marko a po volji majci,
Toga časa svate kupiť podje,
Skupi Marko tri hiljade svata,
A u njima tridest barjaktara,
Po stotina ide za barjakom.
Zove kuma dužda mletčanina,
A djevera Zemljića Stjepana
Pak s otole Marko podignuo,
A povede tri hiljade svata,
Marko podje i gradove prodje,
Zdravo dodje u zemlju Madjarku,
A pod kulu kralja Šišmanina;
I pod kulu konje odsiedoše,
Bojna koplja zemlji pobodoše
A za koplja konje povezaše,
Pobodoše krstaše barjake,
Pa propeše bijele čadore,
Pa sjedoše počivat hodoše
Kralj je njima obrok iznosio,
Dosta vina, a dosta rakije
Dosti mesa, dosti biela hljeba.
Postavio šesdeset akčia
Na pedeset druga po jednoga
Samu Marku tri akčie mlade;
Tu si oni rahat učiniše
I tu tamnu noćcu zanoćiše
A kad' svanu, a danak nastanu,
Zavikaše svatovski čauši:
"Spremni da ste kićeni svatovi!
"A djeveri na konja djevojku!„
To začuli kralju i kraljica,
Djeverima dodaše djevojku,
Poniješe gospodske darove,
Darivaše gospodu svatove,
Sve znadoše za što koji bješe;
Nekom jagluk, a nekom' boščaluk,
Daše kumu duždu mletčaninu
Daše njemu od zlata jabuku,
U jabuci svirke i borije,
One svire kako u junaka,
A na čekrk bjehu načinjene
Ka' u poprav kraljevska uredba.
A djeveru Zemljiću Stjepanu,
Dade njemu od zlata siniju,
Po njojzi su stvari svakojake,
Preko nje je zmija veružana,
Povisoko glavu podignula,
U zubima halem kamen hrani,
Te se na nju vidi večerati
U ponoći kada zvjezde nema,
Kano u dan kad' ogrije sunce.
Djuvegiji Marku Kraljeviću
Daše njemu sablju okovanu,
Na njojzi su tri gajtana zlatna,
A na njima tri kamena draga
Što valjaju tri najbolja grada,
Još suviše konja i djevojku.
To mu daše pak se podizaše,
A razviše svilene barjake,
Udariše svirci i tamburci,
A ostale mnoge davorije,
I hodoše poljem zelenijem,
A kad' biše na sred polja ravna,
Vihar vjetar puhnu od planine,
Tanki bieše prevjes na dievojci,
Na glavu joj prevjes usturio,
Ukaza se na djevojci lice,
Ka' na zori zviezda danica,
Od svatova niko nevidjaše,
Dono kuma dužda mlečanina;
Kako kumi lice sagledao,

Digitized by Google

Na kumu se hašik učinio,
Pa kad' biše na konaku prvom,
Tada dužde reče mlečanine:
"Oj djevere Zemljiću Stjepane!
"Izdaj meni Mažarku djevojku...
"Moju kumu tvoju snahu milu,
"Evo tebi puna čizma blaga.„
Za to Zemljić glavu ne okreće;
A tu tavnu noćcu zanoćiše,
Kako svanu rano podraniše,
I hodoše gorom i planinom,
A kad' biše na drugom konaku,
No sve dužde misli mlečanine,
Ta kako će obljubit' Mažarku.
Opet veli Zemljiću Stjepanu:
"Oj djevere Zemljiću Stjepane!
"Izdaj meni Mažarku djevojku
"Snahu tvoju milu kumu moju,
"Evo tebi čizme dvije blaga.„
Od ista je izdati hotjaše,
Čeka više da izmami blaga,
Pa tu tamnu noćcu zanoćiše,
Kako svanu rano podraniše,
Jezde oni gorom i planinom,
Dokle biše na trećem konaku.
Reče opet dužde mlečanine:
"O djevere Zemljiću Stjepane!
"Izdaj meni Mažarku djevojku,
"Kumu moju, milu snahu tvoju
"Evo tebi i tri čizme blaga!„
Na blago se Zemljić slakomio,
Te za blago prodade poštenje,
Izdade mu kumu snahu milu,
I dade je njemu pod čadora,
Vidje mlada Mažarka djevojka,
Vidje mlada da je prijevara,
Stoji mlada sjesti nehotjaše;
A reče joj dužde mlečanine:
"Sjedi kumo Mažarko djevojko!
A Mažarka njemu besjedila:
"Rašta kume da od Boga nadješ
"Rašta hoćeš da obljubiš kumu?
"Bog se hoće prognjeviti na te,
"Nad tobom se nebo prolomiti,
"A pod tobom zemlja provaliti.„
No dužde joj reče mlečanine:
"Kumo moja Mažarko djevojko!
"Ja sam sedam kuma obljubio
"Sedam dosle kuma vjenčanijeh,
"Pa se nije nebo prolomilo,
"Ni poda mnom zemlja provalila,
"Do hoď sjedi druga biť nemože!„
A Mažarka mudra i razumna,
Pa još njemu riječ besjedila:
"Stara me je majka proklinjala,
"Da ne ljubim bradata junaka,
"Nego momče mlado golobrače,
"Kako što je Marko Kraljeviću.
"Ako ćeš me dakle poslušati:
"Da obriješ dužde svoju bradu,
"Tade ćeš mi obljubiti lice.„
Premudar je dužde mlečanine,
Mudar bio, pak se mahnit nadje,
Te je svoju bradu obrijao,
Mažarka je uzela u ruke,
Pa u zlatan jagluk zavijala,
Pa je mlada u njedarca tura,
Pa je duždu riječ besjedila:
"Nu izidji na vrata šatora!
"Da mi kažeš gdje konači Marko,
"Da ja vidim je li Marko blizu,
"Može Marko čuti jal vidjeti;
"Pa ni tebi dobro bilo nebi,
"A kamo li meni i djeveru,
"Gdje je volja biće i nevolje!„
Izidjoše na vrata šatora:
"Vidiš kumo, Mažarko djevojko!
"Gdjeno gori trideset venjera,
"Neće Marko čuti ni vidjeti.„
Njemu mlada govori Mažarka!
"Hajde udji pod šatora kume!„
Brže s' dužde vrnu pod šatora,
A Mažarka vrata pritvorila,
Pa na vrata rezu naturila,
Pa uteče pod šatora k Marku;
Kada udje pod šatora mlada,
Sjede mlada Marku više glave,
Marko spava ništa ne opaža,
A Mažarka grozne suze lije;
Marka suze grozne pokapale,
Žalostive pa ga opržile,
Skoči Marko ka' da se pomami:
Kad' djevojku Marko sagledao,
Pa je njojzi riječ besjedio:
"O djevojko soja horjatskoga!
"Gdje nemožeš dočekati mlada
"Dokle dodješ u Prilipa grada,
"I dok Božji zakon savršimo.„
Ma djevojka Marku besjedila:
"Karaj kuma dužda mlečanina!„

Digitized by Google

Pa sve Marku po istini kaže,
A Marko joj ništa ne vjeruje;
Jagluk mlada u njedri nosaše
Pa ga Marku turi na koljeno,
Kad' je Marko bradu sagledao
Vidje Marko da istina bieše,
Jedva Marko zoru dočekao,
Kako svanu Marko podranio,
Pobratimu pod šatora udje,
Pa mi s njime govoriti podje:
"E se snaha na djevera hvali!„
Nešto Zemljić izgovorit htjaše,
Da Kraljević Marko nedavaše,
Sabljom mahnu posieče mu glavu.
Podje kumu svome pod šatora,
Pa on kumu pod šatora udje,
Pak se s njime razgovarat' podje:
"Na te mi se kuma pohvalila,
"Da si kumu na poklon vodio
"I tvoju joj bradu darivao,
"I ja ću ti za poklon primiti,
"Tvoju milost poštenjem vratiti.„
Tad' mu stade dužde besjediti,
Lagat' hoće no mu nepomaga,
Bi slagao, no neda mu brada,
Tada Marko duždu besjedio:
"Sve ću tebi kume vjerovati,
"Ako ti je brada osvanula,
"Brada divna na mahnitoj glavi,
"Teke kad' te nadmudri djevojka,
"Do tak' bruke i grdila svoga.„
Jošte dužde besjediti htjaše,
No Kraljević Marko ne davaše,
Sabljom mahnu posieče mu glavu
Pa djevere dvoje postavio,
I hodoše zemlji po medjašu,
I dodjoše bijelu Prilipu,
Sve jih divno Marko dočekao
Gradi svadbu za petnaest dana,
A kada se svadba razmetnula
Zove kuma kralja od Budima,
Tega vjenča s Mažarkom djevojkom.
Od nas piesma i pomoć od Boga,
Da pomože domu domaćina,
Još komu se u dom namjerio,
Sve mu zdravo i veselo bilo!

Turci u Marka na slavi.

Boga moli Kraljeviću Marko
Od godine opet do godine,
Da proslavi krstno ime krasno,
Krstno ime, svetog ljetnog Gjurgja,
Da mu Turci na sveto ne dodju;
A kad Marku sveti Gjuraj dodje,
Svu gospodu na sveto saziva,
U dvoru mu tri sovre bijahu:
Prva sovra dvanajest vladika,
Druga sovra gospoda hrišćanska,
Treća sovra ništi i ubogi;
Marko služi vino svešteničkom
I ubavoj gospodi hrišćanskoj,
Majka služi ništе i uboge,
A Jelica nosi djakonije,
Vaistinu poslao na stražu,
Da mu čuva stražu od Turaka,
Da mu Turci na sveto ne dodju;
Otud idu tri Age careve
I za njima trijest janjičara,
U glas viču tri Age careve,
I za njima trijest janjičara:
"Kaurine, otvori kapiju,
"Da vidimo, ludi kaurine,
"Kako Marko krstno ime služi.„
Sluga liepo turski odgovara:
"Man' te me se Turci janjičari!
"Ja vam ne smjem otvoriti vrata,
"Ja se bojim gospodara moga.„
Za to Turci ništa i ne mare,
Potrgoše trijest buzdovana,
Na kapiji oboriše vrata,
Na slugina pleća nabrojiše
Trijest i šest zlatnih buzdovana,
Dobro slugi ledja namekšaše.
Kad junaku bojak dosadio
I junačka pleća utrnula,
Hode Marku u dvore plačući,
Besjedi mu Kraljeviću Marko:
"Vaistino, moje čedo drago!
"Što je, sine, te suze prolievaš?
"Il' si gladan, il' si žedan, sine?
"Ako s' gladan, eto djakonije;
"Ako s' žedan, eto vina hladna:
"Nemoj grozne suze prolivati,
"Ne skrbi mi moje ime krstno.„
Al' besjedi sluga Vaistina:
"Gospodaru Kraljeviću Marko!

Digitized by Google

"Nit sam gladan pa niti sam žedan:
"Zlo je mene izjelo iz hljeba,
"A gore me iz vina popilo
"A u tvome dvoru gospodskome:
"Ti me posla, da ti čuvam stražu;
"Tko bi tebi sačuvao stražu?
"Otud idu tri Age careve,
"I za njima trijest janjičara,
"U glas viču tri Age careve:
""Kaurine, otvori kapiju,
""Da vidimo, ludi kaurine,
""Kako Marko krstno ime služi,""
""Ja im liepo turski odgovaram:
""Man' te me se, Turci janjičari!
""Ja vam ne smjem otvoriti vrata,
""Ja se bojim gospodara moga;""
"Za to Turci ništa i ne mare,
"Potrgoše trijest buzdovana,
"Na kapiji otvoriše vrata,
"I na moja pleća nabrojiše
"Trijest i šest zlatnih buzdovana."
Kad je Marko saslušao rieči,
Uze Marko sablju i buzdovan,
Pa se stade sovri zaklinjati:
"Čujete li, sovro i gospodo!
"Tako mene ne rodila majka,
"Plemenita gospodja kraljica,
"Ne mogu vam Prilip nakititi
"Ni bosiljkom ni rumenom ružom,
"Već sve redom turskijem glavama."
A stade ga zaklinjati majka,
Plemenita gospodja kraljica:
"Nemoj Marko, moje čedo drago!"
Majka vadi dojke iz njedara:
"Ne ubila t' hrana materina!
"Nemoj danas krvi učiniti,
"Danas ti je krstno ime krasno:
"Tko ti danas u dvorove dodje.
"Napoj žedna, a nahrani gladna
"Za dušicu tvojih roditelja
"I za zdravlje tvoje i Jelino."
To je Marko poslušao majke
Sablj' ostavi buzdovan ne htjede,
U dvor idu za nevolju Turci,
Pa ih sjeda za trpezu redom:
"Vaistino, donesi im vina,
"Dušo Jele, nosi djakoniju."
Sluga nosi vino i rakiju,
A Jelica carsku djakoniju;
Užinaše, napiše se vina.

Kad se Turci ponapiše vina,
Turci turski medj' sobom besjede:
"More, društvo! hajd' da putujemo.
"Dok nam nije prisjela užina."
Misle Turci, ne zna turski Marko,
Al' je Marko u cara dvorio
Preko mora u Samu turskome,
Dvorio ga za sedam godina,
Pa je čisto turski naučio,
Kan' da ga je turkinja rodila;
Pa je Marko Turkom besjedio:
"More Turci, sjedte pijte vino,
"Plaćajte mi slugi ljekarije;
"Baš ako li i tako ne ćete,
"Vi stanite, da vam odudarim
"Po jedared mojim buzdovanom,
"U mom više buzdovanu nema,
"Četrdeset oka hladna gvoždja,
"Dvajest oka liepa čista srebra,
"I šest oka žeženoga zlata:
"Jedno s drugim šeset i šest oka,
"To vidite da ste zaslužili,
"Poklen ste mi vrata oborili,
"Na mog sluge pleća nabrojili
"Trijest i šest zlatnih buzdovana."
Al' sve Turke pohvata groznica
Od Markova strašna buzdovana:
Svaki vadi po dvajest dukata,
Age vade po trijest dukata,
Meću Marku na skut na dolamu,
Nebi li se bieda ostavila;
Al' se bieda ostaviti ne će:
Kaurin se vina ponapio,
Rad je s Turci da zametne kavgu:
"More, Turci, sjedte, pijte vino,
"Daruj de te vašu kravaljnošu,
"Nije moja Jela robinjica,
"Na sebi je svilu pomrčila,
"Dok je vama užinu doniela."
Al' je Turkom golema nevolja:
Već u jedni ponestalo blaga,
Uzajima jedan u drugoga,
Svaki vadi po deset dukata,
Age vade po dvajest dukata,
Meću Marku na skut na dolamu,
Grće Marko u džepove rukom.
Hode Marko u dvor pjevajući
Jevrosimi svojoj staroj majki:
"Jevrosima, moja stara majko!
"Ne uzimam blago od Turaka,

Digitized by Google

"Ne uzimam, što ja blaga nemam,
"Već uzimam blago od Turaka,
"Nek se pjeva i nek pripovjeda,
"Što j' činio Marko od Turaka.„
Hodoš' Turci iz dvora plačući,
Turci turski medj' sobom besjede:
"Bog ubio svakoga Turčina,
"Koji više kaurinu dodje,
"Kad kaurin krstno ime služi!
"Što dadosmo za jednu užinu,
"Bila b' hrana za godinu dana.

Oranje Marka Kraljevića.

Vino pije Kraljeviću Marko
Sa staricom Jevrosimom majkom,
A kad su se napojili vina,
Majka Marku stade besjediti:
"O moj sinko, Kraljeviću Marko!
"Ostavi se, sinko, četovanja,
"Jer zlo dobra donijeti neće,
"A staroj se dosadilo majci
"Sve perući krvave haljine;
"Već ti uzmi ralo i volove,
"Pak ti ori brda i doline,
"Te sij, sinko, pšenicu bjelicu,
"Te ti hrani i mene i sebe.„
To je Marko poslušao majku:
On uzima ralo i volove;
Al' ne ore brda i doline,
Već on ore careve drumove;
Otud idu Turci janjičari,
Oni nose tri tovara blaga,
Pa govore Kraljeviću Marku:
"More Marko, ne ori drumova.„ —
""More Turci, ne gazte oranja.„„ —
"More Marko, ne ori drumova.„ —
""More Turci, ne gazte oranja.„„—
A kada se Marku dosadilo,
Diže Marko ralo i volove,
Te on pobi Turke janjičare,
Pak uzima tri tovara blaga,
Odnese jih svojoj staroj majci:
"To sam tebi danas izorao.„

Smrt Marka Kraljevića.

Poranio Kraljeviću Marko
U nedjelju prije jarkog sunca,
Pokraj mora Urvinom planinom,
Kada Marko bio uz Urvinu,
Poče njemu Šarac posrtati,
Posrtati i suze roniti.
To je Marku vrlo mučno bilo,
Pa je Marko Šarcu govorio:
"Davor, Šaro, davor dobro moje!
"Evo ima sto i šeset lieta
"Kako sam se s tobom sastanuo,
"Još mi nigda posrnuo nisi,
"A danas mi poče posrtati,
"Posrtati i suze roniti:
"Neka Bog zna, dobro biti neće,
"Hoće jednom biti prema glavi,
"Jali mojoj, jali prema tvojoj.„
To je Marko u riječi bio,
Kliče vila s Urvine planine,
Te doziva Kraljevića Marka:
"Pobratime, Kraljeviću Marko!
"Znadeš, brate, što ti konj posrće?
"Žali Šarac tebe gospodara,
"Jer će te se brzo rastanuti.„
Ali Marko vili progovara:
"Biela vilo, grlo te boljelo!
"Kako bih se sa Šarcem rastao
"Kad sam prošô zemlju i gradove,
"I obišô istok do zapada,
"Ta od Šarca boljeg konja nema,
"Nit' nada mnom boljega junaka?
"Ne mislim se sa Šarcem rastati
"Dok je moje na ramenu glave.„
Al' mu biela odgovara vila:
"Pobratime, Kraljeviću Marko!
"Tebi nitko Šarca otet ne će,
"Nit ti možeš umrijeti, Marko,
"Od junaka ni od oštre sablje,
"Od topuza ni od bojna koplja,
"Ti s' ne bojiš na zemlji junaka;
"Već ćeš, bolan, umrijeti, Marko,
"Ja od Boga od starog krvnika.
"Ako l' mi se vjerovati nećeš,
"Kada budeš visu na planinu,
"Pogledaćeš s desna na lijevo,
"Opazićeš dvije tanke jele,
"Svu su goru vrhom nadvisile,
"Zelenijem listom začinile,

Digitized by Google

"Medju njima bunar voda ima,
"Ondje hoćeš Šarca okrenuti,
"S konja sjaši, za jelu ga sveži,
"Nadnesi se nad bunar nad vodu,
"Te ćeš svoje ogledati lice,
"Pa ćeš vidjet', kada ćeš umrjeti.„
To je Marko poslušao vile,
Kad je bio visu na planinu,
Pogledao s desna na lijevo,
Opazio dvije tanke jele,
Svu su goru vrhom nadvisile,
Zelenijem listom začinile;
Ondje Marko okrenuo Šarca,
S njega sjahô, za jelu ga svezô,
Nadnese se nad bunar na vodu,
Nad vodom je lice ogledao;
A kad Marko lice ogledao,
Vidje Marko, kada će umrieti,
Suze proli, pa je govorio:
"Laživ sviete moj lijepi cviete!
"Liep ti bješe, ja za malo hodah!
"Ta za malo, tri stotin' godina!
"Zeman dodje, da svietom promjenim.„
Pa povadi Kraljeviću Marko,
Pa povadi sablju od pojasa,
I on dodje do konja Šarina
Sabljom Šarcu odsiječe glavu,
Da mu Šarac, Turkom ne dopadne,
Da Turcima ne čini izmeta,
Da ne nosi vode ni djuguma.
A kad Marko posiječe Šarca,
Šarca konja svoga ukopao,
Bolje Šarca, neg' brata Andriju;
Britku sablju prebi na četvero,
Da mu sablja Turkom ne dopadne,
Da se Turci njome ne ponose,
Što je njima ostalo od Marka
Da hrišćanluk Marka neprokune.
A kad Marko britku prebi sablju,
Bojno koplje slomi na sedmero,
Pa ga baci u jelove grane;
Uze Marko perna buzdovana,
Uze njega u desnicu ruku,
Pa ga baci s Urvine planine
A u sinje u debelo more,
Pa topuzu Marko besjedio:
"Kad moj topuz iz mora izišô,
"Onda vaki djetić postanuo„!
Kada Marko uništi oružje
Onda trže divit od pojasa,
A iz džepa knjige ne pisane
Knjigu piše Kraljeviću Marko:
"Kogodj dodje Urvinom planinom
"Medju jele studenu bunaru,
"Te zateče ondje deli-Marka
"Neka znade da je mrtav Marko;
"Kod Marka su tri ćemera blaga,
"Kakva blaga! Sve žutih dukata,
"Jedan ću mu ćemer darovati,
"Što će moje tielo ukopati,
"Drugi ćemer nek se crkve krase,
"Treći ćemer kljastu i slijepu,
"Neka sliepci po svijetu hode,
"Nek pjevaju i spominju Marka.„
Kada Marko knjigu nakitio,
Knjigu veže na jelovu granu
Odkuda je s puta na pogledu:
Zlatan divit u bunar bacio;
Skide Marko zelenu dolamu,
Prostrije je pod jelom po travi,
Prekrsti se, sjede na dolamu,
Samur-kalpak nad oči namače,
Dolje leže, gore ne ustade.
Mrtav Marko kraj bunara bio
Od dan do dan nedjeljicu dana;
Kogodj prodje drumom širokijem,
Te opazi Kraljevića Marka,
Svatko misli, da tu spava Marko,
Oko njega daleko oblazi,
Jer se boji, da ga ne probudi.
Gdje je sreća, tu je i nesreća,
Gdje nesreća, tu i sreće ima:
A sva dobra sreća iznijela
Igumana Svetogorca Vasa
Od bijele crkve Vilindara
Sa svojijem djakom Isaijom;
Kad iguman opazio Marka,
Na djakona desnom rukom maše:
"Lakše, sinko, da ga ne probudiš,
"Jer je Marko iza sna zlovoljan,
"Pa nas može oba pogubiti.„
Gledeć kale kako Marko spava
Više Marka knjigu opazio,
Prema sebi knjigu proučio,
Knjiga kaže, da je mrtav Marko.
Onda kale konja osdjednuo,
Pa prihvati za desnicu Marka,
Al se Marko davno prestavio.
Proli suze proiguman Vaso
Jer je njemu vrlo žao Marka;

Digitized by Google

Odpasa mu tri ćemera blaga,
Odpasuje, sebi pripasuje,
Misli, misli proiguman Vaso,
Gdje bi mrtva sahranio Marka,
Misli, misli, sve na jedno smisli:
Mrtva Marka na svog konja vrže,
Pa ga snese moru na obalu,
S mrtvim Markom sjede na galiju,
Odveze ga pravo Svetoj gori,
Izveze ga pod Vilindar crkvu
Unese ga u Vilindar crkvu,
Čati Marku, što samrtnu treba,
Na zemlji mu tielo opojao,
Nasred biele crkve Vilindara.
Ondje starac ukopao Marka
Biljege mu nikakve ne vrže,
Da se Marku za grob ne saznade,
Da se njemu dušmani ne svete.

Smrt vojvode Prijezde [1]).

Česte knjige idu za knjigama,
Od koga li, kome li dolaze?
Od Memeda od cara turskoga,
A dolaze do Stalaća grada [2]),
Do Prijezde vojvode Stalaćke:
"O Prijezda, vojvodo Stalaćka!
"Pošlji meni do tri dobra tvoja:
"Prvo dobro sablju novaliju,
"Koja sječe drvlje i kamenje,
"Drvo, kamen i studeno gvoždje;
"Drugo dobro ždrala konja tvoga,
"Koji konjic može preletiti
"Za sobice i po dva bedena,
"Treće dobro tvoju ljubu viernu.„
Gledi knjigu vojvoda Prijezda,
Onu gledi, drugu sitnu piše:
"Car-Memede, Turski gospodaru!
"Kupi vojske, koliko ti drago,
"Pod Stalaća, kad je tebi drago,
"Udri Stalać, kako ti je drago,
"Ja ti dobra ne dam ni jednoga;
"Ja sam sablju za sebe kovao,
"A ždrala sam za se odhranio,
"A ljubu sam za sebe doveo;
"Pa ti ne dam dobra ni jednoga.„
Diže vojsku turski car Memede,
Diže vojsku, hode pod Stalaća,
Bio Stalać tri godine dana,
Nit' mu odbi drva ni kamena,
Nit' ga kako može osvojiti,
Ni pak kako može ostaviti.
Jedno jutro u oči nedjelje
Popela se Prijezdina ljuba
Na bedena malena Stalaća,
Pa s bedena u Moravu gledi,
Al' Morava mutna ispod grada,
Pa besjedi Prijezdina ljuba:
"O Prijezda, dragi gospodaru!
"Ja se bojim, dragi gospodaru,
"Nas će turci lagumom dignuti.„
Al' besjedi vojvoda Prijezda:
"Muči ljubo, mukom se zamukla!
"Gdje će biti lagum pod Moravom?„
Po tom došla ta nedjelja prva
I gospoda otišla u crkvu
I Božju su službu ostajali;
Kad gospoda izišla iz crkve,
Tad' besjedi vojvoda Prijezda:
"O vojvode, moja desna krila!
"Krila moja, s vama ću letiti,
"Da ručamo, da se napijemo,
"Da na gradu vrata otvorimo,
"Da na Turke juriš učinimo,
"Pa što nama Bog i sreća dade.„
Pa Prijezda ljubu dozivaše:
"Idi ljubo u pivnice donje,
"Te donesi vina i rakije.„
Uze Jela dva kondira zlatna,
Pa otide u pivnice donje.
Kad gospodja pred pivnicu došla,
Al' pivnica puna janjičara,
Papučama piju vino hladno
A u zdravlje Jeline gospodje,
Pokoj duše Prijezde vojvode.
Kad to vidi Jelica gospodja,
Ta kondirom o kamen udari,
Pa potrča u gospodske dvore:
"Zlo ti vino, dragi gospodaru!
"Zlo ti vino a gora rakija!

[1]) Spomenici kažu da je neki *Prijezda Sfinar* bio god. 1240 vlastelin velikoga bana bosanskoga Matije.

[2]) *Stalać*, negda tvrdja na rieci *Morari*, više *Ćuprije* u Srbiji, i danas joj se vide razvaline.

Digitized by Google

"Pivnica ti puna janjičara,
"Papučama piju vino hladno,
"A za moje zdravlje namjenjuju,
"A tebeka živa sahranjuju,
"Sahranjuju, za dušu ti piju.„
Onda skoči vojvoda Prijezda,
Te na gradu otvori kapiju,
Pa na Turke juriš učiniše,
Te se biše i sjekoše s Turci
Dok pogibe šesdeset vojvoda,
Njih šesdeset, hiljada Turaka.
Tad se vrati vojvoda Prijezda,
Pa za sobom zatvori kapiju,
Pa potrže sablju novaliju,
Ždralu konju odsiječe glavu:
"Jao ždrale, moje dobro drago!
"Ta neka te turski car ne jaše!„
Prebi britku sablju novaliju:
"Novalija, moja desna ruko!
"Ta neka te turski car ne paše!„
Pa otide gospodji u dvore,
Pa gospodju prihvati za ruku:
"O Jelice, gospodjo razumna!
"Ili voliš sa mnom poginuti,
"Il' Turčinu biti ljuba vierna?„
Suze roni Jelica gospodja:
"Volim s tobom častno poginuti,
"Neg ljubiti na sramotu Turke;
"Neću svoju vjeru izgubiti
"I častnoga krsta pogaziti.„
Uzeše se oboje za ruke,
Pa hodoše na beden Stalaća,
Pa besjedi Jelica gospodja:
"O Prijezda, dragi gospodaru!
"Morava nas voda odhranila,
"Nek Morava voda i sahrani.„
Pa skočiše u vodu Moravu.
Car je Memed Stalać osvojio,
Ne osvoji dobra ni jednoga.
Ljuto kune turski car Memede:
"Grad Stalaću, da te Bog ubije!
"Doveo sam tri hiljade vojske,
"A ne vodim nego pet stotina.„

Ženidba Vlašića Radula [1]).

Kad se ženi Vlašiću Radule
Zaprosio lijepu djevojku,
Prsten daje, svadbu ugovara:
"Ova svadba do petnaest dana,
"Dok ja hodem dvoru bijelome
"I sakupim gospodu svatove.„
On otide dvoru bijelome
I sakupi kitu i svatove,
On sakupi tri stotine svata;
Svate kupi, u svatove neće
Svoga konja pod djevojku šilje,
I on šilje dva brata rodjena,
A dva brata, dva mila djevera.
Pa hodoše svati po djevojku;
Tamo su jih liepo dočekali,
Svakom svatu po mahramu dali,
Mladoženji konja i sokola,
I dadoše lijepu djevojku,
Čauš viče, dabulana riče:
"Na noge se kićeni svatovi!
"Na noge se svati i djevojka!
"Već hoćemo doma putovati.„
Digoše se kićeni svatovi,
Otidoše dvoru bijelome;
Kad su bili nasred gore crne,
Al' u gori Dinjar Banjanine,
Na bojno se koplje naslonio,
Sve svatove redom propustio,
A kad dodje lijepa djevojka,
Pod djevojkom konja uhvatio.
Kad vidješe dva mila djevera,
Za oštre se sablje dohitiše,
Da Dinjaru odsijeku glavu;
Al' govori gospodja djevojka:
"Oj Boga vam, dva mila djevera!
"Vi nemojte njega pogubiti,
"Dok čujemo, šta će govoriti,
"Lasno ćete njega pogubiti.„
Preklanja se Dinjar Banjanine,
Pred djevojkom crnu zemlju ljubi:
"Bogom sestro, lijepa djevojko!
"Ti ćeš biti ljuba Radulova,
"Tamo su mi dva nejaka brata
"U tamnici Vlašića Radula,
"Nebi li jih kako izbavila!„

[1]) *Radul* vojvoda vlaški okolo god. 1490, vojevao je u slogi s našim narodom protivu Turaka.

Digitized by Google

Pa se maši u svilne džepove,
Te izvadi dvanajest dukata
I dariva Bogom posestrimu;
Ona njemu svilenu košulju,
Pa hodoše dvoru bijelome.
Kad su bili pred bijele dvore,
Svi svatovi konje odjahaše,
A djevojka neće da odjaše;
Izišla je majka Radulova,
Iznijela od zlata siniju,
Na siniji zmiju opletenu,
Opletenu od srebra i zlata,
Na njojzi je alem dragi kamen;
Pa govori majka Radulova:
"Odjaš' konja, mila snaho moja!
"Na čast tebi od zlata sinija,
"Na siniji zmija opletena
"Opletena od srebra i zlata,
"I na njojzi alem dragi kamen,
"Te mi vezi polunoći, snaho,
"Polunoći, kao i u podne.„
Ona joj se smierno poklanjaše,
Al' od konja neće da odjaše.
Izišle su seje Radulove,
Iznijele zlaćeno prstenje:
"Odjaš' konja, mila snaho naša!
"Na čast tebi zlaćeno prstenje,
"Te ti nosi dokle si nam mlada.„
Ona im se smierno poklanjaše,
Al' im konja neće da odjaše.
Ljutite se u dvor povratiše,
Oštro hode, a oštro govore:
"O naš brate, Vlašiću Radule!
"Neće snaha konja da odjaše,
"Dok ne vidi, za koga je došla.„
Naljuti se Vlašiću Radule,
Golu sablju u rukama nosi:
"Odjaš' konja, kučko, ne djevojko!
"Odjaš' konja, odsjeć' ću ti glavu;
"Nisi konja od baba dovela,
"Već si moga konja umorila.„
Govori mu gospodja djevojka:
"Gospodaru, Vlašiću Radule!
"Ne ljuti se, ne imaš se za što:
"Neću tebi konja odjahati,
"Dok mi ne daš ključe od tamnice.„
Grohotom se Radul nasmijao,
Dade njojzi ključe od tamnice,
Pa je onda konja odsjednula,
Pa dozivlje dva mila djevera:
"Vi hajdete, dva mila djevera,
"Kažite mi vrata na tamnici.„
Otidoše s njome na tamnicu,
Otvoriše prokletu tamnicu,
Pa govori lijepa djevojka:
"Ko su braća Dinjar-Banjanina
"Hajte amo na tamnička vrata.„
Izišla su dva nejaka brata,
Izišla su na tamnička vrata,
Kosa im je, njom bi se pokrili,
Nokti su im, ukopali bi se;
Još propišta trideset robova:
"Bogom, sestro, lijepa djevojko!
"Pusti i nas danas iz tamnice.„
Al' govori lijepa djevojka:
"Hajte, roblje, na tamnička vrata.„
Pa izidje roblje iz tamnice,
Veli njemu lijepa djevojka:
"Bježte, roblje, kuda koje znade.„
Pa uzima do dva pobratima,
Odvede jih u bijele dvore,
Pa doziva dva berbera mlada,
Jedan mije, drugi kosu brije
I pogane nokte zarezuje;
Dala im je bijele mahrame
I na njih je ruho porezala,
Pa jih spremi dvoru bijelome,
I dade im od zlata jabuku:
"Pozdrav' te mi Bogom pobratima,
"Pobratima Dinjar-Banjanina
"Podajte mu od zlata jabuku.„

Старина Новак и дели Радивоје.

Вино пије Старина Новаче
У зеленој гори Романији
С њиме пије брате Радивоје,
С Радивојем диете Груица,
Са Груицом дели Татомире
И још више тридесет хајдука.
Кад с хајдуци вина напојише
А у вину ћеиф задобише,
Вако рече дели Радивоје:
"Чујеш мене, мој брате Новаче!
"Хоћу тебе, брате, оставити,
"Јер си, брате, остарио тешко,
"Па не можеш више да четујеш,

Digitized by Google

"Нити хоћеш на друм да идемо,
"Да чекамо поморце трговце.„
То изрече дели Радивоје,
Па се скочи од земље на ноге,
А дохвати Брешку по сриеди,
За њим скочи тридесет хајдука,
Ходе Радо преко горе црне,
Новак оста под јелом зеленом
А са своја два нејака сина.
Но да видиш дели Радивоја!
Кад изиђе друму на раскршће
Лоша му је срећа прискочила:
Сусрете га Мехмед Арапине
Са његових тридесет делија,
Турчин ћера три товара блага,
Па кад виђе тридесет хајдука,
А он викпу на своје делије,
Те у вришко сабље повадише,
У хајдуке јуриш учинише
Не даше им пушке истурити,
Но тридесет глава осјекоше,
Радивоја жива ухватише,
Везаше му руке наопако,
Везана га воде кроз планину,
А нагоне, да им попиева.
Ходе пиеват дели Радивоје:
"Бог т' убио, горо Романијо!
"Не храниш ли у себи сокола?
"Пролећеше јато голубава
"И пред њима тица головране,
"Проведоше биела лабуда
"И прониеше под крилима благо.„
Тако Раде друмом попиеваше,
А зачу га диете Груица,
Па казује Старини Новаку:
"О мој бабо, Старина Новаче!
"Неко пиева друмом широкием
"А помиње гору Романију
"И у гори сивога сокола,
"Баш ка да је чича Радивоје:
"Јал' је чича задобио благо;
"Јали нам је муке допануо,
"Но хаидемо, да му помогнемо.„
Па дохвати лака џевердана,
Пође право друму у бусију,
А за њиме млади Татомире,
А за диецом Новак пристајаше.
Кад дођоше друму широкоме,
Новак стаде друму у бусију,
Око њега два нејака сина;
Ал ето ти јеке низ планину,
Помоли се тридесет делија,
Сваки носи џиду на рамену
И на џиди од хајдука главу,
А пред њима Мехмед Арапине
Радивоја води савезана
И он ћера три товара блага,
Право иде друмом низ планину;
Докле паде у бусију тврду,
Ал подвикну Старина Новаче.
А на своја два нејака сина,
Па опали лака џевердана,
Те погоди Мехмед-Арапина
Посред паса, укиде га с гласа,
Ни земља га жива не дочека.
Арап паде у зелену траву,
А допаде Старина Новаче,
Сабљом ману, осиече му главу;
Па допаде дели Радивоју,
Пресиече му тенеф на рукама,
А даде му сабљу Арапову,
Мили Боже, на свему ти хвала!
Кад у Турке јуриш учинише,
Раздвојише Турке у буљуке,
Па нагони један на другога:
Што пропушћа дели Радивоје,
Дочекује млади Татомире;
Што утече младу Татомиру,
Дочекује диете Груица,
Што пропусти диете Груица,
То дочека Старина Новаче.
Исиекоше тридесет делија,
Од Турака шићар покупише,
Три товара блага задобише,
Па сиедоше пити рујно вино.
Али вели Старина Новаче:
"О мој брате, дели Радивоје!
"Што те питам, право да ми кажеш:
"Ал је боље тридесет хајдука,
"Али старац Старина Новаче?„
Њему вели дели Радивоје:
"О мој брате, Старина Новаче!
"Боље биеше тридест добрих друга;
"Али твоје среће не бијаше.„
Тешко оном свакоме јунаку
Што не слуша свога старијега!

Digitized by Google

Komnen i paša Seidim [1]).

Car čestiti divan učinio,
Sve vezire na divan poziva,
Sve mu paše na divan dodjoše,
Al' ne dodje paša Seidime.
Car pašama dade pašaluke,
I agama dade agaluke.
A kad care divan razmetnuo,
Al' eto ti paše Seidima,
Onda mu je care besjedio:
"Slugo moja, pašo Seidime!
"Kamo si ti? prije na divanu
"Ja pašama dado pašaluke,
"I agama dado agaluke,
"Što ćeš sada, pašaluka nema?„
Veli njemu paša Seidime:
"O čestiti care gospodine:
"Nisam mogô na divan ti doći,
"Jer sam išo dolje u Doljane,
"Te gledao čuda negledana
"U nekoga Komnen-kaurina,
"Kakva jaše vranca od megdana,
"Onakoga u svijetu nema:
"Na čelu mu jarko sunce sija,
"A na grlu sjajna mjesečina,
"Na sapima zvijezda danica;
"Kad ga igra, gledati se ne da.„
Onda care stade besjediti:
"A da čuješ, pašo Seidime!
"Dobavi mi vranca Komnenova,
"Jal' ukradi, jal' za blago kupi,
"Metnuću te do sebe vezirom,
"I daću ti tri bijela grada,
"Nek su tvoja, dokle ti je traga;
"Ako l' mi ga dobaviti nećeš,
"Neka znadeš, osjeć' ću ti glavu.„
Kad to čuo paša Seidime,
Sve mislio, na jedno smislio,
Pa on hode mladu berberinu,
Te je svoju obrijao bradu,
Pa se gradi od Pazara Rade,
Pravo ide Komnenovu dvoru,
I Komnenu Božju pomoć viče.
Malo ga je Komnen poznavao,
Pa je njemu bio govorio:
"Zdravo da si, pašo Seidime!
"Što si, more, obrijao bradu,
"Kad ti nije za nevolju bilo?„
Mudro ga je paša prevario:
"O Komnene, što si poludio,
"Ja nijesam paša Seidime,
"Već sam glavom od Pazara Rade;
"Ja sam čuo i ljudi mi kažu,
"Da ti imaš dosta sokolova,
"Da mi dadeš dva sokola siva,
"Služiću te koliko reknemo!„
Onda veli Komnen vojevoda:
"Oj Boga mi, Rade od Pazara!
"Ja bi rekô, da si Seidime,
"Da nijesi obrijao brade,
"Jer je takvog struka i uzrasta,
"I takvoga hoda i pogleda;
"A ja imam dosta sokolova,
"Daću tebi dva sokola siva,
"Služićeš me tri godine dana.„
I na to je paša pristanuo,
Služio ga do dvije godine,
Ne mogô mu ni viditi vranca,
A kamo li njega da odvede;
Kad nastala treća godinica,
Podje Komnen u lov u planinu
I povede pašu Seidima,
Da on lovi utve zlatokrile,
Ne ponio starih sokolova,
Već ponio ptiće sokoliće,
Koji lovu naučeni nisu.
A kad Komnen u planinu dodje
Ka onome zelenu jezeru
Gdjeno plove utve zlatokrile,
On mi pusti ptiće sokoliće,
Da hvataju utve zlatokrile,
Poletiše utve pod oblake,
A sokoli utve i ne glede,
Nego lete od jele do jele;
Onda veli Komnene vojvoda:
"Slugo moja, Rade od Pazara!
"Idi brže dvoru bijelome,
"Donesi mi stare sokolove,
"Da pohvatam ptiće sokoliće.„
Al' besjedi paša Seidime:
"Oj Boga mi, Komnen gospodaru!
"Tvoja gospa vjerovati neće,
"Neće meni dati sokolova,
"Već daj meni kakva obilježja.„
Prevari se Komnene vojvoda,

[1]) *Seidim* paša uzeo god. 1653. grad *Varad*, i te godine umori ga Ali-paša u Temišvaru.

Digitized by Google

Te mu dade zlatan prsten s ruke.
Leti paša Komnenovu dvoru.
Pita njega ljuba Komnenova:
"Slugo naša, od Pazara Rade!
"Kamo tebi Komnen gospodaru?„
Onda joj je paša besjedio:
"Oj Boga mi, Komnenova gospo!
"Ti ne pitaj za Komnena tvoga!
"Silna ga je obkolila vojska,
"Vidiš da sam konja umorio,
"Do tebe je mene opravio,
"I evo ti poslô obilježje,
"Da mu pošlješ vranca od mejdana,
"Nebi l' svoju izbavio glavu.„
Prevari se ljuba Komnenova,
Prevari se, ujede je guja,
I otvori devetera vrata,
I deseta, pa izvede vranca.
A kad paša posjednuo vranca,
Ne dade mu djavô mirovati,
Već ovako stade besjediti:
"Jesi l' čula Komnenova ljubo!
"Ovako mi pozdravi Komnena:
"Da mu j' Turčin odjahao vranca;
"Ja nijesam Rade od Pazara,
"Već sam glavom paša Seidime.„
To izreče, pa s konjem uteče.
Osta jadna gospa kukajući,
Kukajući, kano kukavica,
Prevrćući, kako lastavica;
Pak izidje na visoku kulu,
Te pripali bojnicu lumbardu.
A kad puče bojnica lumbarda
Čini ti se, zemlja se potrese.
To sačuo Komnen u planini
I umah se jadu osjetio,
Pak se manu ptića sokolića
Leti brže dvoru bijelome,
Nadje jadnu gospu kukajući:
"Što je, ljubo, da od Boga nadješ?
"Jesu l' živa dva blizanca sina?„
Onda njemu ljuba govorila:
"O Komnene, živ te Bog ubio!
"Jesu živi, ne bili ti živi!
"Jesam li te svagda svjetovala,
"Da svakijeh ne najimaš sluga?
"A ti najmi pašu Seidima,
"Prevari nas, odvede nam vranca;
"Što ćeš sada, jadna tvoja majka?„
Onda joj je Komnen govorio:
"Muč', ne boj se, draga ljubo moja!
"Jel' ostala siva bedevija,
"Što je našeg oždriebila vranca?„
"Ostala je, ujeli je vuci!
"Ali vranca stignuti ne možeš,
"Daleko je dušman odmakao.„
Uzja Komnen sivu bedeviju,
Hode pravo tragom za turčinom.
Što je vranac u tri puta skakô,
To kobila u jedan put hvata.
Na sred ga je gore sustigao;
Kad kobila ugledala vranca,
Ona vrisnu, gora se potrese;
Kad je vranac osjetio majku,
Stade vranac, maknuti se neće.
Bije njega paša Seidime,
Bije njega oštrom bakračijom:
"Hajde vranče, živ te Bog ubio!
"Vidiš, da sam izgubio glavu.„
Vranac stoji, maknuti se neće.
Povikuje Komnene vojvoda:
"Stan' der, pašo, da ti najam platim,
"Nije pravo, tako da otideš.„
Dostiže ga, odsječe mu glavu,
I povrati vranca od mejdana,
Hode dvoru i zdravo i mirno.

Bolani Dojčin.

Razbolje se vojvoda Dojčine
U Solunu gradu bijelome,
Bolovao za devet godina;
Po Soluna ne zna za Dojčina,
Oni misle, da je preminuo.
To se čudo na daleko čulo,
Čak daleko u zemlju Arapsku,
Začuo je Uso Arapine,
Jednak čuo, jednak sedla vranca,
Pravo hode, ka Solunu gradu
Te on pade pod Soluna grada,
Pod Soluna u polje široko
Usred polja šator razapeo,
Od Soluna ište zatočnika,
Da izidje njemu na mejdana,
Da junački mejdan podijele.
U Solunu ne ima junaka,
Da izidje njemu na mejdana:
Dojčin bio, pa se razbolio;

Digitized by Google

Bio Duka, pa ga boli ruka;
Jest Ilija ludo i nevješto
Ono boja nije ni vidjelo,
A kamo li s kime učinilo,
Ta ako bi ono i izišlo,
Al' mu ne da ostarela majka:
"Ne, Ilija, nevješto mi diete,
"Tebe hoće Arap prevariti,
"Te će mi te luda pogubiti,
"Ostaviti samohranu majku.„
Kad to vidje crni Arapine
Gdje junaka u Solunu nema,
Da izidje njemu na mejdana,
Na Solun je porez udario:
Sve na dvora po jalova ovna,
A i po peć hljeba bijeloga,
I po tovar vina crvenoga,
I po čašu žežene rakije,
I po dvadest žutijeh dukata,
I po jednu lijepu djevojku,
Jal' djevojku, jal' nevjestu mladu,
Kojano je skoro dovedena,
Dovedena, jošte ne ljubljena.
Sav je Solun porez izredio,
Redak dodje dvoru Dojčinovu;
Ali Dojčin nikoga ne ima,
No imade ljubu vjerenicu
I Jelicu svoju milu seju;
One jadne porez sastavljale;
Al' ga niko da odnese nema,
Jer ga Arap prihvatiti neće
Bez Jelice lijepe djevojke.
One su se jadne uzmučile;
Sjede Jela bratu više glave,
Roni suze niz bijelo lice,
Te je bratu lice pokapala;
Tad se jadan Dojčin razabrao,
Pa besjedi bolani Dojčine:
"Dvori moji, ognjem sagorili!
"A kada mi brže prokapaste,
"Da mi nije umrijeti s mirom.„
Progovara Jelica djevojka:
"O moj brate, bolestan Dojčine!
"Nisu tvoji dvori prokapali,
"No su suze Jelice sestrice.„
Tad' govori bolestan Dojčine:
"Što je sele, ako Boga znadeš!
"Al' je vama hljeba nestanulo?
"Ali hljeba, al' crvena vina?
"Ali zlata, al' bijela platna,
"Nemaš čime na djerdjevu vesti,
"Nemaš čime, al' nemaš po čemu?„
Progovara Jelica djevojka:
"O moj brate, bolani Dojčine!
"Dosta imam hljeba bijeloga,
"A još više vina crvenoga;
"Dosta zlata i bijela platna,
"Imam čime na djerdjevu vesti
"Imam čime, i imam po čemu;
"Al' da vidiš i druge nevolje;
"Jest došao Uso Arapine
"Pod Soluna u polje široko,
"Od Soluna ište zatočnika,
"Da izidje njemu na mejdana;
"U Solunu ne ima junaka,
"Da izidje njemu na mejdana;
"A kad vidje crni Arapine,
"On udari porez na Soluna:
"Sve na dvora po debela ovna,
"A i po peć hljeba bijeloga,
"I po tovar crvenike vina,
"I po čašu žežene rakije,
"I po dvadest žutijeh dukata,
"I po jednu lijepu djevojku,
"Jal' djevojku, jal' nevjestu mladu;
"Sav je Solun porez izredio,
"Redak dodje na tvoje dvorove:
"Ti ne imaš brata nikakvoga,
"Da sastavlja porez Arapinu,
"No smo jadne same sastavljale,
"I mi jesmo porez sastavile,
"Al' ga niko odnijeti nema,
"Jer ga Arap prihvatiti neće
"Bez Jelice baš tvoje sestrice;
"A ču li me, bolestan Dojčine,
"Ja ne mogu ljubit' Arapina,
"Ču li brate, za života tvoga.„
Tada reče bolani Dojčine:
"Hej Solune, ognjem sagorio!
"Gdje u tebi ne ima junaka,
"Da izidje Arapu na mejdan,
"No mi ne bi umrijeti s mirom.„
Pa doziva ljubu Andjeliju:
"Andjelija, moja vierna ljubo!
"Jel' mi jošte u životu doro?„
Progovara ljuba Andjelija:
"Gospodaru, bolestan Dojčine!
"Jeste tebi doro u životu,
"I dobro sam ugojila dora.„
Tad' besjedi bolani Dojčine:

Digitized by Google

"Andjelija, moja vjerna ljubo!
"Idi uzmi dora debeloga,
"Te ga vodi mome pobratimu,
"Pobratimu Petru podkovaču,
"Da mi kuje veresijom dora,
"Hoću izić Arapu na mejdan,
"Hoću izić, ako doći neću.„
Jednak njega ljuba poslušala,
Ona uze dora debeloga,
Odvede ga Petru podkovaču;
Kad je vidje Pero podkovače,
Još je njojzi bio govorio:
"Snaho moja, tanka Andjelija!
"Zar je meni pobro preminuo,
"Te ti vodiš dora na prodaju?„
Al' govori liepa Andjelija:
"Moj djevere, podkovaču Pero!
"Nije tebi pobro preminuo,
"No je tebe pobro pozdravio,
"Da mu kuješ veresijom dora,
"Da on ide Arapu na mejdan:
"Kad se vrati, da ti podkov plati.„
Progovara podkovaču Pero:
"Andjelija, moja snaho mila!
"Ja ne kujem konje veresijom;
"Da mi dadeš tvoje oči crne,
"Da jih ljubim, dok se pobro vrati
"I dok meni podkovicu plati.„
Andjelija ljuta i prokleta,
Ona planu, kako vatra živa,
Pa odvede nekovana dora,
Te dovede bolestnu Dojčinu:
Veli njojzi bolani Dojčine:
"Andjelija, moja vierna ljubo!
"Jel' mi pobro dora podkovao?„
Pisnu Andja, kako ljuta guja:
"Gospodaru, bolani Dojčine!
"Bog ubio tvoga pobratima!
"On ne kuje konja veresijom,
"No on ište moje oči crne,
"Da jih ljubi, dok mu podkov platiš;
"Ja ne mogu podkovača ljubit,
"Ta Dojčine, za života tvoga.„
Kad to čuo bolestan Dojčine,
On govori vjerenici ljubi:
"Andjelija, moja vierna ljubo!
"Osedlaj mi dora debeloga,
"Iznesi mi koplje ubojito.„
Pa dozivlje sestricu Jelicu:
"O Jelica, moja mila sejo!
"Donesi mi jednu krpu platna,
"Utegni me, sele, od bedara,
"Od bedara do vitih rebara,
"Da se moje kosti ne razminu,
"Ne razminu kosti mimo kosti.„
Hitro su ga obje poslušale:
Ljuba sedla debela dorata,
I iznosi koplje ubojito;
A seja je donosila platno,
Utegoše bolana Dojčina
Od bedara do vitih rebara,
Pripasaše sablju alamanku,
Privedoše dora od mejdana,
Turiše ga doru na ramena,
Dodaše mu koplje ubojito;
Poznade ga doro od mejdana,
Pa mu hode silan poigravat',
Okrenu ga Dojčin niz čaršiju;
Koliko mu silan podigrava,
Iz kalderme iskače kamenje,
Al' govore solunski trgovci;
"Hvala Bogu! hvala jedinome!
"Od kako je Dojčin preminuo,
"Nije bolji junak proišao
"Kroz Soluna grada bijeloga,
"Ni boljega konja projahao.„
Hode Dojčin u polje široko
Ka šatoru crna Arapina,
Kad ga vidje crni Arapine,
Od straha je na noge skočio,
Pa govori crni Arapine:
"Oj Dojčine, da te Bog ubije!
"Jošte li si, more, u životu?
"Hodi druže, da pijemo vino,
"A prodji se kavge i djavola,
"Eto tebi porez od Soluna.„
Al' govori bolani Dojčine:
"Izidj' kurvo, crni Arapine!
"Izidji mi na mejdan junački,
"Da junački mejdan dijelimo,
"A lasno je piti rujno vino
"I ljubiti solunske djevojke.„
Veli njemu crni Arapine:
"Bogom brate, vojvoda Dojčine!
"Ti se prodji kavge i djavola,
"Nego sjaši, da pijemo vino,
"Eto tebi porez od Soluna,
"I eto ti solunske djevojke;
"Kunem ti se Bogom istinijem
"Da ti ovdje nikad doći neću.„

Digitized by Google

Kad to vidje bolestan Dojčine,
Gdje mu Arap izići ne smije,
On nagoni debela dorina
Na njegova bijela šatora,
Na koplju mu šator preturio.
Kad da vidiš čuda pod šatorom!
Pod šatorom trijest djevojaka
Medju njima crni Arapine.
A kad vidje crni Arapine,
Gdje ga s' Dojčin okaniti neće,
On se vati vrancu na ramena,
A u ruku koplje ubojito;
Izidjoše u polje široko,
Naljutiše konje od mejdana,
Progovara bolestan Dojčine:
"Udri kurvo, crni Arapine,
"Udri prije, da ti žao nije.„
Baci koplje crni Arapine,
Da udari bolestna Dojčina,
Al se doro boju naučio,
Kleče doro do zelene trave,
Visoko ga koplje preturilo,
Te udara u zemljicu crnu
Pola koplja u zemlju nagnao,
A pola se odlomilo bilo.
Kad to vidje crni Arapine
Pleći dade i bježati stade,
Pravo bježi k bijelu Solunu,
A za njime bolani Dojčine.
Taman Arap na vrata Solunska,
A stiže ga bolani Dojčine,
Pa poteže koplje ubojito
Prikova ga Solunu za vrata
Pa povadi sablju alamanku,
Te Arapu odsiječe glavu,
Pa na sablji glavu dohitio,
Arapove oči izvadio,
Oči savi u tanka jagluka
Baci glavu u zelenu travu,
Pa on hode tamo uz čaršiju.
Kad je bio pobratimu svome,
Pobratimu Petru podkovaču,
On dozivlje svoga pobratima:
"Izidj', pobro, da ti podkov platim,
"Što si meni konja podkovao,
"Podkovao veresijom dora.„
Progovara Pero podkovaču:
"Pobratime, bolani Dojčine!
"Nijesam ti dora podkovao:
"Ja se, brate, malo našalio,
"Andjelija ljuta i prokleta,
"Ona planu, kako vatra živa,
"Pa odvede nekovana dora.„
Njemu veli bolestan Dojčine:
"Izidj' amo, da ti podkov platim.„
On izidje pred svoga dućana,
Manu sabljom bolani Dojčine,
Podkovaču odsiječe glavu.
Pa na sablji glavu dohitio,
Izvadio oči podkovaču
Oči zavi u jagluka tanka,
Glavu baci na mermer-čaršiju,
Pravo hode dvoru bijelome,
Pred dvorom je dora odsjednuo,
Pa on sjede na meku ložnicu,
Pa izvadi oči Arapove,
Te jih baci svojoj miloj seji:
"Eto, sele, oči Arapove,
"Neka znadeš, da jih ljubit nećeš,
"Sele moja, za života moga.„
Pa izvadi oči podkovača,
Te jih daje ljubi Andjeliji:
"Naj ti, Andjo, oči podkovača,
"Neka znadeš, da jih ljubit nećeš,
"Ljubo moja, za života moga.„
To izusti, a dušu ispusti.

Ženidba Gjurgja Smederevca [1]).

Kad se ženi Smederevac Gjuro
Na daleko zaprosi djevojku
U lijepu gradu Dubrovniku,

[1]) *Gjuraj Branković* Despot, prozvan *Smederevac* što je god. 1430 sazidao na dunavskoj obali niže Beograda grad *Smederevo*. Oženio se god. 1415 sa *Jerinom*, sestrom *Ivana* i *Konstantina* posljednjih careva grčkih. Sjedio je u Beogradu; imao je mnoge i krvave ratove s Turcima, izpred kojih pobježe u Dubrovnik. Dubrovčani na pretnje Muratove sklone Gjurgja da se na drugu stranu ukloni, pak on hode u Ungarsku kralju *Vladislavu*, i u društvu junaka *Sibinjanin Janka* jade zadavaše Turcima. Naposljedku zavadi se sa madjarskim generalima u Beogradu, gdje u ratu dopadne rana, i odveden u *Smederevo* umre god. 1457. Putujući iz Dubrovnika u Ungarsku dodje u Zadar, i pokloni sv. Simeunu pas na kome stoji i danas biserom izvezeno njegovo ime.

Digitized by Google

U onoga Kralja Mijaila,
Po imenu Jerinu djevojku.
Gjuro prosi, kralje mu je daje.
Dok isprosi lijepu djevojku,
Stroši Gjuro tri tovara blaga,
Dok dariva svasti i punice,
On potroši hiljadu dukata.
Kada stade svadbu ugovarat',
Onda kralje govorio Gjuru:
"Čuješ mene, Smederevče Gjuro!
"Kada dodješ Smederevu tvome,
"Te ti staneš kupiti svatove,
"Ti ne zovi Srba u svatove,
"Jer su Srbi teške pijanice,
"A u kavzi ljute kavgažije,
"Opiće se, zametnuće kavgu,
"Ne ćes kavzi kraja učiniti
"A kamo li odvesti djevojku;
"Već ti zovi Grke i Bugare,
"Kupi svata, koliko ti drago,
"Po djevojku, kad je tebi drago.„
Kad to začu Smederevac Gjuro
Oprema se dvoru bijelome,
Pa on hode Smederevu gradu,
U putu ga sitna knjiga stiže
Od Jerine lijepe djevojke:
"Čuješ mene, Smederevče Gjuro!
"Kad ti dodješ bielu Smederevu,
"Te ti staneš kupiti svatove,
"Ti ne slušaj starca baba moga:
"Ti ne zovi Grka ni Bugara,
"Ne ćeš izić' ni iznijet' glave
"Iz našega grada Dubrovnika,
"A nekmoli izvesti djevojke;
"Veće zovi Srbe u svatove:
"Kuma kumi Debelić-Novaka,
"A prikumka Novaković-Gruja,
"Starog svata Sibinjanin-Janka [1]),
"A djevera Kraljevića Marka,
"A čauša Relju Krilaticu,
"A vojvodu Obilić-Miloša,
"Barjaktara Toplicu Milana,
"A prvenca Kosančić-Ivana,
"A ostale koje tebi drago;
"Kupi Gjuro, hiljadu svatova,
"Pa ti hajde, kada tebi drago.„
Kada Gjuro knjigu razgledao,
Ne bješe mu milo nikoliko,
On u misli Smederevu dodje.
Daleko ga mati ugledala,
Malo bliže pred njeg' izšetala,
Ruke šire, u lice se ljube,
Gjuro majku u bijelu ruku
Uzeše se za bijele ruke
I hodoše na bijelu kulu,
Pa sjedoše za sovru gotovu.
Pita majka Smederevca Gjura:
"A moj sine, Smederevče Gjuro!
"Jesi li mi putovao mirno?
"Jesi l' meni snahu isprosio,
"Meni snahu, tebi viernu ljubu?„
Veli njojzi Smederevac Gjuro:
"Oj Boga mi, moja stara majko!
"Ja sam tebi putovao mirno,
"I tebi sam snahu isprosio,
"Tebi snahu, meni viernu ljubu,
"U lijepu gradu Dubrovniku
"U onoga kralja Mijaila,
"Po imenu Jerinu djevojku.
"Dok isprosih Jerinu djevojku,
"Ja potroših tri tovara blaga
"Dok darivah svasti i punice
"Ja potroših hiljadu dukata;
"A kad stadoh svadbu ugovarat',
"Onda meni kralju besjedio,
"Kada stanem kupiti svatove,
"Da ne zovem Srba u svatove:
""U piću su teške pijanice,
""A u kavzi ljute kavgažije,
""Opiće se, zametnuće kavgu,
""Ne ćeš kavzi kraja učiniti,
""A kamo li odvesti djevojke;
""Veće zovi Grke i Bugare,
""Pa jih kupi koliko ti drago,
""Po djevojku, kada tebi drago.„„
"Ja otale podjoh, stara majko!
"U putu me sitna knjiga stiže
"Od Jerine od moje djevojke:

[1]) ***Sibinjanin Janko.*** Tako je naš narod zvao ***Ivana Hunjada*** vojvodu kralja Ungarskoga Vladislava u Erdelju, koji se u družtvu sa Despotom ***Gjurgjem Smederevcem*** a kašnje i sa ***Ivanom Kapištranskim*** protivu Turaka slavno borio. Navlastito u boju kod ***Varne*** (1444), u kome nesretno poginu i kralj ***Vladislav***, kod ***Kruševca*** (1449) i pod ***Beogradom*** (21. srpnja 1456). Slavni junak ovaj malo kašnje razboli se od kuge i umre u Zemunu 11. kolovoza 1456. — ***Sekula*** pak, po pjesmama Jankov netjak, bio je ban Slavonije g. 1514.

Digitized by Google

„„Čuješ mene, Smederevče Gjuro!
„„Kad ti dodješ bielu Smederevu,
„„Te ti staneš kupiti svatove,
„„Ti ne slušaj starca baba moga:
„„Ti ne zovi Grka ni Bugara,
„„Nećeš izić' ni iznijet' glave
„„Iz našega grada Dubrovnika,
„„A nekmoli izvesti djevojke:
„„Veće zovi Srbe u svatove;
„„Kuma kumi Debelić Novaka
„„A prikumka Novakova Gruja,
„„Starog svata Sibinjanin-Janka,
„„A djevera Kraljevića Marka,
„„A čauša Relju Krilaticu,
„„A Vojvodu Obilić-Miloša,
„„Barjaktara Toplicu Milana,
„„A prvenca Kosančić-Ivana,
„„A ostale koje tebi drago;
„„Kupi, Gjuro, hiljadu svatova,
„„Pa ti hajde, kada tebi drago.„„
"Sad me svjetuj, moja stara majko!
"Al' ću slušat kralja tasta moga,
"Al' Jerinu lijepu djevojku?„
Veli njemu ostarela majka:
"O moj sinko, Smederevče Gjuro!„
"Latini su varalice stare,
"Hoće tebe, sinko, prevariti;
"Ti ne slušaj kralja tasta svoga,
"Već poslušaj Jerinu djevojku,
"Pa ti zovi Srbe u svatove,
"Ako tebi bude do nevolje,
"Oni će ti biti u nevolji.„
Kad to začu Smederevac Gjuro,
Sjede pisat knjige na koljenu,
Rasturi jih na četiri strane,
Pa počinu nekoliko dana,
Al' eto ti Staroga Novaka
I sa njima dijete Grujica;
Malo za tim postajalo vrieme,
Ali eto od Sibinja Janka,
Vodi Janko stotinu svatova;
Hode Janko na bijelu kulu
Pomoli se niz poljice Marko,
A za Markom Relja od Pazara,
A za Reljom vojvoda Milošu,
Za Milošem Toplica Milane,
Za Milanom Kosančić Ivane.
Sastaše se srbske vojevode
I hiljada kićenih svatova,
Lijepo jih dočekao Gjuro,
Pa je njima tiho besjedio:
"Braćo moja, hiljada svatova!
"Ja ne idem sada Dubrovniku,
"Veće šaljem pobratima Marka;
"Lijepo mi poslušajte Marka
"I mog kuma Starinu Novaka.„
Odatle se svati podigoše,
Dubrovniku putovaše mirno.
Kad su došli Dubrovniku gradu,
Onda reče Kraljeviću Marko:
"Braćo moja hiljadu svatova!
"Sada ćemo na kapije doći,
"Valja proći, moja braćo draga!
"Sedamdeset i sedam kapija,
"Dok se dodje pod bijelu kulu,
"Pod kulom su sovre postavljene,
"Na sovrama vina i rakije
"I ostale svake djakonije;
"Oko sovre sluge i sluškinje,
"Da primaju konje i oružje:
"Konje dajte, oružja ne dajte,
"Pod oružjem za sovre sjedajte,
"Prek' oružja mrko vino pijte;
"Kada dodje Dubrovački kralju,
"Vi šutite, ja ću govoriti.„
U riječi pod kulu padoše,
Sluge njima konje prevatiše
A sluškinje svijetlo oružje;
Konje daše, oružje ne daju,
Pod oružjem za sovre sjedaju,
Prek' oružja mrko piju vino,
Al' eto ti Dubrovačkog kralja,
Pa je njima tiho govorio:
"O moj kume, Starina Novače!
"I dosad su svati dolazili,
"Pod oružjem nisu pili vina.„
Novak šuti, ništa ne govori,
Progovori Kraljeviću Marko:
"Prijatelju, Dubrovački kralju!
"Ovaki je adet u Srbalja:
"Prek' oružja piju mrko vino,
"Pod oružjem i sanak borave.„
Kralj se vrati i hode na kulu.
Tu su noćcu tavnu prenoćili,
Kad u jutru jutro osvanulo,
Al' povika s bedena Latinče:
"Čuješ kume, Debelić-Novače!
"Eto gore na bijeloj kuli
"Ondje ima dvoje Latinčadi,
"Zovu tebe na mejdan junački,

Digitized by Google

"Valja njima na mejdan izići,
"Pa odvesti Jerinu djevojku.„
Kad to začu starina Novače
On pogleda na Grujicu svoga,
A Grujica nehtje ni na koga,
Veće skoči na noge lagane,
Pa on hode uz bijelu kulu.
Kad izidje na kulu tananu,
Srete njega dvoje Latinčadi,
S dvije oštre sablje u rukama,
Na Grujicu juriš učiniše,
Pade Grujo po zemljici crnoj,
Manu rukom i mačem zelenim,
Od dvojice načini četiri,
Pa on podje niz bijelu kulu,
Javi mu se Jerina djevojka:
"Stani malo, dijete Grujica!„
Pa mu baci jabuku od zlata:
"Naj to tebi, dijete Grujica:
"Ako tebi do nevolje bude,
"Neka znadeš, gdje Jerina sjedi.„
Sidje Grujo starini Novaku
I donese glave od Latina.
Istom Grujo sjede za trpezu,
A povika s bedena Latinče:
"Čuješ kume, starina Novače!
"Eto dolje pod bijelom kulom,
"Tu imaju tri konja viteza,
"U sedlima do tri bojna koplja,
"Vrhovi jim nebu okrenuti,
"Da preskočiš tri konja viteza,
"Pa da vodiš Jerinu djevojku.„
Kad to začu starina Novače,
On pogleda Kraljevića Marka,
Marko gleda od Sibinja Janka,
Janko gleda Relju Bošnjanina,
Relja skoči na noge lagane,
Pa on hode pod bijelu kulu,
I preskoči tri konja viteza
I na njima do tri koplja bojna,
Pa poteže sablju okovanu,
Oko konja dvanaest katana,
Sve dvanaest Relja pogubio,
Pa uzima tri konja viteza,
Odvede jih starini Novaku.
Istom Relja sjede za trpezu
Ali viče s bedena Latinče:
"Hajde kume, starina Novače!
"Te strijeljaj na kuli jabuku.„
Gleda Novak vojvodu Miloša,
Miloš skoči na noge lagane,
Uze strielu za zlatnu tetivu,
Ustrijeli na kuli jabuku,
Pa donese starini Novaku.
Razljuti se Kraljeviću Marko,
Pa govori starini Novaku:
"Da ja znadem, gdje sjedi Jerina,
"Ja jih ne bih više ni molio.„
Veli njemu dijete Grujica:
"Hajde za mnom, Kraljeviću Marko,
"Vidio sam, gdje Jerina sjedi.„
Izidjoše na kulu tananu,
I nadjoše Serinu djevojku
Svedoše je niz tananu kulu,
Al' povika s bedena Latinče:
"Čuješ kume, starina Novače!
"Pred vama je sada zatvoreno
"Sedamdeset i sedam kapija.„
Progovori Kraljeviću Marko;
"Daj mi, Grujo, Šarca od mejdana,
"Na njemu su ključi od kapija.„
Grujo njemu dovede Šarina;
Kad se Marko dohvati Šarina
Pa poteže tešku topuzinu,
Koliko se Marko razljutio,
Kako vrata koja udaraše
Na četiri pole odlijeću
Dok on dodje na gradsku kapiju,
Tvrda bieše, da je Bog ubio!
Kad udara teškom topuzinom,
Sva se ljulja iz temelja kula,
I prosu se iz kule kamenje;
Al' povika Dubrovački kralju
(Na kuli se onoj dogodio)
"Nemoj više udarati, Marko.„
Pa doleće i donese ključe,
I otvori od kapije vrata.
Stade Marko kapiji na vrata
Broji svojih hiljadu svatova,
Svatovi mu na broj izidjoše,
Onda reče Kraljeviću Marko:
"Hodi amo, prijatelju kralju,
"Hodi kralju, da se darujemo,
"Darujemo, i da s' oprostimo,
"Što je koji učinio kvara.„
Dodje njemu Dubrovački kralju,
On misljaše i očekivaše,
Da će njega darivati Marko;
Manu Marko topuzinom teškom,
Mrtav kralju pade na kapiju,

Digitized by Google

A otide hiljadu svatova,
Prav hodoše Smederevu gradu,
Kad su došli gradu Smederevu,
Lijepo jih Gjuro dočekao,
I drža jih petnaest danaka;
Hode Gjuro s Jerinom na kulu,
A ostali svaki dvoru svome.

Smrt Jova Despotovića [1]).

Razboli se Despotović Jovo
U Srijemu u toj zemlji ravnoj
U lijepu selu Kupinovu,
Na smrt se je Jovo razbolio,
Pa dozivlje slugu Milutina:
"Milutine, vierna moja slugo!
"Ti upregni konje u intove,
"Pak ti trči, štogodj brže možeš,
"Krušedolu bielu manastiru,
"Te mi zovni mog rodjenog brata,
"Moga brata, Maksima vladiku,
"I kaži mu, ništa nezataji,
"Da se jesam na smrt razbolio,
"Pak odanle okreni intove,
"Trči brže mjestu Berkasovu,
"Te mi zovni moju staru majku,
"Staru moju majku Andjeliju,
"Al' njoj nemoj pravo kazivati
"Da sam joj se na smrt razbolio,
"Već joj kaži od mene pozdravlje,
"Da se sada na vojsku opremam,
"Preko mora za devet godina,
"Pa je zovem, da me blagoslovi.„
To je sluga hitro poslušao,
Te upreže konje u tri reda,
Hode pravo divnu Krušedolu,
Te kazuje Maksimu vladici,
Da se Jovo na smrt razbolio,
Pak odanle okrenu intove,
Hode pravo mjestu Berkasovu,
Te kazuje majci Andjeliji,
Da se Jovo na vojsku oprema
Preko mora za devet godina,
Pak je zove, da ga blagoslovi.
Veli njemu majka Andjelija:
"Milutine, naša vierna slugo!
"Pričekaj me tri bijela dana,
"Dok umiesim bijele kolače
"I dok spremim tanane košulje,
"Da ponesem na dar mome Jovu.„
Al' govori sluga Milutine:
"Oj Boga mi, gospo Andjelija!
"Jovo tebe čekati ne može,
"Jer je njemu hitna knjiga došla;
"Već ponesi u brašnu kolače,
"A košulje u bijelu platnu.„
Od ina se majci ne mogaše,
Već spremi u brašnu kolače,
A košulje u bijelu platnu,
Paka sjede u lahke intove,
Otidoše preko Sriema ravna.
Kad su bili blizu Kupinova
Oko dvora sluge gologlave,
A pušteni konji po livadi
Bez sedala i bez pokrovača,
Nit' se čuju bubnji ni svirale,
Nit' se viju alaji barjaci.
Tad govori majka Andjelija:
"Milutine, naša vierna slugo!
"Kad se Jovo na vojsku oprema,
"Što mu sluge idu gologlave?
"Što s' pušteni konji po livadi
"Bez sedala i bez pokrovača?
"Što ne biju bubnji i svirale?
"Što s' ne viju alaji barjaci?„
Veli njojzi sluga Milutine:
"Draga gospo, majko Andjelijo!
"Valja da je gospodar na ručku,
"Pa u zdravlje pije rujno vino
"I za srećna puta Boga moli,
"Za to su mu sluge gologlave;
"Što su vrani konji po livadi
"Bez sedala i bez pokrovača,
"Pušteni su da se ponapasu,
"Spremaju se dalek' putovati;
"Bubnji bili, pak su i prestali;
"Vijali se alaji barjaci,
"Dunu vjetar od Fruške planine,
"Pa barjake zemlji položiše.„
Kad su bili pred bijele dvore,

[1]) *Jovo Despotović*, drugi sin Despota *Stjepana Brankovića* i *Andjeline*, oženio se s *Jelenom* sestrom slavnih junaka *Jakšića;* braneći Sriem od Turaka junački se borio; umrô je u *Berkasovu* u Sriemu god. 1502.

Digitized by Google

Tu se majka jadu dosjetila;
Kad uljeze u bijele dvore,
Al' se Jovo sa dušicom bori,
Više njega Maksime vladika,
Čati bratu samrtnu molitvu.
Kad to vidje majka Andjelija,
Zakukala, kano kukavica:
"Jao Jovo, moje rane grdne!
"Što će, Jovo, Srijem zemlja ravna?
"Što će, Jovo, tvoji bieli dvori?
"Što će, Jovo, tvoji vrani konji,
"Vrani konji i sivi sokoli?
"Što će, Jovo, tvoje pusto blago?
"Što, će, Jovo, tvoja vierna ljuba?
"Što će Jovo, tvoja stara majka?„
Tad' se Jovo iz mrtvih povrati,
Pa mrtvačkim progovara glasom:
"Srijem zemlja steć' će gospodara
"Il' boljega, ili će gorega;
"Moji konji i sivi sokoli,
"I bijeli ukraj Save dvori
"Mome bratu Zmaj ognjenom Vuku [1]);
"Moje blago mojoj staroj majci,
"Nek se hrani i oda zla brani;
"Moja ljuba, al' je roda tudja,
"Ona me je često opadala
"Mome bratu Maksimu vladici:
""Despot Jovan hodi po Srijemu,
""Te on ljubi mlade i djevojke;""
"Al' ni njojzi žao ne činite:
"Podajte joj tri tovara blaga,
"Nek se hrani, dok je sreća nadje.„
To izusti Despotović Jovo,
To izusti, a dušu ispusti.

Ženidba Gjurgja Črnojevića [2]).

Ljuto tuži Gjuraj Črnojević
U Mletcima gradu latinskome
U tamnici kralja latinskoga.
Bogom brati Gjuraj Črnojević
Bogom brati tamničare mlade:
"Bogom braćo, mladi tamničari!
"Ostavte mi na tamnici pendžer,
"Da ja gledim uz Mletke niz Mletke,
"Ne bi l' koga opazio svoga.„
Tamničari za Boga primiše,
Ostaviše na tamnici pendžer.
Gjuraj gleda uz Mletke niz Mletke,
Od svog nikog opaziť ne može,
Već opazi Bogom pobratima,
Probratima Dojčevića Vuka,
Pa besjedi Gjuraj Črnojević:
"Pobratime, Dojčeviću Vuče!
"Brže li me, brate, zaboravi,
"Hljeb i sôli pod noge pogazi!„
Al' besjedi Dojčeviću Vuče!
"Pobratime, Črnojević-Gjuro!
"Nisam tebe ja zaboravio,
"Ni hljeb i sô pod noge zgazio:
"Evo danas cio mjesec dana,
"Kako stojim na kraljevih vratih,
"Te se molim kralju latinskome,
"Da bi li te pustio za blago:
"Ali neće Latini za blago,
"Veće ištu, što su i iskali,
"Ištu, brate, do tri dobra tvoja:
"Prvo dobro na moru Solilo,
"Drugo dobro bieli grad Skadara,
"Treće dobro tanana Žerava.„
Kad to čuo Gjuraj Črnojević,
On besjedi pobratimu svome:
"Pobratime, Dojčeviću Vuče!
"Idi, brate, Mletku na čaršiju,
"Donesi mi tri lista artije,
"Da ja pišem do tri sitne knjige,
"Da jih šaljem Ivi bracu mome
"Sedam dana preko mora sinja:
"Ako može dobra pregoriti,
"Tako ć' brata očima viditi.„
Hode Vuče Mletku na čaršiju,

[1]) ***Zmaj despot Vuk,*** sin ***Grgura Brankovića Smederevca;*** vojevao je silno protivu Turaka za kralja ungarskoga ***Matijaša***, koji ga prizna god 1471 za despota. Zbog velikoga junaštva narod ga je prozvao ***Zmajem***. Umrô je 1485 god.

[2]) ***Gjuraj Črnojević*** preuze vladu nad ***Crnom-gorom*** poslje smrti (1490) otca svoga ***Ivana***. Mladji brat mu ***Stjepan*** ili ***Staniša*** zavideći Gjurgju vlast, hode ***Bajazitu II.*** koji ga jedva dočeka, poturči i dade mu vojske, te udari na ***Crnu-goru***, ali ga brat Gjuraj sa Crnogorcima hrabro dočeka i suzbije od granica. ***Gjuraj*** je znamenit s toga što je u Mletcima nabavio slova, i podigao na Cetinju prvu pečatnju. Predade vladu nad Crnom-gorom tadašnjem Mitropolitu pak hode u Mletke gdje je i umrô.

Digitized by Google

I donese tri lista artije,
Pa i daje Črnojević Gjuru.
Gjuraj piše do tri sitne knjige,
Ne piše ji samim murećepom,
Veće mješa s krvcom od obraza;
Dok tri sitne knjige napisao,
Na obrazu ranu otvorio.
Dade knjige Dojčeviću Vuku:
"Nosi, brate, do tri sitne knjige,
"Nosi brate, Ivi bracu mome:
"Ako može dobra pregoriti,
"Tako ć' brata očima viditi.„
Vuk odnese do tri sitne knjige
Sedam dana preko mora sinja,
Pa i dade Črnojević Ivi:
Kada Ivo prvu knjigu razvi,
Al' besjedi Črnojević Iva:
"Oj Skadare, moj bijeli grade!
"Ti živijem ognjem izgorio!
"Ta i ti li mome bracu dodje,
"Mome bracu a u dugovanje?„
Kada Iva drugu knjigu razvi
Al besjedi Črnojević Iva:
"Oj Solilo, moj bijeli grade!
"Ta i ti se, grade, oborio,
"I s tobom se more osolilo:
"Ta i ti li mome bratu dodje,
"Mome bratu a u dugovanje?„
Kada Iva treću knjigu razvi,
Al besjedi Črnojević Iva:
"Dobro moje, tanani Žerave!
"I ti turske ne minuo ruke!
"Ta i ti li mome bracu dodje,
"Mome bracu a u dugovanje?
"Vjera moja! žaliti vas neću:
"Volim bratu, nego i gradove,
"Neg' i tebe, tanani Žerave.„
Paka skoči Ivan Črnojević,
Te osedla tanana Žerava,
Srebrnim ga sedlom osedlao,
A od zlata uzdom zauzdao,
Popregnu ga od srebra kolanom;
Pa on izvi od zlata ratove,
A i kralju od zlata kolače,
Pa Žeravu o kaš objesio,
I dva ključa od dva biela grada,
Od Skadara a i od Solila;
Paka posla kralju Latinskome,
Sedmorica dobra konja drže;
Sedmi danak u Mletke stigoše.
Kad je kralju konja opazio,
Udari se rukom po koljenu,
Čisti skerlet puče na koljenu;
Pa otide tamnici na vrata,
Pa u vrata nogom udario,
Gvozdena se otvoriše vrata,
Sedamdeset pustio sužanja,
A ne može da poznade Gjurgja.
A kad pozna Črnojević Gjurgja,
On namače žestoke berbere,
Te su Gjurgju bradu obrijali
I Gjurgju su nokte obrezali;
Pa namače žestoke krojače
Te su Gjurgju skerlet pokrojili,
Paka sjede s Gjurgjem piti vino.
Piše vino za nedjelju dana.
Kad se Gjuraj izmješa sa vinom,
Desni mu se obraz nasmijao;
Poče kralju besjediti Gjurgju:
"Jao Gjurgju, moje čedo drago!
"Da se hoćeš, Gjurgju, oženiti,
"Dao bi ti ja liepu djevojku,
"Što bi bila za tebe gospoja:
"Ti si Gjurgju, roda gospodskoga
"Od knezova od Črnojevića;
"A ona je roda gospodskoga
"Od principa od Suknojevića.„
Gjuraj misli misli svakojake:
"Ako ću se ovde oženiti,
"Ta s Latini ja u miru nisam.„
Sve se misli na jedno smislio,
Pa on skoči na noge lagane,
Te cjeliva kralja latinskoga,
Cjeliva ga u skut i u ruku,
Podjipaše premudri Latini,
Te vjenčaše Gjurgja sa Latinkom,
Pa sjedoše onda piti vino.
Piše vino baš za sedam dana,
Kad se sedam navršilo dana,
Poče kralju zeta darivati:
Pokloni mu skele i galije
Baš od Srblja [1]) pa do Rebljanika,
I dva ključa od dva bijela grada:
Od Skadara a i od Solila;
I dade mu tri stotin' dukata,
Al' ne dade tananog Žerava;
I dade mu trista pratilaca,
Pratiše ga do njinih Solila.

[1]) *Srblja. Vuk* misli da je to *Grbalj* u *Bokama.*

Digitized by Google

Ženidba Todora Jakšića [1]).

Pošetao od Budima kralju,
A za njime nigdje nikog nema,
Osim jedan Jakšiću Todore.
Vodi Todor vranca od mejdana,
Na Todoru čudno odijelo:
Vas u srmi i u čistom zlatu.
Udariše ispod tanke kule,
Ispod kule kralja Budimskoga,
Gleda njega Budimska kraljica,
Pa doziva Jakšića Todora:
"Oj sokole, Jakšiću Todore!
"Jesi li se, more, oženio?
"Jal' djevojku za se isprosio?
"Jal' djevojci dao vjeru tvrdu?„
Veli njojzi Jakšiću Todore:
"Oj gospodjo Budimska kraljice!
"Nijesam se jošte oženio,
"Ni djevojke za se isprosio,
"Ni djevojci dao vjere tvrde.„
Kad to čula gospodja kraljica,
Ona njemu tiho besjedila:
"Oj sokole, Jakšiću Todore!
"Na dar tebi moja Ikonija,
"Vod' je dvoru, te se ženi njome.„
Kad to začu Jakšiću Todore,
Sveza vranca pod bijelom kulom,
Pravo hode na bijelu kulu,
A kad dodje gospodji kraljici,
Kapu skide, baci pod pazuho,
Pokloni se do zemljice crne,
Pa izvadi hiljadu dukata,
Te jih daje gospodji kraljici:
"Naj to tebi, gospodjo kraljice,
"Pola tebi, pola Ikoniji,
"Dok otidem Biogradu mome,
"Da pokupim kitu i svatove;„
Al' za dugo svadbu odgodio:
Do godinu dana bijelijeh;
Pa se vrati niz tananu kulu,
Dohvati se pomamna vrančića,
Hode pravo Biogradu svome.
Za tim prodje godinica dana,
Ni Todora, ni od njega glasa;
Jedna prodje, a i druga dodje,
Ni Todora, ni od njega glasa;
Druga prodje, a i treća dodje,
Ni Todora, ni od njega glasa,
A kad nasta godina četvrta,
Pošetao od Budima kralju,
A za njime Zvijezdić Ivane,
Vodi Ivan svog dobra gjogina,
Kad su bili ispod biele kule,
Ispod kule kralja Budimskoga;
Gleda njega Budimska kraljica;
Na Ivanu divno odijelo:
Vas u srmi i u čistom zlatu:
Na njemu je kolasta azdija,
Po azdiji ispletene guje,
Povisoko izvedene glave,
U ustima sve drago kamenje,
Vidi mu se noći putovati,
U po noći, kako u po dana;
Ljepši Ivan od svake djevojke;
Doziva ga gospodja kraljica:
"O Ivane od Zvijezde grada!
"Jesi li se, more, oženio?
"Jal' djevojku za se isprosio?„
Progovori Zvijezdić Ivane:
Oj gospodjo, Budimska kraljice!
"Nijesam se junak oženio,
"Ni djevojke za se isprosio.„
Progovori Budimska Kraljica:
"O Ivane od Zvijezde grada!
"Na čast tebi moja Ikonija,
"Vod' je dvoru, te se ženi s njome.„
Ivan slugi dodade djogina,
Pa on hode uz tananu kulu,
Kapu skida, Božju pomoć daje,
Poklanja se do zemljice crne,
Pa se maši rukom u džepove,
Te izvadi hiljadu dukata,
Te jih daje gospodji kraljici:
"Naj to tebi, gospodja kraljice,
"Pola tebi, pola Ikoniji,
"Dok ja hodem do Zvijezde grada,
"Da pokupim kićene svatove,
"Eto mene do petnaest dana
"U Budima u bijela grada.„
Pa on hode niz tananu kulu,
Dohvati se svojega gjogina,

[1]) *Braća Jakšići* predjoše ispod turskog jarma sa *Vukom Zmajem Brankorićem* u Ugarsku; pobiše god. 1481. Turke u Erdelju; radi mnogih zasluga njihovih dobiše oni od ugarskih kraljeva mnoge i znamenite povlastice.

Digitized by Google

Hode pravo dvoru bijelome,
Al' to začu od Budima kralju,
Gdje kraljica pokloni djevojku;
Žao kralju Jakšića Todora,
Pa načini knjigu na koljenu,
Te je šalje Jakšiću Todoru:
"Oj Todore, zete nesudjeni!
"Evo ima četiri godine,
"Kako jesi zlato isprosio,
"Niti vodiš, ni odgovor daješ;
"Sada ti je drugi preprosio,
"Preprosi je Zvijezdić Ivane,
"I eto ga do petnaest dana,
"Moj Todore! bijelu Budimu;
"Već ak' hoćeš ići po djevojku,
"Brže kupi stotinu svatova,
"Noći meni hodi pod Budima,
"Da ti dadem moju Ikoniju,
"Te je vodi Biogradu tvome.,,
Hode knjiga Jakšiću Todoru,
Kad Todoru sitna knjiga dodje,
Te on vidje, što mu knjiga kaže,
Plamen mu se uz obraz zapali.
U Todora devet mile braće,
Al' kod dvora nije ni jednoga,
Već otišli na carevu vojsku,
Osim jedno dijete Stjepane,
Nema njemu već dvanaest lieta,
Viče njega Jakšiću Todore:
"Oj dijete, nejačak Stjepane!
"Uzmi, brate, dvije puške male,
"Pa iskoči Nebojšić pred kulu
"Te izbaci dvije puške male,
"Skupi nama stotinu momaka,
"(Drugi moju odvede djevojku,
"Odvede je Zvijezdić Ivane),
"Dok s opremim na bijeloj kuli
"I opremim vranca od mejdana.,,
Hode Stjepan pred kulu Nebojšu,
Te izbaci dvije puške male,
Odmah pade stotina momaka;
A Todore otvora košiće,
Pa izvadi divno odijelo,
Sve od srme i od čista zlata,
Pa udara na pleća junačka,
Obuče se, što se ljepše može,
Pa silazi niz bijelu kulu,
Te opremi vranca i dorata,
Sebi vranca, Stjepanu dorata;
Dobrijeh se konja dohvatiše,
A za njima stotina svatova,
I Dunavo zdravo prebrodiše,
I po noći dodjoše Budimu,
Pod Budimom padoše svatovi.
Kad u jutru jutro osvanulo,
Te vidjela gospodja kraljica,
Da je došô Todor po djevojku,
Ona piše knjigu na koljenu,
Te je šalje Zvijezdić-Ivanu:
"Čuješ mene, Zvijezdić-Ivane!
"Došao je Todor po djevojku
"S njegovijeh stotinu svatova
"Hoće Todor da vodi djevojku;
"Brže kupi hiljadu svatova,
"Ja ću njega zaustaviť amo,
"Moj Ivane! tri-četiri dana,
"No ne idi bijelu Budimu,
"Već ti hajde na Mezevo ravno
"Na Trutinu na vodu studenu,
"Pa uhvati vodu od izvora,
"Od izvora opet do ponora,
"I dočekaj Jakšića Todora
"Otmi, Ivo, tvoju Ikoniju,
"I pogubi Jakšića Todora
"I njegovu stotinu svatova.,,
Kada Ivan sitnu knjigu primi,
A kad vidje, što mu knjiga kaže,
Udari se rukom po koljenu:
"Jao meni do Boga miloga!
"Gdje mi Todor odvede djevojku!
"Al' počekaj, Jankovo kopile!
"Baš da imaš sokolova krila,
"Ne bi perje pronijelo mesa
"Na Trutinu na studenu vodu.,,
Pa se skoči na noge lagane,
Pa povika nekoliko sluga,
Poviknuše po Zvijezdi gradu,
Pade njemu hiljada svatova;
On posjede svojega gjogina,
Pa potjera na vodu Trutinu,
Uhvatiše vodu od izvora,
Od izvora opet do ponora
A razape čador na ćupriju.
Glas dopade gospodji kraljici,
Gdje je Ivan došô na Trutinu,
Onda ona sprema Ikoniju,
Pa je daje Jakšiću Todoru,
Prati njega od Budima kralju,
Kad su bili niz polje Budimsko,
Kralj do Toša konja dogonjaše,

Digitized by Google

Pa on njemu tiho besjedjaše:
"O moj zete, Jakšiću Todore!
"Kraljica je knjigu opravila,
"Opravila Zvijezdić-Ivanu,
"I čeka te na vodi Trutini
"S njegovijeh hiljadu svatova;
"Ti se vrati kroz biela Budima,
"Pa ti hajde na Vinoš planinu,
"Pa ćeš otud u Biograd doći,
"A ne udri na vodu Trutinu:
"Jer da imaš sokolova krila,
"Ne bi perje pronijelo mesa.„
Veli njemu Jakšiću Todore:
"Hvala tebi, gospodine kralju!
"Koji si mi i sada kazao;
"Jer ne kaza meni u Budimu?
"Ne bih ti se sada povratio,
"Da mi dadeš sve Budimsko blago:
"Da mi reku Budimske djevojke:
""Strašivice, Jakšića Todora!
""Gdje on ne smje udrit' na Ivana!„„
"Ja ću ići na vodu Trutinu,
"Što Bog dade i sreća junačka.„
Pa se s kraljem u obraz poljubi
Kralj se vrati bijelu Budimu,
Todor hode na vodu Trutinu.
Kad je bio u zelenu lugu,
On ustavi stotinu svatova,
I izvadi hiljadu dukata,
Pa doziva svog brata Stjepana:
"Jaši, brate, kosnata dorata,
"I naj tebi hiljadu dukata,
"Pa ti hajde vodi na ćupriju,
"A kad dodješ vodi na ćupriju,
"Ti pogledaj desno i lijevo,
"Po polju su popeti čadori,
"Gledaj čador Zvijezdić-Ivana,
"Na njemu su tri zlatne jabuke.
"Kada dodješ bijelu čadoru,
"Ti odjaši kosnata dorata,
"Pokloni se do zemljice crne,
"Poljubi ga u skut i u ruku,
"Pa ćeš njemu tiho govoriti:
"O Ivane od Zvijezde grada!
"Pozdrav ti je Jakšića Todora,
"Družinu ti zove u svatove,
"Tebe kumi Bogom istinijem
"I našijem svetijem Jovanom,
"Da ti vjenčaš njega i djevojku,
"Da djevojke njemu ne otimaš,
"Njegova je od prije djevojka,
"A eto ti hiljada dukata,
"Što si dao njegovoj djevojci, —
"Slušaj onda, što će govoriti,
"Pa posjedni kosnata dorata,
"Hajde natrag poljem širokijem.„
Hode Stjepan pravo na ćupriju,
Mlado bieše dijete Stjepane,
Mlado bieše, mudar svjet primilo:
Kada dodje vodi na ćupriju,
On pogleda desno i lijevo,
Pozna čador Zvijezdić-Ivana,
Kad dojezdi do biela čadora,
On odsjede od konja dorina,
Pokloni se Zvijezdić-Ivanu,
Poljubi ga u skut i u ruku,
Pa Ivanu bieše besjedio:
"O Ivane od Zvijezde grada!
"Pozdrav ti je Jakšića Todora:
"Sve ti družtvo zove u svatove,
"Tebe kumi Bogom istinijem
"I našijem svetijem Jovanom,
"Da mu podješ na vjenčano kumstvo,
"Da ti vjenčaš njega i djevojku,
"Da djevojke njemu ne otimaš,
"Njegova je od prije djevojka
"I eto ti hiljada dukata
"Što si dao njegovoj djevojci.„
Pogleda ga Zvijezdić Ivane,
Pa je njemu bio besjedio:
"Noste djavô, Jankovo kopile!
"Ja ne mogu sablje poganiti,
"A sad bih ti odsjekao glavu;
"Moje društvo meni u svatove,
"A ja ne dam moje Ikonije,
"Dok je mene i na meni glave.„
Kad to začu dijete Stjepane,
Dohvati se kosnata dorata,
Pa okrenu poljem širokijem,
Hode pravo Jakšiću Todoru;
Todoru je pravo kazivao,
Što govori Zvijezdić Ivane.
Kada začu Jakšiću Todore
On uzima svoju Ikoniju,
Pa privede vranca vilenoga,
Ikoniju na vrančića baci,
Priveza joj noge ispod vranca,
I priveza ispod grla ruke,
Vilovitu vrancu besjedio:
"Hajde, vranče, na vodu Trutinu;

Digitized by Google

"Kad izidješ u polje Mezevo,
"Živo predji u Goleš planinu,
"Pričekaj me malo u Golešu.„
Reče riječ liepa Ikonija:
"Oj Todore, dragi gospodaru!
"Ako znadeš Boga jedinoga,
"Ne turaj me živu u Trutinu,
"Veće meni odsijeci glavu.„
Veli njojzi Jakšiću Todore:
"Ikonija, srce iz njedara!
"Ako vranac bude sreće stare,
"Pod tobom će vranac isplivati,
"Izići će u Goleš planinu;
"Pričekaj me u Goleš planini,
"Ako kogod dodje od svatova,
"Te ti kaže, da sam poginuo,
"Goni vranca Biogradu mome,
"Ja imadem devet mili brata
"I ljepšijeh i viših od mene,
"Ti oberi, koga tebi drago;
"A tako mi nikoga do Boga!
"Nećeš s mene biti prekorena.„
Pa udari vranca po sapima,
Hode vranac na vodu Trutinu;
Kad izidje na Mezevo ravno,
Kako zviezda preko vedra neba
Kroz hiljadu proleti svatova,
Neko vidje, neko i ne vidje,
Ali vidje Zvijezdić Ivane,
Pa Ivane tiho besjedio:
"Bože mili! čuda velikoga!
"Da li soko pronese labuda,
"Da li vranac, Jakšića Todora?
Todor čeka za vodom Trutinom,
Pa razvija srebrna durbina,
Te ugleda u Golešu vranca,
Pa družini bieše govorio:
"O družino, moja braćo draga!
"Svi jednoga Boga pomenite,
"Dobrijeh se konja prihvatite.„
Pa posjede kosnata dorata,
Pravo ide vodi na ćupriju
Pred čadora Zvijezdić Ivana,
Pa Ivanu Božju pomoć daje;
Koliko se hula posilila,
On Todoru vako govoraše:
"Zdravo da si, Jankovo kopile!„
Progovori Jakšiću Todore:
"Bogom kume, Zvijezdić-Ivane!
"Kumim tebe Bogom velikijem
"I našijem svetijem Jovanom,
"Kumim nebo, nad tobom koje je,
"Zemlju kumim, pod tobom koja je,
"Ne otimaj moje Ikonije,
"Jer je moja od prije djevojka;
"Družinu ti zovem u svatove,
"A ti podji na kumstvo vjenčano,
"I evo ti hiljada dukata,
"Što si dao mojoj Ikoniji.„
Reče njemu Zvijezdić Ivane:
"Stani malo, Jankovo kopile,
"Dok se moga dohvatim gjogata.„
Pa on skoči na konja gjogina,
A poteže mača zelenoga:
Desna mu je prionula ruka,
On prihvati i lijevom rukom,
Prionuše ruke obadvije;
Sinu sablja Jakšića Todora,
Udari ga po desnom ramenu,
Razdvoji ga na konju gjogatu,
A gjogata na zemljici crnoj,
Pa on viknu iz grla bijela:
"Braćo moja, stotina svatova!
"Sad udrite kroz Mezevo ravno.„
Pa on pusti svojega dorina,
Udariše kroz ravno Mezevo,
Pokraj njega dijete Stjepane,
Kako koga kopljem udaraše
Preko sebe njega preturaše.
Dok su bili u polju Mezevu,
Tri stotine glava odsjekoše;
Grlom viče Jakšiću Todore:
"Nemoj brate dijete Stjepane!
"Bogu hvala i svetom Jovanu,
"Koj' je njima povezao ruke!„
U to doba u Goleš planinu,
Stoji vranac na drumu široku,
I na njemu liepa Ikonija,
Pa je skida Todor sa vrančića,
Te je meće na konja dorina,
Svoga vranca medju oči ljubi,
Pa se njemu na ramena baci,
Pravo hode svome Biogradu
I odvede liepu Ikoniju,
Pravo j' vodi u Ružicu crkvu,
Te se vjenča s njome po zakonu;
Pa napisa knjigu na koljenu,
Te je šalje bijelu Budimu
Na koljeno gospodji kraljici;
"Oj gospodjo Budimska kraljice!

Digitized by Google

"Kad ti podješ kćeri u pohode,
"Ti ne idi Zvijezdić-Ivanu,
"Već ti hajde Jakšiću Todoru.

Robstvo i ženidba Jakšića Stjepana.

Još zorica nije zabielila,
Ni danica lica pomolila,
Bijela je vila pokliknula
Sa Avale [1]) zelene planine,
Vila zove u Biograd stojni
Po imenu dva brata Jakšića,
Jakšić-Mitra i Jakšić-Stjepana:
"O Jakšići, zlo vam jutro bilo!
"Ne čujete, al' se ne brinete?
"Na Biograd udariše Turci
"Udariše Turci sa tri strane
"I još ću vam po imenu kazat':
"Evo prvo Ćuprilić vezire,
"Za njim vojske četerest hiljada;
"A drugo je paša od Vidina,
"Za njim vojske trideset hiljada;
"Treće paša s Novoga Pazara,
"Za njim vojske dvadeset hiljada;
"Ako li mi vjerovat' nećete;
"Vi izadjte gradu na bedene,
"Pogledajte na polje široko
"Što je silne pod Biograd vojske.„
Kad to začu Jakšić Dimitrije,
On poskoči na noge lagane,
I otide gradu niz čaršije,
Pa izidje gradu na bedene,
Pa pogleda na polje zeleno:
Bože mili, čuda i zlamenja
Koliko je polje Biogradsko,
Da mi padne kaplja od oblaka
Nigdje ne bi na zemlju padnula.
Do na konja, ili na Turčina,
Na turskoga bijela šatora;
Koliko se junak prepanuo,
Od straha ga uhvati groznica,
Pa se natrag niz čaršiju vrati,
Te dvoru je svome dolazio,
Prihvati se konja i oružja,
I dohvati od grada ključeve,
Pa se turi konju o ramena,
Nagna konja niz gradske ulice
Dokle dodje na vrata od grada,
Od grada je vrata otvorio,
U vratima ključe ostavio,
Pa pobježe poljem širokijem
Krajem vojske Ćuprilić-vezira,
I pobježe u goru zelenu.
Kada soko u planinu dodje,
Tu mu žarko ogrijalo sunce
Na studenu vodu Jahoriku,
Tu je bio junak počinuo,
A sam sobom bio govorio:
"Avaj, Mitre, glavu izgubio!
"Kud uteče jutros uz planine,
"Čemu brata ostavi svojega,
"Brata svoga, Jakšića Stjepana?„
Hotjaše se natrag povrnuti,
Ali Turci juriš učiniše,
Na Biograd stojni udariše,
Udariše Turci sa tri strane:
Silna vojska Ćuprilić-vezira
Udarila na vrata od grada
Od grada se ne zameće kavga,
Niti puče puške ni lumbarde,
Ev' od grada vrata ugrabiše,
Ne bi mrtva niť bi ranjenoga:
U Biograd Turci ulaziše,
Pa po gradu vele jade grade:
Robe roblje, a sijeku glave,
Kupe pusto Biogradsko blago,
Još su dobra roba zarobili
Zarobili Jakšića Stjepana,
Turci su ga živa uhvatili
Na gjoginu konju pod oružjem.
Koliko je divan i ugledan,
Ne htješe ga pogubiti Turci,
No mu vežu naopako ruke,
A vode ga pod šator veziru.
Kad li dodje momak pred vezira,
Tri put mu se svezan poklonio,
Ljubio mu ruku i koljena;
Stade vezir roba sagledivat';
Kad ga vidje i poznade divna,
Veliki mu doček učinio:
Sve isturi od boja topove;
Pa mu vezir odriješi ruke,
I dade mu konja i oružje,

[1]) *Avala* planina u okružju Biogradskom u Srbiji.

Digitized by Google

Te se s njime po ordiji diči.
Kad Biograd Turci poharaše
Krenu sila izpod Biograda,
Pa okrenu vezir Ćuprelija
I njegova vela silna vojska.
A da vidiš Jakšića Stjepana!
Jaše konje na prama vezira.
Al' da vidiš sile od vezira:
Ne vodi ga vezir u Ćupriju,
No ga vodi u Stambola grada,
U Stambolu Otmanović-caru,
Da mu care roba čestituje.
Kad je vezir u Stambola došô
Pod visoke careve saraje,
U cara je vezir ulazio,
Bijelu mu ruku poljubio,
Pa je caru sjeo uz koljeno,
A sa sobom roba privodio,
Te kod cara na divan izidje,
Ljubio mu nogu i papuču,
I stolove gdje car sjedijaše.
Kad ga care vidje i poznade
Kod sebe ga sjede na sedjadu,
Pa je njemu care besjedio:
"O junače, Jakšiću Stjepane,
"Poturči se, Bog te ne ubio!
"Vrći ću te velika vezira,
"A vezira Bosni na Travniku,
"Bićeš velik nad sedam vezira,
"I daću ti kćercu za ljubovcu,
"Držaću te ka' i svoga sina:
"Bosna moja mojoj zemlji glava,
"A ti ćeš bit' do mene svakome.„
No je caru Stjepan besjedio:
"Turski care, od svijeta glavo!
"Nigda ti se neću poturčiti
"Ni odreći od krsta mojega,
"Ni Hristovu vjeru pohuliti,
"Da me sjedneš u tvoje stolove,
"Da mi podaš blago od svijeta;
"No za vjeru hoću poginuti.„
Kad to čuo care od Stambola,
Vrlo mu se žao učinilo,
Pa isturi na divan dželata,
Da pogubi Jakšića Stjepana;
No je njemu sreća dobra bila
Jer ga ne da Ćuprilić vezire,
No pred carem pade na divane:
"Ne, za Boga, care gospodare!
"Ne pogubi roba od Jakšića,
"Eto sam mu dao vjeru tvrdu,
"Da ga care, pogubiti neću;
"No ga meni prodaj za dinare,
"Hoću ti ga premjeriti blagom,
"Sve dukatom madjarlijom žutom,
"Da ga vodim u moju Ćupriju,
"I hoću ti dati vjeru tvrdu,
"Da se hoće poturčit' za nago.„
To je njemu sreća dobra bila,
U cara ga vezir odmolio
I caru ga blagom premjerio,
Povede ga vezir u Ćupriju,
Kada vezir u Ćupriju dodje
Na dvorove i divanu svome
Drži njega uz desno koljeno,
E ga drži kako svoju glavu,
Na svake ga varke udaraše,
Nebi li ga kako prevario,
Neće li se junak poturčiti;
Držao ga za godinu dana;
Kad se puna napuni godina,
Svu gospodu pokupio tursku,
Izvedoše njega na divane,
Govore mu hodže i kadije:
"Oj Stjepane robe od Jakšića!
"Zapovjed je takva od vezira,
"Da t' hoćemo danas poturčiti,
"I daće ti kćercu za ljubovcu,
"Što je ljepša od bijele vile;
"Vrći ćete velika vezira,
"A vezira na Novu Pazaru,
"I daće ti blago od poreza;
"Ako li se poturčiti nećeš,
"Gjelat će ti glavu izgubiti.„
Al' govori Jakšiću Stjepane:
"Hvala vama, hodže i kadije!
"Hoću moju glavu izgubiti
"Radi Krsta i Bogorodice
"I zakona od Krsta mojega,
"A nigda se poturčiti neću.„
Žao bilo Ćuprilić-veziru,
Pa naredi krvava dželata,
Da pogubi zorna kaurina;
No je njemu sreća dobra bila:
Bieše paša iz Nova Pazara,
Pred vezirom pade na divane:
"Ne, za Boga, Ćuprilić-veziru,
"A da li mu vjeru ne zadade,
"Da mu glavu izgubiti nećeš
"No ga prodaj meni za dinare,

Digitized by Google

"Hoću ti ga premjeriti blagom,
"Sve dukatom žutom madjarlijom,
"Da ga vodim u Novu Pazaru,
"I hoću ti dati vjeru tvrdu,
"Kako dodje momak u Pazare,
"Da se hoće poturčiť za nago.„
To je njemu sreća priskočila,
Odmoli ga paša u vezira,
Proda mu ga za dukate žute
Povede ga u Nove Pazare.
Kako paša dodje u Pazare
Na dvorove i divanu svome,
Ali svoju slugu zovijaše,
Zovijaše slugu Useina:
"Useine, vierna slugo moja!
"Na ti ovog roba preprodana,
"Hajde tamo na saraje donje,
"Pa otvori dvanaest odaja,
"U dvanestu ostavi junaka
"A zatvori vrata dvanestora,
"Da ne gleda sunca ni mjeseca
"Ni bijela danka ni junaka,
"Neće li se njemu dodijati,
"Ne bi li se kaur poturčio.„
Vierna sluga sluša gospodara,
Za bielu ga ruku dohvatio,
Povede ga na saraje donje
Otvorio dvanaest odaja,
U dvanestu njega ostavio,
Dvanaest je vrata zatvorio;
Tu ga drža paša iz Pazara,
Tu ga drža po godine dana
Dok se samom paši ražalilo,
Pa doziva Hajkunu djevojku:
"Kćeri moja, čisto zlato moje!
"Poslušaj me, što ću reći tebi:
"Hajde tamo na berdivan kulu,
"Pa otvori dva sanduka žuta,
"Na se vrzi gjuzel odijelo
"Od kadife i žežena zlata,
"Pregrni se čohom pazarlijom,
"Što je zlatnom žicom premrežena,
"A u ruke od zlata jabuke,
"Pod pazuho bocu trusovine,
"U kojoj su bilja od planine;
"E sam čuo, kazivali ljudi,
"Da to jeste voda zaboravna;
"Ko s umije i ko se napije,
"Svoja će mu vjera omrznuti,
"Zaboravit svoju porodicu;
"Hajde tamo na saraje donje
"Te otvori vrata dvanestora,
"Kako koja ti otvoriš vrata
"Sve za sobom zatvaraj Hajkuno,
"Dok, Hajkuno, dodješ do Stjepana.
"Podaj njemu bocu trusovine,
"Da s' umije i da se napije,
"Nećeš li ga kako prevariti,
"Nebi li se momak poturčio,
"Da te uzme za viernu ljubovcu.„
To Hajkuna jedva dočekala:
Kako ga je okom ugledala,
Teške su je muke popanule;
Preonoć je na snu ga gledala,
Preodan je groznica hvatala
Jednako je na noge skočila
Na divan je kulu izlazila,
Otvorila dva sanduka žuta,
Na se turi dično odijelo:
Sve kadifu i žeženo zlato
Prekrila se čohom pazarlijom,
Što je zlatnom žicom premrežena,
A u ruku uzima jabuku,
I pod ruku bocu trusovine,
U kojoj su bilja od planine,
Pa otide na saraje donje,
Te odaje česte otvaraše;
Kako koja vrata otvarala,
Sve za sobom tvrdo zatvaraše,
Dok Hajkuna dodje do Stjepana,
A Božju mu pomoć nazivala,
Skoči momak na noge lagane,
Božju joj je pomoć prihvatio:
"Bog mi s tobom, pašina Hajkuno!
Al' Hajkuna njemu besjedila:
"Oj Stjepane, oči moje crne!
"Bielo ti je lice potamnjelo,
"Život ti se vele ispucao
"U zatvoru paše baba moga;
"Na ti bocu ove vode hladne
"Da s' umiješ i da se napiješ.„
U ruke je junak dohvatio,
Ma junak je i odviše mudar:
Nju udrio kamenu od zada
A prikupi skute od dolame,
Da ga voda ne dotakne hladna.
Na njega se bila rasrdnula,
Al' se opet brže povratila,
Pa sa njime igru zametaše
Ovako mu bila besjedila:

Digitized by Google

"Poturči se, crne oči moje!
"Uzmi mene za viernu ljubovcu.„
Al' joj veli Jakšiću Stjepane;
"O Hajkuno, za Boga jednoga!
"Nigda ti se poturčiti neću
"Nit' ću moju vjeru pohuliti,
"Ni Hristovi zakon izgubiti,
"No sam radji izgubiti glavu.„
Na njega se bila rasrdnula,
Al' se opet brže povratila
I sa njime igru zametala,
A Stjepanu riječ besjedila:
"Oj Stjepane obljubi mi lice.„
A tako joj Stjepan odgovara:
"Turska bulo, jad te zadesio!
"Ne može mi zakon podnijeti,
"Da kaurin turske bule ljubi:
"Nebo bi se vedro rastvorilo,
"A iz neba padnulo kamenje,
"Ubilo bi i mene i tebe.„
Na njega se bula rasrdnula,
Al' se opet brže povratila,
Pa Stjepanu riječ besjedila:
"Oj Stjepane, oči moje crne!
"Ne bih ti se mlada pokrstila
"Ni za kakvo blago od svijeta
"Do za tvoju na ramenu glavu;
"Ako ćeš mi dati vjeru tvrdu
"Da me hoćeš uzet za ljubovcu,
"Ja se hoću pokrstit' za nago;
"Da pašino blago pokupimo
"Da bježimo stojnu Bijogradu.„
Kad to čuo Jakšiću Stjepane,
Od zemlje je na noge skočio,
Pa joj pruži obadvije ruke
I dade joj Božju vjeru tvrdu,
Da je hoće uzet' za ljubovcu;
Pa skočiše na noge lagane
I dvanaest otvoriše vrata
Izidjoše pred bijelu kulu;
Pogledaše ka nebu vedrome
Al' na nebu mjesec odskočio;
Uljegoše paši u saraje,
U odaje, gdje je blago bilo,
Tri tovara blaga pokupili;
Uljegoše u konjske podrume,
Te biraju hate četvrtake,
Tri tovara blaga tovariše,
Još dva hata za se izabrali.
Jakšić Stjepan okroči gjogina
Al' da vidiš pašinu Hajkunu!
U odaje paši ulazila,
Pašinu je sablju dohvatila,
O kojoj su dva gajtana zlatna,
A u njoj je alem kamen dragi
Valja sablja po Nova Pazara;
Pa izidje pred sarajli kulu,
Dade sablju na konja Stjepanu:
"Na ti sablju, dragi gospodaru!
"Kad se tamo drumom zaturimo,
"Ako bi se djegod naturilo,
"Da se s puta ne makneš grdjemu.„
A Stjepan je ćordu pripasao,
A djevojci riječ besjedio:
"Jaši konja, za Boga, Hajkuno!„
A Hajkuna njemu besjedila:
"Stani malo, moje oči crne!
"Da do paše u odaju podjem,
"Da dohvatim divan-kabanicu,
"Što je pusta od žežena zlata
"A po zlatu izkićena divno:
"Sve strelice i drago kamenje,
"Te se sija, kao sunce žarko.„
Kad iznese divan-kabanicu
I dade je na konja Stjepanu,
Tada bula konja okročila,
Pobjegoše poljem od Pazara,
Jednu noćcu mnogo prelaziše,
Tri b' konaka kiridjiam' bila:
Mrknulo je u Nove Pazare,
A svanulo više Biograda.
Zdravo Stjepan u Biograd dodje,
I dovede tursku bulu mladu,
Nabavio dvanest kaludjera,
Krstiše je i zlamenovaše,
I uze je za viernu ljubovcu.
To je bilo kad se i činilo.

Дијоба Јакшића.

Мјесец кара звијезду даницу:
"Гђе си била, звијездо данице?
"Гђе си била, гђе си дангубила?
"Дангубила три бијела дана?„
Даница се њему одговара:
"Ја сам била, ја сам дангубила
"Више бјела града Бијограда,

Digitized by Google

"Гледајући чуда великога,
"Гђе дијеле браћа отчевину,
"Јакшић Дмитар и Јакшић Богдане.
"Лијепо се браћа погодише,
"Отчевину своју подиелише:
"Дмитар узе земљу Каравлашку,
"Каравлашку и Карабогданску,
"И сав Банат до воде Дунава;
"Богдан узе Сријем земљу равну,
"Сријем земљу и равно Посавље
"И Србију до Ужица града;
"Дмитар узе доњи крај од града
"И Небојшу на Дунаву кулу;
"Богдан узе горњи крај од града
"И Ружицу цркву на сред града,
"О мало се браћа завадише,
"Да око шта, веће ни око шта:
"Око врана коња и сокола:
"Дмитар иште коња старјешинство,
"Врана коња и сива сокола,
"Богдан њему не да ни једнога,
"Кад у јутру јутро освануло,
"Дмитар узја вранца великога,
"И он узе сивога сокола,
"Пак полази у лов у планину,
"А дозива љубу Анђелију
""Анђелија, моја вјерна љубо!
""Отруј мени мог брата Богдана;
""Ако ли га отровати нећеш,
""Не чекај ме у бијелу двору.""
Кад то зачу љуба Анђелија
Она сједе брижна, невесела,
Сама мисли, а сама говори:
"Што ће ова сиња кукавица!
"Да отрујем мојега ђевера,
"Од Бога је велика грјехота,
"А од људи покор и срамота;
"Рећи ће ми мало и велико:
""Видите ли оне несретнице,
""Гђе отрова својега ђевера;
""Ако ли га отровати нећу,
""Не смјем војна у двору чекати.""
"Све мислила, на једно смислила:
"Она ходе у подруме доње,
"Те узима чашу молитвену,
"Саковану од сувога злата,
"Што је она од оца дониела,
"Пуну рујна паточила вина,
"Пак је носи својему ђеверу,
"Љуби њега у скут и у руку,
"И пред њим се до земљице клања:
""На част теби, мој мили ђевере!
""На част теби и чаша и вино,
""Поклони ми коња и сокола.""
"Богдану се на то ражалило,
"Поклони јој коња и сокола.
"Дмитар лови цијел дан по гори,
"И не може ништа уловити;
"Намјера га пред вече нанесе
"На зелено у гори језеро,
"У језеру утва златокрила,
"Пусти Дмитар сивога сокола,
"Да ухвати утву златокрилу,
"Она му се неда ни гледати,
"Него шчепа сивога сокола
"И сломи му оно десно крило.
"Кад то виђе Јакшић Димитрије,
"Брже свлачи господско одијело,
"Пак заплива у тихо језеро,
"Те извади сивога сокола,
"Па он пита сивога сокола:
""Како ти је, мој сиви соколе,
""Како ти је без крила твојега?""
"Соко њему писком одговара:
""Мени јесте без крила мојега,
""Као брату једном без другога.""
"Тад се Дмитар бјеше осјетио,
"Да ће љуба брата отровати,
"Па он узја вранца великога,
"Брже тече граду Бијограду
"Неби л' брата жива затекао;
"Кад је био на чрмек-ћуприју,
"Нагна вранца, да преко ће пређе
"Пропадоше ноге у ћуприју,
"Сломи вранац обје ноге прве.
"Кад се Дмитар виђе на невољи,
"Скиде седло с вранца великога,
"Пак заврже на буздован перни,
"Брже дође граду Бијограду,
"Како дође, он љубу дозива:
""Анђелија, моја вјерна љубо!
""Да ми ниси брата отровала?""
"Анђелија њему одговара:
""Нијесам ти брата отровала,
""Веће сам те с братом помирила.""

Digitized by Google

Jakšići kušaju ljube.

Piju vino dva Jakšića mlada:
Jakšić Mitar i Jakšić Bogdane;
A kad su se ponapili vina,
Jakšić Bogdan Mitru besjedio:
"Jakšić Mitre, moj mio brajane
"Dok mi, brate, skupa prebivasmo,
"I majka nam dvori upravljaše,
"Tad se naši dvori bijeliše,
"I gosti nas često pohodiše,
"Pohodiše srijemski knezovi,
"I sam glavom srbski car Stjepane,
"A kako se, brate, rastadosmo,
"I ljube nam dvori upravljaju,
"Tako naši dvori potamnješe,
"I gosti nas, brate, ostaviše,
"Ne pohode srijemski knezovi,
"Nit sam glavom srbski car Stjepane;
"Ta s koga je? da od Boga nadje!„
Jakšić Mitar bratu besjedio:
"Jakšić Bogdan, moj mio brajane!
"To je, brate s tvoje vierne ljube,
"S Vukosave, da od Boga nadje!
To Bogdanu vrlo mučno bilo,
Pak je Mitru tiho besjedio:
"Jakšić Mitre, moj mio brajane!
"Hodi, brate, da kušamo ljube,
"Da vidimo, il je s moje ljube,
"Il je s moje, il je, brate, s tvoje?„
Što rekoše, to i učiniše:
Otidoše Bogdanovu dvoru:
Bogdan hode k ljubi u timare,
Mitar osta dvoru na prozoru,
Da on sluša, što će besjediti.
Jakšić Bogdan ljubi besjedio:
"Vukosava, moja vjerna ljubo!
"Ja bi tebi nešto besjedio,
"Ali neznam, je li tvoja volja!„
Ljuba njemu tiho odgovara:
"Gospodaru, Jakšiću Bogdane!
"Govor', dušo, štogod ti je drago,
"Još ti nisam volje pokvarila,
"A ni sad ti pokvariti neću.„
Jakšić Bogdan ljubi besjedio:
"Vukosava, moja vjerna ljubo!
"Kralj Budimski svoga ženi sina,
"Brata Mitra zove u svatove,
"Mitar ište konja i oružje,
"A i naše tursko odijelo,
"On mi ište sedlo okovano;
"Hoću l' dati, moja dušo draga?„
Ljuba njemu tiho odgovara:
"Podaj dušo, Jakšiću Bogdane
"Podaj bratu konja i oružje,
"I podaj mu tursko odijelo,
"Još k otomu sedlo okovano;
"Ja ću dati tvoju abajliju,
"Što sam tebi kod babajka vezla,
"Pak ti nisam za nju kazivala,
"Jer je nisam bila ispunila,
"A sad sam je ispunila zlatom;
"I daću mu djerdan ispod vrata,
"Jedan djerdan od žutih dukata,
"A drugi je od bielog bisera,
"Plesti ću mu konju usred grive
"Neka diči kraljeve svatove.„
Mitar sluša dvoru na prozoru,
Što govori gospodja snašica,
Od miline suze proljevao,
Pak hodoše do njegova dvora,
Bogdan sluša dvoru na prozoru,
Što će Mitar s ljubom besjediti,
Mitar ide dvoru u timare
Pak besjedi svojoj viernoj ljubi:
"O Milice, draga gospodjice!
"Ja bi tebi nešto besjedio;
"Ali ne znam, jeli tvoja volja!„
Ljuba njemu tiho odgovara:
"Govor' dušo, štogod ti je drago.„
Jakšić Mitar ljubi besjedio:
"O Milice vierna ljubo moja!
"Kralj Budimski svoga ženi sina,
"Pak Bogdana zove u svatove,
"Bogdan ište konja i oružje,
"A i naše tursko odijelo,
"I on ište sedlo okovano;
"Hoću l' dati, moja dušo draga?„
"Al' besjedi Milica gospodja:
"Kam' mu konji? poklali jih vuci!
"Kam oružje? odrieli ga Turci!
"Kam odjelo? ostalo mu pusto!
"Kad je Mitar rieči razumio,
Uhvati je za grlo bijelo,
Kako ju je lahko uhvatio,
Obje oči na dvor iskočiše.
Al priskoči Jakšiću Bogdane,
Te on Mitra za ruku uhvati:
"Što ćeš Mitre? da od Boga nadješ!
"Ti pogledaj tvoje sokoliće:

Digitized by Google

"Ti ćeš sebi bolju naći ljubu,
"Ali njima nikad nećeš majke;
"Ne krvavi tvoju desnu ruku,
"A mi smo se već rastali, brate.

Paša Podgorica i Gjuro čoban-baša.

Sinoć paša na Jezera pade,
Na Jezera pod Brda kamena;
Kad u jutru jutro osvanulo,
Sebi zove Brdjanske knezove.
K njemu dodje trideset knezova,
Njima paša stade govoriti:
"Jeste l' čuli, Brdjanski knezovi!
"Nema l' ovdje u vašim Brdima
"Jal' djevojka, jali udovica,
"Da koja bi bila pašinica?
"Ja nevjesta skoro dovedena,
"Da je ljubim, dok sam u Brdima?„
Svi knezovi ništa ne govore,
Sam govori kneže Vladisave,
Zlo govori, da ga Bog ubije!
"Jesi l' čuo, pašo gospodine!
"Ovdje nema u našim Brdima
"Ni djevojke niti udovice,
"Da koja bi bila pašinica:
"Veće ima tanana nevjesta,
"Baš nevjesta skoro dovedena,
"U vojvode Vatrice Stjepana,
"Ja je jesam prosio sa sina,
"Pa preprosi Vatrica Stjepane;
"Ljepote joj u primorju nema,
"Čini mi se, bi za tebe bila.„
Kad to čuo paša Podgorica,
On dozivlje delibašu Ibra:
"Jesi l' čuo, delibaša Ibro!
"Hajde uzmi trideset delija,
"Vod' jih kuli Vatrice Stjepana,
"Bijelu mu kulu oborite,
"I njegovu ljubu zarobite,
"Dovedte je meni pod šatora;
"Ak' Stjepana doma zastanete,
"Rusu njemu odsiecite glavu,
"Da mi kurva poslje ne dosadi.„
Opet veli kneže Vladisave:
"Jesi l' čuo, pašo gospodine!
"Kog t' je žao, ne šalji ga ondje,
"Jer je kurvić Vatrica Stjepane,
"Hoće ondje mnogi ostanuti.„
A to paša ni da sluša neće.
Uze Ibro trideset delija,
Odvede jih Stjepanovoj kuli;
U Stjepana loša sreća bila:
Te djetića doma ne bijaše
Ni kod kule momka ni jednoga.
Otišô je djetić u tazbinu,
U punice u kršno primorje;
Pa mu Turci kulu oboriše,
I viernu mu ljubu zarobiše,
Odvedoše paši pod šatora.
Al' povika vila sa planine,
Dovikuje čoban-bašu Gjura
A baš brata Vatrice Stjepana:
"Jesi l' čuo, čoban-baša Gjuro!
"Biela ti je kula oborena,
"Tvoja mila snaha zarobljena,
"Odvedena paši pod šatora,
"Nema doma tvog brata Stjepana.„
Kad to čuo čoban-baša Gjuro,
On poteže dvije puške male
Kad pukoše dvije daničkinje,
Slegoše se brda u doline;
To začulo trideset čobana,
Umah oni Gjuru doletješe,
Ali stoji pred ovcama Gjuro,
Na tanku se brešu odbočio
I on suze od obraza lije.
Veli njemu trideset čobana,
"Da ti Gjuro, naša poglavico!
"Što izmećeš puške bez nevolje?
"Kad ti nije stado otjerano.„
Onda im je Gjuro govorio!
"Braćo moja, trideset čobana!
"Da je moje stado otjerano,
"Ja bih stado lahko namaknuo,
"Već je meni gore učinjeno:
"Biela mi je kula oborena,
"Mila moja snaha zarobljena,
"Odvedena paši pod šatora,
"Nema doma mog brata Stjepana,
"Otišô je Stjepan u tazbinu,
"U punice u kršno primorje,
"Otišo je, da bi ne došao!
"Hajte, braćo, ako Boga znate!
"Da mi moju snahu odmolimo,
"Odmolimo, jal' da odkupimo.
"Jal' da, braćo, na puške otmemo.„

Digitized by Google

A čobani, ka i biesni vuci,
To svi oni jedva dočekaše,
Pa istekar puške podasuše,
Otidoše k paši na Jezera
A kad pašin šator ugledaše,
Onda im je Gjuro govorio:
"Oj družino, trideset čobana!
"Vi padajte po zelenoj travi,
"A po zemlji breše položite,
"Ja sam idem paši pod šatora,
"Da se molim paši kod koljena,
"Ne bih l' mogo snahu odmoliti,
"Odmoliti, jali odkupiti;
"Ako l', braćo, vajde mi ne bude,
"Doista ću zametnuti kavgu;
"A kad pukne moja tanka breša,
"Vi skočite iz zelene trave,
"Medju Turke vatru oborite,
"Iza vatre Turak' što ostane,
"Za oštro se gvoždje prihvatite,
"Pa u Turke juriš učinite,
"Ako bih ja ondje poginuo,
"Ne bi l' mene, braćo, osvetili.„
To izreče čoban-baša Gjuro,
Pa on hode k pašinu šatoru.
Mudar bio, mudro se vodio,
Provuče se paši pod šatora,
Pa se moli paši kod koljena,
Ljubi pašu u skut i u ruku,
I seržadu paši pod koljenom:
"Molim ti se, pašo gospodine!
"Daj ti meni moju milu snašu,
"Evo tebi hiljada dukata,
"I evo ti hiljada ovaca.„
Onda stade paša besjediti:
"Gledaj kurve, jednog čobanina!
"Gdje je došô, da izgubi glavu!
"Da odkupi roba od junaka!
"A na noge, delibaša Ibro!
"Ustan', kurvi odsijeci glavu.„
Kad to čuo, čoban-baša Gjuro,
Izmače se malo pred šatora,
Navi brešu na lijevu ruku,
Desnom rukom živu vatru daje,
Na pašu je vatru oborio,
No je pašu Ibro zaklonio;
On je Ibra dobro obranio,
Baš pod kalpak u čelo bijelo,
Njemu čelo na četvero puče,
Čelo puče, oči mu skočiše,
Mrtav Ibro ispred paše pade.
Kad to začu trideset čobana,
A skočiše na noge iz trave,
Medju Turke vatru oboriše,
Za oštro se gvoždje prihvatiše,
Medju Turke juriš učiniše,
Isiekoše pašine delije,
I tu pašu živa uhvatiše,
Svezaše mu ruke naopako,
Odvedoše Stjepanovoj kuli.
Istom Stjepan iz tazbine dodje,
Pa je bratu Gjuri besjedio:
"Da moj brate, čobanine Gjuro!
"Da nijesi pogubio društva?„
"A njemu je Gjuro besjedio:
"Nisam, brate, društva pogubio,
"Već jednoga više zadobio,
"Zadobio pašu Podgoricu.„
To Stjepanu vrlo milo bilo.
Kad on vidje pašu Podgoricu,
Proreza mu zelenu dolamu,
Pa ga uzja, kako i paripa,
Odjaha ga gradu Dubrovniku,
Pa prodade njega u Latine,
U Latine, za meke rušpije,
Neka vuče po moru galije.

Janko [1]) od Kotara i Mujin Alil.

Knjigu piše od Kotara Janko,
Te je šalje u kršnu Kladušu
A na ruke Mujinu Alilu:
"O Turčine, dijete Alile!
"Tebe hvale po kršnoj Kladuši
"Mene hvale po ravnu Kotaru

[1]) *Janko Mitrović* starinom iz *Žegara*, preselio se u *Islam* u Kotarima; kao poglavica kotarski, udari s četom g. 1651 na Turke, prodre u *Liku* i *Krbavu;* na *Grahovu* razbi *Osrez-pašu;* kod *Posedarja* g. 1652 potamani Turke, i Mlečići dadoše mu zato platu od 20 cekina na mjesec, i poslje smrti *Filipa Smiljanića* učine ga serdarom od svega Kotara. Umrô je g. 1667. Ostavio je četiri sina: *Stojana*, *Iliju*, *Janka* i *Savišu* i kćer *Andjeliju*.

Digitized by Google

"No mi dodji na mejdan junački,
"Da vidimo, ko je bolji junak;
"A evo ti tri mejdana dajem:
"Prvi ću ti mejdan ostaviti
"U Kladuši a pred tvojom kulom,
"Nek ti vidi ostarela majka,
"Jal' kako ćeš, Ture, poginuti,
"Jal' kako ćeš mene pogubiti;
"Drugi ću ti mejdan ostaviti
"A pod mojom pod tananom kulom,
"Nek mi vidi vjerenica ljuba,
"Jal' kako ću, Ture, poginuti,
"Jal' kako ću tebe pogubiti;
"Treći ću ti mejdan ostaviti
"Pod Kunarom u polju Kotaru,
"A na medji turskoj i kaurskoj,
"Gdje je zemlja krvi poželjela,
"Gavranovi od junaka mesa;
"Dodj' Alile, gdje je tebi drago;
"Ako li mi na mejdan ne smiješ,
"A ti uzmi preslju i povjesmo
"I vreteno drva šimširova,
"Pa mi predi gaće i košulju,
"Da ne mučim ljube Andjelije.„
Kad Alilu knjiga dopanula,
Stojeći je Ture proučilo,
Pa se skide niz bijelu kulu,
Neveselo po dvorištu šeta,
Podmetnulo ruke pod pazuhe.
Al' eto ti od Kladuše Muja,
Ide Turčin sa zelene londže,
Prigrnuo zelenu mavlutu,
Gleda sina nejaka Alila,
Pa ga pita silna poturica:
"Što je sine, djete Alile!
"Ko l' te zove na mejdan junački,
"Te si ga se, sine, prepanuo?
"Kaž' babajku jutros na uranku!„
Alil' s' hvati rukom u žepove,
Te mu dade list knjige bjele,
Kad je Mujo knjigu proučio,
Te vidio, što se u njoj piše,
On se rukom u žepove maši,
Te izvadi dvanaest dukata,
Te jih dade mladu knjigonoši,
Pa mu 'vako Mujo govoraše:
"Čuješ mene, mladi kaurine!
"Pozdravi mi od Kotara Janka,
"Nek me čeka pod Kunar-planinom,
"Dovešću mu mojega Alila
"U nedjelju, koja prva dodje,
"Nek sabljama mejdan podijele.„
Pa on hode na bijelu kulu,
A dohvati divit i hartiju,
Hode pisat' knjige na koljenu:
Prvu Turčin knjigu nakitio,
Te je šalje u Kovače ravne
Na Turčina Kovačinu Rama:
"O ujače, Kovačina Ramo!
"Pokupi mi po ravnu Kovaču
"Pet stotina silnih Kovačana
"Hajde s njima ka kršnoj Kladuši
"A pod moju pod tananu kulu,
"Jere zove od Kotara Janko,
"Ta Alila na mejdan mojega,
"Da Alilu budeš u nevolji.„
Drugu Mujo knjigu nakitio,
Te je šalje u Liku krvavu
Na Turčina Ličanina Tala:
"O moj striko, Ličanine Tale!
"Pokupi mi po Lici krvavoj
"Pet stotina konja i junaka,
"Hajde s njima ka kršnoj Kladuši
"A pred moju pred bijelu kulu,
"Jere zove od Kotara Janko
"Ta Alila na mejdan mojega,
"Da mu budeš s desna u polici.„
Treću Mujo knjigu nakitio
Te je šalje u Nake krvave
Na Turčina Nakić-Ibrahima;
"Pobratime Nakić-Ibrahime!
"Pokupi mi po Naku krvavu
"Pet stotina konja i junaka,
"Hajde s njima ka kršnoj Kladuši
"A pred moju pred bielu kulu,
"Jere zove od Kotara Janko
"Ta Alila na mejdan mojega,
"Da sinovcu budeš u nevolji.„
A četvrtu knjigu opravio,
Posla knjigu u tursku Udbinu
Na sestriča Tanković-Osmana:
"O sestriću, Tanković-Osmane!
"Pokupi mi po vašoj Udbini
"Udbinskijeh na glasu junaka
"Na prijepis pet stotina druga,
"Hajde s njima ka kršnoj Kladuši
"A pod moju pod tananu kulu,
"Jere zove od Kotara Janko
"Ta Alila na mejdan mojega,
"Da Alilu budeš u nevolji.„

Digitized by Google

Kada Mujo knjige rasturio,
Malo sjede na bijeloj kuli,
Ali stade jeka iz prijeka,
Začuše se jasni talambasi.
Glednu Mujo polju u širinu,
Silna vojska polje pritisnula
I pred njome dvie poglavice,
Jedno bieše Budalina Tale,
A drugo je Kovačina Ramo,
S njima ravna hiljada junaka;
Daleko jih Mujo susretnuo,
Age vodi na tananu kulu,
Silnu vojsku u polju ustavi,
Malo stade, za dugo ne bilo,
Al eto ti Nakić-Ibrahima
A sa njime Tanković-Osmana,
Oni vode hiljadu junaka,
Njih daleko Alil susretnuo,
Silnu vojsku u polju ustavi,
Age vodi na bijelu kulu,
S njima Mujo sjede piti vino,
A Alil se hode opravljati,
Oblačiti ruho i oružje:
On obuče tananu košulju,
Po košulji kadivli dječermu,
Po dječermi zelenu dolamu,
Po dolami toke Mrkonjića,
Štono jih je Mujo zadobio
Od junaka Petra Mrkonjića
U Kunari visokoj planini;
A na noge crvene čakšire
Do koljena u srmu oblite,
Od koljena zlatom izvezene;
Pa opasa mukadem-pojasa,
A za pojas devet samokresa,
Svi u suvo zaliveni zlato,
A prokraj njih noža plamenita,
A na bedro sablju okovanu,
A na glavu kalpak i čelenke.
A pokraj njih valku pozlaćenu,
I prigrnu divan-kabanicu
Sa suvijem okićenu zlatom,
Pa se skide niz bielu kulu,
A sluge mu djoga izvedoše,
Te se djogu na ramena baci,
Pa se spusti polju u ordiju,
Te on krenu silovitu vojsku,
Prihvati se Kunare planine,
Tu jih stiže od Kladuše Mujo
I sa njime turske poglavice.
Kunovicu goru prejezdiše,
Spustiše se u polje Kotarsko,
Ali Janko došô na biljegu,
Sa Jankom su četiri serdara,
Sva četiri od ravna Kotara,
I sa njima dvie hiljade vojske
Kotarana na glasu junaka.
Kada Turci u polje dodjoše
Te se malo rahat učiniše,
Janko zove nejaka Stojana:
"O moj sine, dijete Stojane!
"Idi, sine, u tursku ordiju,
"Te pozdravi od Kladuše Muja,
"Nek izvede nejaka Alila,
"Nek izvede polju na biljegu,
"Da sabljama mejdan podielimo,
"Neka vide vojske obadvije,
"Ko će kome oči prevariti,
"Ko li koga prije pogubiti.„
Hitro ga je Stojan poslušao,
Te otide u tursku ordiju
Pred čadora od Kladuše Muja,
Pred Mujom se smierno poklonio,
A veli mu silna poturica:
"Što je, more, Jankovo kopile?
"Što li te je opravio Janko?„
Veli njemu Janković Stojane:
"Mene jeste opravio babo,
"Da ti kažem od njega pozdravlje,
"Da izvedeš tvojega Alila
"Na biljegu njemu na mejdana,
"Da sabljama mejdan podjele.„
Njemu reče od Kladuše Mujo:
"Hoću, sine, Jankovo kopile,
"Sad će Alil na mejdan izići;„
Pa on skoči na noge lagane,
Te opremi nejaka Alila,
Izvede mu gjoga debeloga,
Te se Ture na gjogina baci
Ponosito na biljegu dodje,
Hode čekat od Kotara Janka;
S desne njemu stane do ramena,
Do ramena Kovačina Ramo
I do Rama Budalina Tale,
A s lijeve strane do ramena
Stoji Ture Nakić Ibrahime
I do njega, Tanković Osmane,
A za njima Mujo pristajaše,
A za Mujom dvie stotine druga,
Idu vidjeť pobiť kako će se.

Digitized by Google

Al' eto ti od Kotara Janka
Na kulašu konju pomamnome,
Nosi bojno koplje na ramenu;
S desne njemu strane u policu
Do ramena serdar Smiljaniću
I do njega Senjanin Ivane;
A s ljeve strane u policu
Do ramena Mandušićú Vuče
A do Vuka Šariću Cvijane,
A za njima Stojan pristajaše,
Na njegovu vrancu pomamnome,
Za njim idu mladi Kotarani.
Kade Janko na biljegu dodje,
On doziva nejaka Alila;
"Čuješ li me, djete Alile!
"Udri prije, da ti žao nije.„
Ali veli djete Alile:
"Udri prije, od Kotara Janko,
"Tvoj je mejdan, tvoje pozivanje.„
Kad to začu od Kotara Janko,
On pokupi dizgene kulašu,
A udri ga čizmom i mamuzom,
Hode kulaš poljem podigravat'
Janko skide koplje sa ramena,
Upusti ga u prsi Alilu;
No je Ture junak na mejdanu,
U ruke mu koplje uhvatilo,
Prebilo ga na dvie polovine,
Pa poteže koplje kostolovku,
Na Janka ga Ture upustilo;
Janko ima konja od mejdana,
Kulaš bieše jamu iskopao,
Dva b' Alila ondje ukopao,
Pa se kulaš sleže u tu jamu,
Te ga Ture kopljem preturilo,
I u zemlji koplje salomilo.
A kad bojna koplja izlomiše,
Janko trže mača zelenoga,
Alil trže sablju dimišćiju
Jedan drugom juriš učiniše,
Manu Alil, a dočeka Janko,
Na mač oštru sablju dočekao,
Na dvije je pole presjekao,
I Alilu ruku obranio,
Ruka pade u zelenu travu.
Drugi put ga udario Janko,
Udari ga po bijelu licu,
Odsječe mu lice do vilice
Sinuše mu zubi do resice.
Treći put ga udario Janko,
Presieče ga po svilenu pasu,
Pa ga turi sa konja gjogina.
Mili Bože, čuda velikoga!
Kad pogibe turska poglavica,
Naljuti se mnoga porodica,
Te u polju zametnuše kavgu,
Ev' se biše polovinu dana,
Srbi tursku krdicaše vojsku,
U Kunaru goru iztjeraše,
Od Turaka malo ko pobježe,
Osim kurva na kulašu Tale
I sa njime Tanković Osmane;
Od Srbalja malo ko pogibe,
No se rani Šariću Cvijane,
I nema im Mandušića Vuka,
Njega traži na kulašu Janko,
Tražio ga, pa ga pominjaše:
"A gdje si mi, moja desna ruko!
"Mene prodje moje četovanje.„
Tek što Janko u riječi bieše,
Al' eto ti Mandušića Vuka
I on vodi od Kladuše Muja,
Vezao mu ruke na opako,
Privede ga od Kotara Janku,
Pa ga Vuče njemu poklonio:
"Eto Janko, od zlata jabuke,
"Čini snjome, što je tebi drago.„
Janko bieše junačko koljeno,
Posla Muja u kršnu Kladušu,
I ovako njemu govoraše:
"Idi, Mujo, u kršnu Kladušu,
"Lagat' nemoj, veće pravo kaži,
"A eto ti život na mejdanu.„
Hode Turčin vezan u Kladušu,
Janko s društvom ka bijeloj kuli,
Počasti jih tri četiri dana,
Pa hodoše svaki dvoru svome,
A on osta mrko piti vino
Sa Stojanom na bijeloj kuli. —

Digitized by Google

Ženidba Janković Stojana [1]).

Piju vino trideset serdara,
Iz krajine krvavih Kotara,
A u dvoru Janković Stojana;
O svačemu zborili serdari
Pa Stojanu tako besjedili:
"Siv sokole Janković serdare!
"Odkad si se serdar učinio,
"U Kotare nastanuo glavom,
"Krajinu si smirnu učinio,
"Te nam Turci ne sjeku glave,
"Niti vode roblje iz krajine;
"Vrstnici se tvoji poženiše,
"A vrstnice tvoje poudaše,
"Ti se brate oženiti nehtje;
"Ideš brate na putove strašne,
"Strah je nama, hoćeš poginuti
"Pa iskopat' junačko koljeno;
"Na dvor nejmaš nikoga mladjega,
"Ni ti hoćeš roba ni robinje,
"A tvoja je ostarela majka,
"Nemože ti opahati dvore,
"A kol' drugu službu učiniti:
"To je žao svoj našoj krajini,
"Imaš tvojih trideset serdara,
"I šestdeset gorskih arambaša
"I četiri lahka barjaktara
"I ostalu kotarsku gospodu;
"Svi dogovor jesmo učinili,
"U svakoga ima po djevojka,
"U kog' jedna, u koga i dvije,
"U kog' seka u kog' mila kćerca
"Na poklon ti koja ti je drago,
"Te junačko održi koljeno.„
To Stojanu vrlo mučno bilo,
Od muke se junak zastidio,
Stidna ga je voda popanula,
Pa gospodi tiho progovara:
"Hvala vama mila braćo moja!
"Hvala cieloj kotarskoj krajini,
"Koji ste se za me pobrižili,
"A ja bih se davno oženio,
"No sam čuo Hajkunu djevojku
"U krvavoj Lici na krajini,
"Sestru milu silna Mustajbega,
"Da je take nije nastajalo
"Ni u gori prebijele vile;
"Prose mu je sva turska gospoda
"Prvo prose paše i veziri
"Pa je prose bezi i spahije,
"A beže je neda ni jednome,
"No je drugi kavez načinio,
"Ka' u Stambol što je u Sultana,
"U kavez je Hajku zatvorio,
"Da joj niko ne sagleda lica,
"I sunašce ne preplane jarko,
"A i rosa ne skvasi ga ljetna,
"No djulsijom da ga okropiva.
"To se čudo na daleko čulo,
"Na četiri od svijeta strane,
"I sam care za Hajkunu čuo,
"Kako zbori sva turska krajina,
"Da je ljepše na svijetu nije,
"Za cara bi Sultanija bila,
"Bi mu porod čestit' porodila;
"Car je zlatan ferman opravio,
"U krajinu Ličkom Mustaj-begu:„
""Vierna slugo Ličić Mustaj-bego!
""Pokloni mi Hajkunu djevojku,
""Išti slugo, što je tebi drago!""
"Bego kupi svu tursku gospodu,
"Pred gospodu ferman proučio,
"Pa je mudre Turke zapitao;
""Šta ću caru iskat za Hajkunu?„
"A njega su Turci svjetovali,
"Da on ište na Bosni vezirstvo,
"I u cara izvadi fermane,
"Da podigne od Stambola vojsku,
"Da pohara svu našu krajinu,
"Dalmaciju do sinjega mora,
"Slavoniju i svu Ungariju;
"Hoću Stojan uzeti Turkinju,
"Istu sestru ličkog' Mustaj-bega

[1]) *Stojan*, po otcu prozvan, *Janković;* padne nekako u turske ruke, te kao sužanj prebivaše u Carigradu 14 mjeseci, odkuda uteče i vrati se u otačbinu, i jade zadavaše Turcima, g. 1669 pogubi svojom rukom *Ričel-agu Filipovića;* slavne pobjede održa u bojevima pod *Cetinom*, kod *Udbine*, u *Petrovu-polju* i u *Kosovu* kod Knina. Dužd učini ga 1. ožujka 1670 kavalirom, dade mu kolajnu s. Marka. Oženio se g. 1676 sa *Antoniom Reci.* Poslje smrti *Gjure Posedarca* g. 1681 postane poglavicom svega Kotara sa 25 cekina na mjesec; sastavio je g. 1686 regimentu jednu Dalmatinaca i Senat dopusti mu da može imenovati sam oficire do pukovnika. Ubi ga Turčin u boju g. 1688.

Digitized by Google

"Il moju ću izgubiti glavu.„
To izreče a na noge skoči,
Te iztrča na bijelu kulu,
On otvara skrinje okovane
Pak se svlači te se preoblači,
Po tijelu svilenu košulju
Sverh košulje čelik-pancijera
Na pancijer rumenu dolamu,
Zlatna puca s obadvije strane,
Na pucama čudasti mosjaži,
Svrh dolame sve od zlata toke,
Napunjene dragoga kamenja;
Kolik' sjaju prsi u junaka,
Mučno ga je okom pogledati
Ka i ljetno u prozorje sunce;
Još opasa svilena pojasa,
A zadjede dvije puške male,
Medju njima ljutoga handžara,
Pa pripasa sablju okovanu
Koju mu je dužde poklonio,
Kad je Stojan serdar postanuo,
Da Krajinu brani od Turaka;
Neuztaće kalpak i čelenke,
Smetaće mu gorom i planinom,
No hajdučku kapu nataknuo,
Hode spremat' što je za hajduka,
Obramnicu na pleći junačke,
U nju turi hljeba bijeloga,
I ramena od pretila brava,
Dva mješćeta piva veseloga,
Jedan vina, a drugi rakije,
Oku soli da je u nevolji;
Pa priteže hajdučke opanke,
A dohvati sjajna dževerdana,
Koi prima litru palijera,
I dvanaest od olova zrna,
Svako zrno od dvadeset drama,
A najgornje zrno od čelika,
Koje lomi ljute pancijere.
Hajdučkom se strukom prigrnuo,
Pa otide svojoj staroj majci,
Bijelu joj poljubio ruku:
"S Bogom ostaj moja mila majko!„
No Stojanu majka govoraše;
"Gdje ćeš sine moj očinji vide!?„
"Hoću majko visokoj planini,
"Da uhodim straže i stražare
"Da mi turci sile neučine.„
Pisnu majka kako ljuta zmija:
"Ta priprava nije za stražare!
"No ti hoćeš u Tursku krajinu,
"I ostavi samohranu majku.„
Al' to Stojan ništa ne slušaše,
No on podje preko biela dvora
Gdje sjedjahu trideset serdara;
Serdarima Stojan besiedio:
"Braćo moja s Bogom ostanite!
"Gledajte mi staru majku moju,
"Dokle dodjem iz Turske krajine!„
To im reče uz planinu podje,
Za njim trče trideset serdara,
Pa Stojana kume i bratime:
"Stan' za Boga Janković serdare!
"Sam neidi u tursku krajinu
"Sama će te pogubiti Turci;
"No krajinu svu da sakupimo,
"Da udremo na krvavu Liku,
"Da otmemo Hajkunu djevojku,
"Ili s tobom svi da poginemo;
"Mi volimo s tobom poginuti,
"Neg' bez tebe ostat' u krajini.„
Al nesluša Janković serdare
No otrča junak uz planinu,
Nebi njega puška dostignula
A kamo li na noge serdari;
To vidjelo trideset serdara,
Gdje Stojana vratit nemogoše,
Skupiše se na Stojana dvore,
Medju se su oni govorili:
"Kad Stojana vratit nemogosmo
"Da kupimo svu našu krajinu,
"Da idemo na krvavu Liku
"Da budemu u pomoć Stojanu,
"Ili s njime svi da poginemo.„
Brže sitnu knjigu napisali
Staru Klancu sivome sokolu,
Sve mu kažu kuda Stojan podje,
Još serdari starca upituju:
"Hoćemo li kupiti krajine,
"Nebi li mu od nevolje bili.„
A kad starcu sitna knjiga dodje,
Koliko se starac naljutio,
Iz oči mu krvca pokapala,
Udari se rukom po koljenu:
"Avaj meni do Boga samoga!
"Na koga se jesam pouzdao,
"Da ostavim svu našu krajinu
"Taj mi hoće danas poginuti,
"I krajina pod Turke zapasti.„
Pa je brže knjigu odpisao:

Digitized by Google

"O serdari žalostne vam majke!
"Žalostne vam majke i ljubovce,
"Što pustiste samoga Stojana?
"A tako mi svašta na svijetu!
"Ako meni Janković pogine
"Svijeh ću vas tridest pogubiti,
"Nego brže kupite krajine.„
I star Klanac poskoči na noge,
Sam upali na gradu lumbarde
Gromski tutanj hode niz Kotare,
Svatko pozna Klančeve lumbarde,
Vide, da je čudo iz nenada,
Jer je Klanac bio prestario,
Od krajine rate ostavio
Na sokola Janković serdara;
A sad puču Klančeve lumbarde,
A ne puču Janković Stojana,
Stojana su Turci uhvatili,
Uhvatili ili pogubili.
Svatko Klancu trči na pozive,
Ali Klanca doma nenahode
No razvio orlaša krstata,
Pripasao svijetlo oružje
Pojahao suru bedeviju,
Odhitao Stojanovu dvoru,
Za njim ide ostala krajina.
Za to Stojan ništa ne čujaše,
Hitro prešô u Ličku krajinu,
Od Kotara do vode studenca,
Što se voda Nesretnica zvaše,
Kogod' pio, zlosretan je bio,
Dobar junak na konju dobrome,
Nebi dosô za trideset sahata,
Stojan dodje za sedam sahta.
Kod vode je vitez počinuo,
Skide s plećih torbu obramnicu,
Piva pije, biela hljeba ije,
A prismače mesa pečenoga,
No Stojan se tvrdo ugrijao,
Pivom žedju utuliť nemože
Do napi se vode Nesretnice,
Ko j' god pio zlosretan je bio,
Pak s' odmače pod jelu zelenu,
Pod jelu ga sanak prevario.
Gdje je sreća, tu je i nesreća,
Tu se Turska četa podignula
Od krvave Like na krajinu
Mala četa šestdeset Turaka
I pred četom silan Mustaj-beže.
Dodje četa na vodu studenu,
Kod vode je trudna počinula,
Hljeba iju, hladne vode piju,
Pa kad su se odmorili Turci,
Reče družbi silan Mustajbeže:
"Čujete me ljubezna družino!
"Ta se voda zove Nesretnica,
"Kogod pio nesretan je bio;
"Ja se bojim Janković Stojana,
"Desiće se s četom u krajinu
"Doće Stojan na vodu studenu
"A znate li braćo moja Turci
"Evo ima petnajest godina,
"Kad se Stojan serdar učinio,
"Svaku nam je četu pogubio,
"Nije l' majka rodila junaka,
"Da obide po gori zelenoj,
"Je li gdjegod traga od hajduka?„
Sva družina u noge gledaju,
Te oputе broje na opancih,
Do junaka Ibra barjaktara;
On poskoči na noge lagahne,
Spodbi tanku pušku po srijedi
Te otide od jele do jele
Dokle nadje Janković Stojana,
Gdje spavaše u debelu hladu,
No Stojan se teško ugrijao,
I na prsi toke raspučio.
A kad' njega Ture sagledalo,
Od straha ga uhvati groznica
Iz ruke mu puška ispanula,
Tu ostade u zelenoj travi,
On pobježe k vodi u družinu;
Kad ga vidje silan Mustajbeže,
On mišljaše neko ga tjeraše,
Te poskoči na noge lagahne,
Za tanku se pušku prihvatio,
Al' za Ibrom ne vidi nikoga.
Još se Ibro ustaviť nesmije,
No promače niz goru zelenu
Za ruku ga beže uhvatio;
"Be hajrala Ibro barjaktare!
"Od šta si se tako prepanuo?
"Kamo tebi puška ubojnica?„
Al' je Ibro begu besjedio:
"Vidjoh zmaja pod jelu zelenu!
"Na prsih mu crna ovca leži,
"A u zubih vrano janje drži
"Po prsima sjaju mu se oči,
"Ka' zvijezde po nebu vedrome;
"Prislonio uz jelu lumbardu.„

Digitized by Google

Tad mu reče silan Mustajbeže:
"Crn ti obraz Ibro barjaktare!
"To je glavom Janković Stojane;
"Nije crna ovca na prsima
"No je vlasat kaurin Stojane,
"Nije vrano janje u zubima,
"No brkovi Janković Stojana;
"To nijesu oči po prsima
"No kamenje drago po tokama,
"Niti mu je uz jelu lumbarda,
"No dževerdan Janković Stojana.„
Tad se Ture Ibro ustavio,
A družini bego besjedio:
"Sad na noge braćo i družino!
"Nebi smo l' ga kako uhvatili;
"No svi tanke puške ostavite
"Jer mu puške naudit' nemogu,
"Nit ga može sablja pogubiti,
"Vazda nosi pancir gvoždje ljuto;
"Tek' ako je u družinu druga
"Da ukrade dževerdan Stojanu,
"Koi lomi ljute pancijere,
"Ako njega svladat' nemognemo,
"Da g' njegovom puškom ubijemo.„
Evo jada i nevolje ljute,
Niko pušku dohvatit nesmije,
Nego silan Ličić Mustajbeže;
On dohvati pušku Stojanovu,
U čelo je obrnu Stojanu,
A svi turci njega pritiskoše
I Stojanu ruke savezaše,
Al' to Stojan ništa ne čujaše
Smrtni ga je sanak oborio.
Kad to vidje Ličić Mustajbego
Udari ga od puške grlićem:
"Ustaj kurvo Janković Stojane!
"Da te vodim u krvavu Liku,
"Sve da platiš što si učinio!„
Skoči Stojan kô da se pomami,
Na noge jim pobjeći hotjaše
Ako su mu ruke savezane,
No mu veli Lički Mustajbeže:
"Nemoj bježat' Janković Stojane!
"Tvoja mi je puška u rukama
"Hoću tebe usmrtiti s njome.„
Tad Stojana povedoše Turci,
Preko Ličkog' polja krvavoga:
Koliko se Ture posililo
Gdje uhvati zmaja kaurskoga
Neskida mu ruho ni oružje,
Da ga Turci vide pod oružjem.
Na sred polja počinuli Turci,
Zapalili u lule duhana,
Vesele se Janković Stojanu,
Pa govori Ličić Mustajbego:
"A moj brate Ibro barjaktare!
"Ajde podji u krvavu Liku,
"Na muštuluk u naše gospode,
"I u moje ostarele majke;
"Zapalite Krnja i Zelenka
"Haber dajte u tursku krajinu
"Da se skupi malo i veliko,
"Svi da vide Janković Stojana,
"Množini je jade učinio,
"Ostavio samohrane majke,
"Udovice u rod povratio,
"Bez zakletve sestre razkukao.„
Skoči Ibro na noge junačke,
Hode brže u krvavu Liku
Na dvorove Ličić Mustajbega,
Te zapali Krnja i Zelenka,
Haber puče niz Tursku krajinu
Okupi se malo i veliko,
Da sretaju Ličić Mustajbega
I da vide turskoga krvnika,
I muštuluk daju četnicima.
Nose paše sablje okovane,
Alaj-bezi hate osedlane,
A spahije crvene binjiše,
A kadije ćurke postavljene,
A delije zlatne perjanice,
Mlade kade svilene mahrame,
Da junake turske darivaju.
Pade tama po polju široku,
U to stiže Ličić Mustajbego,
Turci njemu pozdrav učiniše:
"Bunbareći Turska gazibašo!
"To je dova cara čestitoga,
"Što smo htjeli to si učinio;
"Sad' ćeš lasno poharat' krajinu
"Car će dati što ćeš poiskati.„
Uljezoše u turske sokake,
Od naroda proći nemogahu:
Svatko hoće da vidi Stojana,
Stare kade, kô i bule mlade.
Al' rekoše hodže i kadije:
"Da mi Vlahu lice pokrijemo!
"Neda ćitap i svetac Muhamed
"Bule vlaško da gledaju lice,
"Ni lošijem, a ne ovakome,

Digitized by Google

"Što boljega nije nastajalo
"Ni delije Djezelez-Alije,
"Ni kaura Marka Kraljevića;
"Bule će se hašik učiniti,
"Pak će našem zijan biti dinu,
"Našem' dinu, i našemu hrzu.„
Pa uzeše svilenu mahramu,
Te pokriše Stojanovo lice,
Da nelomi bule niz čardake,
Al' Stojanu dobra sreća bila
Ugleda ga Hajkuna djevojka,
Kroz njenoga srčali durbina,
Iz kaveza sa visoke kule,
Još na polje gdje su počinuli;
Sve ga gleda, a suze proliva,
Sa sobom je mlada besjedila:
"Hvala Bogu, hvala jedinome;
"Liep li ti je Janković Stojane!
"Od kako sam jadna nastanula,
"Ja nijesam takoga vidjela,
"Voljela bi Janković Stojana,
"Neg u Stambol cara čestitoga.„
Pa kad' vidje Hajkuna djevojka
Da mu Turci mahramu vrgoše,
Baci durbin niz bijelu kulu
U kavezu pade na dušeke.
Oh, da ti se nagledati pobre,
Kako bulče po kavezu skače;
Žestoka je muka uhvatila,
Učini se bez bolesti bôna.
Dovedoše Janković Stojana,
Pred tamnicu silna Mustajbega,
Skidoše mu ruho i oružje,
Uvedoše g' studenoj tamnici,
A to nije ledena tamnica
No nekaka jama bezdanica
Tu na čekrk spustiše Stojana,
Pa tamnici zaključaše vrata,
Ključe uze bego u žepove
Pa doziva Ćelaliju slugu:
"Hajde slugo k ostareloj majci,
"Donesi mi hedjbeta dukata!„
Hode sluga k ostareloj majci,
Donese mu hedjbeta dukata,
Dade bego na šestdeset druga
Po šestdeset žutijeh dukata,
On odjelo uze Stojanovo.
Još govori silan Mustajbego:
"Braćo Turci sad me poslušajte!
"Svi hajdete dvoru bijelome,
"Dokle noćca kara-akšam dodje
"Skupite sè u velu kavanu,
"Ja ću doći na mušaver k vama.„
Pa Beg uze ruho Stojanovo
Stojanovo ruho i oružje,
Pa otide u kavez Hajkuni,
Al' Hajkuna leži na dušeku,
Nit' se diže niti progovara,
A bego joj turski selam dava,
Jedva mu ga Hajka odgovara;
Veli bego Hajkuni djevojci:
"Bog mi s tobom moja mila sestro!
"Što nesreteš milog brata tvoga?
"Da ga pitaš što je učinio,
"Da pogledaš ruho Stojanovo,
"I da vidiš vlaške dževahire.„
A Hajkuna bratu besjedila:
"Prodji me se brate Mustajbeže!
"Ne vrijedjaj moje rane ljute,
"Srdačna me bolest udarila
"Ja nemogu s tobom govoriti,
"A kamo li na noge stajati
"Ili gledat' vlaške dževahire,
"No jih turi na prozor od kule
"Pa mi sjedi na minder do mene,
"Prihvati mi na krioce glavu
"Nebi li mi muka uminula.„
Sjede beže do sestrice svoje
Pa Hajkunu diže u naručje
A izvadi svilenu mahramu
Te utire Hajkunino lice
Mrtva ju je voda popanula;
Tad se kada malo razabrala,
Svoga brata grli i celiva
Ka' zmija se oko njeg' uvija,
Ukrade mu od tamnice ključe.
U to dodje ostarela majka
Nosi begu pivo i jedivo
Za gospodsku sovru zasjedoše,
Težka bega žedja uhitila
Te se napi vina crvenoga,
Pa govori majki i Hajkuni;
"Hoću poći na zelenu londžu
"Kod gospode vieće da činimo,
"Za kaura Stojan Jankovića,
"Kakvom ću ga mukom umoriti;
"No vi sjedte te se veselite,
"Ispijajte šerbet medovinu,
"A zatvorte od avlije vrata,
"I na kulu gvoždjene mandale,

Digitized by Google

"Jer se Vlaha bojim kotarskijeh,
"Da mi kakov zijan neučine.„
Hajka huknu, pa je besjedila:
"Kami, brate, da im je u zube!„
Pa je za njim zatvorila vrata,
A staroj se povrnula majci,
Prinosi joj šerbet medovinu,
U nju sipa ženu rakiju
Dok je staru opojila majku,
Pa prostire dušek na dušeku
A na dušek ostarelu majku,
Na nju tura jorgan po jorganu,
Tako staru ušikala majku.
Pa zapali u venjer svijeću
A natoči u kondijer vina
Strča brže niz bijelu kulu
Te otvori od tamnice vrata,
Pa dohvati kuke i čekrke
Na čekrk mu spusti vino hladno.
Začudi se Janković Stojane
Tko mu dade u tamnicu vino,
Začudi se pak je nazdravio:
"Zdrav da si mi ko mi dade vino,
"A da Bog dà, te mu dobrom vratim!„
Hajka vije kuke i čekrke
A Stojan se za kuke hvatio,
Dok Stojana blizu primaknula,
Hrlo bulče pa mu besjedilo:
"O Stojane jadna tvoja majka!
"A rad šta si ovdje zapanuo?
"Sjutra hoćeš izgubiti glavu,
"A vidim te lica gospodskoga,
"Milo mi je sevap učiniti;
"Ako ćeš se poturčit Stojane,
"Ja ću molit brata Mustajbega,
"Te će tebi život pokloniti
"A bijele dvore načiniti,
"Kod njegovih, a baš ka' njegove,
"Polovinu blaga pokloniti,
"I ja ću ti vierna ljuba biti.„
Kuša bulče Janković Stojana,
Jeli junak, što l' će govoriti.
Naljuti se Janković Stojane,
Glednu Hajku mrko poprijeko,
Pa je Stojan njojzi govorio:
"O Hajkuna da te Bog ubije!
"Ja sam s tebe ovdje zapanuo,
"A sad hoćeš i da me poturčiš;
"A nebi se Hajko poturčio
"Da bi turskim carem postanuo,
"No ja volim časno poginuti
"Neg' sramotno živit' na svijetu.„
Taj mah reče Hajkuna djevojka:
"O Boga ti Janković Stojane!
"Bi li meni Božju vjeru dao
"I junačku riječ od poštenja,
"Da te pustim noćas iz tamnice,
"I da s tobom bježim u Kotare,
"Da ne budem tebi robinjica,
"No slobodna ljuba vjerenica?„
Stojan Hajki Božju vjeru daje
I junačku riječ od poštenja:
"Hoćeš biti vierna ljuba moja!
"Taman da bi zato poginuo.„
Tad se Hajka bliže primaknula,
Iz tamnice g' ledne izvadila,
Uzeše se za bijele ruke,
Hotidoše na visoku kulu,
Uze Stojan ruho i oružje.
A kada se dohvati oružja
Stade igrat' po begovoj kuli,
Zanjiha se iz temelja kula,
Zapucaše zidi i ćoškovi,
A Hajka ga za ruku dohvata:
"Ne Stojane dragi gospodare!
"Da nečuje moja stara majka.„
Stojan sjede za sovru gospodsku,
Vino pije, djakoniju ije,
Hajka hode konjma u ahare
Te opremi dva konja viteza
Sebi Djoga, a Stojanu Dora
Jer je bolji od Dorata Djogo,
Hrlo bulče, jad ga zadesio,
Da se nebi Stojan prepanuo
I Hajkunu kako ostavio.
Pa uzima Turske dževahire,
Habihiju Ličić Mustajbega,
Koju mu je care opravio
Kad je njemu Hajku zaiskao,
Ona valja carevoga grada;
Na se tura djuzel-odijelo,
Koje joj je care opravio
I napuni hedjbeta dukata,
Pa jih tura na debela djoga;
U to dodje Janković Stojane,
Na dva dobra konja zasjedoše,
Pobjegoše poljem širokijem;
Dokle svanu polje prijedjoše,
Mašiše se visoke planine,
No Hajkunu žedja uhvatila,

Digitized by Google

Pa Stojanu mlada govorila:
"Ima l' ovdje vode gdjegod ladne?„
Stojan: "Ima voda Nesretnica!
"Kogod pio, nesretan je bio,
"Na njoj su me Turci uhvatili.„
Hajka reče: "Ja nijesam žedna!
"Bježʼ Stojane za Boga miloga,
"Dok nijesu pristignuli Turci.„
Planinu su brzo prebježali,
Navališe polju kotarskome,
Veli Hajka Janković Stojanu:
"Šta se ono bieli u krajini,
"Alʼ je snijegʼ al bijele ovce?„
Stojan veli Hajkuni Turkinji:
"Niťje snijeg, ni bijele ovce!
"Nego kule našijeh serdara.„
Hajka njemu opet besjedila:
"O Stojane dragi gospodare!
"Koje j'naša prebijela kula?„
Stojan reče Hajkuni Turkinji:
"Gledaj Hajko u vrh od Kotara!
"Što se vidi ponajviša kula
"A na kuli od zlata jabuka
"Oko nje je kamena avlija,
"To je naša prebijela kula.„
Hajka diže svoje obe ruke
Od srca je Bogu zahvalila,
Kad joj dade dobra gospodara;
U to sišli na polje kotarsko,
Na livadi konje razjahali,
Pa sjedoše te se odmoriše,
Stojan Hajki pade na krioce
A Hajka mu kosu preturava,
Dok Stojana sanak uhvatio.
Pa pogleda natrag uz planinu,
Vidje hrta Ličić Mustajbega,
Gdje propada visokom planinom,
Vidi da su Turci i potjera,
No Stojana razbudit nesmije,
Jer mu nije ćudi obiknula.
Poče suze ronit niz obraze,
Dok Stojana suze pokapaše,
Vruće biše te ga opariše.
Skoči Stojan kaʼ da se pomami:
"Što je Hajko, da te Bog ubije?
"Ali si se mlada pokajala,
"Što si samnom došla u Kotare?„
"Ne Stojane, ne griješi dušu!
"A da vidiš stigoše nas Turci,
"Pogubiće i tebe i mene!„
Stojan podbi djoga debeloga,
Baci s njega ćeću i hedjbeta,
"Bog tʼ ubio Hajkuno djevojko!
"Što će tebi hedjbe i dukati,
"Zar je malo u mene dukata?
"Te si dobra utrudila djoga
"Te mi neće moći na mejdanu.„
Pa pojaha djoga debeloga,
Hajka uze dora i dukate
Zavuče se u goru zelenu,
Stojan hode Turke presretati.
Nehtje stati drumu na planinu,
No on svrnu u zeleno jelje
Dok prodjoše šestdeset Turaka,
I Ćor-musa na halata kusa.
Za njim Stojan viče na djogatu:
"Juriš kardaš, uteče kaurin!„
Stiže Musu odsieče mu glavu,
Pa sve trči a jurunuz viče
Koga stiže svakom glavu diže,
Dok pogubi šestdeset Turaka,
Sam ostade Ličić Mustajbego.
Nehtje Stojan Bega pogubiti
Rad milosti Hajkune djevojke,
No udri ga šakom i balčakom;
Pade Turčin, a Stojan pripade,
Sveza njemu naopako ruke,
Povede ga polju kotarskome.
Kad pogleda u rosne livade,
Gdje j' ostala Hajkuna djevojka
Alʼ je silna vojska pritisnula,
Sve barjaci kaʼ morski oblaci.
Prepade se Janković Stojane,
Misli Stojan da je Turska vojska,
Pa razgleda vojsku i barjake,
Taman htjaše bega pogubiti
A u Turke juriš učiniti;
Pozna Stojan Klančeva Orlaša,
Pa Krstaša Smiljanić Ilije,
Svilen barjak Senjanin Ivana,
A ču huku Močivune Vuka:
Vidje Stojan da su Kotarani
Hode k njima niz rosne livade.
Ugleda ga Klanac iz družine,
Pa on pusti suru bedeviju
A za njime ostala Krajina,
Te sretoše Janković Stojana
Šire ruke u lica se ljube;
Alʼ se Klanac poljubit nehotje
No ga gleda mrko naprijeko:

Digitized by Google

"O Stojane kurvino kopile!
"Sam što podje u Tursku krajinu,
"Te me starca ne zapita Klanca?
"Kunem ti se svačim na svijetu
"Preginjem te za grlo uhvatit'
"I pod noge ka' jagnje raspršit'.„
"Neljuti se moj dragi ujače!
"Ja ako sam bio u Turćiju,
"Nijesam ti sramotu donio.„
Ali Klanac neda govoriti:
"Nisi meni sramotu donio,
"Neg' doveo Ture gologuzo!
"A kamo ti Hajkuna djevojka?„
Al' ispade Hajkuna djevojka
Kraj livade iz gore zelene,
Vodi Hajka dora debeloga;
Reče Stojan: "Eno ti Hajkuna!„
Hajka Klancu poljubila ruku,
I ostaloj svoj gospodi redom,
Tad' mu stari Klanac govorio:
"Hvala tebi, moj sine Stojane,
"Imao si za čem poginuti!„
Pa poslaše nekoliko druga,
Pohvataše konje po planini,
Pokupiše glave i oružje,
Hotidoše Stojanovu dvoru;
Silna radost puče niz Kotare,
Svu krajinu oganj obuzeo,
Od pušaka i od lumbarada.
Vodi Stojan Ličić Mustajbega,
U njegovu studenu tamnicu,
U kojoj su šestdeset Turaka;
A kad bega Turci sagledaše
Zapištiše kako zmije ljute:
"Avaj nama do Boga miloga!
"Koi bi nas robstva izbavio,
"I taj nam je robstva dopanuo!„
Taj mah Stojan vrata zatvorio,
Svadbovaše za nedjelju dana.
Pokrsti se Hajkuna djevojka,
Sama sebi ime izabrala,
Ljubosava Janković Stojana,
Pa je Stojan vjenča za ljubovcu.
Ljubosava skute savijaše,
A Stojanu ruku celivaše:
"Molim ti se dragi gospodare!
"Zarad' sreće i moje i tvoje
"I za ljubav i za vjeru našu,
"Daj mi ključe od tamnice tamne
"Da ja pustim brata Mustajbega,
"Da mi stara utješi se majka.„
Stojan tura u žepove ruke,
Te joj dade od tamnice ključe:
"Na ti Ljubo od tamnice ključe,
"Pa nepuštaj sama Mustajbega,
"No sve pušti sužnje iz tamnice.„
Hode Hajka tamnici na vrata
Te izvede šestdeset Turaka
I svojega brata Mustajbega
Pa dovika lagahne berbere
Sužnjevima kosu obrivaše
I s ruku im nokte sarezaše,
Pa im dade ruho i oružje
Od Turaka što su izginuli,
Nek' su begu sva na broj družina,
Da neide stidno u krajinu;
Jošte Stojan uze bedeviju,
Te je šuri dade Mustajbegu.
Stojanu se Turci pokloniše
Bijelu mu ruku poljubiše
I hvalu mu i slavu dadoše,
Pa veselo poljem obrnuše,
Neveselo Ličić Mustajbego,
Niz kobilu objesio brke,
Sa Stojanom ništa ne govori.
No mu veli Janković Stojane:
"Što si mi se šuro naljutio?
"Ako sam ti Hajkunu uzeo,
"Dao sam ti suru bedeviju
"Pa je jaši, te osvećuj Hajku!...„
Hotidoše Turci uz planinu,
Medju sobom jesu govorili:
"Da mi gdjegod drumu zapanemo,
"Nebi smo li roba porobili,
"Al' kaurske glave zadobili?„
A kad malo ponapried bili
Al' bez glava šestdeset Turaka,
Koje bieše Stojan pogubio;
Pa kad Turci mrtve sagledaše
Troljetna jih uhvati groznica,
Pobjegoše Liki bez obzira.
Stojanu se svati rasturiše,
Osta Stojan s Hajkunom na kuli.

Robstvo Janković Stojana.

Kadno Turci Kotar porobiše,
Poharaše dvore Jankovića,

Digitized by Google

Zarobiše Smiljanić-Iliju,
Zarobiše Janković-Stojana;
U Ilije mlada osta ljuba,
Mlada ljuba od petnaest dana;
U Stojana mladja osta ljuba,
Mladja ljuba od nedjelje dana:
U Stambol jih odvedoše Turci,
Pokloniše caru čestitome,
Tamo bili za devet godina
I desete za sedam mjeseci,
Tamo jih je care poturčio,
Kod sebe im dvore sagradio.
Al' besjedi Smiljanić Ilija:
"Oj Stojane, da moj mili brate!
"Sutra jeste petak turski svetac,
"Car će otić' s Turcima u šetnju,
"A carica s bulama u šetnju,
"Već ti kradi ključe od riznica,
"Ja ću krasti ključe od arova
"Pak da pusta blaga nagrabimo,
"Da uzmemo dva dobra konjica
"Da bježimo u Kotare ravne,
"Da gledamo roblje nerobljeno,
"Da ljubimo lice neljubljeno."
I tu su se braća poslušala.
Kad osvanu petak turski svetac,
Hode care s Turcima u šetnju,
A carica s bulama u šetnju,
Stojan krade ključe od riznica,
A Ilija ključe od arova,
Nagrabiše nebrojena blaga,
Pa uzeše dva dobra konjica
Pobjegoše u Kotare ravne.
Kad su bili blizu do Kotara,
Al' govori Janković Stojane:
"O Ilija, da moj mili brate!
"Idi, brate, dvoru bijelome,
"A ja idem mome vinogradu,
"Vinogradu, mome rukosadu,
"Da pregledam moga rukosada:
"Ko ga veže, ko li ga zalama,
"Kome li je dopao u ruke."
Hod' Ilija dvoru bijelome,
Stojan hode svome vinogradu
Nadje majku Janković Stojane
Nadje majku u svom vinogradu:
Kosu reže ostarela majka,
Kosu reže, pa vinograd veže,
A suzama lozicu zalieva
I spominje svog Stojana sina:
"Oj Stojane, jabuko od zlata!
"Majka te je već zaboravila,
"Snahe Jele zaboraviť neću;
"Snaho Jelo, nenošeno zlato!"
Božio je Janković-Stojane:
"Božja pomoć, sirotico stara!
"Zar ti nemaš nikoga mladjega,
"Da on tebi vinograd uradi,
"Već posrćeš stara i nevoljna?"
Ona njemu bolje odgovara:
"Živ mi i zdrav, delijo neznana!
"Nemam, ráno, nikoga mladjega,
"Do Stojana jedinoga sina,
"Njega jednog zarobiše Turci,
"A i njega i Iliju moga,
"Stojanova brata stričevića;
"Od Ilije mlada osta ljuba,
"Mlada ljuba od petnaest dana;
"Mog Stojana mladja osta ljuba,
"Mladja ljuba od nedjelje dana,
"Moja snaša Adamsko koljeno,
"Čekala ga za devet godina
"I desete za sedam mjeseci,
"Danas mu se mlada preudaje;
"Ja ne mogoh od jada gledati,
"Već pobjego sadu vinogradu."
Kad je Stojan razumio rieči,
Brzo hode dvoru bijelome,
Zasta tamo kićene svatove,
Liepo su ga svati dočekali:
Kako s konja, taki za trpezu.
Kad se Stojan vina ponapio,
Poče Stojan tiho besjediti:
"Braćo moja, kićeni svatovi!
"Jeli testir malo popjevati?"
Govore mu kićeni svatovi:
"Jeste testir, delijo neznana!
"Jeste testir, a da za što nije?"
Kliče Stojan tanko glasovito:
"Vila gnjizdo tica lastavica,
"Vila ga je za devet godina,
"A jutros ga poče da razvija;
"Doleti joj siv zelen sokole
"Od stolice cara čestitoga,
"Pa joj neda gnjizdo da razvija."
Tom' se svati ništa ne sjećaju,
Dosjeti se ljuba Stojanova,
Odpusti se od ručna djevera,
Brzo hode na gornje čardake,
Pa doziva seju Stojanovu:

Digitized by Google

"Zaovice, rodjena sestrice!
"Evo t' braca, gospodara moga!„
Kad začula seja Stojanova,
Ona strča dolje niz čardake,
Triput sovru očima pregleda
Dok je bracu lice ugledala:
A kad bracu lice ugledala,
Ruke šire, u lica se ljube,
Jedno drugo suzama umiva
Od radosti i od želje žive.
Al' govore kićeni svatovi:
"Gospodaru, Janković Stojane!
"A što ćemo mi za naše blago?
"Mi smo mnogo istrošili blaga
"Dok smo tvoju ljubu isprosili.„
Besjedi jim Janković Stojane:
"Stante braćo, kićeni svatovi!
"Dok se malo sestrice nagledim,
"Lasno ćemo mi za vaše blago,
"Lasno ćemo, ako jesmo ljudi.„
Kad se Stojan sestrice nagleda,
Liepo Stojan svate darivao:
Kom mahramu, kom košulju tanku,
Mladoženji rodjenu sestricu,
I hodoše kićeni svatovi.
Kad u veče o večeri bilo
Ide majka u dvor kukajući
Ona kuka, kao kukavica,
I spominje svog Stojana sina:
"Oj Stojane, jabuko od zlata!
"Stoju majka već zaboravila,
"Snahe Jele zaboraviť neću;
"Snaho Jelo, nenošeno zlato!
"Ko će staru dočekati majku?
"Ko pred mene staru išetati?
"Ko će staru zapitati majku:
""Jesi li se umoriła majko?„„
Kad začula ljuba Stojanova
Išetala pred dvore bijele,
Prima majku na gospodske ruke,
I govori svojoj staroj majki:
"Ti ne kukaj, moja stara majko
"Tebe staru ogrijalo sunce:
"Evo tebi tvog Stojana sina!„
Kad ugleda ostarela majka,
Kad ugleda svog Stojana sina,
Mrtva majka na zemljicu pade.
Liepo Stojan opravio majku
Kako carski valja i trebuje.

Smrt Ilije Smiljanića. [1])

Nešto pišti u zelenoj travi:
Il' je vila, ili ljuta guja?
Niť je vila, niti ljuta guja,
Veće pišti Smiljanić Ilija.
Ilija je ranah dopadnuo,
Al' eto ti Mandušića Vuka,
Pa on pita svoga pobratima:
"Što mi cviliš, dragi pobratime?„
Veli njemu Smiljanić Ilija:
"Rane su mi, brate odoljele.„
Veli njemu Mandušiću Vuče:
"Možeš li mi, dragi pobratime,
"Možeš li mi, rane preboljeti,
"Da ti tražim lagane ljekare,
"Da ti gradim mekane meleme?„
Progovara Smiljanić Ilija:
"Ne muči se, ne traži ljekara
"Ne harči se, ne gradi melema,
"Već me nosi mome bielu dvoru,
"Mome dvoru, mojoj staroj majci,
"Da mi majka moje rane vida,
"Ljuba moja da stere postelju,
"Seja moja da me vodom poji.„
Veli njemu Mandušiću Vuče:
"Ja te nosim, pobro, mome dvoru,
"Mati moja da ti rane vida,
"Ljuba moja da stere postelju,
"Seja moja da te vodom poji.„
Progovara Smiljanić Ilija:
"Aja bogme, dragi pobratime!
"Tudja majka rane povredjuje,
"Tudja ljuba bregovito stere,
"Tudja seja gorkom vodom poji.„
To izusti, a dušicu pusti.

---

[1]) *Ilija Smiljanić*, starinom iz Like, najmladji sin *Petra Smiljanića*, koi se prvi god. 1647 doselio u Dalmaciju. Pobio je Turke u bojevima na *Zemuniku*, kod *Nadina*, *Vrane*, *Novoga*. Za junaštvo pokazano u boju pod *Gračacem* u Lici postane Arambaša, i dobije od Senata 600 cekina plaće na godinu, a g. 1653 na dar jednu kuću u Zadru. Starac Milovan pjeva, da je poginuo na *Vučiaku* ispod Velebita od nekoga Markića Radojce.

Digitized by Google

Ženidba od Zadra Todora.

Piju vino do dva pobratima
U Udbini na ćemerli londži:
Jedno mi je Bojičić Alija,
A drugo je Tanković Osmane.
Kad se pobre nakitile vina,
Onda reče Tanković Osmane:
"Pobratime, Bojičić-Alija!
"Jesi l' bio skoro u primorju,
"U primorju, u vlaškom Kotaru?
"A jesi li, pobro, dolazio
"Pod tananu Smiljanića kulu,
"Je si li se penjô na prozore?
"Jes' vidio Kosu Smiljanića?„
Veli njemu Bojičić Alija:
"Pobratime, Tanak Osman-aga!
"Ja sam bio skoro u primorju
"Dolazio u vlaške Kotare,
"I pod tanku Smiljanića kulu,
"Penjo sam se kuli na prozore,
"Vidio sam Kosu Smiljanića,
"Kod nje sjedi Jela Mandušića,
"Evo Kosa hitar vezak veze,
"Kod nje Jela tanko ruho prede;
"Al' kakva je Kosa Smiljanića!
"Što je zemlje na četiri strane
"Da je ljepše u svijetu nema
"I narasla cura za udaju:
"Sad je Kosi dvanaest godina,
"Nagojila lice za ljubljenje.
"Al' zaludu, sladak pobratime!
"Jer je Kosa skoro isprošena
"Za kopile od Zadra Todora;
"U subotu koja prva dodje,
"Hoće doći Kosini svatovi,
"U nedjelju danak predaniti,
"Ponedjeljak jutra dočekati,
"I odvesti Kosu Smiljanića
"Za kopile od Zadra Todora.„
Kad to čuo Tanak Osman-aga,
Udari se rukom po koljenu,
Nova čoha na koljenu puče:
"Jao meni do Boga miloga!
"Ja je čekam četiri godine,
"Pa mi danas hode za drugoga!
"Bojičiću, Bogom pobratime!
"Da si brže na vašu Cetinu!
"Pokupi mi tridest Cetinjana
"Po izboru dobrih konjanika,
"Povedi jih meni na Udbinu
"U subotu, koja prva dodje.„
A Alija ne reče ni rieči,
Već od zemlje na noge skočio,
Pa posjede debela dorata,
Otjera ga pravo na Cetinju.
Osman-aga osta na Udbini,
Pa on knjigu na koljenu piše,
Te je šalje na Hercegovinu
Na koljeno Šarac-Mahmut-agi
I do njega starac-Merdan-agi:
"Eto knjiga dvije age stare!
"Da ste brže meni na Udbinu
"U subotu, koja prva dodje!
"Povedte mi po tridest Turaka,
"Sve atlije i dobra konjika.„
Pa je drugu knjigu nakitio,
Te je šalje od Avale Porči
I do njega Topal-Kamataru:
"Eto knjiga, dvije age drage!
"Da ste brže meni na Udbinu
"U subotu, koja prva dodje!
"Povedte mi po tridest Turaka
"Sve atlije i dobra konjika.„
Pa je treću knjigu nakitio,
Te je šalje na Tursku Kladušu
Na koljeno Hrnji Mustaf-Agi
I njegovu Gojenu Alilu:
"Eto knjiga, dva brata rodjena!
"Da ste brže meni na Udbinu
"U subotu, koja prva dodje!
"Povedte mi po tridest Turaka
"Sve atlije i dobra konjika.„
Pa četvrtu knjigu nakitio,
Te je salje ka Pećini Stieni,
Na koljeno Kovačević Ramu
I do njega od Stiene dizdaru:
"Eto knjiga, dvije age drage!
"Da ste brže meni na Udbinu
"U subotu, koja prva dodje,
"Povedte mi po tridest Turaka
"Sve atlije i dobra konjika.„
Pa je petu knjigu nakitio,
Te je šalje Liki i Krbavi
Na koljeno Ličkom Mustaj-begu
I do njega od Orašca Talu:
"Eto knjiga, dvije četobaše!
"Da ste brže meni na Udbinu
"U subotu, koja prva dodje!
"Povedte mi po tridest Turaka

Digitized by Google

"Sve atlije i dobra konjika.„
Take knjige Osman rasturio
Pa iznese zelena barjaka,
Te ga pobi u rudinu travu
Pa pod barjak kupi Udbinjane.
Kad sakupi tridest Udbinjana,
Sve atlije i dobra konjika,
S njima sjede piti vino hladno,
Dan po danak dok subota dodje.
Kad suboti jutro osvanulo,
A jošt nije obasjalo sunce,
Al' eto ti Bojičić-Alije
Od Cetine grada bijeloga
I za njime tridest Cetinjana,
Po izboru dobrih konjanika;
Na selam jih Osman dočekao,
Od dobrijeh konja odjahali,
Odmah sjeli za punu trpezu,
Pa stadoše piti vino hladno.
Prvom su se čašom obredili,
Al' eto ti od Hercegovine
A na ime Šarac-Mahmut age,
S njim poreda starac-Merdan-age,
I za svakim po tridest Turaka;
Na selam jih Osmam dočekao,
I oni su konje odjahali,
Odmah sjeli za punu trpezu,
Pa stadoše piti vino hladno.
Prvom su se čašom obredili,
Al' eto ti od Avale Porče,
S njim poreda Topal-Kamatara,
Svaki vodi po tridest Turaka;
Na selam jih Osman dočekao,
I oni su konje odjahali,
Odma sjeli za punu trpezu,
Pa stadoše piti vino hladno.
Prvom su se čašom obredili,
Al' eto ti sa Kladuše Muja,
S njim poreda njegova Alila,
Svaki vodi po tridest Turaka;
Na selam jih Osman dočekao,
Od dobrijeh konja odjahali,
Odmah sjeli za punu trpezu,
Pa stadoše piti vino hladno.
Prvom su se čašom obredili,
Al' eto ti od Pećine Stiene,
Al' etoti Kovačević Rama,
S njim poreda od Stiene dizdara,
Svaki vodi po tridest Turaka;
Na selam jih Osman dočekao,
I oni su konje odjahali,
Odmah sjeli za punu trpezu,
Pa stadoše piti vino hladno.
Prvijem se čašam' obrediše,
Al' eto ti Ličkog Mustaj-Bega,
S njim poreda od Orašca Tala
Na kulašu konju velikome
(Zavrgo se drenovom batinom,
U batini hiljadu klinaca)
Svaki vodi po tridest Turaka;
Na selam jih Osman dočekao,
Od dobrijeh konja odjahali,
Odmah sjeli za punu trpezu,
Pa stadoše piti vino hladno.
Tu njih bijel danak ostavio,
I tamo su noćcu prenoćili
Sve pijući vino i rakiju.
Kad u jutru bijel dan osvanu,
Stadoše se Turci opremati,
Opremiše i sebe i konje,
Pa na dobre konje usjedoše,
Pod Udbinom polje pregaziše,
Unidjoše u Kunaru Turci,
I Kunaru zdravo pregaziše,
Pa sidjoše u Teljigu Turci,
Gaze Turci Teljigu planinu,
I Teljigu zdravo pregaziše,
Pa sidjoše u Dinaru Turci,
Gaze Turci Dinaru planinu,
I Dinaru zdravo pregaziše,
Pa sidjoše moru u Otoku,
Te jih bijel danak ostavio,
U Otoci konak učiniše.
Dobre konje Turci izvodaše,
Pa im onda zobcu ustakoše,
Pa sjedoše age večerati,
Sira, hljeba, rakije i vina,
I debela mesa ovnujskoga;
Polegoše sanak boraviti.
Ponedjelnik jutro osvanulo,
Jošte nije obasjalo sunce,
Skočio je od Kladuše Mujo,
Pa on budi svog brata Alilu:
"Ustan' gore, moj brate Alile!
"Da idemo na Crvene Stiene,
"Da gledamo kamene Kotare.„
I hodoše na Crvene Stiene.
Kad izišli na Crvene Stiene,
Ondar Mujo govori Alilu:
"De se popni jeli na kičicu,

Digitized by Google

„I ponesi durbin od biljura,
"Pa mu pruži sedam koljenaca,
"Nasloni ga na jelovu granu,
"Okreni ga kamenu Kotaru,
"Pa pokupi polje pod Kotarom,
"I uhvati na gradu kapiju,
"Jesu li se otvorila vrata,
"A jesu li izišli svatovi,
"Hoće l', brate, u morsku Otoku.„
U mladjega pogovora nema,
Hode Alil jeli u kičicu
I odnese durbin od biljura,
Pa mu pruži sedam koljenaca,
Nasloni ga na jelovu granu,
Okrenu ga kamenu Kotaru,
Pod Kotarom polje pokupio,
I na gradu uhvati kapiju,
Pa on stade Muji besjediti:
"A moj brate, Hrnjo Mustaf-Aga.
"Kotaru se vrata otvorila,
"Iz Kotara izišli svatovi,
"Medju njima od zlata kočije
"Prekrivene crvenom kadifom
"Na njima su četiri jabuke
"Sve od čista saljevene zlata,
"I na njima dragi kamenovi,
"Pri njima se vidi putovati
"U po noći, kano u po dana;
"I eto jih pravo kroz Otoku,
"Al' da vidiš, moj brate Mujaga!
"Da ti vidiš, s jele gledajući,
"A naprijed pred svatovma, Mujo,
"U crvenoj čohi vedeničkoj,
"Tuda idu devet konjanika,
"A pod njima konji alatasti,
"A naprijed junak na alatu
"Ridjih, Mujo, do ramena brka,
"Panuli mu do malih pušaka,
"Neobična oka i pogleda.
"Pa da vidiš, moj brate Mujaga!
"Za njima je sedam konjanika
"U zelenoj čohi vedeničkoj
"U zelenu, na zelenim konjma,
"A naprijed junak na zelenku
"Smedjih, Mujo, do ramena brka,
"I u njega pali do pušaka.
"Pa da vidiš, moj brate Mujaga!
"Za njima je do pet konjanika,
"Sve u crnoj čohi vedeničkoj,
"Sve u crnu, na vranijem konjma,
"A naprijed junak na vrančiću
"Crnih, Mujo, do ramena brka,
"Panuli mu po malim puškama,
"Sjaju mu se toke kroz brkove,
"Kako mjesec od petnaest dana
"Kad obasja kroz jelove grane;
"Neobična oka i pogleda,
"Neobične slike i prilike.
"Pa da vidiš, moj brate Mujaga!
"Za njima su do tri konjanika
"U bijeloj čohi vedeničkoj,
"A pod njima konji gjogatasti,
"A naprijed junak na gjogatu,
"Plavi su mu do ramena brci.
"Pa da vidiš, moj brate Mujaga!
"Što je mlado vlašče uz kočije
"Na vrančiću konju od mejdana,
"On ne ima brade ni brkova,
"A ljepši je od svake djevojke,
"Pa da vidiš, moj brate Mujaga!
"Što je momak na strani svatova
"Na doratu konju od mejdana,
"Garila ga mrka nausnica,
"Sve mu doro zečki poigrava,
"A junaka pjenom prebacuje.
"Pa da vidiš, moj brate Mujaga!
"Što j' ostraga junak za svatovma
"Na putalju konju od mejdana,
"Smedjih, Mujo, do ramena brka,
"I u njeg' su pali po puškama,
"I pokrili puškam tepeluke;
"Sjaju mu se toke kroz brkove,
"Kano mjesec kroz jelove grane
"Kad obasja od petnaest dana;
"Oko glave pera i čelenke,
"Devet pera, dvanest čelenaka,
"A trinesto noja ptice krilo,
"Pa se krilo na čekrk okreće,
"Te kazuje, koi vjetar puše;
"A putalj ga glavom zaklonio:
"Neobičan junak pogledati.
"A ostalo kićeni svatovi.„
Onda reče Hrnjo Mustaf-Aga:
"Moj Alile, moj brate od majke!
"Dobro nije, niti mu se nadaj.
"Sve junake po imenu znadem:
"Što je napried devet konjanika
"U crvenoj čohi vedeničkoj
"A pod njima konji alatasti,
"Ono ti je devet Tomkovića;

Digitized by Google

"Što je napried junak na alatu,
"Što mu ridji po ramenu brci,
"Neobična oka i pogleda,
"Ono ti je Tomković Ilija;
"Ono su ti sve braća rodjena,
"Ono su ti pod kamenom guje.
"Što za njima sedam konjanika
"U zelenu na zelenim konjma,
"Moj Alile, moj brate rodjeni!
"Ono ti je sedam Daničića;
"A naprijed junak na zelenku
"Smedjih, brate, do ramena brka,
"Panuli mu brci po puškama,
"Ono ti je Daničiću Gjuro;
"Ono su ti sve braća rodjena
"Ono su ti pod kamenom guje,
"Kojih žešćih u primorju nema.
"Što za njima do pet konjanika
"Sve u crnu na vranim konjima
"Ono ti je sve pet Mrkonjića.
"Što je napried junak na vrančiću,
"Crni brci pali do pušaka,
"Sjaju mu se toke kroz brkove
"Kano mjesec od petnaest dana!
"Kad obasja kroz jelove grane,
"Neobična oka i pogleda,
"Neobične slike i prilike,
"Ono ti je Petar Mrkonjiću;
"Ono su ti sve braća rodjena,
"Svi izginuť jedan za drugoga,
"Ne pobjeći jedan od drugoga;
"Žešćih gujah u primorju nema,
"Ono su ti guje prisojkinje.
"Što za njima do tri konjanika
"U bijeloj čohi vedeničkoj,
"U bijeloj, a na gjogatima,
"Ono su ti sva tri Kulišića,
"Ono su ti tri brata rodjena;
"Što je junak napried na gjogatu,
"Što mu plavi do ramena brci,
"Ono ti je Niko Kulišiću,
"Ono su ti primorski hajduci:
"Sve izginuť jedan kod drugoga,
"Neće pobjeć' jedan od drugoga.
"Što je mlado momče uz kočije
"Na vrančiću konju od mejdana,
"A ne ima brade ni brkova,
"A ljepši je od svake djevojke,
"Ono ti je djever uz djevojku,
"Ono ti je kurvino kopile,
"A na ime od Senja Tadija;
"Žešće guje u krajini nema
"U Turčina ni u Kaurina.
"Što je junak na strani svatova,
"Garila ga mrka nausnica.
"Pa mu dorat zečki poigrava,
"Gospodara pjenom prebacuje,
"Ono ti je od kurve kopile,
"Ono ti je curi mladoženja
"A na ime od Zadra Todore.
"Tri godine bio u Mletcima,
"Pa okovô sebe i dorata,
"Ne može ga sjeći oštra ćorda,
"Ni probiti puška iz kubura.
"Što j' ostragu junak za svatovma
"Na putalju konju od mejdana,
"Smedjih, brate, do ramena brka,
"I u njega pali do pušaka,
"I pokrili puškam' tepeluke,
"Sjaju mu se toke kroz brkove,
"Kano mjesec od petnaest dana,
"Kad obasja kroz jelove grane;
"Oko glave perje i čelenke
"Devet pera dvanest čelenaka,
"A trinesto noja ptice krilo,
"Pa se krilo na čekrk okreće,
"Te kazuje koi vietar puše;
"A putalj ga glavom zaklonio,
"Neobičan junak pogledati;
"Ono ti je Stojan Jankoviću,
"Ono ti je stari mejdanžija,
"Ljuta, brate, pod kamenom guja;
"Dodijô je caru i ćesaru,
"U Latinskoj kralju latinskome.
"Dobro nije, moj brate Alile!
"Dočekati: izginuti listom,
"Ne dočekať: zazor i sramota,
"Rugaće se nama krajišnici.„
Sidje Alil s visoke jelike,
I hodoše, društvo izbudiše,
Po Otoci busije metnuše.
Do Otoke svati dojezdiše,
Kad su došli svati pod Otoku,
Todor viknu grlom bijelijem:
"Stante braćo, kićeni svatovi!
"Ustavite bubnje i svirale,
"Ugasite svirke svekolike,
"Da ja junak pred svatove prodjem,
"Jer Otoka nigda nije sama
"Bez hajduka, jal' bez mrka vuka,

Digitized by Google

"Jal' bez čete turske, jal' kaurske.„
Napried prodje od Zadra Todore,
Pred svatovma udje u Otoku
A za njime kićeni svatovi.
Nadje Todor na drumu široku,
Nadje Todor Šarac-Mahmut-agu
I kod njega starac-Merdan-agu,
Drže duge preko krila diljke,
Drže dobre konje za dizgene,
Kod svakoga po tridest Turaka;
Njima Todor dobro jutro viče,
Oni njemu bolje prihvatili;
Mimo njih je Todor prohodio
I svatove zdravo provodio,
Malo Todor kroz Otoku ide,
Nadje Todor na drumu široku
Nadje Todor od Avale Porču
I kod njega Topal-Kamatara,
Drže duge preko krila diljke,
Drže dobre konje za dizgene,
Kod svakoga trideset Turaka;
Njima Todor dobro jutro viče,
Oni njemu ljepše prihvatili;
I mimo njih Todor prohodio
I svatove zdravo provodio.
Malo ide Todor kroz Otoku,
Nadje Todor na drumu široku
Nadje Todor sa Kladuše Muja,
S njim poreda Gojena Alila,
Oba drže preko krila diljke,
Drže dobre konje za dizgene,
Kod svakoga po tridest Turaka;
Njima Todor dobro jutro viče,
Oni njemu ljepše prihvatili;
I mimo njih Todor prohodio
I svatove zdravo provodio.
Malo Todor kroz Otoku ide
Nadje Todor na drumu široku,
Nadje Todor Kovačević-Rama
S njim poreda od Stiene dizdara
Drže duge preko krila diljke,
Drže dobre konje za dizgene,
Kod svakoga po tridest Turaka;
Njima Todor dobro jutro viče,
Oni su mu Boga prihvatili;
I mimo njih Todor prohodio
I svatove zdravo provodio,
Malo Todor kroz Otoku ide,
Nadje Todor na drumu široku
Od Cetine Boičić-Aliju,
I kod njega Tanković Osmana,
Štono jeste cure mušterija;
Oba drže preko krila diljke,
Drže dobre konje za dizgene,
Kod svakoga po tridest Turaka;
Njima Todor dobro jutro viče,
Oba su mu Boga prihvatili,
I mimo njih Todor prohodio
I svatove zdravo provodio.
Malo Todor kroz Otoku ide,
Nadje Todor na drumu široku,
Nadje Todor ličkog Mustaj-bega,
S njim poreda Tala od Orašca,
Drže konje dobre za dizgene,
Mustaj-beg preko krila diljku,
Tale drži drenovu batinu,
U kojoj je hiljada klinaca;
Njima Todor dobro jutro viče
Mustaj-beg mu Boga prihvatio,
Al' mu Tale prihvatiti ne će,
Već on skoči na noge lagane,
Pa ovako govori Todoru:
"Kurvo jedna, od Zadra Todore!
"Stani malo, da se prošalimo,
"Ti čiju ćeš odvesti djevojku
"Na sramotu svima krajišnicim;
"Ne može te sjeći oštra ćorda,
"Ni probiti puška iz kubura,
"A može li moja drenovača!„
Pa poteže drenovu batinu,
Al' se saže Todor po doratu,
Na dvoje mu sedlo razlomio.
Kad udari drenovačom Tale
Tu se s miesta zametnula kavga;
Pade tama od neba do zemlje
Nije tama od Boga poslana
Već od brza praha i olova;
Zemlja ječi, a Otoka zveči,
Neki veli: "Jao moja majko!„
Neki veli: "Prihvati me, druže!„
Neki veli: "Ukloni me s puta,
"Da me dobri konji ne pogaze.„
Neki, druže, uz dolinu struže.
Ona braća, što se dobro hvale,
Bratac brata poznat ne mogaše,
Kamo li će Turčin Kaurina!
A da vidiš Janković Stojana!
On ostragu ide za svatovma,
Kad nagazi na prvu busiju
Svojim slugom, Jeroglavac Markom,

Digitized by Google

Koji junak za Boga ne znade:
Stojan nadje dvije age stare,
Nadje Stojan Šarac-Mahmut-agu
I kod njega starac-Merdan-agu,
Obojici savezao ruke,
Pa jih daje Jeroglavac Marku,
Marko veže za jele zelene.
Ondar Stojan iza glasa viče
Po imenu od Zadra Todora:
"Gdje si, pobro, od Zadra Todore?
"Kakve tebe savladaše vile
"Danas, brate, u morskoj Otoci
"I tvojeh devet Tomkovića?„
Todor mu se u lugu odziva:
"Brate dragi, serdar Jankoviću!
"Nijesu me savladale vile
"Već eto me tebi po dozivu.„
Al' eto ti od Zadra Todora,
S njime ide devet Tomkovića,
Oni vode Ličkog Mustaj-bega
Svezanijeh ruku naopako,
S njim poredo Tala od Orašca,
Sav je Tale u krv ogrezao,
Jer se neda savezati Tale
Jer je Tale junak na mejdanu;
S njime vode Boičić-Aliju
Od Cetine grada kamenoga,
S njim poreda Tanković-Osmana;
Dadoše jih Janković Stojanu,
Stojan dade Jeroglavac Marku,
Marko veže za jele zelene.
Onda Stojan iza glasa viče
Po imenu Daničića Gjura:
"Gdje si brate, Daničiću Gjuro?
"Kakve tebe savladaše vile
"Danas, brate, u morskoj Otoci,
"S tvojom braćom do šest Daničića?„
Gjuro mu se u lugu odziva:
"A moj brate, serdar Jankoviću!
"Nijesu me savladale vile,
"Već eto me tebi po dozivu
"Sa mojijeh do šest mile braće.„
Al' eto ti Daničića Gjura,
I on vodi od Avale Porču
Svezanijeh ruku naopako,
S njim poreda Topal-Kamatara;
Dadoše ih Janković Stojanu,
Stojan dade Jeroglavac Marku
Marko veže za jele zelene.
Ondar Stojan iza glasa viče
Po imenu Petra Mrkonjića:
"Gdje si, brate, Petre Mrkonjiću?
"Kakve tebe savladaše vile,
"Danas, brate, u morskoj Otoci
"A sa tvoja do četiri brata,
"Do četiri brata Mrkonjića?„
Petar mu se u lugu odziva:
"A moj brate, Janković Stojane!
"Nijesu me savladale vile,
"Već eto me tebi po dozivu.„
Al' eto ti Petra Mrkonjića
A sa svoja do četiri brata,
Do četiri brata Mrkonjića,
I s njima su sva tri Kulišića;
Oni vode Kovačević-Rama,
Svezanijeh ruku naopako,
Dadoše ga Janković Stojanu,
Stojan dade Jeroglavac Marku,
Marko veže za jele zelene.
Sastaše se Hrišćani i Turci,
Iskupiše odsječene glave,
Iznesoše ranjene junake.
Kad pogleda Janković Stojane
Pa družini i tamo i amo
Udari se rukom po koljenu:
"Jao meni, do Boga miloga!
"Nema nama druga najboljega,
"Nema nama od Senja Tadije!
"Bogme nam je Tade poginuo.„
Onda Stojan iza glasa viče:
"Gdje si, brate, od Senja Tadija?
"Kakve tebe savladaše vile
"Danas, brate, u morskoj Otoci?„
Stojan viče, niko ne odviče,
Opet Stojan iza glasa viče:
"Gdje si, brate, od Senja Tadija?
"Jesi li mi danas u životu?„
Onda junak u lužini viknu:
"Gdje si, brate, od Zadra Todore?
"Pogiboh ti danas u lužini.„
K njemu Todor trči po dozivu,
Kad dopade Todor do Tadije,
Ali na njeg' nagazila guja,
Ljuta guja sa Kladuše Mujo
Svojim bratom Gojenim Alilom,
Hoće Mujo curu i kočije,
Da on s njome bježi na Udbinu,
Ali neda od Senja Tadija,
Već se tuku drvljem i kamenjem,
Najposlje se s Mujom uhvatio,

Digitized by Google

Uhvatio u kosti junačke;
Pa se nose po zelenu lugu;
Tadija je pjenam zapjenio
Zapjenio pjenam bijelijem,
A Mujo je pola krvavijem;
A oko njih Alil obskakuje,
Golu nosi sablju u rukama,
Pa udara od Senja Tadiju,
Sedam ga je udario puta,
Sedam mu je načinio rana,
Sedam rana od sedam pedalja.
Kad dopade od Zadra Todore,
Na Alila oštro podviknuo,
Alil baci okovanu ćordu,
Todor mu je savezao ruke
Pa on dodje, te govori Muji;
"Čuješ li me, sa Kladuše Mujo!
"Pusti meni pobratima moga,
"Žao mi te pogubiti, Mujo,
"Jer sam čuo, govore mi ljudi
"Da si dobar junak na mejdanu.„
Za to Mujo haje i ne haje,
A kad vidje od Zadra Todore,
On poteže tešku topuzinu,
Pa udara sa Kladuše Muja;
Dok je njega triput udario,
S Tadijom je njega rastavio,
A s crnom ga zemljom sastavio,
Pa mu sveza naopako ruke.
Pod Tadiju koplje podmetnuše,
Tadiju su rane osvojile,
Ranjena ga nose Jankoviću,
A vezana Muja odvedoše
I dijete Gojena Alila.
U kočije Tadiju metnuše,
Kod djevojke ranjena Tadiju;
Cura dere vezene mahrame,
Te Tadiji krvcu ustavljaše.
Otale se svati podigoše
Povezane Turke povedoše,
I dodjoše Zadru bijelome;
Pobacaše Turke u tamnicu,
A Tadiji ljekare nadjoše;
Kad Tadiji rane izvidaše,
Onda Turke za blago pustiše,
I vjenčaše Kosu za Todora.

Женидба Сењанина Ива.

Кад се жени Сењанине Иво
На далеко испроси ђевојку
На далеко у земљи приморској
У некаква приморскога бана;
Иво проси, бане му је даје.
Много, кажу, протрошио благо,
До три чизме жутијех дуката;
А за дуго рока оставио,
Одгодио за годину дана,
Док му узри биелица пшеница
И у брду винова лозица,
И док скупи кићене сватове,
И док дође у приморје равно
По ђевојку питому Ружицу.
Кад отиде двору бијеломе,
Но да видиш хала и белаја!
Натури се алајбег Мехмеде
Од Удбине од турске крајине,
Те препроси питому Ружицу.
Више Турчин натурио блага,
Кажу, брате, пуних шест чизама
Све жутијех у злату рушпија;
А за мало рока оставио.
Од првога петка до другога,
Докле само оде у Удбину,
И сакупи кићене сватове.
Но кад чула лијепа ђевојка,
Дохватила дивит и артију,
Те начини књигу на кољену,
Свом драгану од Сења Ивану:
"О Иване, прва срећо моја!
"Не куп' свата, не трошидер блага,
"Веће купи тридесет јунака
"По избору бољег од бољега,
"Који воле на бој ударити,
"Него пити жежену ракију;
"Па ме чекај у Пролом-планини.„
На брзо му књигу оправила.
Кад Ивану ситна књига дође,
Те виђео, што му ситна каже,
Удари се руком по кољену;
"Авај мене, до Бога милога!
"Гђе ми Турчин одведе ђевојку.„
Тад дозивље сестрића Тадију:
"О Тадија, мој мио сестрићу!
"Изиђи на бијелу кулу
"Разви барјак, удри у ледину,
"А опали двије пушке мале,

Digitized by Google

"Подај хабер Сењу бијеломе,
"Те сакупи тридесет јунака;
"Немој пуштат' хрђу под барјака,
"Но јунака бољег од бољега;
"Јер ми драгу одведе ђевојку,
"Од Удбине алајбег Мехмеде.„
Кад то зачу дијете Тадија,
Разви барјак, удри у ледину,
А изтури двије пушке мале,
Хабер даде Сењу бијеломе;
Састаде се тридесет Сењана
По избору бољи од бољега,
А међ' њима дијете Тадија.
Зелен га је барјак оклопио,
А јунака кита од барјака.
У том дође Сењанине Иво,
Те се чета на пут отиснула;
Стиже чета у Пролом-планину,
А кад дође друму на раскршће,
Прошли Турци у приморје равно,
Ал' се још'те повратили нису:
Ту их чека Сењанине Иво
Од дан' до дан' три бијела дана:
Кад четврто јутро освануло,
Стаде јека равнога приморја,
А удари хука у планину,
Крenуше се кићени сватови
Уз приморје кроз Пролом-планину;
Тада рече Сењанине Иво:
"Није л' мајка породила сина
"И у чету моју опремила
"Да отиде доље низ планину,
"Да уводи силу у сватове,
"Јели много коња и јунака,
"Можемо ли боја учинити?„
Али вели дијете Тадија:
"Мој ујаче, од Сења Иване!
"Ти не држи вјере у другоме,
"Но сам иди, те Турке развиди.„
Кад то зачу од Сења Иване,
Оде право друмом низ планину
Па се попе на јелу зелену,
Оде гледат' коње и јунаке:
Има свата три стотине равно
По избору бољи из Удбине.
Кад то виђе Сењски капетане,
Препаде се, срамота га било!
Те плашљиво у дружину дође,
Мучно дође, а мучније каже:
"Браћо, тридесет Сењанина!
"Да се браћо у со прометнемо
"Не би Турком осолили ручка,
"Толика је сила у Турчина!
"Но падните по трави зеленој,
"Покрите се грањем јеловијем,
"Докле прође сила и сватови.„
Али вели дијете Тадија:
"Мој ујаче, од Сења Иване!
"Не плаши ми по планини друга,
"А ти бјежи, куда тебе драго.„
Но Ивана друштво послушало,
Попадаше по трави зеленој,
Покрише се грањем јеловијем;
Ал' не хтједе дијете Тадија,
Већ се вуче од јеле до јеле,
Довуче се друму на раскршће,
Заклони се за јелу зелену.
Ал' ето ти силе и сватова:
Напријед је Алајбег Мехмеде
На његову хату доратасту,
Голу сабљу баца под облаке,
А у биеле дочекује руке;
За Турчином Алајбег-Мехмедом,
За њим иђе Осман Туре младо,
На вранчићу врата широкога,
На коњу је ноге прекрстило,
Пола голе сабље повадило,
Па удара у ситну тамбуру,
Уз њу Туре турски попијева,
За њим иде Плоча Сијанја;
На ђогату коњу помамноме,
И он пола сабље повадио,
А шешану носи преко крила,
Често гледа тамо и овамо;
А за њим је на кулашу Тале,
Тале бјеше ђевер код ђевојке,
И он води коња под ђевојком.
Кад ђевојка на биљегу дође,
Она викну из грла бијела:
"Гђе си, Иво? није те не било!
"Одведе ме Алајбег-Мехмеде
"На срамоту теби и твојима.„
Но то Иво и слуша и гледа,
Па се Иво вере око клада
Кô шугава коза од обада;
А кад зачу дијете Тадија,
У ђетету срце заиграло,
Па дијете срце слободило:
"Што си ми се, срце, уплашило?
"Једном си се од мајке родило,

Digitized by Google

"А другом ћеш, срце, умријети.„
Па дохвати танку приморкињу,
Којано је пуста харчалија:
Од два грла, од четири зрна,
И сувише дванаест сачума;
Наслони је па лијеву руку,
Те сагледа Алајбег-Мехмеда,
А десном јој даде ватру живу;
На добро га мјесто погодио,
Под калпака међу оба ока,
Турчин паде у траву на главу;
Но кроз њега зрно прелећело,
Те погоди Осман-Туре младо
И његове токе на прсима
И он паде у зелену траву,
Ни земља га жива не дочека;
Па до њега бјеше погодило
Посред паса Плочу Сијалју,
Те Турчина укинуло с гласа
Кад тројицу земљи обалио,
Остали се препадоше Турци,
А повика дијете Тадија:
"Тђе су ваше? Остале вам пусте!„
Намах пуче тридесет пушака,
Намах паде за тридест Турака;
Тад хајдуци јуриш учинише,
По планини рашћераше Турке.
Па да видиш будалине Тала!
Како бјеше ђевер уз ђевојку,
Он дохвати са коња ђевојку,
Па је баци за се на Кулаша,
Па побјеже с њоме низ планину;
Од Сењана то нико не виђе,
Јер се бјеху, брате, забавили
Око пуста ћара и шићара;
Но угледа дијете Тадија,
Па се пусти за њим низ планину,
Но кад виђе, гђе стићи не може,
А он викну на грла бијела:
"Ујна моја, лијепа ђевојко!
"Ак' не желиш млада погинути,
Посагни се доље попониже,
"Укажи ми плећи на Турчину.„
Послуша га лијепа ђевојка,
Показала му плећи на Турчину,
Земљи паде дијете Тадија,
Те он гађа на кулашу Тала,
На добро га мјесто погодио,
У аздију међу плећи живе,
Турчин паде са коња кулаша,
Тале паде, Тадија допаде,
Ухвати му дебела кулаша,
А русу му одсијече главу,
Па одведе коња и ђевојку
На планину Сењанину Иву,
Па овако бјеше говорио:
"Ето, ујко, лијепе ђевојке,
"И ето ти Талова кулаша;
"Но ја с тобом друговати нећу,
"Кад си тако страшљив међу друштвом.„

Smrt Senjanina Iva.

Sanak snila Ivanova majka,
Gdje je Senja tama popanula,
Gdje se vedro nebo prolomilo,
Sjajan mjesec pao na zemljicu
Na Ružicu na sred Senja crkvu;
Gdje zvijezde kraju pribjegnule,
A danica krvava izljegla,
A kuka joj tica kukavica
Usred Senja na bijeloj crkvi.
Kad se baba iz sna probudila,
Uze štaku u desnicu ruku,
Hode pravo ka Ružici crkvi,
Te kazuje protopop-Nedieljku,
Kazuje mu, šta je u snu snila.
A kad stari baku saslušao,
On joj hode sanak tumačiti:
"Čuješ mene, ostarela majko!
"Zlo si snila, a gore će biti,
"Što je Senja tama popanula,
"Ono će ti pusto ostanuti;
"Što l' se vedro nebo prolomilo,
"I što mjesec pao na Ružicu,
"To će tebi Ivo poginuti:
"Što su zviezde kraju pobjegnule,
"To će ostat' mloge udovice;
"Što j' danica krvava izljegla,
"To ćeš stara ostat' kukavica;
"Što li ptica kuka na Ružici,
"To će ti je oboriti Turci,
"A i mene stara pogubiti.„
Tek što stari u riječi bieše,
Al' eto ti Senjanina Iva,
Sav mu vranac u krv ogreznuo,
Na Ivanu sedamnaest rana,

Digitized by Google

Nosi desnu u lijevoj ruku;
Dogna vranca pred bijelu crkvu,
Pa govori ostareloj majci:
"Skin' me, majko, sa konja vrančića,
"Umij mene studenom vodicom,
"A pričesti vinom crvenijem.„
Hitro ga je mati poslušala,
Skide njega sa konja pomamna,
Pa ga umi studenom vodicom,
I zali ga vinom crvenijem;
Pa ga pita ostarela majka:
"Što bi, sine, u zemlji Taliji?„
Hode Ivo 'vako govoriti:
"Dobro, mati, u zemlji Taliji;
"Dosta, majko, roblja narobismo,
"A još više blaga zadobismo,
"Pa se zdravo doma povratismo:
"No kad bismo na prvom konaku,
"Tu nas stiže i prva potjera,
"Crni konji, a crni junaci,
"Crne nose oko glave čalme,
"Po jednom se vatrom preturismo,
"Od njih niko ne ostade, majko,
"Od nas niko ne pogibe, majko.
"No kad bismo na drugom konaku,
"Tu nas stiže i druga potjera,
"Bieli konji, a biesni junaci,
"Bijele im oko glave čalme,
"Po jednom se vatrom preturismo,
"Od nas niko ne pogibe, majko,
"Od njih niko ne ostade, majko.
"No kad bismo na trećem konaku,
"Tu nas stiže i treća potjera,
"Crna struka, a dugačka puška,
"Pregorele noge do koljena,
"Po jednom se vatrom preturismo,
"A po drugom biti započesmo,
"Od njih, majko, niko ne pogibe,
"Od nas, majko, niko ne ostade,
"Do ostade tvoj sine Ivane,
"I on ti je rana dopadnuo
"Evo desne u lijevoj ruke?„
To govori, a s dušom se bori
To izusti, lahku dušu pusti.
I umrije, žalosna mu majka!
Bog mu dao u raju naselje!
Nama braćo, zdravlje i veselje!

Senjanin Tadija.

Još zorica ne zabijelila,
Ni danica lica pomolila,
Od Senja se otvoriše vrata
I izidje jedna četa mala
Za trideset i četiri druga;
Pred njima je Senjanin Tadija,
Barjak nosi Komnen barjaktaru,
Otidoše brdu u planinu,
Primiše se pod Crvene Stiene.
Tadaj reče Senjanin Tadija:
"Braćo moja, i družino moja!
"Nije l' majka rodila junaka,
"Da otide ovčar-čobaninu,
"Da donese ovna devetaka,
"Dobra jarca od sedam godina,
"Za večeru u moju družinu?„
Svi junaci nikom ponikoše
I u crnu zemlju pogledaše,
Al ne gleda Kotarac Jovane,
Veće skoči na noge lagane,
Pa on hode ovčar-čobaninu,
I donese ovna devetaka,
Dobra jarca od sedam godina,
Donese jih Senjanin Tadiji.
Oba živa oderao brava,
Pa jih pusti u jelovo granje,
Grana dirne, stoji dreka jarca,
Ovan ćuti, i ne pušta glasa.
Tada reče Kotarac Jovane:
"O Tadija, našoj četi glavo!
"Zašto pusti brave oderane?„
Progovori Senjanin Tadija:
"Vidite li, moja braćo draga!
"Kakova je muka na živini,
"Još je veća muka u Turaka,
"Kad našega uhvate junaka;
"Koji može muke podnijeti,
"Da ošuti, moja braćo draga,
"Ka' oderan ovan kroz planinu;
"Koji l' muke otrpit' ne može,
"Od mene mu Bogom prosto bilo,
"Nek se vrati Senju na Krajinu.„
Pa on skoči na noge lagane,
A dokopa pušku po sredini,
Hode pravo uz Crvene stiene.
Obazre se Kotarac Jovane,
Al' se deset povratilo druga.
Veli Jovan Senjanin Tadiji:

Digitized by Google

"Jer Tadija, uplaši družinu?
"Deset nam je druga pobjegnulo.„
Veli njemu Senjanin Tadija:
"Neka bježe, dragi pobratime!
"Kada su se oni uplašili
"Od živoga oderana jarca,
"Jal' kako će sjutra dočekati,
"Pobratime, Hasan-Agu Kunu
"I njegovih tridest krajišnika,
"Krajišnika, kako vatre žive?„
Kad izišli pod Crvene stiene,
Obazre se Kotarac Jovane,
Al' još deset pobjegnulo druga.
Opet veli Kotarac Jovane:
"Jer Tadija, našoj četi glavo,
"Jer uplaši tridest naših druga?
"Još nam deset druga pobjegnulo.„
Veli njemu Senjanin Tadija:
"Neka bježe, Kotarac Jovane!
"Kada su se oni uplašili
"Od živoga jarca oderana,
"Jal' kako će sjutra dočekati,
"Dočekati Hasan-agu Kunu
"I njegovih tridest krajišnika,
"Moj Jovane, kako vatre žive?„
Izidjoše na Crvene stiene,
Obazre se Kotarac Jovane,
Al' sam ide Komnen barjaktaru,
Pa on reče Senjanin Tadiji:
"Moj Tadija! od tridest trojica.„
Veli njemu Senjanin Tadija:
"Ne bojte se, moja braćo draga!
"Što uradi trideset junaka,
"Ako nama dobra sreća bude,
"Ono mogu tri dobra junaka.„
Tu jih bieše noćca zastanula
Ukaza se jedan oganj živi,
Pobratime kroz jelove grane;
Reče riječ Senjanin Tadija:
"Nije l' mati rodila junaka,
"Da otide oganj da uhodi:
"Il' su Turci, ili su hajduci?„
Skoči Komnen na noge lagane,
A uzima pušku po sredini,
Odvuče se kroz jelove grane;
Kad on dodje do ognja živoga
Te pogleda iza tanke jele,
Ali sjede Udbinjani Turci,
Medju njima Hasan aga Kuna,
Piju vino i bistru rakiju.

Dodje čaša Hasan-agi Kuni
Nazdravi je u svoju družinu:
"Zdravi ste mi, moja braćo draga!
"Ta u zdravlje tridest Udbinjana,
"A u glavu Senjanin Tadije
"I njegovih trideset hajduka,
"Ako Bog da, te se udesimo!„
Kad se mrka nakitiše vina,
Sve pijano kako i pomamno,
Pospalo je kako i poklano,
Uz jelike puške preslonili.
Privuče se Komnen barjaktaru,
Pokupi im svijetlo oružje,
Pa zatrpa u jelovo granje
Al' ne može sablje Kuničine
Jer je Kuna pritiskô poda se,
Oko njega tenef presiječe
Ispod njega sablju izvadio,
Odnese je Senjanin Tadiji.
Pita njega Senjanin Tadija:
"Što je tamo, Komnen-barjaktaru,
"Što je tamo kod ognja živoga?„
Kaže njemu Komnen-barjaktaru:
"O Tadija, našoj četi glavo!
"Kod ognja je Kuna Hasan-aga
"Sa njegovih tridest Udbinjana,
"Sve pijano kako i pomamno,
"Pospalo je kako i poklano,
"Oružje sam njima pokupio,
"Sve zakopô u jelovo granje.„
Ne vjeruje Senjanin Tadija,
Dok ne vidje sablju Kuničinu.
Pozna sablju Hasan-age Kune,
Digoše se do ognja živoga
Al' spavaju oko ognja Turci,
Sa tri strane obkoli Tadija:
S jedne strane od Senja Tadija,
S druge strane Komnen barjaktaru,
S treće strane Kotarac Jovane:
Zapete im puške donesoše,
A Tadija Kuni priskočio,
Udari ga nogom u stražnjicu,
A viknu mu grlom bijelijem:
"Ustan', kurvo, Hasan-aga Kuno!
"Došô ti je Senjanin Tadija
"Su trideset i četiri druga
"U pohode oko ognja živog.„
Skoči Kuna kan' da se pomami,
Prihvati se sablje okovane,
A kad vidje, gdje mu puste nema,

Digitized by Google

On pogleda na svoju družinu,
A družina za puške dugačke,
Al' pušaka uz jelike nema.
Onda viknu Senjanin Tadija:
"Ustan' kurvo, Hasan-Aga Kuno!
"U mene je svijetlo oružje,
"Ustan' veži tridest krajišnika,
"Jer, tako mi moje vjere tvrde!
"Ako pukne trideset pušaka,
"Svijeh ću jih od jednom povezat'.„
Kad se Kuna vidje na nevolji
On ustade na noge lagane,
Te on veže svoje Udbinjane;
Kuna veže, a Komnen priteže;
Sveza Kuna tridest krajišnika,
Kunu veže Komnen barjaktaru
Pa hodoše u jelovo granje
Izvadiše svijetlo oružje,
O Turcima objesiš' oružje.
Otjeraše trojicu hajduka,
Otjeraše trideset Turaka,
Otjeraše Senju na krajinu.
Kad su bili Senju na kapiju,
Čudilo se malo i veliko,
Govorile Senjanke djevojke:
"Bože mili! čuda velikoga!
"Gdje svezaše tri dobra junaka
"Tri junaka, trideset Turaka,
"I bez rane i bez mrtve glave!„
Progovori Senjanin Tadija:
"Ne čudte se, Senjanke djevojke,
"To se srela sreća i nesreća,
"Moja sreća, njihova nesreća,
"Moja sreća nesreću svezala.„
U to doba pod bijelu kulu
Svijeh tridest baci u tavnicu,
Pa na blago odsiječe Turke:
Za trideset tri tovara blaga.
Dodje blago Senjanin-Tadiji,
Al' izlazi Tadijina Majka,
Pa Tadiji sinu progovara:
"Znaš li, sine, Senjanin Tadija?
"Kuna ti je baba pogubio.„
Kad to začu Senjanin Tadija,
Uze njima tri tovara blaga,
Pa on pušća trideset Turaka
Ispod sablje tavnici na vrata:
Kad naljeze Kuna Asan-Aga
Klonu sablja, odpade mu glava.

Boičić Alija i Glumac Osman-Aga.

Pije vino Boičić Alija
Sa ujakom Glumac-Osman-Agom
Kad se dosta napojiše vina,
O svačemu bili govorili:
O konjima i o junacima;
Govorio Boičić Alija:
"O moj ujo, Glumac-Osman-Aga!
"Što nam stari bolji od nas biše,
"Te jih paše bolje milovaše
"I veziri bolje darivaše,
"Sve kalpake i čelenke zlatne?„
Govorio Glumac Osman-Aga:
"Moj sestriću, Boičić Alija!
"Što su nama stari bolji bili,
"Jesu oni čete četovali,
"Za konje se nisu zaklanjali
"Ni od konja meteriz gradili;
"No su oni činili juriša
"Sve sa sabljom i rukom desnicom,
"Iz kaura roblje izvodili,
"Iz kaura iznosili glave;
"Pašama su roblje poklanjali,
"Vezirima donosili glave,
"Te jih jesu paše milovali
"I veziri dobro darivali,
"Sve kalpake i čelenke zlatne.„
Govorio Boičić Alija:
"O moj dajo, Glumac-Osman-Aga!
"Da bi mene majka ne rodila,
"Ni muškijem pasom opasala,
"Ni junačko ime nadjenula,
"No kobila, koja djoga moga,
"Te ja neću četu sakupiti,
"Otići ću na Bosnu ponosnu,
"Podići ću gnjezdo sokolovo:
"Baš sa Bosne Selim alajbega,
"S Banjeluke dva brata Pašića,
"A od Bišća Pajazitovića,
"Ispod Bišća dva Ivankovića,
"Iznad Bišća dva Karakodžića,
"Iza Bišća dva Perduzovića,
"Od Kamenca maloga dizdara,
"A od Ploče staroga dizdara
"I njegova Ploču barjaktara,
"Od Udbine Hrnjetinu Muja,
"Od Kladuše Kladušanin-Zuka,
"Od Lijevna Lijevnjanin-Beja,

Digitized by Google

"Od Stijene Stijenjanin-Derva,
"Od Orašca Budalinu Tala
"Na kulašu konju budalašu;
"Zemljama ću drume zaprašiti,
"A vodama zamutit' brodove,
"Okrenuću niz Hrvate vojsku,
"Niz Hrvate u Kotare ravne
"Kotare ću ravne poharati,
"Sve Kotare ravne do Mletaka,
"Nekoliko Mletka zahvatiti,
"Banove ću dvore poharati
"I Banovu sestru zarobiti,
"Nijesam se, dajo, oženio,
"Njom se mislim oženiti, dajo,
"Milom sestrom bana od Mletaka.,,
Što je pjano Ture govorilo,
To trijezno učinilo bilo.
Do večera Ture sakupilo,
Sakupilo četiri barjaka,
Do ponoći dvanaest barjaka,
A do zore dvadest i četiri,
Sve junaka mladih barjaktara,
A vojsci se ni broja ne znade;
Zemljama je drume zaprašilo,
A vodama zamuti brodove
Niz Hrvate vojsku okrenulo,
Niz Hrvate u Kotare ravne,
Kotare je ravne poharalo,
Sve Kotare ravne do Mletaka,
Nekoliko Mletka zahvatilo
I banove dvore poharalo
I banovu sestru zarobilo;
Zarobi je Boičić Alija,
Alija se nije oženio,
Njom se misli Ale oženiti.
Zdravo, mirno natrag se vratiše,
Svaki junak roba zarobio,
Ali nije Tale zarobio,
Nosi Tale sedam mrtvih glava
U zobnici o kulašu svome;
Ja da vidiš jadu započetka!
Obrće se Selim alajbeže,
Te govori od Orašca Talu:
"Jazuk tebi od Orašca Tale!
"Mi te danas, Tale, hesapimo,
"Da ti jesi junak ponajbolji,
"A ti jesi, Tale, ponajgori:
"Kamo tebi robak jal robinja?
"Što će tebi sedam mrtvih glava,
"Sedam glava, ka' sedam kamena?
"Kad stanemo, Tale, večerati,
"Ko će tebi lučem svijetliti?,,
Mučno bilo od Orašca Talu,
Te se maši u strune zobnice,
Te izmaši sedam mrtvih glava,
Baci glave u travu zelenu,
Pa on svlači ruho seratlijsko,
A oblači katanske haljine
I katansko sedlo na kulaša,
Pa s' dohvati Tale na kulaša
Hode Tale od brda do brda
Kao vihor od gore do gore.
Namjera je Talu namjerila
Na srdara Janković Stojana,
Na bijele dvore Stojanove
A Stojanu krsno ime bieše,
Krsno ime lijep Gjurgjev danak.
Slavi Stojan svoje krsno ime,
Pred kućom mu divno kolo igra,
Divno kolo tridest djevojaka,
I u kolu seja Stojanova,
Veoma je stidna i prikladna,
I na njoj je teško odijelo:
Tri kavada jedan vrh drugoga,
Dva kumaša od svile zelene;
Na grlu joj tri djerdana bjehu:
Dva od zlata, treći od bisera;
Koliko je grlo u djevojke,
Stanula bi ruka od junaka;
Na glavi joj tarpoš od bisera.
Tuna Tale prigoni kulaša,
I Božju im pomoć nazivaše:
"Božja pomoć, tridest djevojaka!,,
Prihvata mu seja Stojanova:
"Zdravo da si, neznana katano!,,
Govori joj od Orašca Tale:
"O djevojko, sestro Stojanova!
"Nu otidi u bijele dvore,
"Donesi mi jednu kupu vina,
"Jali vina, jali vode ladne,
"Vodu ću ti ka' i vino platit.,,
Govori mu sestra Stojanova:
"Odjaš' konja neznana katano,
"Te ti hajde u bijele dvore,
"Te se napi vina izobila.,, —
"Ja ne mogu konja odjahati
"Jer sam jadan teško obolio
"Od bolesti od srca živoga:
"Kad odjašem uzjahat' nemogu:
"No ti idi u bijele dvore

Digitized by Google

"Te donesi jednu kupu vina
"Da s napijem vina na konjicu.„
A djevojka soja gospodskoga
Žalostiva za bôna junaka
Brzo hode u bijele dvore,
Te donese jednu kupu vina,
Pruža kupu u desnicu ruku.
Neće Tale vina ni da gleda
No djevojku za bijelu ruku,
Te je baci za se na kulaša,
Pripasa je i dva i tri puta,
Četvrtjem od sablje kaišom,
Pa pobježe preko polja ravna
Kako zviezda preko neba sjajna;
Hode Tale uz polje Mijolje
Dok dostiže družinu ostalu,
Dostiže jih pod goru Mijolju.
Obrće se Selim Alajbeže,
Te govori od Orašca Talu:
"Haj aferim, od Orašca Tale!
"Jesi dobra roba zarobio,
"Takog ovdje u ordiji nema!„
Milo jeste od Orašca Talu,
Mila mu je sestra Stojanova,
Mila mu je, te je pogleduje,
Draga mu je, te govori s njome:
"O djevojko, sestro Stojanova!
"Jesu l' tebi obični svatovi?
"Jel' ti mio mladi djuvegija?
"Jesu li ti mila dva djevera?
"Kum će biti Selim Alajbeže
"Dva djevera dva Beširevića,
"Djuvegija od Orašca Tale.„
Govori mu sestra Stojanova:
"Mila su mi dva djevera mlada,
"Dva djevera, ka dva brata moja,
"A mio mi jeste djuvegija
"Jesu meni obični svatovi:
"Tek su meni svati iznenada
"Nijesam im ponijela dara.
"Imam, jadna, braca ustaoca;
"Ja se uzdam u brata mojega
"Da će za mnom ponijet' darove:
"Iz pušaka crnijeh krušaka,
"Od sabalja krvavih marama.„
Tako oni u riječi bili,
Obazre se od Orašca Tale,
Te pogleda uz polje Mijolje,
Al' Mijolje magla popanula,
Pa govori od Orašca Tale:
"O djevojko, sestro Stojanova!
"Onudije sada prohodismo,
"One magle ondje ne bijaše:
"Jesi l' svikla, sestro Stojanova,
"Kad je vedro i kad grije sunce
"Hoće l' polje magla popanuti?
"Da l' je magla, da l' kotarska voj-
Ona šuti, ništa ne govori, ska?„
Pa dozivlje od Orašca Tale:
"O Turčine, Selim alajbeže!
"Ti odjaši konja jahaćega,
"Pa uzjaši na jedeka svoga,
"Te razgoni vojsku na alaje,
"Nek klanjaju, nek se Bogu mole,
"Ne bismo li danas iz kaura,
"Iz kaura iznijeli glave,
"Iz kaura roblje izvodili.„
Posluša ga Selim Alajbeže,
Te razgoni na alaje vojsku,
Te klanjaju i Bogu se mole.
Malo bilo za dugo ne bilo,
Kotarska je vojska dostignula
I pred vojskom Šaricu Cvijane,
Za Cvijanom Janković Nikola;
Pod Cvijanom konjic uzmahuje,
Te pretura pjenu preko sebe,
Preko sebe i preko junaka;
I za njima teška vojska bješe;
Kako koji junak dohodjaše,
Tako oni juriša činjahu.
Jesu Turci odviše junaci:
Zatekao Selim Alajbeže,
Što propušta Selim Alajbeže,
Ne pustaju dva Beširevića;
Što puštaju dva Beširevića,
Ne puštaju dva Karahodžića;
Što puštaju dva Karahodžića,
Sve siječe od Orašca Tale,
On posieče za tridest junaka.
Malo tako bilo postajalo,
Malo bilo, za dugo ne bilo,
Kad eto ti Janković Stojana,
Bojno koplje na ramenu nosi;
Kako dodje Janković Stojane,
Tako bojno koplje položio,
Položi ga pokraj vranca svoga,
Te pribode Selim-Alajbega.
Tu se teško isiekoše vojske;
Pade tama od neba do zemlje,
Nit' se vidi nebo ni zemljica

Digitized by Google

Od pustoga praha puščanoga
I od pare, konjske i junačke.
Moli Boga sestra Stojanova:
"Daj mi, Bože, vjetra od planine,
"Da odnese maglu iz poljica,
"Da ja vidim dvije silne vojske,
"Čija l' gine, čija l' zadobiva.„
Tako ona u riječi bila,
Al' eto ti od Orašca Tala,
Nosi Tale dvije mrtve glave;
On udara sestru Stojanovu:
"Poznaj, kujo, dvije mrtve glave!
"Koja glava od koga junaka?„ —
"Ne udri me, odpala ti ruka!
"Lasno mi je poznavati glave;
"Jedno glava bratučeda moga,
"Bratučeda, Janković Nikole,
"Drugo glava Šarića Cvijana,
"Što je mene u majke prosio:
"U tu sam se dvojicu uzdala,
"Eda bi me oni osvetili.„
Tako oni u riječi bili
Al' eto ti Janković Stojana,
Golu sablju u rukama nosi,
Manu sabljom Janković Stojane,
Te je malo Tala dohvatio,
Dohvati ga po ramenu desnom,
Desnu mu je ruku osjekao,
Pa još britkom sabljom uzmahuje,
Te je Talu osjekao glavu.
Pa podviknu iz grla bijela:
"A sada te, braćo moja draga!
"Sad Krajini oblomismo krila
"Kad prznoga Tala pogubismo.„
Hrišćanske je vojske poginulo
Ne može se znati ni prebrojit',
Niti ima kraja ni hesapa;
A od turske nije ostanulo,
Do pobježe Boičić Alija
Sa daidžom Glumac-Osman-Agom,
Daleko su gorom biježali
Pa u gori stali govoriti:
Govorio Boičić Alija:
"O moj dajo, Glumac-Osman-Aga!
"Ovoliku vojsku satrošismo
"Bez Careva bijela fermana,
"Brez vezeka i brez arzovana,
"Brez pašine sitne buruntije!
"Nikud tamo, a nikud ovamo:
"Nikud natrag, nikud naprijeda.„
Tako oni u riječi bili
Puče puška iz zelena luga,
Te udari Boičić-Alija,
Na loše ga mjesto udarila:
Medju puca, gdje mu srce kuca,
Na pleći mu zrno izlazilo
I junačko srce iznijelo
I bijele komad džigerice;
A uteče Glumac Osman-Aga,
On bježaše preko gore čarne,
Al' govori neko iz planine:
"Kurvo jedna, Glumac-Osman-Aga!
"Da ti jesi juče pobjegao,
"A ja bih te danas uhvatio;
"Al' ja tebe neću ni tjerati,
"No ti idi na tvoju krajinu,
"Te se hvali šta si zadobio.„

Mali Radoica.

Mili Bože, čuda golemoga!
Jali grmi, jal' se zemlja trese?
Jal' se bije more o mramorje?
Jal' se biju na Popini vile?
Niti grmi, niti' se zemlja trese,
Nit se bije more o mramorje,
Nit se biju na Popini vile;
Već pucaju na Zadru topovi.
Šenluk čini aga Bećir-aga,
Uhvatio Malog Radoicu,
Pa ga meće na dno u tamnicu,
U tamnici dvadeset sužanja,
A svi plaču, jedan popijeva,
Te ostalo društvo razgovara:
"Ne bojte se, braćo moja draga!
"Eda Bog da kakvagod junaka,
"Koi će nas junak izbaviti.„
A kad k njima Radoica dodje,
Svi u jedno grlo zaplakaše,
Radoicu ljuto proklinjahu:
"Radoica, dopadnuo muka!
"I mi smo se i uzdali u te,
"Da ćeš ti nas kadgod izbaviti,
"Eto i ti sada k nama dodje!
"Tko li će nas junak izbaviti?
Veli njima mali Radoica:
"Ne bojte se, braćo moja draga!
"Već u jutru kad danak osvane

Digitized by Google

"Vi dozovte agu Bećir-agu,
"Pa mu kažte, da je umro Rade,
"Ne bi li me aga zakopao.„
Kad svanulo i sunce granulo,
A povika dvadeset sužanja:
"Bog t' ubio, aga Bećir-aga!
"Što dovede k nama Radoicu?
"Jer ga sinoć objesio nisi,
"Već se kod nas noćas prestavio
"Hoće li nas pomoriti smradom?„
Otvoriše na tamnici vrata,
Iznesoše pred tamnicu Rada,
Onda veli aga Bećir-aga:
"Noste, sužnji, te ga zakopajte.„
Al' govori Bećir-aginica:
"Ev' Boga mi! nije umrô Rade,
"Nije umrô, već se ućutio;
"Naložte mu vatru na prsima,
"Hoće li se pomaknuti kurva.„
Lože njemu vatru na prsima,
Al' je Rade srca junačkoga,
Nit se miče, nit pomiče Rade,
Opet veli Bećir-aginica:
"A Boga mi! nije umrô Rade,
"Nije umrô, već se ućutio,
"Uhvatite zmiju prisojkinju,
"Te turajte Radu u njedarca,
"Hoće li se od nje uplašiti,
"Neće li se, kurva, pomaknuti!„
Uhvatiše zmiju prisojkinju,
Pa turaju Radi u njedarca,
Al' je Rade srca junačkoga
Nit se miče, nit se od nje plaši.
Opet veli Bećir-aginica:
"A Boga mi! nije umrô Rade,
"Nije umrô, već se ućutio,
"Već uzmite dvadeset klinaca,
"Udrite jih pod noktove Radi
"Hoće li se pomaknuti, kurva.„
I uzeše dvadeset klinaca,
Udaraju pod noktove Radi,
I tu Rade tvrda srca bio,
Nit se miče, nit dušicom diše.
Opet veli Bećir-aginica:
"A Boga mi! nije umrô Rade,
"Nije umrô, već se ućutio,
"Sakupite kolo djevojaka
"I pred njima lijepu Hajkunu,
"Hoće li se nasmijati na nju.„
Sakupiše kolo djevojaka,
I pred njima lijepu Hajkunu,
Na Rada je kolo navodila,
Preko Rada nogama igrala,
A kakva je, da je Bog ubije!
Od sviju je i veća i ljepša,
Ljepotom je kolo začinila,
A visinom kolo nadvisila,
Stoji zveka na vratu djerdana,
Stoji škripa gaća od sandala.
Kad je zgleda mali Radoica,
Lijevijem okom progleduje,
Desnijem se brkom nasmijava;
A kad vidla Hajkuna djevojka,
Ona snimi svilena jagluka,
Njime pokri Rada po očima,
A da druge ne vide djevojke;
Pa je svome babi govorila:
"Jadan babo, ne griješi duše,
"Već nosite sužnja zakopajte.„
Onda veli Bećir-aginica:
"Bre nemojte zakopati kurve,
"Već ga bacte u debelo more,
"Te narante ribe primorkinje
"Lijepijem hajdučkijem mesom.„
Uze njega aga Bećir-aga,
Pa ga baci u debelo more,
Al' je Rade čudan plivač bio,
Daleko je Rade odplivao,
Pak izidje tamo na brieg mora,
Pa povika iz grla bijela:
"Jao moji bieli sitni zubi!
"Povadte mi klince iz nokata.
I on sjede i noge prekrsti,
I povadi dvadeset klinaca,
Pa jih metnu sebi u njedarca.
Opet neće da miruje Rade:
Kad je tavna noćca nastanula,
Ide dvoru age Bećir-age
Pa postaja malo kod pendžera.
Istom aga za večeru sijo,
Pa s kadunom svojom besjedio:.
"Moja Kado, moja vierno ljubo!
"Evo ima devet godin dana,
"Odkad hode Rade u hajduke,
"Da ne mogô serbes večerati
"Sve od straha malog Radoice;
"Bogu hvala, kad ga danas nema,
"I kad njemu haka glave dodjoh!
"I ono ću dvadest objesiti,
"Dok u jutru bijel dan osvane.„

Digitized by Google

A to Rade i sluša i gleda,
Pa u sobu k njemu uletio,
Za večerom agu uhvatio,
Uhvati ga za vrat do ramena,
Istrže mu glavu iz ramena;
Pa uhvati Bećir-aginicu,
Pa poteže klince iz njedara,
Udara jih pod noktove kadi,
Dok joj pola klina udario,
I dušu je, kučka, ispustila.
Njoj govori mali Radoica:
"Neka znadeš, Bećir-aginice,
"Da kakva je muka od klinaca!„
I uhvati Hajkunu djevojku:
"O Hajkuna, srce iz njedara!
"Daj mi nadji od tamnice ključe,
"Da ispustim dvadeset sužanja.„
Nadje Hajka od tavnice ključe,
On izpusti dvadeset sužanja.
Opet joj je Rade govorio:
"O Hajkuna, dušo moja draga!
"Daj mi nadji od riznice ključe,
"Da što malo za ašluka tražim,
"Daleko mi j' domu putovati,
"Treba mi se putem ponapiti.„
Otvori mu sanduk od taljera,
Onda joj je Rade besjedio:
"O Hajkuna, srce moje drago!
"Što će meni take pločetine?
"Konja nemam, da s njima potkivam.„
Otvori mu sanduk od dukata
On na društvo dukate dijeli;
Pa uhvati Hajkunu djevojku,
Odvede je u zemlju Srbiju
Dovede je u bijelu crkvu,
Od Hajkune gradi Andjeliju,
Pa je uze za vjernu ljubovcu.

Rade od Sokola [1]) i Ašim-Beg.

Piju vino do tri pobratima
U zelenu lugu posavskome:
Jedno mi je Sava od Posavlja,
Drugo mi je Starovlaše Pavle,
A treće je od Konjica [2]) Janko;
S njima pije do trideset druga.
Kada su se ponapili vina,
Onda reče Sava od Posavlja:
"Braćo moja i moja družino!
"Ljeto prodje, Dmitrov danak dodje,
"Snijeg pade, drumi zapadoše,
"Planine se snijegom zaviše,
"Po gori se hoditi ne može;
"Da tražimo sebi zimovnika,
"Dje će koji zimu prezimiti.„
Al' govori Starovlaše Pavle:
"Pobratime, Sava od Posavlja!
"Ja imadem i oca i majku
"Čak daleko u Vlahu Starome
"U Prilikam, više Moravice;
"Ja sam kod njih tri zime zimio
"I s mirom se ponapio vina,
"I ovu ću zimu prezimiti
"I sa mnom će do petnaest druga.„
Al' govori Sava od Posavlja:
"Ja imadem Bogom pobratima,
"Bogom pobra Nasta bezerdjana,
"U lijepu šeru Mitrovici;
"Kod njega sam tri zime zimio
"I s mirom se ponapio vina,
"I ovu ću zimu prezimiti
"I sa mnom će do petnaest druga.„
Al' govori od Konjica Janko:
"Mila braćo i družino draga!
"Ja ne imam nikoga od roda,
"Već Turčina Bogom pobratima
"U Konjicu gradu bijelome,
"Pobratima, Bega Ali-bega:
"Kod njega sam tri zime zimio
"I smirom se vina ponapio,
"I ovu ću zimu prezimiti
"I s mirom se vina ponapiti;
"Nego, braćo, da se poslušamo
"Kada dodje lijep danak Gjurgjev
"Te se gora preodjene listom,
"A zemljica travom i cvijetom,
"Opet ovdje da se sastanemo;
"Koj ne dodje ovdje na ročište,
"Da onoga složno potražimo,
"Nevjera se može dogoditi.„
To rekoše, pak se izljubiše,
Pak hodoše svak na svoju stranu;

[1]) *Sokol*, tvrdja jedna u Srbiji, blizu Drine.
[2]) *Konjic*, grad u Neretvi izmedju Bosne i Hercegovine.

Digitized by Google

Dnevi leže, a noću putuju,
I tako im Bog i sreća dade
Ni ptica im puta ne preleće,
Dodje Pavle dvoru bijelome,
Dodje Sava šeru Mitrovici,
Dodje Janko bijelu Konjicu,
Pobratimu Begu Ali-Begu;
Pa on kucnu halkom na vratima,
Na ruci mu prsten od merdžana,
Halka zveči, prsten odgovara.
To začula Alibegovica,
Pa govori svome gospodaru:
"Gospodaru, Beže Ali-beže!
"Neko kuca halkom na vratima,
"Čini mi se, moj je djever Janko.„
Skoči beže na noge lagane,
Brže strče sa gornjeg čardaka,
Te otvori na avliji vrata;
A kad vidje svoga pobratima,
Ruke šire, u lice se ljube,
Za junačko pitaju se zdravlje,
Pa ga vodi na gornje čardake,
Nosi pred njeg' vino i rakiju
I gospodsku svaku djakoniju.
Kad je bilo veče po večeri,
Tad ustade od Konjica Janko,
Pak odpasa dva svilna ćemera,
Oba puna žutijeh dukata,
Pa jih daje pobratimu svome:
"Pobratime, beže Ali-beže!
"Odavno se jesmo pobratili,
"Al' se jošte nismo darivali;
"Na čast tebi ovaj ćemer blaga,
"A ovaj ti na ostavu dajem,
"Kada podjem, opet da ga nadjem.„
Pak se Janko maši u dolamu,
Te izvadi tri drobna djerdana,
Dva od zlata, treći od bisera,
Pa jih daje Alibegovici:
"Snaho moja, Alibegovice!
"Odavno te mojom snahom zovem,
"A nisam te jošte darivao;
"Na čast tebi tri zlatna djerdana!„
Kad legoše sanak boraviti,
Janko bieše sanan i umoran,
Pa on zaspa, kao jagnje ludo;
Al ne spava beže Ali-beže,
Već govori svojoj viernoj ljubi:
"Ču li mene, moja vierna ljubo!
"Ja ću zaklat' pobratima Janka:
"Šta će hajduk u dvoru mojemu?„
Ali-begu ljuba govorila:
"Nemoj bego, da od Boga nadješ!
"Nije pravo, niť će dobro biti;
"On je tebi Bogom pobratime,
"Ti si njemu zadô vjeru tvrdu:
"Ako li se lakomiš na blago,
"Dok je, Bego, u životu Janko,
"Biće blaga i tebi i Janku.„
Al' to Bego ništa ne slušaše,
Već izvadi noža plamenita,
Pa on zakla pobratima svoga,
Kao jagnje o Gjurgjevu danu.
Malo vreme za tim postajalo,
Zima prodje, a proleće dodje,
Knjigu piše Starovlaše Pavle
Svome pobri Savi od Posavlja:
"Pobratime, Savo od Posavlja!
"Zelene l' se lugovi posavski?
"Kukaju li sinje kukavice?
"Ima l' trave oko vode Save?
"Idu l' Savom vodom bolozani?
"I siju li Turci lubenice?
"Nameću li Šokci vodenice?
"Jeli veće janje za zaklanje?
"Može li se po gori hoditi?„
Sava njemu knjigu odpisuje:
"Pobratime, Starovlaše Pavle!
"Zelene se lugovi posavski,
"I kukaju sinje kukavice,
"Ima trave oko vode Save,
"Idu Savom vodom bolozani,
"Siju veće Turci lubenice
"I nameću Šokci vodenice,
"Jeste veće janje za zaklanje,
"Sad se može po gori hoditi;
"Nego hajde da se sastanemo
"Na ročištu o Gjurgjevu danu.„
Kada dodje lijep danak Gjurgjev,
Gjurgjev danak, hajdučki sastanak,
Sastaše se do dva pobratima,
I sa njima do trideset druga,
Ali nema od Konjica Janka!
Čekaše ga još nedjelju dana
Preko roka i preko zemana;
Kad vidješe da ga opet nema,
Tad govori Sava od Posavlja:
"Braćo moja i moja družino!
"Što nam nema od Konjica Janka?
"Da l' ga nije nevjera izjela

Digitized by Google

"Od Turčina Bogom pobratima?
"Hajte, braćo, da ga potražimo!„
Digoše se do dva pobratima
I za njima trideset hajduka;
Kad dodjoše bijelu Konjicu
Pred dvorove bega Ali-Bega
Al' kapija pusta zatvorena,
Zatvorena i zamandaljena.
Kuca Pavle halkom na vratima,
A kad nitko nehtje otvoriti,
Zatrča se Sava od Posavlja,
Te preskoči kamenu avliju,
I družini on otvori vrata.
Kad nadjoše bega Ali-bega,
Pita njega Sava od Posavlja:
"Kamo, bego, od Konjica Janko?„
Veli njemu Beže Ali-Beže:
"Janko vam se jeste prestavio,
"I ja sam ga liepo saranio
"Po zakonu vašem hrišćanskome.„
Veli njemu Sava od Posavlja:
"Kad se, Bego, prestavio Janko,
"Kam Jankova tri ćemera blaga,
"Kam Jankovo ruho i oružje?„
Tad govori beže Ali-Beže:
"Janko vam je blago ostavio,
"Ostavio blago i oružje,
"Kad dodjete, da ga odnesete,
"A ruho sam s njime ukopao.„
Al govori Sava od Posavlja:
"Bud si, Bego, čohu ukopao,
"Ti nijesi srebro ukopao;
"Kam Jankova zelena dolama,
"Na dolami trideset putaca,
"Svako puce po od litru zlata,
"A koje je puce pod grjocem,
"Ono jeste od tri litre zlata,
"I ono se na burmu otvara,
"Te junaci njime piju vino?„
Od ina se begu ne mogaše,
Već iznese zelenu dolamu;
Al' dolama krvi pokapana,
Na ramenu desnom prorezana!
Kad to vidje Sava od Posavlja
Proli junak suze niz obraze,
Udari se rukom po koljenu,
Koliko se lahko udario,
Na koljenu čista čoha puče.
Pak trgoše nože od pojasa,
U kabliće Bega učiniše,
Bijele mu dvore poharaše,
Poharaše, vatrom popališe;
Pak hodoše u goru zelenu
Janka žaleć, sebe svjetujući
Da s' ne drži vjera u Turčina.

Četiri Uskoka [1]).

Još zorica ne zabijelila,
Ni danica lica pomolila,
A od dana ni pomena nema,
No prodjoše četiri uskoka
Pored Jajca grada bijeloga
Svaki vodi po dva dobra konja,
Sve jednake konje dorataste,
Dorataste i putonogaste,
Sve jedino u noge lijeve;
Svaki nosi po tridest strijela
Svaki nosi po dvadest pušaka
Sve na jedan arzlak izgonjene,
A na jedan čakmak dogonjene,
Sve na jednu burmu zavijene.
Svaki nosi zelene gadare
Pod kolane s obadvije strane;
O pojasu sablje alamanke,
A na njima od čelika balče;
Na glave im kape od tri vuka,
Na ledjima kože od medvjeda,
Na ramena bijeli štitovi;
Primiše se gore uz Vezentu,
Uz Vezentu visoku planinu.
Od Jajca jih niko ne vidio,
No jih vidje čobanče Ivanče
Iz Vezente visoke planine
Od ovaca age Jovan-Age;
Te sestrimi goru i planinu:
"Bogom, sestro, goro i planino!
"Čuvaj meni ovce i čobane,

[1]) *Uskoci* su Bošnjaci, koji su u 16. i 17. stoljeću, osobito za vlade Cesara Ferdinanda I. i Rudolfa II., bježali od zuluma i progonstva turskoga pod cesarsko okrilje, te su u četama junački borili se protiv Osmanlija. I dan današnji srbski vitezovi iz Hercegovine uskaču u Crnugoru, gdje naseliše oteti Turkom granični prediel prozvan *Uskoci.*

Digitized by Google

"Dok otidem Jajcu bijelome
"Dok otidem, i opet se vrnem.„
Pa se baci dolje niz Vezentu,
Hode pravo Jajcu bijelome.
Taman jarko ogrijalo sunce,
Ivan dodje Jajcu na kapiju,
Al eto ti Jajcu na kapiji
Sjede ondje tri alaj' Turaka:
Jedan alaj hodže i hadžije,
Drugi alaj od Bosne spahije,
Treći alaj od grada leveri;
Što je alaj od grada leveri,
Medju njima aga Jazap-Aga,
A do njega četežija Tale,
A do Tala Frčić Ibrahime,
A do njega Šadić Huseine.
Kad vidješe čobanče Ivanče,
Govori mu aga Jazap-Aga:
"O moj sine, čobanče Ivanče!
"Što si mi se, sine, umorio?
"Jesu l' zdravo ovce i čobani?
"Jal' da nisi dušmane gledao?
"Da tjeramo, da ne ostavimo.„
Veli njemu čobanče Ivanče:
"Oj Boga mi, ago Jazap-ago,
"Zdravo su ti ovce i čobani,
"No ja jesam dušmane gledao.
"Jošte zora ne zabijelila,
"Ni danica lica pomolila,
"A od dana ni pomena nema,
"No prodjoše četiri uskoka
"Pokraj Jajca poljem Jajačkijem,
"Svaki vodi po dva dobra konja,
"Sve jednake konje dorataste,
"Dorataste i putonogaste
"Sve jedino u noge lijeve;
"Svaki nosi po tridest strijela,
"Svaki nosi po dvadest pušaka,
"Sve na jedan arzlak izgonjene,
"Sve na jedan čakmak dogonjene,
"Sve na jednu burmu zavijene;
"Svaki nosi zelene gadare
"Pod kolane s obadvije strane;
"O pojasu sablje alamanke,
"A na njima od čelika balče;
"Na glavam im kape od tri vuka,
"Na ledjima kože od medjeda,
"Na ramenama bijeli štitovi
"Primiše se gore uz Vezentu,
"Uz Vezentu visoku planinu.
"Od Jajca jih niko ne vidjaše,
"Ja jih vidje, te jih vama kažem.„
To kad začu aga Jazap-aga,
On podviknu četežiju Tala:
"Razvij barjak, četežija Tale,
"Pa ga pobij Jajcu na kapiju,
"Nek se beru pod barjaka Turci,
"Da tjeramo po gori dušmane,
"Da tjeramo, da ne ostavimo.„
Razvi barjak četežija Tale,
Pobode ga Jajcu na kapiju
Stade brati pod barjaka Turke.
Kad je doba oko ručka bilo,
Skupilo se četiri stotine,
Pa krenuše četu uz planinu:
Ponajprvi aga Jazap-aga,
I za njime četežija Tale
A za Talom Frčić Ibrahime,
A za njime Šadić Huseine,
A za njima svi ostali Turci;
Pred njima je čobanče Ivanče.
Izljegoše na planinu Turci,
Bješe tada podne zaučilo,
Htjahu Turci avdes uzimati,
Al' ne ima nigdje vode hladne;
Ivan znade jednu vodu hladnu,
Vodi Turke, da im vodu kaže.
Kad na vodu naidjoše Turci,
Al' hajduci k vodi dolazili,
I kod vode konje podkivali,
Ostala im ploča sa konjica.
Povija se po kulašu Tale,
Te iz kala ploču izvadio,
Pa se na nju Tale začudio,
A družini ploču pokazuje:
"Vidite li, družinice moja!
"Hajduci su k vodi dolazili,
"I kod vode konje podkivali,
"Ostala im ploča sa konjica,
"No koliko u njoj malo gvoždja,
"Mom bi Kulu sve četiri bile
"I dvadeset i četiri klinca!„
Od čuda su ploču izmjerili,
Sama ploča šest litara dodje.
Tad' govori aga Jazap-Aga:
"A moj sine, čobanče Ivanče!
"Ti da vidiš četiri uskoka
"A bi li jih junak poznavao?„
Progovara čobanče Ivanče:
"Oj Boga mi, Ago Jazap Ago!

Digitized by Google

"Da im junak mrtve vidim glave
"Mrtve bi im glave poznavao,
"A kamo li da jih vidim žive!
"Jedan junak lica djevojačka,
"Ne imaše brade ni brkova,
"Već mu perčin pokriva ramena;
"Drugi junak smedje naustice,
"Treći junak crne brke veže,
"A četvrti siedu bradu kreše.„
Kad to začu četežija Tale,
On družini bio govorio:
"Čuste l', Turci, sva moja družino!
"Vjera moja i tako mi Boga!
"Kako kaže čobanče Ivanče,
"Kako kaže četiri uskoka,
"Svijeh ću vam po imenu kazat':
"Što je junak lica djevojačka,
"Ono jeste Dmitar od Udbara;
"Što je junak smedje naustice,
"Ono jeste Karapandža Marko;
"A koji no crne brke veže,
"Ono jeste Mandušiću Vuče;
"A koji li siedu bradu kreše,
"Ono jeste Šandiću Jovane,
"On me jeste jedan put gonio
"Preko Plavše visoke planine,
"Tek mi bješe vrlo zoban Kule,
"A još tade hotjah poginnti.
"Već čuste li, sva moja družino!
"Hodte braćo, da se povrnemo,
"Dok smo 'vako zdravo i veselo;
"Jer hoćemo izginuti ludo.„
Reče tada Frčić Ibrahime:
"Jadan Tale, zaludu ti hvale!
"Tebi hvale, da si dobar junak,
"Ti si zao, da gorega nema!
"Nit si junak, nit si od junaka;
"Podaj barjak, ko je za barjaka,
"Ti se vrni Jajcu bijelome,
"Te ti čuvaj Jajačka goveda.
"A tako mi Boga jedinoga!
"Ja se tako povratiti neću,
"Dok netjeram po gori dušmane,
"I ne nosim od dušmana glave
"U terćiji dobra konja moga.„
Reče tada četežija Tale:
"Na ti barjak, Frčić Ibrahime,
"Na ti barjak, ti si za barjaka,
"Ti si junak, ti si od junaka,
"Te ti idi, te tjeraj dušmane.
"Al tako mi Boga velikoga!
"Kada vidiš Šandića Jovana
"Kakvoga je namrčena brka,
"Biježaćeš, no pobjeći nećeš,
"Molićeš se, pomoći ti neće;
"Branićeš se, odbraniť se nemoš.„
Pa se vrnu četežija Tale,
A za njime aga Jazap-Aga,
S njima hode stotina Turaka,
Prav' hodoše Jajcu bijelome;
Ali neće Frčić Ibrahime,
Već on uze zelena barjaka,
Pa se krenu gore uz planinu,
I za njime Šadić Huseine,
S njima hode tri stotin' Turaka.
Kada biše u gori zelenoj,
Tad hajduci u polje široko,
Iz gore jih ugledaše Turci,
Medju sobom žubor učiniše,
Kako će jih najlakše udriti.
To začuo Dmitar od Udbara,
Te družini riječ govorio:
"Čujete li, družinice moja!
"Nešto žubor u gori zelenoj,
"Turci će nam u potjeru poći,
"Te možemo izginuti ludo,
"No me, družbo, malo počekajte,
"Da se vrnem u goru zelenu,
"Da ja vidim, šta ima u gori.„
Pa se Dmitar u goru povrnu,
Al' u gori ogreznu u Turke.
Kad se Dmitar obrete u Turke,
On odape trideset strijela,
Te trideset obori Turaka,
I upali dvadeset pušaka,
Te obali dvadeset Turaka,
Pa dohvati zelena gadara,
Te razgoni po gorici Turke.
Ostadoše turski konji pusti,
A turski su konji vrlo zobni,
Dmitrov konjic vrlo omršao,
Dmitar bješe momče adžamija,
Na Turske se konje prevario,
Od svoga se konja odvojio,
Turskijeh se konja dohvatio.
Vrag donese seiz-ciganina,
Iza klade upali šešanom,
Pa podviknu iz grla prokleta:
"Gdje ste, Turci? Nigdje vas ne bilo!
"Da bijemo ranjena hajduka.„

Digitized by Google

Tad iz gore navališe Turci
I na Dmitra puške oboriše,
Sve u Dmitra zrna ustaviše
Dok su Dmitra bili oborili,
Te mu rusu osiekoše glavu,
Pa se na nju Turci začudiše,
Kolika je glava u hajduka.
Al' govori Šandiću Jovane:
"O družino, braćo moja draga!
"Nešto buna u gori zelenoj,
"A otide Dmitar od Udbara,
"U Turke će Dmitar ugaziti,
"Po gori će razagnati Turke,
"Ostanuće turski konji pusti,
"A turski su konji uzobljeni,
"Dmitar jeste momče adžamija,
"Na turske će s' konje prevariti
"Od svog će se konja odvojiti,
"S turskijeh će konja poginuti;
"No hajdete, da se povrnemo.„
Te se oni natrag povrnuše.
Kad u gori uišli u Turke,
Svaki tegli po tridest strijela,
Svaki pali po dvadest pušaka,
Mnoge Turke oborili bili,
Pa trgoše zelene gadare
Savijati po gorici Turke.
Pogubiše tri stotin' Turaka,
Živa oka umaknulo nije,
Tek uteče Frčić Ibrahime
A na Kratu konju Dmitrovome,
I Dmitrovu odnesao glavu.
Tjera njega Šandiću Jovane
Kroz Vezentu visoku planinu,
Tjera njega puna dva sahata,
Al' ga nigdje sustignut' ne može
Pa je Kratu Jovan govorio:
"Stani, Krate, izjeli te vuci!
"Ne nosi mi Dmitrova krvnika.„
Tade konjic usred polja stade,
Jer poznade druga Dmitrovoga.
Tu dopade Šandiću Jovane,
Tu udari Frčić Ibrahima,
Udari ga zelenim gadarem,
Udari ga po desnom ramenu,
Desnu mu je odsjekao ruku
Klonu ruka niz čošnu dolamu.
Drugi put ga udari gadarem,
Udari ga preko polovine
Dva mu vita rebra presjekao,
Vide mu se žigerice crne,
Vide mu se i crne i biele.
Treći put ga udari gadarem,
Po licu ga bio udario,
Odsieče mu lice do vilice,
Vide mu se zubi do resice.
Pa ga onda bacio sa Krata:
"Idi sada, Frčić Ibrahime,
"Pravo idi Jajcu bijelome,
"Te se hvali četeži Talu,
"Kako tjeraš po gori dušmane
"Kako nosiš od dušmana glave.„
Onda uze i konja i glavu
Te se Jovan natrag povrnuo
Pa su Dmitra sahranili liepo
Pa hodoše zdravo uz planinu.

Bajo Pivljanin [1]) i beg Ljubović.

Knjigu piše beže Ljubiću
U lijepu selu Nevesinju,
Te je šalje Pivi kamenitoj
Na koljeno Pivljaninu Baji:
"Čuješ more, Pivljanine Bajo!
"Ti si mene za srce ujio,
"Ti si moga brata pogubio;
"Izidji mi na mejdan junački,
"Evo tebi tri mejdana dajem:
"Jedan mejdan u kršnim Koritma,
"Drugi mejdan pod gorom Trusinom,
"Na sred ravna polja Nevesinja,
"Treći mejdan, gdje se udesimo.
"Ako li mi ne smiješ izići
"Poslaću ti djerdjef i prešlicu,
"Uz prešlicu misirsko povjesmo
"I vreteno drva šimširova,
"Te mi predi gaće i košulju,

[1]) *Bajo* iz *Pive* u Hercegovini; odtuda prozvan *Pivljanin*. Bio je glasoviti junak i turska iskopica. Izmedju *Perasta* i *Orahovca* na moru vide se i danas razvaline kule u kojoj stanovaše. Kad je Sulejman paša g. 1690 digao vojsku na Crnugoru, pogine u onome krvavu boju kod brda *Vrtijeljke*, blizu Cetinja, i Bajo sa svojih 60 drugova.

Digitized by Google

"I učkur mi u gaće izvezi.„
Kada Baju sitna knjiga dodje
I kad vidje, što mu knjiga kaže,
On uzima divit i hartiju,
Te on begu knjigu odpisuje:
"Gospodaru beže Ljuboviću!
"Šteta tebi poginut' od mene,
"Meni žao umrijet' od tebe;
"Nego hajde, da se pomirimo.
"Ako sam ti brata pogubio,
"Mene jeste mladost zanijela,
"I ja sam se davno pokajao;
"Nego hajde, da se pomirimo:
"Poslaću ti lijepu jabuku,
"Uz jabuku stotinu dukata.„
Kada knjiga Ljuboviću dodje,
I kad vidje što mu Bajo piše,
Tad on Baji drugu odpisuje:
"Ao Bajo, Pivljansko kopile!
"Ja se s tobom pomiriti neću,
"Da mi dadeš hiljadu dukata,
"Dok ne dodješ mome bielu dvoru,
"Ne poljubiš hrta medju oči,
"I krjata konja u kopito,
"Onda mene u skut i u ruku,
"I preda mnom u zemljicu crnu.„
Kada Bajo sitnu knjigu primi,
Knjigu čati Pivljanine Bajo,
Glavom maše, zubima škrguće,
Pa on begu drugu odpisuje:
"Čuješ more, beže Ljuboviću!
"Ne ljubih ti pasa medju oči,
"Ni tvojijeh konja u kopita,
"Da bih znao, da bih poginuo,
"Nego ću ti na mejdan izići,
"Čekaj mene pod gorom Trusinom
"Navrh ravna polja Nevesinja,
"Na pogledu selu Nevesinju
"I kaduni tvojoj viernoj ljubi.„
Knjigu posla Pivljanine Bajo,
Pak doziva svoga pobratima,
Pobratima Njegošević-Mata:
"Pobratime, Njegošević-Mato!
"Ljubović me na mejdan zaziva,
"Opremaj se, mili pobratime!
"Da idemo pod goru Trusinu:
"Vidi, pobro, gdje ću poginuti,
"Il', kako ću bega pogubiti.„
Opremi se Pivljanine Bajo,
Udri na se svilu i kadifu,
Pak pripasa dva mača zelena,
Oba mača od jednog kovača;
Opremi se Njegošević-Mato,
Pak podjoše do dva pobratima
Od čestite Pive kamenite,
Mašiše se planine Trusine,
I sidjoše polju Nevesinju;
Ali Turčin čeka na biljezi,
Navrh polja šator razapeo,
Pod šatorom sjedi, pije vino,
Služi mu ga sluga Šaban-aga.
Kako dodje Pivljanine Bajo,
Kako dodje, on pod šator udje,
Kako udje, on na zemlju sjede,
Kada sjede, onda Boga nazva:
"Dobro jutro, beže Ljuboviću!
"U zao čas po me ili po te.„
Pa odpasa dva mača zelena,
Begu baci oba preko krila:
"Eto, beže, dva mača zelena,
"Oba mača od jednog kovača,
"Ti izberi, koga tebi drago,
"Uzmi boljeg, ostavi gorega,
"Da ne rečeš, da je prijevara.„
Kad to vidje beže Ljuboviću,
On poskoči na noge lagane,
Dohvati se sablje okovane:
"Ao Bajo, Pivljansko kopile!
"Što će meni rišnjanski mačevi,
"Ta kod moje sablje šamlijanke?„
Usta Bajo na noge lagane,
Obojica na dvor izidjoše,
Izidjoše, pak se rastadoše.
Bajo posla Njegošević-Mata
Da opipa bega Ljubovića,
Da na njemu pancijera nema.
Hode Mato bega da opipa;
Kad opipa bega Ljubovića,
Al' na njemu do tri pancijera,
Tri pancijera, jedan svrh drugoga.
Kada vidje beže Ljuboviću,
Gdje će doznat Pivljanine Bajo,
On zagrli Njegošević-Mata,
Pa ga ljubi u bijelo lice:
"Bogom brate, Njegošević-Mato!
"Nemoj kazat Pivljaninu Baju,
"Da na meni pancijera ima;
"Ako meni Bog i sreća dade,
"Te pogubim Baju na mejdanu,
"Daću tebi sve ruho Bajovo,

Digitized by Google

"I daću ti oružje njegovo,
"I sve blago, što kod njega nadjem;
"Čestita ću tebe učiniti:
"Biele ću ti dvore sagraditi
"U lijepu selu Nevesinju
"Pored mojih dvora bijelijeh,
"I daću ti hiljadu dukata.„
Prevari se Njegošević-Mato
Prevari se, ujede ga guja,
Nehtje kazat' Pivljaninu Baju,
Već prevari svoga pobratima,
Da na begu ništa više nema,
Osim jedna tanana košulja.
Po košulji svila i kadifa,
Tad Ljubović posla svoga slugu
Da opipa Pivljanina Baja;
Hode sluga, te opipa Baja,
I vrati se, te ou begu kaza
Da na Baju pancijera nema,
Nego sama tanana košulja
I po njojzi svila i kadifa.
Tada oni na mejdan dodjoše,
Trže Bajo mača zelenoga
A Ljubović sablju šamlijanku,
Pak djeveri od njih odstupiše,
A oni se udarat' stadoše.
Kud udara Pivljanine Bajo,
Kud udara bega Ljubovića,
Prosijeca svilu i kadifu,
A iz svile živa vatra sipa.
Kud udara beže Ljubovića,
Kud udara Pivljanina Baju,
Prosijeca svilu i kadifu,
A iz svile crna krvca lije
I komadi odlijeću mesa.
Ljuto bješe Baja obranio,
Obranio po desnici ruci,
Kada vidje Pivljanine Bajo,
Na nevjeru da će poginuti,
Baci mača u zelenu travu,
Pak Turčinu pod sablju podleće;
Desnom ga je rukom uhvatio
Za desnicu i za britku sablju,
A lijevom za grlo bijelo,
Obori ga u zelenu travu,
Od ljutine zubima ga zakla.
Kad to vidje Njegošević-Mato,
On pobježe preko polja ravna
Sa Turčinom slugom Šaban-agom.
Za njim trči Pivljanine Bajo:
"Stani pobro, Njegošević-Mato!
"Da si meni juče pobjegao,
"Opet bih te danas sustigao.„
Sustiže ga na kraj polja ravna,
Udari ga mačem na dohvatu,
Do ramena odsiječe mu glavu.
Pa on viče slugu Šaban-agu:
"Vrat' se natrag, slugo Šaban-aga,
"Te ti skidaj Njegošević-Mata,
"Tvrda vjera! ništa tebi neću.„
Povrati se sluga Šaban-aga,
Te on skide Njegošević-Matu,
Pa otide selu Nevesinju.
Bajo skide bega Ljubovića,
Skide s njega ruho i oružje,
Na njem nadje tri ćemera blaga,
Sva tri puna žutijeh dukata.
S njeg' odpasa, a sebi pripasa,
Pak posjede bijesna putalja,
Hode pravo k moru na krajinu
U Latine, vidat' desnu ruku.

Vuk Jerinić i Zukan Barjaktar.

Vino piju tridest kapetana
U bijelom gradu Šibeniku,
Medju njima Jerinića Vuče;
A kad su se napojili vina,
Govorio Jerinića Vuče:
"Čujete li, braćo moja draga!
"Braćo moja, tridest kapetana!
"Jeste li vi dobro upamtili,
"I uznali, očima vidjeli,
"Kada turske čete dolazahu
"Iz Udbine iz turske krajine,
"Tko najviše čete dovodjaše,
"Iz primorja roblje odvodjaše
"I junačke glave odnosaše?
"Tko li glava bieše pred Turcima?„
Besjedi mu tridest kapetana:
"Naš sokole, Jerinića Vuče!
"Mi znademo, i jesmo vidjeli,
"I vrlo smo mladi upamtili,
"Kada turske čete dolazahu,
"Tko najviše bieše pred četama,
"Tko nam bieše više dosadio:
"Od Udbine Zukan barjaktare

Digitized by Google

"Najviše nam bieše dosadio,
"On najviše roblja odvodjaše
"I junačke glave odnosaše.„
A kad začu Jerinića Vuče,
On uzima divit i hartiju,
Te napravi jednu sitnu knjigu
U Udbinu u tursku krajinu,
Po imenu Zukan-barjaktaru:
"O Zukane, turska poglavico!
"Eto tebi sitnu knjigu pišem.
"Lasno ti je bilo četovati
"I zlo činiť po našoj krajini,
"Dok nijesam bio dorastao
"A do konja i do oštre sablje.
"A danas sam junak dorastao,
"Hodi meni na mejdan junački
"U Grahovo u polje široko,
"Ili, Zuko, gdje je tebi drago.
"Nemoj nikog' voditʼ od krajine
"Do Hajkunu svoju viernu ljubu,
"Koje danas u Turcima nema;
"A ja ne ću nikoga voditi,
"Neg' Andjušu moju seju milu,
"Koje danas u primorju nema:
"Tko dobije sjutra na mejdanu,
"Neka obje vodi u krajinu.„
A kad Zuku sitna knjiga dodje,
Te vidio, što mu knjiga kaže,
Na knjigu se grotom nasmijao.
Gledala ga vjernica ljuba,
Pa mu ljuba bila besjedila:
"O Zukane, dragi gospodaru!
"Odkle knjiga, od koga li grada,
"Od kakva li glavna gospodara?
"Što l' se tako smiješljivo piše?„
Besjedi joj Zukan barjaktare:
"O Hajkuno, moja vierna ljubo!
"Ova knjiga otud iz kaura,
"Iz bijela grada Šibenika,
"Od jednoga mlada kapetana,
"Kapetana, Jerinića Vuka;
"Jer me Vuče skoro pobratio,
"I darove meni pripremio,
"Mene Vuče zove na darove,
"Na darove i na milovanje,
"Da s' vidimo i da s' darujemo,
"Potvrdimo Bogom pobratimstvo;
"I ovako pobro ovdje piše,
"Da povedem tebe, moja ljubo.„
Pa doziva svoje vierne sluge:
"Čujete li moje vierne sluge!
"Opremajte dva konja viteza,
"Hoću danas ići u primorje
"A jednome Bogom pobratimu
"U bijelu gradu Šibeniku.„
Njemu sluge konje opremiše,
Posjedoše konje vitezove,
Otidoše u primorje ravno.
Bijeli se čador u Grahovu,
Pred čadorom dva konjica vrana;
Kad to vidje ljuba Zukanova,
Besjedila Zukan-barjaktaru:
"Gospodaru, Zukan-barjaktare:
"Odkud oni čador u Grahovu?„
Besjedi joj Zukan-barjaktare:
"O Hajkuno, moja vierna ljubo!
"Ono pobro poslô sretaoce,
"Da susretu mene i tebeka.„
Oni malo idu u napredak
Niz Grahovo niz polje široko,
Dok dodjoše bijelu čadoru
A to Vuče sjedi pod čadorom,
Te on pije crveniku vino,
Služi njemu seja Andjelija.
Odja Turčin konja pred čadorom,
On od Vuka vjere ne iskaše,
Veće pravo pod šator otide,
A za njime vjernica ljuba.
A kad Turčin pod čadora udje,
Onda Vuče na noge ustade,
Ruke šire, u lice se ljube,
Pitaju se za junačko zdravlje,
Pa sjedoše ladno piti vino.
A kad su se vina napojili,
Besjedio Jerinića Vuče:
"O Turčine Zukan-barjaktare!
"Dede reci svojoj viernoj ljubi,
"Neka skine peče i veredže,
"Da joj vidju prebijelo lice,
"Bi li lice za vlašića bilo.„
Reče Zuko svojoj viernoj ljubi,
Ona skide peče i veredže,
Pokazala svoje bielo lice:
Sinu lice, ka' i žarko sunce:
A kad vidje Jerinića Vuče,
Da kako je lijepa Turkinja,
U njemu je srce zaigralo;
Stade zveka tokah na prsima
I na glavi od zlata čelenke.
Onda reče Zukan-barjaktare:

Digitized by Google

"O djidio, Jeriniću Vuče!
"Dede reci tvojoj miloj seji,
"Neka skine zlaćenu maramu,
"Da joj vidju prebijelo lice,
"Bi l' vlahinja za Turčina bila.„
Onda reče Jeriniću Vuče,
Skide Andja zlaćenu maramu;
Kad je Ture Andju sagledalo,
Od radosti na noge skočilo,
Pa govori Jeriniću Vuku:
"Ustaj Vuče, već se prodji vina!
"Dosta smo se vina napojili;
"Ustaj Vuče, te opremaj vranca.„
Usta Vuče na noge lagane,
U lice se Zukom poljubio
Jedan drugom krvcu halališe,
Pa oprema svaki konja svoga.
Dobrijeh se konja dohvatiše,
I ubojna koplja uzimaše,
Obzire se Turčin na Andjušu,
Pa Andjuši s konja besjedjaše:
"O Andjušo, Jerinića seko!
"Ako meni bude do nevolje,
"Budi meni danas u nevolji;
"Ako Bog da i sreća od Boga,
"Te pogubim mila brata tvoga,
"Uzeću te sebi za ljubovcu
"Moja ljuba tebi robinjica.„
Al' besjedi Jeriniću Vuče:
"O Hajkuno, Zukanova ljubo!
"Još se junak nisam oženio,
"Ako meni bude do nevolje,
"Budi meni danas u nevolji;
"Ako Bog da i sreća od Boga,
"Te pogubim tvoga gospodara,
"Uzeću te sebi za ljubovcu,
"Kupiću ti četiri robinje,
"A četiri kod dvora imadem,
"Što sam junak sobom zarobio
"Sve iz vaše bijele krajine.„
Kad to začu kićena Hajkuna,
U mnoge se misli zamislila,
Sve mislila, na jedno smislila:
"Kad ću biti Andji robinjica,
"Volim biti Vuku gospodjica.„
Hotidoše u polje junaci.
Hode Turčin u polje široko,
Osta Vuče čekat' na mejdanu;
Na njega se Turčin natjerao,
I njega je Vuče dočekao,
Te mu bojno koplje salomio.
Osta Turčin čekat' na mejdanu,
Na njega se Vuče dogonio,
Njega Turčin jeste dočekao,
Te je Vuku koplje salomio.
A kad oni koplja izlomiše,
Onda oštre sablje povadiše,
Pa udari junak na junaka:
Oni oštre sablje izlomiše,
Vrlo Turčin obranio Vuka.
Kad se Vuče vidje na nevolji,
On natjera vranca na djogata,
Dok Turčina za grlo dokuči,
Oni oba u travu padoše,
Pa se nose po polju široku.
Turčina su pjene popadnule,
Jesu Vuka mutne i krvave,
Jer je Vuka rana osvojila.
A kad vidje kićena Hajkuna,
Ona trči niz polje široko,
Te od sablje nahodi komade,
Pa poleće na oba junaka,
Za njom trči liepa Andjelija,
Pa besjedi Andjuša djevojka:
"Nemoj, bula, ti na brata moga,
"Jer tako mi Boga istinoga!
"Ako zgodiš moga brata mila,
"Živoj ću ti oči izvaditi.„
Al' besjedi ljuba Zukanova:
"Stani, Andjo, ti ne idi za mnom,
"Ja ne hoću tvoga brata mila,
"Veće hoću dušmanina moga,
"Koji mene hoće da zarobi
"I u službu drugom da me dade.„
Pa doleće Hajka do junaka,
Ter udari Zukan-barjaktara,
Udari ga po svilenu pasu,
Grdnu mu je ranu zadavala,
Vide mu se biele žigerice.
Onda Vuče osvoji Zukana,
I obali u zelenu travu,
Hajkuna mu sablju dodavala,
Zakla Vuče Zukan- barjaktara.
A kad zakla Zukan-barjaktara,
Onda sjede u zelenu travu,
K njemu dodje Hajka i Andjuša,
Zaviše mu one rane grdne,
Pa se napi crvenoga vina.
Pa saviše bijela šatora,
Dobrijeh se konja dohvatiše,

Digitized by Google

Otidoše pravo Šibeniku,
Te je Vuče rane izvidao;
Vodi Hajku u bijelu crkvu,
Te j' u crkvi bio pokrstio,
I za se je Vuče privjenčao.
Lijep porod izrodio s njome;
Dvije kćeri i četiri sina.

Ivo Senković i aga od Ribnika.

Knjigu piše aga od Ribnika,
Pa je šalje Senkoviću Gjurgju:
"O junače Senkoviću Gjurgju!
"Ja sam čuo i ljudi mi kažu,
"Da si dobar junak od mejdana,
"A i mene ne kudi družina.
"Ako s' Gjurgju, junak od mejdana,
"Od mejdana i od sablje britke,
"Hodi k meni pod bjela Ribnika,
"Hod' na mejdan, da se ogledamo;
"Ako l', Gjurgju na mejdana nećeš
"Predi meni gaće i košulju
"Nek ja znadem da si mi pokoran.„
Gleda knjigu Senkoviću Gjurgje,
Gleda knjigu, a suze proliva,
Al' ga pita Senkoviću Ivo:
"Roditelju, što suze prolivaš?
"Do sad su ti knjige dolazile
"I kroz tvoje ruke prolazile,
"Ali nisi suza prolivao.„
Al' besjedi Gjuragj Senkoviću:
"Drago čedo, Senkoviću Ivo!
"Jesu do sad knjige dolazile,
"Al' ovaka nigda došla nije;
"Ako li je kad i došla 'vaka,
"A baba je onda mladji bio,
"Pa se nije od knjiga plašio.
"Ovo j' knjiga age od Ribnika
"Aga mene na mejdan zaziva,
"Ja sam, sine, vrlo ostario,
"Ne mogu se ni konja držati,
"Kamo l' tjerat po mejdanu s Turci,
"A presti se nisam naučio,
"Turkom presti ne mogu košulju.„
Al' besjedi Senkoviću Iva:
"Roditelju, Senkoviću Gjurgju!
"Ako s', babo, ostario vrlo,
"Te ne možeš na mejdan izići
"Od Boga si mene isprosio,
"Bog je mene tebi poklonio,
"Ja ću, babo, na mejdan izići,
"Hoću tvoju zamieniti glavu.„
Al' mu Gjuraj poče besjediti;
"Drago čedo, Senkoviću Ivo!
"Možeš, sine, na mejdan izići,
"Otići ćeš, al' mi doći nećeš;
"Jer si, sine, jako nerazuman,
"Još ti nema ni šesnaest lieta,
"A Turčin je junak od mejdana,
"Da mu nema u krajini para;
"Na njemu je ruho strahovito:
"Risovina i samurovina,
"A na konju sama medvjedina,
"Bojno koplje vukom pokrojeno;
"Samog ćeš se ruha poplašiti,
"A kamo li kad podvikne Turčin,
"I pocikne konjic pod Turčinom,
"Od straha ćeš pasti sa konjica,
"I svoju ćeš izgubiti glavu;
"Pa što ć' tužan poslje tebe baba?
"Ko l' će babu hljebom dohraniti?
"Ko l' po smrti stara sahraniti?„
Al' govori Senkoviću Ivo:
"Što b' se, babo, ruha poplašio?
"Ja s' ne bojim ni živa kurjaka,
"A kamo li mrtvi kožetina;
"Ako može Turčin podviknuti,
"I ja mogu, babo, podviknuti;
"Već daj meni testir i blagoslov,
"Da Turčinu na mejdan izidjem;
"Dok je, babo, tvoga čeda Ive,
"Ne ćeš Turkom ti presti košulju.„
To se Gjurgju na ino ne može:
Svog mu dobra doru osedlao,
Doru sedla, ispod grive ljubi:
"Ao doro, vrlo dobro moje!
"Dosta li smo, doro, vojevali,
"Iz Turaka roblje izvodili,
"Od Turaka glava donosili!
"Sad sam, doro, ostario vrlo,
"Ja ne mogu više vojevati,
"Sad te šiljem s glavom nerazumnom,
"Sa Ivanom, sa jedinim sinom:
"Iva j', doro, glava nerazumna,
"Čuvaj, doro, moje čedo, Ivu.„
Pa Ivana opremio liepo;
Sve mu svoje ruho obukao
I svoju mu sablju pripasao,

Digitized by Google

Pa Ivana liepo svjetovao:
"Ao Ivo, moje čedo drago!
"Podji sine, u čas dobri pošô!
"Tamo, sine, dobre sreće bio,
"Bog te zdravo i mirno nosio,
"Od dušmanske ruke zaklonio,
"Grdne rane i ruke dušmanske!
"I krepka ti desna ruka bila
"I oštra ti britka sablja bila!
"Slobodne ti oči na Turčina!
"Kad ti dodješ pod Ribnika biela,
"Ti se nemoj poplašiti, sine!
"Oštro gledaj, a oštro besjedi,
"Oštro agu na mejdan zazivaj.
"Kad s Turčinom na mejdan izidješ,
"Nemoj dore uzdom zabuniti,
"Ja sam doru boju naučio,
"Vješt je dora boju i mejdanu,
"Dora će te sobom zaklanjati,
"Ispod britke sablje uklanjati.„
A kad Ivan primio blagoslov,
Ljubi babu u skut i u ruku,
I u zemlju, gdje on čizmom stoji,
Staru majku ejeliva u ruku:
"Prostite mi, moji roditelji!„
Pa se Ivan konja prihvatio,
Pa na mejdan hode pjevajući,
Roditelji ostaše plačući.
Kad je bio polju Ribničkome,
Ugledô je jedan šator bieli;
Pred šatorom koplja udarena,
A za koplja konji povezani,
Pod šatorom aga od Ribnika,
Sjedi Aga, pije malvasiju,
S njime piju dva pašina sina.
Kad je dorat konje ugledao,
Zavrištao dorat pod Ivanom;
Al' besjede dva pašina sina:
"Gospodine, ago od Ribnika!
"Eto starca Senkovića Gjurgja!
"Sad ćeš, Ago, izgubiti glavu,
"Danas ćeš se s nama rastanuti.„
Kad pogleda aga od Ribnika,
Al' ugleda Senkovića Ivu:
"Ne bojte se, moja braćo draga!
"Ono nije Gjuraj Senkoviću,
"Već je ono Senkoviću Iva;
"U zô čas ga baba opravio,
"Ludo ti će danas poginuti!
"Al' ga, braćo, pogubiti neću,
"Jer je Iva diete nerazumno,
"Već ga hoću živa uhvatiti;
"A u Gjurgja mnogo kažu blaga,
"Zanj ću uzet' šest tovara blaga.„
U tom Iva pred šatora dodje,
Božju pomoć Turkom nazivao:
"Božja pomoć Ribničani Turci!„
Liepo Turci pomoć prihvatiše:
"Zdrav junače, Senkoviću Ivo!
"Koje dobro, Senkoviću Ivo,
"Koje dobro, što si do nas došô?„
Al' besjedi Senkoviću Ivo:
"Ko je ovdje aga od Ribnika,
"Neka meni na mejdan izidje;
"Agine mi knjige dosadiše,
"Roditelja na mejdan zaziva;
"Roditelj je vrlo ostario,
"On ne može na mejdan izići,
"Ja sam došô za mog roditelja.„
Al' besjedi aga od Ribnika:
Man' se, Ivo, vraga i mejdana
"Još mejdana ni vidio nisi,
"A kamo li da si izlazio;
"Već hod', Ivo, da pijemo vino;
"Grehota je tebe pogubiti,
"Jer si teke na sviet nastanuo;
"Već se predaj, Senkoviću Ivo,
"I bez rane i bez mrtve glave;
"A evo ti tvrdu vjeru dajem,
"Da ti ništa učiniti neću;
"U tvog babe mlogo kažu blaga,
"Podaj blago, pa odkupi glavu.„
Al' besjedi Senkoviću Ivo:
"O Turčine, ago od Ribnika!
"Nisam došô, da ti se predajem,
"Već sam došô da se ogledamo
"I junački mejdan podielimo;
"Hod' na mejdan, ako žena nisi,
"Jer mi nije dugo za stajanje.„
Ciknu aga, kano zmija ljuta,
Pa on skoči na noge junačke,
Pa se dobra vranca prihvatio
Pa besjedi aga od Ribnika:
"O junače, Senkoviću Ivo!
"Igraj konja, pa udaraj na me.„
Al' besjedi Senkoviću Iva:
"O Turčine, Ago od Ribnika!
"Ja sam moga zamorio doru
"Iz daleke zemlje putujući,
"Pa ne mogu doru zaigrati,

Digitized by Google

"Već ti hoću stati na biljegu,
"Igraj vranca, pa udari na me,
"S biljege se ukloniti neću,
"Junački ću tebe dočekati.„
To Turčinu vrlo milo bilo,
Pa razigra vranca po mejdanu,
Pa potrže bojno koplje oštro,
Pa poviknu, kao zmaj planinski:
"Drž' se dobro, Senkoviću Ivo!
"Nemoj reći, da je prijevara.„
Na Ivana juriš učinio,
Gleda kopljem u srce junaka;
Kleče dorat u zelenu travu
Ivu koplje visoko nadmaši,
Ne može mu kalpak oboriti,
A kamo li raniti junaka:
Mahnu sabljom Senkoviću Iva,
Agi koplje do ruke prosječe.
A kad vidi Aga od Ribnika
Da mu ništa nema od mejdana,
Dade pleća, stade bježati,
Da uteče u biela Ribnika.
Za njim Iva napusti dorata,
Koliko se dorat umorio,
Brzo dorat vranca sastigao,
Na sapi mu glavu naslonio,
Agi kida kite na pojasu.
Al' besjedi aga od Ribnika:
"Bože mili, gdje ću poginuti!
"Od junaka da bi poginuo,
"Ne bi meni ni po jada bilo,
"Već od dobra konja Ivanova!„
Al' je Ivan djete nerazumno,
On se sabljom ne maša Turčina,
Ne će njemu da odsiječe glavu,
Veće radi, da uhvati živa,
Da ga vodi babi za poštenje.
U tom s' Turčin puške dosjetio,
Preko sebe pušku opalio,
Al' Bog dade, ne pogodi Ive,
Već dorata medju oči čarne,
Pade dorat u zelenu travu,
A Ivan se na noge dočeka,
A kad vidi Aga od Ribnika,
Da j' Ivana s konjem rastavio,
Vrati vranca natrag na Ivana:
"Što sad misliš, Senkoviću Ivo,
"Što sad misliš, čemu li se nadaš?
"S dobrim sam te dorom rastavio;
"Već predaj se, Senkoviću Ivo!
"Robom ikad, a grobom nikada.„
Ciči Ivan, kô i zmija ljuta:
"O Turčine, ago od Ribnika!
"Živ se tebi ja predati neću;
"Ako si me s konjem rastavio
"Sa sabljom me rastavio niesi!
"Evo sablje roditelja moga,
"Kâ je dosta na mejdanu bila,
"Odsjekla je dosta Turski glava,
"Bog je dobar, i danas će tvoju.„
Ciknu Turčin, kô i zmija ljuta,
Natjeruje vranca na Ivana,
Al' je Ivan junak od mejdana,
Ne htjede se s puta ukloniti,
Ni s' Turčinu htjede pokoriti,
Već junački čeka na mejdanu,
Mahnu sabljom i desnicom rukom,
Dobru vrancu glavu odsjekao,
Pade vranac i pritište agu,
Nasmija se Senkoviću Ivo:
"Što sad misliš, ago od Ribnika,
"Što sad misliš, čemu li se nadaš?„
Poče aga Ivu bratimiti:
"Bogom brate, Senkoviću Ivo!
"Nemoj mene danas pogubiti,
"Išti blaga, koliko ti drago.„
Al' besjedi Senkoviću Ivo:
"Volim tvoju jednu mrtvu glavu,
"Nego blago cara čestitoga.„
Mahnu sabljom odsiječe mu glavu,
Metnu glavu u jankesu pasu,
Brže s age poskida odjelo,
S age skide, na sebe obuče.
Ugledaše dva pašina sina,
Gdje pogibe aga od Ribnika,
Pak besjede dva pašina sina:
"Da dušmana živa ne pustimo,
"Da mi našeg Agu osvetimo!„
Brzo Turci konje usjedoše,
Pa Ivana brzo potjeraše,
Bieži Ivan, kako gorsko zviere,
Dok Bog dade u goru zamače.
Eto Turkom nevolje velike,
Na konjma ga tjerati ne mogu,
Dobre Turci konje odsjedoše,
Pa za jelu konje povezaše,
Pak pješice tjeraju Ivana.
Al' je mudra glava u Ivana:
On je Turkom oči zavarao,
Dokle njega protrčaše Turci;

Digitized by Google

Onda s' Ivan konjma povratio,
Pa odrješi dva konja viteza,
Jednog jaše, a drugoga vodi.
Stade Iva kroz lug popievati,
"Hvala Turci, dva pašina sina!
"Kî mi danas konje pokloniste.„
Kad začuše dva pašina sina,
Brže trče na drum pred Ivana,
Ali na drum ne smješe izići,
Već iz gore bratiše Ivana:
"Bogom brate, Senkoviću Ivo!
"Vrati nama dva konja viteza,
"Daćemo ti šest stotin dukata.„
Al' besjedi Senkoviću Iva:
"Ne budalte, dva pašina sina
"Volim ova dva konja viteza,
"Nego blago od vašeg Ribnika;
"Ne mogu vas kroz goru tjerati,
"Nebi vama konji trebovali;
"Eno vama vranca i dorata,
"Kojih nije na krajini bilo.„
Hode Ivan dvoru pjevajući
Osta Turad u gori plačući.
Kad je Ivan blizu dvora bio
Ugleda ga stara mila majka,
Pa svog sina poznati ne može,
Jer je Ivan ruho promienio,
Promienio ruho i konjica,
Pak zapišta, kao ljuta zmija,
Proli suze niz bijelo lice.
Ona trče u dvorove Gjurgju:
"Jao Gjurgju, dragi gospodaru!
"U zô čas si Ivu opravio
"Opravio, da t' zamieni glavu!
"Ivo nam je tamo poginuo,
"Evo ide aga od Ribnika
"Sad će naše dvore poharati,
"A nas hoće, Gjurgju, zarobiti,
"Da pod starost služimo Turčina!„
A kad Gjuraj saslušao ricči,
Proli suze niz junačko lice,
Pak on djipi na noge junačke,
Pak pripasa mača zelenoga,
Pak on brže na čaire trči,
Te uhvati staru bedeviju,
Nejma kade da sedlom osedla,
Već se goloj na ramena baci;
Pak izleti Gjuraj pred Ivana,
Al svog sina poznati ne može,
Jer je Ivo ruho promienio,
Promienio konja i odjelo.
Pak povika Senkoviću Gjurgju:
"Stani kurvo, ago od Ribnika!
"Lasno ti je diete pogubiti,
"Kome nema ni šesnaest lieta;
"Al' hod', ago, te pogubi starca!„
Al' besjedi Senkoviću Ivo:
"Bog mi s tobom roditelju Gjurgju!
"Niesam, babo, aga od Ribnika,
"Ja sam, babo, tvoje čedo Ivo.„
Od žalosti junak i ne čuje,
On ne čuje što besiedi Iva,
Već saleti svoje čedo Ivu,
Saleti ga, da odsieče glavu.
Eto Ivi goleme nevolje!
Hoće junak da izgubi glavu,
Da od koga, već od babe svoga!
A kad vidi, da će poginuti,
Dade pleća, pak bježati stade,
Za njim Gjuraj pusti bedeviju:
"Stani, ago, uteći mi nećeš!„
Brzo Gjuragj sastigao Ivu
I hoće mu da odsieče glavu.
Kad se vidi Iva na nevolji,
On se maši u jankesu pasu,
Baci glavu age od Ribnika,
Baci glavu pred svog roditelja:
"Bog mi s tobom roditelju Gjurgju!
"Eto t' glave age od Ribnika!„
Kad je Gjuraj ugledao glavu,
Baci mača u zelenu travu,
Pak on skoči s bedevije stare,
Pod Ivanom konja prihvatio,
Svoje čedo na ruke prihvati,
Pak Ivana i grli i ljubi:
"Hvala, Ivo, moje čedo drago!
"Koji s' babi zamienio glavu,
"Svoj gospodi obraz osvjetlao,
"Svoj gospodi i našoj krajini!
"Al' što s' tursko ruho oblačio?
"Malo babo dušu ne ogrieši,
"Malo tebe ne pogubi sine!„
Ali Iva poče besjediti:
"Roditelju, Senkoviću Gjurgju!
"Po čem bi se mogao poznati
"Da sam bio tamo na mejdanu
"Kad s gospodom u divan izidjem?
"Gospoda mi nebi vjerovala,
"Da sam tamo bio na mejdanu,
"Da odande obilježja nemam.„

Digitized by Google

Vuk Angjeljić i Ban Zadranin.

Vino pije bane Zadranine
Usred Zadra na bijeloj kuli
S banom pije trideset Zadrana.
Kad se bane nakitio vina
'Vako hode njima besjediti:
"Čujete l' me, tridest djece lude!
"Hoću jednu četu pokupiti,
"Dobru četu, tri stotin' Zadrana,
"S njome ću se, djeco, podignuti,
"Spustiću se niz primorje ravno
"Do bijela sela Čelebijća
"A do kule Vuka Angjeljića,
"Bielu ću mu kulu poharati
"Viernu ću mu ljubu zarobiti,
"Pogubiću Mića Angjeljića
"Mila brata Andjeljića Vuka;
"Pak ću otle četu povratiti
"U Udbinu u Tursku krajinu,
"Ne bi l' kakva roba zarobio.,,
Što je bane pijan govorio,
To trijezan bane učinio.
On podviknu na gradu topžije,
Opališe dvanaest topova,
Bane prosu rušpe po kaldrmi,
A glas hode po Zadru bijelu,
Sastade se tri stotin junaka
Pod barjaka bana Zadranina
A ban gleda sa bijele kule.
To je banu vrlo milo bilo,
Pa on sleti niz bijelu kulu
I veseo u družinu dodje,
A sluge mu hata izvedoše,
Banica mu donese oružje,
Kada bane pripasa oružje.
Dohvati se hata doratasta
Hode s četom niz primorje ravno.
Dobra banu sreća preskočila:
Kada dodje selu Čelebijću
Bieloj kuli Vuka Angjeljića
Ali Vuka doma ne bijaše,
Već otišô s ljubom u Kotare
Pobratimu Šariću Cvijanu,
A na pusto kulu ostavio,
Te mu bane kulu poharao
I mila mu brata zarobio,
Mila brata, Mića Angjeljića.
Pa otale četu okrenuo,
Noćom bane bieše udario
U jaciju kroz tursku Udbinu;
I tu banu dobra sreća bila,
Te susrete tridest djece lude,
Gdje idjahu mlada iz džamije,
A ćitape nose pod pazuhom.
Kada djeca četu opaziše,
Pobacaše knjige po kaldrmi,
Pa stadoše mlada da bjegaju
Al' ne dade bane biežati,
No podviknu na svoje junake,
Pohvataše tridest djece lude,
Odvedoše Zadru bijelome,
Ban jih baci na dno u tavnicu,
Gdjeno leži voda do koljena
A junačke kosti do ramena.
Tako stade za godinu dana,
No propišta Mićo Angjeljiću,
Ljuto pišti jutrom i večerom
I proklinje dane i godine
I Angjušu svoju staru majku,
Koja ga je na svijet rodila.
'Vako sužanj Mićo govoraše:
"Avaj meni od Boga miloga!
"Gdje pogiboh junak u tamnici
"Za mladosti i ljepote moje
"A kod moga golemoga blaga!,,
Tako sužanj Mićo sjetovaše,
A mišljaše, niko ga ne čuje
No ga začu a od Zadra bane,
Pa podviknu Rada tamničara:
"Dovedi mi Mića Angjeljića.,,
Hitro ga je Rade poslušao,
Te otvori na tamnici vrata,
I izvede Mića u avliju,
Pita njega oda Zadra bane:
"O moj sužnju, Mićo Angjeljiću!
"Koja ti je golema nevolja
"Te ti pištiš u mojoj tamnici?
"Ali ti je malo vina al' rakije
"Al' je malo hljeba bijeloga?,,
Veli njemu Mićo Angjeliću:
"Gospodaru bane Zadranine!
"Svašta dosta a u tvoje zdravlje,
"No je meni, bane, dosadila
"Ta tamnica kuća neobična;
"No za Boga, bane Zadranine!
"Pušti mene iz tamnice klete,
"Išti blaga, kakva tebi drago.,,
Al' govori bane Zadranine:

Digitized by Google

"Bolan sužnju, Mićo Angjeljiću!
"Mož' li meni odkup sastaviti,
"Što ću sine, za tebe iskati?
"Da mi dadeš tri tovara blaga,
"I još do tri konja iz Udbine:
"Prvo djoga Kovačine Rama,
"I Kulaša budaline Tala,
"I vrančića Hrnjetine Muja;
"Jošte sablju Janković Stojana,
"Što su na njoj tri balčaka zlatna,
"I u njima tri kamena draga,
"Valja, kažu, tri careva grada;
"Jošte, sine, Mićo Angjeljiću,
"Da mi pošlje Angjeljiću Vuče
"Njegovoga laka ževerdana
"I od pasa dvije puške male,
"Štono jih je u Mletku kovao,
"Za njih dao hiljadu dukata;
"I žutoga hrta dukadjinca,
"I desnicu iz ramena ruku;
"Pa ću tebe, sine, oprostiti,
"I puštiti sa dna iz tamnice.„
Kad to začu Mićo Angjeljiću
On zaiska divit i hartije,
Da on Vuku sitnu knjigu piše;
Ban podviknu svoje vierne sluge,
Donesoše divit i hartiju,
Hode Mićo sitnu knjigu pisat',
A kazuje bane Zadranine.
Dok mu sitnu knjigu napisaše,
Na brzo mu knjigu opraviše;
A kad Vuku sitna knjiga dodje
Knjigu uči, grozne suze roni.
Pa se skoči od zemlje na noge
I on uze tri tovara blaga,
Hode pravo u Tursku Udbinu,
Te on kupi do tri dobra konja,
Za njih dade tri tovara blaga;
Pa se vrati u ravne Kotare,
Do bijele Jankovića kule,
Te kupuje sablju u Stojana,
Za nju dade tridest kesa blaga;
Pa hotide dvoru bijelome,
Spremi Vuče tri tovara blaga,
I on spremi laka ževerdana,
I od pasa dvije puške male,
I žutoga hrta dukadjinca
Pak dobavi od mora ljekare,
Htjaše sjeći svoju desnu ruku.
No se Vuče nešto presjetio
Nehtje sjeći u ramenu ruke,
Niti odkup bratu opraviti
Veće skide gospodsko odjelo
A obuče prosjačke haljine
Pa na rame torbu i toljagu,
Hode pravo Zadru bijelome.
A kad dodje Zadru na kapiju,
Hode prosit' od vrata do vrata,
Dokle dodje pred banova vrata,
Pa unidje u avliju Vuče,
Ali njemu Bog i sreća dade,
Evo bana doma ne bijaše,
Već otišô u lov u planinu,
A banica u zelenoj bašči,
Samo sjedi Kumrija robinja
U avliji na zelenoj travi,
Ona čuva dva banova sina.
Njojzi Vuče Božju pomoć dade,
Kumrija mu bolje prihvatila:
"Dobro dodje, sužanj-nevoljniče!„
Ali veli Angjeljiću Vuče:
"A za Boga, gospodja banice!
"A za Boga! (svi ćemo pred Boga),
"Ugledaj me, sužnja nevoljnika!„
Al' besjedi Kumrija robinja:
"Stani malo, sužanj-nevoljniče!
"Ja nijesam gospodja banica,
"Banica je u zelenoj bašči;
"Nu pričuvaj dvoje djece ludo,
"Dok ja hodem u zelenu bašču,
"Dobra nam je gospodja banica,
"Hoće tebe dobro darivati.„
Osta Vuče djecu čuvajući,
A otide tanana robinja
Ka banici u zelenu bašču.
Ali skoči Angjeljiću Vuče,
Te dokopa dvoje djece ludo,
Uprti jih na pleći junačke,
Pa uteče Zadru na kapiju.
Malo vreme, za dugo ne bilo,
Al' eto ti Kumrije robinje,
Ona nosi tri dukata žuta,
Da daruje sužnja nevoljnika;
A kad mlada u avliju bila,
Ali nema dvoje djece lude,
Niti ima sužnja nevoljnika!
Povrati se u zelenu bašču,
Te kazuje gospodji banici:
"Ču li mene, gospodja banice!
"Uteče nam sužanj nevoljniče

Digitized by Google

"I odnese dvoje djece ludo!„
Kad to čula gospodja banica
Ljuto pisnu, do Boga se čuje,
Pa istrča na bijelu kulu,
Te izbaci puška habernika,
Dade haber banu u planini.
A kad bane puška opazio,
On se svome jadu dosjetio,
Pa potrča Zadru bijelome;
A kad dodje pred bijele dvore,
Srete njega gospodja banica,
Roni suze niz bijelo lice,
A pita je Zadranine bane:
"Što je tebi, gospodja banice!
"Te prolievaš suze od očiju?„
Njemu veli gospodja banica:
"Gospodaru, Zadranine bane!
"Kad ti hode u lov u planinu,
"A ja sjedoh u zelenoj bašči
"Svilu presti, po djerdjefu vesti,
"A ostavih dvoje djece ludo
"U avliji s Kumrijom robinjom,
"A došao sužanj u avliju
"Moliti se za Boga jednoga,
"Ne bi li mu štogod darivala,
"Kumra dodje u zelenu bašču;
"Da odnese tucaku podjelu,
"A on uze dvoje djece ludo,
"I pobježe gradu na kapiju
"Niko znade, ko je, ni odkud je.„
Al' besjedi bane Zadranine:
"Ne boj mi se, gospodja banice?
"Nije ono sužanj nevoljniče,
"Već je ono Angjeljiću Vuče.„
Pa ban sjede sitnu knjigu pisat',
Te je šalje Angjeljiću Vuku:
"O čuli me, Andjeljiću Vuče!
"Pazi meni dva nejaka sina,
"Pusti ću ti brata Milutina,
"I pustiću tridest Udbinjana,
"I daću ti dosta pusta blaga;
"Samo nemoj djecu namučiti.„
Kada Vuku sitna knjiga dodje,
A on banu drugu odpisuje:
"Čuli mene, a od Zadra bane!
"Paziću ti dva nejaka sina
"Ka ti moga brata Milutina:
"Ovo ću ti iskat' za odkupu:
"Na trideset mladih Udbinjana
"Da načiniš trideset dolama,
"I da daš im tridest kesa blaga,
"Što su mladi mnogo dangubili;
"Podaj mome bratu Milutinu
"Tvoju, bane, zelenu dolamu,
"Što su na njoj toke Smiljanića;
"I podaj mu svijetlo oružje,
"Štono si ga u Mletku kovao,
"A u tvome Zadru opravio,
"Dao zanjga hiljadu dukata,
"I podaj mu vranca kosatoga,
"Nek dojaše dvoru bijelome;
"I spremi mu bane, za ašluka,
"Za ašluka tri tovara blaga;
"A meni ćeš, bane, opraviti,
"Da poplaćam konje u Udbini,
"Za tri konja tri tovara blaga,
"A za sablju Janković Stojana,
"Za nju, bane, tridest kesa blaga;
"A na čast ti tvoja desna ruka,
"Da mož opet s njome četovati
"I robiti djecu po krajini,
"Pak ćeš onda odkup ponijeti
"I doćićeš k meni u primorje
"Na visoku Velebit planinu
"Kod studene vode Smiljanića,
"Tu ćemo se, bane, sastanuti
"I mi naše roblje promienuti.„
Pa mu Vuče knjigu opravio.
A kad banu sitna knjiga dodje,
On dobavi trideset terzija
Te skrojiše trideset dolama,
Na trideset mladi Udbinjana;
I dade im tridest kesa blaga;
Miću dade zelenu dolamu,
Što su na njoj toke Smiljanića;
I dade mu svijetlo oružje
I za ašluk tri tovara blaga,
Vuku spremi, što mu Vuče piše,
Pa povede trideset robova
I Vukova brata Milutina.
Stiže bane u primorje ravno
U visoku Velebit planinu
Na studenu vodu Smiljanića,
Ali prije bieše došô Vuče
I doveo dva banova sina,
S njima sjedi, pije rujno vino.
A kad stiže bane Zadranine,
Pred njim Vuče na noge skočio,
Ruke šire, u lica se ljube,
Za junačko pitaju se zdravlje,

Digitized by Google

Bane grli dva nejaka sina.
A Vuk svoga brata Milutina,
Pak sjedoše piti rujno vino,
Dok se braća malo poznadoše,
Pa lijepo roblje podieliše,
I zdravo se doma povratiše:
Hode bane Zadru bijelome,
Hode Vuče u primorje ravno,
Ban odvede dva nejaka sina
A Vuk svoga brata Milutina
I robova tridest Udbinjana,
Lijepo jih Vuče dočekao,
U Udbinu zdravo opravio.

Виде Даничић.

Вино пије Мијат харамбаша
У високој гори Куновици,
С њиме пије Лазо барјактаре,
И до Лаза Даничићу Виде,
Око Вида тридесет хајдука,
Кад' с' хаидуци вином напојише,
'Вако рече Мијат харамбаша:
"Побратиме, Лазо барјактаре;
"И вас браћо, тридесет хајдука!
"Није л' мајка родила јунака,
"Јал' сестрица браца одњијала
"Без бешике на десници руци,
"У чету га моју опремила,
"Да отиде у Лијевна града,
"Да сакује токе триесторе
"На мојијех тридесет хајдука,
"И начини тридест челенака
"На нашијех тридесет калпака;
"Сваке токе да су позлаћене;
"Моје токе од оке четири;
"Оне да су од сувога злата,
"И у њима три камена драга,
"Нек се знаду токе Мијатове?
"Свакоме ћу оном поклонити
"С мојих плећа зелену доламу,
"Од рамена лахка џевердана.„
Када ријеч у дружину дође,
Сви хајдуци ником поникоше
И у црну земљу погледаше
Како трава на увојке расте,
Као дојке у младе ђевојке:
Не пониче Даничићу Виде,
Већ поскочи на ноге лагане,
А дохвати лахка џевердана,
Раскака се с њиме низ планину,
Као јелен од седам година,
Оде право ка Лијевну граду.
За њим трчи Мијат харамбаша:
"Побратиме, Даничићу Виде!
"Врат' се амо, немој лудовати!
"Ти се прођи бијела Лијевна,
"Не оста ми бољи у дружини;
"А знаш добро, што смо учинили:
"Ономад смо убили Турчина,
"Мала-агу, од старога Лијевна,
"Скинули смо токе са Мал-аге,
"Па ето јих на прсима твојим;
"А скинули ковче и чакшире,
"Па ето јих на ногама твојим;
"Узели му лахка џевердана,
"Па ето га о рамену твоме;
"Ако ли се повратити нећеш
"Ти обуци диван-кабаницу,
"Те заклони токе на прсима,
"А поврати од шајка калчине,
"Те заклони ковче и чакшире,
"А на теби мога џевердана,
"Те с њим иди у Лијевна града.„
Послуша га Даничићу Виде:
Он обуче диван-кабаницу,
Те заклони токе на прсима;
А поврати од шајка калчине,
Те заклони ковче и чакшире;
А поврати пушку Мал-агину,
И он узе пушку Мијатову;
Оде право, куд је наумио.
Мирно дође у Лијевна града,
И сакова токе и челенке,
Па он пође горе уз планину.
Но кад дође турској караули,
Ал' бјеше тридесет Турака,
Метаху се камена с рамена
И скакаху скока јуначкога;
Када дође Даничићу Виде,
Он Турцима турски селам даде;
Турци њему боље прихватише:
"Добро дође, незнана делијо!„
Ал' да видиш Даничића Вида!
Он узима камен на рамена,
Једном баци, те свијем одбаци;

Digitized by Google

Једном скочи, те свијем одскочи,
Па окрену право у планину.
Но ето ти Туре Мал-агића
Са Хајкуном својом милом сејом,
Кад дођоше турској караули,
Жале им се Турци Лијевњани,
Шта учини незнана делија.
Но да вудиш Туре Мал-агића!
Оно узе камен на рамена,
Једном баци, док Виду добаци;
Другом баци, далеко одбаци;
И прескочи скоком јуначкијем.
Тад викнуше Турци Лијевњани:
"Врат' се амо, босанска делијо!
"Одбаци ти Туре Мал-агића
"И одскочи скоком јуначкијем.„
Кад то зачу Даничићу Виде,
Поврати се турској караули,
Па се хајдук бјеше уморио,
Те распучи диван-кабаницу
(Засјаше се токе на прсима),
Узе бацат' камена с рамена,
Те Турету далек' одбацио;
Но говори Хајкуна ђевојка:
"Зло вам било, Турци Лијевњани!
"Ово није босанска делија,
"Већ је ово Даничићу Виде!
"Видиш, брате, токе бабајкове!„
Ал' је Виде турски разабрао,
Па дохвати лахка џевердана,
И побјеже пољем ка планини,
А тјера га Туре на ђогину.
Таман хајдук у гору зелену,
Турчин трже пушку кубурлију,
Те он гађа Даничића Вида:
Погоди га у ногу лијеву,
На десну се хајдук дочекао,
Џевердану живу ватру дао,
На добро га мјесто погодио.
Гђе спучава токе на прсима
Обали га са коња ђогата;
Туре паде у зелену траву,
Ал' неможе Виде да допадне,
Да му русу одсијече главу;
У то доба допадоше Турци,
Да погубс Даничића Вида,
Но му добра срећа прискочила,
Те му пушка бјеше гласовита,
Те се чула у Кунор планини,
Познао је Мијат харамбаша,
'Ваку ријеч рече у дружину:
"Браћо моја, тридесет хајдука!
"Ено пуче лахки џевердане,
"Виде нам је муке допануо.„
Па поскочи на ноге лагане,
Оде право низ гору зелену,
А за њиме тридесет хајдука.
Таман Турци Вида да свладају,
А допаде тридесет хајдука,
Те с' удрише Турци и хајдуци.
По једном се ватром претурише,
Од Турака мало тко утече,
Од хајдука мало тко погибе,
Осим један Лазо барјактаре,
А рани се Даничићу Виде.
Ту хајдуци Лаза укопаше,
Од Турака шићар задобише,
Па се натраг у гору вратише,
Однесоше рањенога Вида, —
Да се Виде у планини вида.
Тако сваком ономе јунаку
Који не слуша свога старијега.

Sestra Gjurković-serdara.

Od kada je svijet postanuo,
Nije ljepši cvijet procvatio
Što je danas na ovu godinu
U Lijevnu gradu bijelome
Mila sestra Gjurković-serdara
Po imenu lijepa Marija.
Glas je dala na četiri strane,
Isprosi je Smiljanić Ilija
Iz primorja iz kršnih Kotara;
Al' na Maru prosci navalili,
Braćo moja, sa četiri strane;
Najposlije Turci navalili,
A prositi lijepu Mariju.
Jedno bješe curi mušterija
Od krajine kuna Hasan-aga,
Pak Mariji knjigu načinio,
U knjizi ovako govorio:
"O Marijo, seko Gjurkovića
"I ja sam ti, curo, mušterija;
"Hoćeš poći za me Hasan-agu,
"Pak ćeš biti u dvoru gospodja?„
Kad Mariji taka knjiga dodje,
Onu gleda, namah drugu piše,

Digitized by Google

Te ju šalje Kuni Hasan-agi:
"O Turčine, Kuno Hasan-ago!
"Vlahinja sam, prilika ti nisam,
"Već ti traži za sebe turkinju;
"Ja sam cura davno isprošena,
"Isprošena u kršne Kotare
"Za junaka Smiljanić-Iliju.„
Drugo bješe Mari mušterija
A od Bosne Šarac Mahmud-aga.
Te Mariji knjigu načinio:
"O Marijo, seko Gjurkovića!
"I ja sam ti, curo, mušterija,
"Hoćeš poći za me Mahmud-agu,
"Pa ćeš biti u dvoru gospodja?„
Kad Mariji i ta knjiga dodje,
Knjigu gleda, odmah drugu piše,
Pak je šalje Šarac-Mahmud-agi:
"O Turčine, Šarac-Mahmud-aga!
"Vlahinja sam, prilika ti nisam,
"Već ti traži za sebe Turkinju;
"Ja sam cura davno isprošena,
"Isprošena u kršne Kotare
"Za sokola Smiljanić-Iliju.„
Treće bieše curi mušterija
A nekakvi Kulduz-Del-Alija,
I on Mari knjigu opravio,
Ovako je njojzi govorio:
"O Marijo, seko Gjurkovića!
"I ja sam ti, curo, mušterija,
"Hoćeš poći za me Del-Aliju,
"Pak ćeš biti u dvoru gospodja?„
Kad Marija i tu knjigu primi,
Nju mi gleda, namah drugu piše,
Ovako je njemu govorila:
"O Turčine, Kulduz-Del-alijo!
"Vlahinja sam, prilika ti nisam,
"Već ti traži za sebe Turkinju:
"Ja sam cura davno isprošena,
"Isprošena u kršne Kotare
"Za junaka Smiljanić-Iliju.„
Takve Mara knjige opravila; —
Za tim vreme malo postajalo
Bre da vidiš Smiljanić-Iliju!
Stade kupiť kićene svatove
Po Kotaru i okolo njega.
Kad Ilija svate pokupio,
On se diže Lievnu bijelome
A da vodi Maru Gjurkovića.
Kad su došli Lievnu na krajini,
Tamo su jih liepo pričekali
Pridržali tri četiri dana,
Vrieme dodje, treba putovati,
Pak poviknu čauš po svatovma:
"Hazur svati, hazur je djevojka!
"Vrieme dodje, da se dvoru podje.„
Tad djevojku braća izvedoše,
Dadoše je mladiem djeverma,
A svatove redom darivaše,
Sve po redu što za koga bieše;
Pak se svati tada podigoše,
I podjoše poljem širokijem.
Kad su bili niz polje široko,
Svi svatovi zdravo i veselo:
Koji ima konja od mejdana,
Poigrava poljem širokijem;
Ko imade grlo pouzdano,
Popijeva pjesme od junaka.
Tako svati veselo idjahu,
Al' ne idje Smiljanić Ilija,
Već se junak teško zamislio,
S mirom jaše debela putalja.
Od svatova niko ga ne gleda,
Al' ga gleda lijepa djevojka,
Ne mogaše srcu odoljeti,
Već do Ila dogoni dorata,
Pak Iliji stade govoriti:
"O bora ti, dragi gospodaru!
"A što si se tako zamislio?
"Što je tebi, kakva je nevolja?
"Svi svatovi zdravo i veselo,
"A ti jesi teško neveseo!
"Ah! kaži mi, ako sam ti mila!„
Tad govori Smiljanić Ilija:
"Čuješ mene, Maro Gjurkovića!
"Pred nama je Prologa planina,
"Pak znadeš li, Maro Gjurkovića,
"Koji su te svatovi prosili
"Od Turaka, draga dušo moja,
"Danas sva tri jesu u Prologu
"I doveli četu u planinu,
"Uhvatili sve busije redom,
"Nije lasno proći kroz planinu;
"Za to sam ti danas neveseo.„
Kad Iliju Mara razumjela,
Ona njemu drugu progovara:
"Gospodaru, kad se bojiš tako,
"Da provedeš svate kroz planinu,
"Daj ti meni muško odijelo,
"I daj meni svijetlo oružje,
"Ja ću poći prva u planinu,

Digitized by Google

"I uzdam se u Boga višnjega,
"Da ću proći u kršne Kotare.„
Kad Ilija Maru razumio,
Ne znade joj drugo govoriti,
Već on skida sa sebe odjelo,
Pa ga daje lijepoj djevojci,
I daje joj svijetlo oružje;
Bre da vidiš lijepu djevojku!
Kad obuče svilno odijelo
Sve u srmi i u čistu zlatu
A pripasa svijetlo oružje,
Načini se mlada seratlija,
A djevojka i od sebe lijepa;
Pa odatle otište dorata
I otjera poljem pred svatovma.
Zdravo došla u Prolog planinu,
Na busiju prvu udarila,
Na busiju Kune Hasan-age,
Govori joj Kuna Hasan-aga:
"A bora ti, mlada seratlijo!
"Odkud ideš tako iz daleka?
"Nijesi li od Lijevna grada,
"Ja vidje li svate Smiljanića,
"I vode li Maru Gjurkovića?„
Odgovara lijepa djevojka:
"O bora mi, iz gore hajduci!
"Ja sam taman iz Lijevna grada,
"Vidio sam svate Smiljanića,
"Al' ne vode Maru Gjurkovića:
"Neda mati Smiljanić Iliji,
"Već je mati Maru poklonila,
"A nekakvu Kuni Hasan-Agi.„
Kada Turčin riječ razumio,
Mašio se rukom u žepove,
Pak izvadi dvadeset dukata,
Te jih daje lijepoj djevojci:
"Na to tebi, mlada seratlijo,
"Kad ti sadješ u kršne Kotare,
"Te se napij vina i rakije.„
Pak odatle otište dorata
Dok na drugu udari busiju,
Na busiju Šarac-Mahmud-age:
Pred Mariju ispadoše Turci,
Pa govori Šarac Mahmud-aga:
"A bora ti, mlada seratlijo!
"Odklen tako jesi zaputio?
"Nijesi li od Lijevna grada,
"Ne vidje li svate Smiljanića,
"I vode li Maru Gjurkovića?„
Progovara lijepa djevojka:
"A bora mi, iz gore hajduci!
"Ja sam glavom od Lijevna grada,
"Vidio sam svate Smiljanića,
"Al' ne vode Maru Gjurkovića;
"Neda mati Smiljanić-Iliji,
"Već je daje Šarac-Mahmud-agi,
"Da je vodi u Bosnu ponosnu.„
Kad je Ture riječ saslušao,
Hvatilo se rukom u žepove,
Te izvadi dvadeset dukata,
Pa jih daje lijepoj djevojci:
"Na to tebi, mlada seratlijo,
"Kad ti sidješ tamo u Kotare,
"Te se napij vina i rakije.„
I odatle potjera dorata,
Potjera ga dolje niz planinu,
Te nagazi na treću busiju,
Na busiju Kulduz-Del-Alije;
Bre da vidiš Kulduz-Del-Aliju!
Kad opazi konja i junaka,
On mu podje oštro govoriti:
"Ćuješ li me, mlada seratlijo!
"Odklen ideš, od koga li grada,
"Kud li si se tako zaputio?
"Ne ideš li od Lijevna grada,
"Ne vidje li svate Smiljanića,
"I vode li Maru Gjurkovića?„
Govori mu lijepa djevojka:
"A bora mi iz gore hajduci!
"Ja sam junak iz Lijevna grada,
"I ja idjem u kršne Kotare,
"Da s' napijem vina i rakije;
"Vidio sam svate Smiljanića,
"Al' ne vode Maru Gjurkovića,
"Majka Maru neda Smiljaniću,
"Već će majka Maru pokloniti
"A nekakvu Kulduz-Del-Aliji.„
To Turčinu vrlo milo bilo,
Hvatio se rukom u žepove,
Pa izvadi trideset dukata,
Te jih daje lijepoj djevojci:
"Na to tebi, mlada seratlijo:
"Kad ti dodješ u vlaške Kotare,
"Pa se napij vina i rakije.„
I odatle otište dorata,
Zdravo prodje sve busije redom,
Hode pravo u kršne Kotare.
A kad dodje mlada u Kotare
Ka bijeloj kuli Smiljanića,
U avliju konja nagonila

Digitized by Google

I pod kulom razjaha dorina.
Kad evo ti lijepe Andjuše,
Mile seke Smiljanić-Ilije,
Brže leti niz bijelu kulu,
A da vidi kakav junak dodje.
Kada spade dolje na avliju,
Pa sagleda lijepa junaka,
Bijaše se mnogo začudila
Njegovome stasu i obrazu,
Jer ga takog ni vidjela nije.
Jedva Andja sama sebi dodje,
Pa se vrati na bijelu kulu,
Pa materi svojoj kazivaše:
"Kakav junak u avliju dodje,
"Takvog, majko, ni vidjela nisam:
"Ja kakva je stasa i obraza!
"Baš je ljepši od svake djevojke.
"Već ću li me, draga nano moja!
"Ako junak bude na konaku,
"Pitaj, mati, dobroga junaka,
"A jeli se do sad oženio:
"Ako Bog da i sreća donese,
"Te s' ne bude jošte oženio,
"Ja ću mlada baš za njega poći,
"Jal' za njega, jal' već ni za koga.„
Majka Andji onda progovara:
"Bre ne preši, moja kćeri draga!
"Dok vidimo, ko je i odkud je,
"Što li idje tako po svijetu.„
Za tim malo bieše postajalo,
Al' evo ti Smiljanić-Ilije
I on vodi kićene svatove,
Zdravo prošli Prologa planinu,
Jer im nisu ništa učinili
Kad nejmade lijepe djevojke.
Mukom idu kićeni svatovi,
Nit pjevaju, niti puškaraju,
Barjaktari savili barjake;
Jera misli Smiljanić Ilija,
Da je veće Mara odvedena;
Za to smirom svatove provodi,
Nije lasno doći bez djevojke!
Kad Ilija dodje u avliju,
Pred njega je Andja istrčala,
Ne pita ga: "Kako si mi, brate?„
Već mu odmah riječ progovara:
"A ču li me, moj brate Ilija!
"Odkada si kulu načinio,
"Vaki junak nije dohodio,
"Moj Ilija, na bijelu kulu;
"Ja ga takvog nisam ni vidjela,
"Ni njegova stasa ni obraza:
"Ljepši junak od svake djevojke;
"Već Ilija, brate od matere!
"Molim ti se, kako bratu mome,
"Da me dadeš ovome junaku;
"Ako li me njemu dati nećeš,
"Neka znadeš, živa bit' ne mogu.„
Kad Ilija sestru razumio,
Odmah ti se bleše dosjetio,
Da je glavom Mara Gjurkovića,
Pak Andjuši sestri progovara:
"Angjelijo, moja seko draga!
"Nije ono momak inostranac,
"Već je ono lijepa djevojka
"Po imenu Mara Gjurkovića.„
Tad Ilija grlom podvikuje:
"Braćo moja, kićeni svatovi!
"Vi pjevajte i puške bacajte,
"Evo nama lijepe djevojke!„
Tu Ilija odvede djevojku,
Odvede je u bijelu crkvu,
Pa je vjenča sebi za ljubovcu;
Lijep porod s njome porodio:
Dvije kćeri i četiri sina;
U mladosti kćeri poudao,
U starosti sine oženijo.

Ženidba Milića barjaktara.

Mili Bože, čuda velikoga!
Kad se ženi Milić barjaktare,
On obidje zemlju i gradove
Od istoka paka do zapada,
Prema sebi ne nadje djevojke:
Glavit junak svakoj manu nadje,
Ženidbe se proći hotijaše.
No da vidiš čuda iznenada!
Jedno jutro u svetu nedjelju
Poranio Milić barjaktare
Na jutrenje Milješevci crkvi.
Pred crkvom ga namjera namjeri
Na junaka vojvodu Maletu
Od bijela Kolašina grada,
Pa govori vojvoda Maleta:
"Oj Boga ti, Milić-barjaktare!
"Ti obidje zemlju i gradove

Digitized by Google

"Od istoka paka do zapada,
"A po ćudi ne nadje djevojke,
"No ti hoću jedno čudo kazat':
"Eno za te ljepote djevojke
"U Zagorju, ukraj mora sinja
"U onoga Vida Maričića;
"Čudo ljudi za djevojku kažu:
"Tanka struka, a visoka stasa,
"Kosa joj je kita ibrišima,
"Oči su joj dva draga kamena,
"Obrvice s mora pijavice,
"Sred obraza rumena ružica,
"Zubi su joj dva niza bisera,
"Usta su joj kutija šećera;
"Kad govori kan' da golub guče,
Kad se smije ka' da biser sije
"Kad pogleda, kako soko sivi,
"Kad se šeće kao paunica;
"Pobratime, sva ti je gizdava,
"Daleko joj, vele, druge nije,
"A Vide je krasan prijatelju,
"Prema tebe, prema doma tvoga;
"Sva je slika, mio pobratime!
"A i Vidu nije za te krivo,
"Bez riječi daće ti djevojku;
"Nit' je prosi, ni jabuke daji,
"Već ti kupi kićene svatove,
"Pak ti idi Vidu po djevojku."
To Miliću odmah drago bio,
Pa iz Crkve hode dvoru svome,
Te on kupi kićene svatove
Po svoj Bosni i Hercegovini
I po Župi i Kotaru ravnu:
Sve junake mlade neženjene,
Dobre konje prije nejahane.
Kuma kumi Janković-Stojana,
Starosvati Pivljanina Baja,
A djeveri Mandušića Vuka.
Kad je Milić svate sakupio,
Diže svate, hode po djevojku.
Kad su bili prem' Vidovu dvoru,
Na prozor se Vide naslonio,
Pa kad vidje kićene svatove
Sam je sobom Vide govorio:
"Mili Bože lijepih svatova!
"Čiji li su, kud će po djevojku?"
U riječi, koju besjedio,
Pred dvore mu svati dojezdiše,
Mladoženja riječ prihvatio:
"Mili taste, Vide Maričiću!
"Moji svati sa Hercegovine,
"Potegli smo na Boga i sreća
"A po tvoju kćercu Ljeposavu."
To je Vidu vrlo milo bilo
Pa podviknu svoje vierne sluge:
"Sluge moje, otvorajte vrata!
"Svatovima konje prihvatite,
"Vodite jih u podrume donje,
"Mile goste na bijelu kulu."
Gospodara sluge poslušaše,
Otvoriše na avliji vrata,
Pod gostima konje prihvatiše,
Konje vode u podrume donje.
Mile goste na bijelu kulu.
Poštu čini Vide Maričiću,
Časti svate tri bijela dana,
Dok navrši, što je kome drago.
Kad četvrto jutro osvanulo,
Dva su brata sestru izvodila;
Ja kakva je cura Ljeposava!
Kroz marame zasijalo lice,
Svatovima oči zasjenile
Od gospodskog lica i odijela;
Svi svatovi nikom ponikoše,
I u crnu zemlju pogledaše,
A od čuda lijepe djevojke.
No govori curi mladoženja:
"Oj punice, djevojačka majko!
"Ili si je od zlata salila,
"Ili si je od srebra skovala,
"Ili si je od sunca otela,
"Ili ti je Bog od srca dao?"
Zaplaka se djevojačka majka,
A kroz suze tužno govorila:
"Mio zete, Milić-barjaktare!
"Niti sam je od zlata salila,
"Niti sam je od srebra skovala,
"Niti sam je od sunca otela,
"Veće mi je Bog od srca dao:
"Devet sam jih takijeh imala,
"Osam jih je udomila majka,
"Ni jedne jih nije pohodila,
"Jer su jadne roda urokljiva,
"Na putu jih ustrijeli striela."
Kroz plač zeta punica dariva,
Dariva ga zlaćenom košuljom,
Al' da vidiš i čuda i hvale!
Kakva dara taste zetu daje:
Gizdava mu poklonio vranca,
Vranca konja bez svake biljege,

Digitized by Google

A na vrancu čultan do koljena:
Čisti skerlet zlatom izvezeni,
Zlatne kite biju po kopitim';
Bojno sedlo od šimšir-derveta,
Šimšir sedlo srebrom okovano,
Na oblučju kamen sija dragi,
O oblučju gospodsko oružje:
S jedne strane sablja okovana,
S druge strane šestoper pozlaćen;
Zauzdan je uzdom pozlaćenom;
Njime zeta svoga darivaše.
Najbolji mu šure poklon daju,
Najbolji je, najžešćijeh jada,
Svoju seku šure zetu daju,
Baš sestricu curu Ljeposavu.
A kad Milić dara prihvatio,
Konja jaše, konj mu poigrava,
A zvekeće sablja o bedrici,
A žubore puca na prsima,
Na kalpaku trepeće mu perje;
Nije šala onaka djevojka!
Nije šala onaki darovi!
Podiže se kita i svatovi,
Razviše se svileni barjaci,
Zasviraše svirke svakojake,
Udariše jasni talambasi,
Začuše se svatske davorije,
Stade bahat surih bedevija,
Otidoše s Bogom putovati.
Kad su bili gorom putujući,
Stiže urok na konju djevojku,
Pa govori do sebe djeveru:
"O djevere, Mandušiću Vuče!
"Zazor meni u te pogledati,
"A kamo li s tobom govoriti,
"Al' nagoni muka na nevolju.
"Kaži kumu, kaži starom svatu
"Nek ustave sure bedevije,
"Nek ugase svirke i popjevke,
"Uz jelike prislone barjake,
"Nek me skinu sa dobra konjica,
"Nek me spuste na zelenu travu;
"Ljuto me je zaboljela glava,
"Jarko mi je omrznulo sunce,
"A crna mi zemlja omiljela,
"Bog bi dao, te bi dobro bilo!„
Cvili, pišti djever do djevojke:
"Stani kume, stani stari svate,
"Stani, pobro, Milić barjaktare!
"Ustavite svirke svekolike,
"Ugasite svatske davorije,
"Uz jelike prislonte barjake,
"Da skinemo sa konja djevojku:
"Ljuto tuži moja mila snaša,
"Ljuto ju je zaboljela glava,
"Jarko joj je omrznulo sunce,
"A crna joj zemlja omiljela,
"Bog bi dao, da bi dobro bilo!„
Tad stadoše kićeni svatovi
Ustaviše svirke i popjevke,
Djever skide sa konja djevojku,
Pa je spusti na zelenu travu,
On je spusti, ona dušu pusti.
Svi svatovi grozne suze liju,
A najviše Milić barjaktare;
Mladoženja jadan naricao:
"Zaručnico mlada Ljeposava!
"Tu li tebe sudjen danak nadje!
"Ni kod moga ni kod tvoga dvora,
"Ni kod moje ni kod tvoje majke,
"Već u gori pod jelom zelenom!„
Sastaše se kićeni svatovi,
Sabljama joj skrinju satesaše,
Nadžacima raku izkopaše,
Sahraniše lijepu djevojku
Odkuda se jasno sunce radja;
Posuše je grošim i dukatim';
Čelo glave vodu izvedoše,
Oko vode klupe pogradiše,
Posadiše ružu s obje strane:
Ko j' umoran, neka se odmara;
Ko je mladjan, nek se kiti cvićem,
Ko je žedan, neka vodu pije
Za dušicu lijepe djevojke.
Još nariče Milić barjaktare:
"Čarna goro, ne budi joj strašna!
"Crna zemljo, ne budi joj teška!
"Vita jelo, pusti širom grane,
"Načini mi zaručnici hlada;
"Kukavico, rano je ne budi,
"Neka s mirom u zemlji počiva!„
Svatovima jošte riječ kaže:
"Braćo moja, kićeni svatovi!
"Hajte braćo da mi putujemo,
"Hajde svaki, kako koji može,
"A ja idem, kako konjic može
"Mojoj staroj na utjehu majci.„
Digoše se s Bogom putovati,
Svaki ide, kako koj može,
Milić hode, kako konjic može,

Digitized by Google

Daleko ga ugledala majka,
Malo bliže predanj izšetala,
Konja grli, a Milića ljubi:
"Čedo moje, Milić-barjaktare!
"Gdje su svati, gdje ti je djevojka?
"Vodiš li mi zamjenicu, sine,
"Koja će me jutrom zamjenuti,
"Dvor pomesti, vode donijeti,
"Poredjati gospodske stolove?„
Al' besjedi Milić-barjaktare:
"O starice, moja mila majko!
"Idu svati, ne vode djevojke:
"Ostala je tvoja zamjenica,
"Ni kod moga ni kod svoga dvora,
"Ni kod moje, ni kod svoje majke,
"Do u gori pod jelom zelenom!
"No starice, moja sladka majko
"Brzo trči dvoru bijelome,
"Pa mi steri mekanu postelju,
"Ni dugačku ni vrlo široku,
"Jer ti dugo bolovati neću.„
Proli suze Milićeva majka
Povrati se dvoru kukajući,
Brže stere mekanu postelju,
Ni dugačku ni vrlo široku.
Kako dodje Milić barjaktare,
On se spusti na meku postelju,
Dok se spusti, on dušu izpusti.
Dok dodjoše kićeni svatovi,
Dotle s' Milić mrtav naležao:
Kad to vide kićeni svatovi,
Naopako koplja okrenuše,
Naopako kolo povedoše
Žalostivu pjesmu zapjevaše;
Sabljama mu skrinju satesaše
Nadžacima raku iskopaše,
Saraniše Milić-barjaktara
Kuda jarko smiruje se sunce.
Osta jadna samohrana majka,
Ona kuka kako kukavica
A prevrće kako lastavica;
Ona ide svomu vinogradu,
Kosu reže, pa vinograd veže,
Suze lije, čokoće zalieva,
Vinogradu tiho progovara:
"Vinograde, mili rukosade!
"Ko je tebe meni zasadio,
"Nikada te veće brati neće!„
Kada bude na zahodu sunce,
Tad izlazi Milićeva majka,
Pa govori, a za suncem gleda:
"Blago meni i do Boga moga!
"Blago meni, eto sina moga!
"Eto g' majci, dje iz lova ide,
"Nosi majci lova svakojaka.„
Ne bi sina, ni od sina glasa.
Kada bude na istoku sunce
Izilazi Milićeva majka,
Sunce gleda paka progovara:
"Blago mene, eto mi snašice!
"Ide s vode, nosi vode hladne,
"Hoće meni staru zamjeniti!„
Ne bi snahe, ni od snahe glasa,
Veće majka kuka od žalosti
Kuka tužna kako kukavica,
A prevrće kako lastavica,
I kukaće do sudnjega dana.

Početak bune protiv dahija [1]).

Bože mili! čuda velikoga!
Kad se htjaše po zemlji Srbiji,
Po Srbiji zemlji da prevrne
I da druga postane sudija;
Tu knezovi nisu radi kavzi,
Nit' su radi Turci izjelice,
Al' je rada sirotinja raja,
Koja globu davati ne može,
Ni trpiti turskoga zuluma;
I radi su Božji ugodnici
Jer je krvca iz zemlje provrela.
Vrieme došlo, valja vojevati
Za krst častni krvcu proljevati,

[1]) *Dahije.* Tako se zvahu četiri turska usilnika, koji u brk i samome Sultanu uzeše od g. 1791. na sebe svu vlast nad Srbijom, i žestoko mučiše i krvaviše jadni narod; radi čega mnogi odbjegoše u gore i stadoše hajdukovati na ove dahije; navlastito 4. Veljače 1804. ustade narod listom pod vodjom svojim *Gjorgjem Petrovićem* (Karagjorgjem, t. j. crnim Gjorgjem) i g. 1805. sasvim protjeraju dahije iz Srbije; ali su se dugo još krvavili sa Sultanovom vojskom. *Karagjorgje* poslje devet godina ratovanja, s nesloge vojvoda i navale Turaka, hode iz Srbije, u koju se opet kašnje povrati, ali ga na nagovore turske ubi u spavanju neki momak 13. Srpnja 1817.

Digitized by Google

Svaki svoje da pokaje stare.
Nebom sveci staše vojevati
I prilike različne metati
Viš' Srbije po nebu vedrome;
Vaku prvu priliku vrgoše:
Od Trivuna do svetoga Gjurgja
Svaku noćcu mjesec se hvataše,
Da se Srblji na oružje dižu,
Al' se Srblji dignut ne smjedoše.
Drugu sveci vrgoše priliku:
Od Gjurgjeva do Dmitrova dana
Sve barjaci krvavi idoše
Viš' Srbije po nebu vedrome,
Da se Srblji na oružje dižu
Al' se Srblji dignut' ne smjedoše.
Treću sveci vrgoše priliku:
Grom zagrmi na svetoga Savu
Usred zime, kad mu vrieme nije,
Sinu munja na častne verige,
Potrese se zemlja od istoka,
Da se Srblji na oružje dižu,
Al' se Srblji dignut' ne smjedoše.
A četvrtu vrgoše priliku:
Viš' Srbije na nebu vedrome
Uhvati se sunce u proljeće,
U proljeće na svetog Trivuna,
Jedan danak tri puta se hvata
A tri puta igra na istoku.
To gledaju Turci Biogradci,
I iz grada svi sedam dahija:
Aganlija i Kučuk-alija,
I dva brata, dva Fočića mlada,
Memed-aga i s njim Musa-aga,
Mula Jusuf veliki dahija,
Derviš-aga Gracki taindžija,
Starac Fočo od stotine lieta.
Sve sedam se sastalo dahija
Biogradu na Stambol-kapiji,
Ogrnuli skrletne binjiše,
Suze rone, a prilike glede:
"Ala kardaš! čudnijeh prilika!
"Ono, joldaš, po nas dobro nije!„
Pa od jada svi sedam dahija
Načiniše od stakla tepsiju,
Zagrabiše vode iz Dunava,
Na Nebojšu kulu iznesoše,
Navrh kule vrgoše tepsiju,
U tepsiju zvjezde pohvataše,
Da gledaju nebeske prilike,
Što će njima biti do posljedka.
Oko nje se sastaše dahije,
Kad tepsijom lice ogledaše,
Kad dahije lice ogledaše,
Sve dahije očima vidješe;
Kad to vidje sve sedam dahija
Potegoše nadžak od čelika
Te razbiše od stakla tepsiju,
Baciše je niz bijelu kulu,
Niz bijelu kulu u Dunavo,
Od tepsije nek potroška nema.
Pa od jada svi sedam dahija
Pošetaše brižni neveseli
Niz Nebojšu kulu Jakšićevu,
Odšetaše u kavu veliku,
Pak sjedoše po kavi velikoj,
Sve sjedoše jedan po drugoga.
Starca Foču vrgli u začelje,
Bijela mu brada do pojasa,
Pak povika svi sedam dahija:
"K nama brže, hodže i 'vaizi!
"Ponesite knjige indžijele,
"Te gledajte, što nam knjige kažu,
"Što će nama biti do posljedka.„
Potekoše hodže i 'vaizi,
Donesoše knjige indžijele;
Knjige glede, grozne suze rone,
Dahijama ovako govore:
"Turci, braćo, sve sedam Dahija!
"Ovako nam indžijeli kažu:
"Kad su 'nake bivale prilike
"Viš' Srbije po nebu vedrome,
"Ev' od onda pet stotin godina,
"Tad je srbsko poginulo carstvo,
"Mi smo onda carstvo zadobili;
"I dva vlaška cara pogubili:
"Konstantina na sred Carigrada
"Ukraj Šarca, ukraj vode ladne,
"I Lazara na polju Kosovu;
"Miloš ubi za Lazu Murata,
"Al' ga dobro Miloš ne potuče,
"Već sve Murat u životu bješe,
"Dok mi srbsko carstvo osvojismo.„
"Onda sebi vezire doziva:
"Turci braćo, lale i veziri!
"Ja umrijeh, vama dobih carstvo,
"Nego evo mene poslušajte,
"Da vam carstvo dugovječno bude;
"Vi nemojte raji gorki biti,
"Veće raji vrlo dobri budte;
"Nek je harač petnaest dinari

Digitized by Google

"Nek je harač i tridest dinari;
"Ne iznoste globe ni poreza,
"Ne iznoste na raju bijeda;
"Ne dirajte u njihove crkve
"Ni u zakon, niti u poštenje;
"Ne tjerajte osvete na raji.
"Što je mene Miloš rasporio,
"To je sreća vojnička doniela:
"Ne može se carstvo zadobiti,
"Na dušeku sve duvan pušeći.
"Vi nemojte raju razgoniti
"Po šumama, da od vas zazire,
"Nego pazte raju kô sinove,
"Tako će vam dugo biti carstvo.
"Ako l' mene to ne poslušate,
"Već počmete zulum činit' raji,
"Vi ćet' onda izgubiti carstvo.
"Car umrije, a mi ostadosmo,
"I mi našeg cara ne slušasmo,
"Već veliki zulum podigosmo:
"Pogazismo njihovo poštenje,
"Svakojake biede iznosismo,
"I na raju globe navalismo,
"I grehotu Bogu učinismo.
"Sad su nake postale prilike,
"Sad će netko izgubiti carstvo:
"Ne bojte se kralja ni jednoga,
"Kralj na cara udariti neće,
"Niti može kraljevstvo na carstvo,
"Jer je tako od Boga postalo;
"Čuvajte se raje sirotinje;
"Kad ustane kuka i motika,
"Biće Turkom po Mediji muka,
"U Šamu će kade proplakati,
"Jere će jih raja ucvjeliti.
"Turci braćo sve sedam dahija!
"Tako naši indžijeli kažu,
"Da će vaše kuće pogoreti,
"Vi dahije glave pogubiti;
"Iz ognjišta pronić' će vam trava,
"A munare popast paučina,
"Ne će imat ko jezan učiti;
"Kud su naši drumi i kaldrme,
"I kuda su Turci prolazili
"I s konjskijem pločam zadirali,
"Iz klina će proniknuti trava,
"Drumovi će poželjet' Turaka,
"A Turaka nigda biti neće.
"Tako knjige indžijeli kažu."
Kad to čuše svi sedam dahija,
Sve dahije nikom ponikoše,
I preda se zemlju pogledaše,
S knjigom nezna niko besjediti,
Ni kako će knjizi odkazati.
Starac Fočo podavio bradu,
Pa je bielu sa zubima grize,
Ni on ne zna s knjigom besjediti,
Već se i on tome poslu čudi:
Ne pomiče Fočić Memed-aga,
Ne pomiče, već junak pokliče:
"Dišer more, hodže i vaizi!
"Molte Boga i jezan učite
"Svaki danak a sve po pet puta,
"Ne brinte se nama dahijama:
"Dok je nama zdravlja i pameti,
"I dok nam je Biogradskog grada,
"Mi smo kadri upraviti gradom,
"Oko grada sirotinjom rajom.
"Kad kraljevi na nas vojštit neće,
"Kako će nam raja dosaditi,
"Kad nas ima u sedam dahija
"U svakoga po magaza blaga?
"Kakva blaga! sve meka dukata,
"A sve pusta blaga ležećega
"U nas, braćo, četiri dahije,
"Aganlije i Kučuk-alije
"I u mene i Mula-Jusufa,
"U svakoga ima pusta blaga
"Nebrojena po dvije magaze;
"Nas četiri kada ustanemo,
"Ustanemo na noge lagane,
"A magaze s blagom otvorimo,
"Prosućemo rušpe po kaldrmi,
"Na dukate pokupiti vojsku;
"Nas četiri velike dahije
"Na četvero razdieliti vojsku,
"Na četvero kao četri brata,
"Poći ćemo iz našega grada
"Kroz našijeh sedamnest nahija,
"Isjeć ćemo sve srbske knezove,
"Sve knezove srbske poglavice,
"I kmetove, što su za potrebe,
"I popove srbske učitelje,
"Samo ludu djecu ostaviti,
"Ludu djecu od sedam godina,
"Pak će ono prava biti raja,
"I dobro će Turke poslužiti,
"Dok pogubim kneza Palaliju
"Iz lijepa sela Begaljice,
"On je paša, a ja sam subaša.

Digitized by Google

"Dok pogubim i Jovana kneza
"Iz Landova sela malenoga
"On je paša, a ja sam subaša;
"I Stanoja kneza iz Zeoka,
"On je paša, a ja sam subaša.
"Dok pogubim Števu Jakovljeva
"Iz Lijevča gnjezda hajdučkoga,
"On je paša, a ja sam subaša;
"I Jovana kneza iz Krsnice.
"Dok pogubim do dva Čarapića
"Iz Potoka bielog od Avale,
"Koj' su kadri na Vračar izići,
"U Biograd Turke zatvoriti,
"On je paša, a ja sam subaša.
"Dok pogubim i Crnoga Gjorgja
"Iz Topole sela ponosita
"Koji s Bečkim trguje ćesarom,
"On je kadar svu džebanu kupit'
"Od bijela grada Varadina,
"I oružje, što je za potrebe,
"On je kadar na nas zavojštiti,
"On caruje, a ja subašujem.
"Dok pogubim protopop Nikolu
"Iz lijepa sela Ritopeka,
"On pašuje, a ja subašujem.
"Dok pogubim i Gjorgja Guzonju
"I njegova brata Arsenija
"Iz lijepa sela Žeđjeznika,
"Koj je kadar Topčider zatvorit.
"Dok pogubim protopopa Marka
"Iz lijepa sela Ostružnice,
"On je paša, a ja sam subaša.
"Dok pogubim do dva igumana
"Adži-Gjeru i Adži-Ruvima
"Koji znadu zlato rastapati
"I sa njime sitne knjige pisat',
"Nas Dahije caru opadati
"Oko sebe raju svjetovati,
"Oni paše, a mi smo subaše.
"Dok pogubim Birčanin-Iliju,
"Obor-kneza ispod Medjednika
"Evo ima tri godine dana,
"Od kako se vrlo posilio:
"Kadgod ide, sve krjata jaše,
"A drugoga u povodu vodi;
"On buzdovan o unkašu nosi
"A brkove pod kalpakom drži,
"On Turčinu ne da u knežinu,
"Kad Turčina u knežini nadje,
"Topuzom mu rebra isprebija,
"A kad Turčin stane umirati,
"A on viče na svoje hajduke:
""More, sluge! tamo pašče bacte,
""Gdje mu gavran kosti naći neće.""
"A kad nama porezu donese,
"Pod oružjem na divan izidje,
"Desnu ruku na jatagan metne
"A lijevom porezu dodaje:"
""Memed-aga, eto ti poreze,
""Sirotinja te je pozdravila,
""Više tebi davati ne može.""
"Ja porezu započnem brojiti,
"A on name očima strijelja:
""Memed-aga! zar ćeš je brojiti?
""Ta ja sam je jednom izbrojio.""
"A ja više brojiti ne smijem,
"Već porezu ukraj sebe bacim,
"Jedva čekam da se skine bieda,
"Jer ne mogu da gledam u njega;
"On je paša, a ja sam subaša.
"Dok pogubim kneza Grbovića
"Iz lijepa sela Mratišića,
"On je paša, a ja sam subaša.
"Dok pogubim i Aleksu kneza
"Iz lijepa sela Brankovine,
"I Jakova brata Aleksina:
"Car i ćesar kad se zavadiše,
"Kod ćesara oberštari biše,
"I nosiše od zlata kaškete,
"Poplieniše sve turske palanke,
"Porobiše, vatrom popališe,
"Car i ćesar kad mir učiniše,
"A oni se caru predadoše,
"I kod cara knezovi postaše,
"Mnoge Turke caru opadaše,
"Sedam paša, što su opadnuli,
"Opadnuli, pa jih pomorili;
"Oni paše a mi smo subaše.
"Dok pogubim kneza Tavnavskoga,
"Iz Ljutica Stanka obor-kneza.
"Dok pogubim kneza Mačvanskoga,
"S Bogatića Martinović-Lazu,
"On je paša, a ja sam subaša.
"Dok pogubim kneza Pocerskoga,
"S Metkovića Ružičić Mijajla,
"On je paša, a ja sam subaša.
"Dok zapalim Raču ukraj Drine,
"I pogubim Adži-Melentija
"Koj je išô preko mora sinjeg,
"Te je vlašku ćabu pogazio,

Digitized by Google

"Pak se usred u Stambol svratio,
"I od cara ferman izlagao
"Za stotinu žutijeh dukata,
"Da vlasima bogomolju gradi,
"Da je gradi za sedam godina,
"Načini je za godinu dana,
"Evo ima šest godina dana
"Kako zida pokraj crkve kule,
"A u kule nabavlja džebanu
"I po mraku topove privlači;
"Vidiš, joldaš, da se nečem nada!
"Pak ćeš onda zaći kroz nahije,
"Te isjeći sve srbske kmetove.
"Kako bi nam raja dodijala?„ —
Sve dahije na noge skočiše,
Memed-agi svi se pokloniše:
"Hvala joldaš, Fočić Memed-aga!
"Tvoja pamet pašovati može
"Mi ćemo te pašom učiniti,
"Tebe ćemo svagdje poslušati.„
Starac Fočo poče govoriti:
"Nuto momka! i nuto pameti!
"S kojom rieči na pašaluk sjede!
"Uzmi sinko, Fočić memed-aga,
"Uzmi slame u bijelu ruku,
"Mani slamom preko vatre žive:
"Il' ćeš vatru sa tim ugasiti,
"Ili ćeš je većma raspaliti?
"Vi možete, i Bog vam je dao,
"Tako silnu pokupiti vojsku,
"I poć' ćete, sinko, kroz nahije;
"Jednog kneza prevarit možete
"I na vjeru njega domamiti;
"Svoju ćete vjeru izgubiti,
"Jednog posjeć' a dva će uteći
"Dva posjeći, četiri hodoše,
"Oni će vam kuće popaliti,
"Vi dahije od njih izginuti.
"Al' vi tako nemojte raditi,
"Nego mene starca poslušajte:
"Ja sam gledô u našem indžilu,
"Ovo, paše, dugo biti neće,
"Nego će se promieniti carstvo,
"Već se, sinko, podobrite raji:
"Od harača raji odpustite,
"Nek je harač, kao što Murat reče;
"Prodjite se globa i poreza,
"S knezovima vi se pobrinite,
"Knezovima hate poklanjajte,
"Kmetovima osrednje paripe,
"S popovima u doslugu budte,
"Ne bi l' i mi uz njih preživjeli,
"Jere naše dugo biti neće,
"A što će nam više pusto blago?
"Da meljete, izjest nemožete.„
Al' govori Fočić Memed-aga:
"Moj babajko, ne slušam te stari.„
To izreče, a na noge skoči,
I za njime ostale dahije,
Pak na gradu baciše topove,
Na dukate pokupiše vojsku,
Nji četiri velike dahije:
Aganlija i Kučuk-Alija,
Mula-Jusuf, Fočić Memed-aga,
Na četvero razdieliše vojsku
Nji četiri, kô četiri brata.
Pak na gradu otvoriše vrata
I hodoše s vojskom po teftišu
Kroz njihovih sedamnest nahija.
Prvog srbskog kneza prevariše:
Domamiše kneza Palaliju
I u Gročkoj njega pogubiše:
I Stojana kneza iz Zeoka
Prevariše, pa ga pogubiše
U njegovu dvoru bijelome.
Prevariše Marka Čarapića,
Prevariše, te ga pogubiše;
I Gagića Janka buljubašu
Iz Beloća sela malenoga;
Pogubiše kneza Teofana
Iz Orašjah Smederevske naje;
Ta i kneza Petra iz Resave,
Prevariše Mata buljubašu
Iz Lipovca blizu Kragujevca,
Te i njega mlada pogubiše,
Moravcima crkvi dopadoše,
I tu Adži-Gjera pogubiše,
A Ruvima u grad opremiše,
I u gradu njega pogubiše.
Memed-aga u Valjevo dodje:
Grbović se biešc osjetio,
Pa Grbović na stranu pobježe,
A dodje mu obor-knez Aleksa,
I dodje mu Birčanin Ilija,
Oboicu hvata Memed-aga,
Bijele im savezao ruke,
Pa jih vodi na most Kolubari.
A kad vidje obor-knez Aleksa
Da će Turci oba pogubiti,
Tad on reče Fočić Memed-agi:

Digitized by Google

"Gospodaru Fočić Memed-aga!
"Pokloni mi život na mejdanu,
"Evo tebi deset kesa blaga.„
Memed-aga govori Aleksi:
"Ne mogu te, Aleksa, pustiti,
"Da mi dadeš i sto kesa blaga.„
Al' besjedi Birčanin Ilija:
"Gospodaru, Fočić Memed-aga!
"Evo tebi i sto kesa blaga,
"Pokloni mi život na mejdanu.„
Veli njemu Fočić Memed-aga:
"Ne budali, Birčanin Ilija!
"Tko bi gorskog upustio vuka?„
Memed-aga viknu na dželata,
Dželat trže sablju ispod skuta
Te Iliji odsiječe glavu;
A Aleksa sjede na ćupriju,
Pa ovako poče govoriti:
Bog ubio svakog hrišćanina,
"Koji drži vjeru u Turčina!
"Ah Jakove, moj rodjeni brate!
"Ti ne drži vjere u Turcima,
"Gdje s' udesiš, udri se s Turcima.„
Još Aleksa govoriti htjaše,
Ali dželat govorit' ne dade,
Trže sablju, odsiječe mu glavu.
Kada do dva kneza pogiboše
Na ćupriji nasred Kolubare:
Knez Aleksa, Birčanin Ilija,
Adži-Ruvim nasred Biograda
Jednog dana, a jednoga časa
Viš' njih jarko pomrčalo sunce.
Memed-aga konaku pohiti,
Ne bi l' još kog Srba zastanuo.
Da još bira djegod da posiječe.
Al' kad Srbi žalost opaziše,
Iz čaršije na mah pobjegoše,
Memed-agi nijedan ne dodje.
Kad to vidje Fočić Memed aga,
Odmah pozna da gore uradi,
I odmah se bieše pokajao,
Al' se veće dockan pokajati,
Već povika dvanaest delija,
I Uzuna svoga kavedžiju:
"Čujete li, moji sokolovi!
"Brzo dobre konje posjednite,
"Pak trčite u selo Topolu
"Ne bi l' Crnog pogubili Gjorgja;
"Ako li nam sad uteče Gjorgje,
"Neka znate, dobra biti neće.„

Kad to čuše dvanaest delija,
Odmah dobre konje posjedoše,
I pred njima Uzun kavedžija,
Hotidoše u selo Topolu
U subotu noći nedjelje;
Na osvitak nedjelje dodjoše
Prije zore i bijela dana,
I Gjorgjine obkoliše dvore,
Udariše s obadvije strane,
A sa dvije strane povikaše:
"Izidj' amo, Petroviću Gjorgje!„
Tko će ljuta zmaja prevariti,
Tko li njega spavaćiva naći?
Gjorgje se je junak naučio
Prije zore svagda uraniti,
Umiti se i Bogu moliti,
I popiti po čašu rakije:
Bieše Gjorgje prije uranio
I otišo u donje podrume.
Kada vidje oko kuće Turke,
On se njima javiti ne htjede.
Javi im se mlada Gjorgjinica:
"Da Bog s vama, Turci, noćas bio!
"Šta tražite ovdje u to doba?
"Gjorgje sada pred kućom bijaše,
"Tu sad bieše, pak nekud otide,
"A ja ne znam, kud je otišao.„
A to Gjorgje i gleda i sluša.
Kad je Gjorgje izbrojio Turke,
Čašu popi a pušku podpraši,
Uze dosta praha i olova,
Pa izidje svojemu oboru
Medju svoji dvanaest čobana;
A kad dodje, čobane izbudi,
I ovako čobanima reče:
"Braćo moja dvanaest čobana!
"Ustanite, obor otvorite,
"Iz obora istjerajte svinje,
"Neka idu, kuda kome drago;
"A vi, braćo, mene poslušajte,
"I šarene puške podprašite;
"Ako Bog da, te se ono steče,
"Što sam danas radit' naumio,
"Čestite ću vas sve učiniti,
"Okovati u srebro i zlato,
"A u svilu obuć i kadivu.„
Svi čobani jedva dočekaše,
Istjeraše svinje iz obora,
Pak šarene puške podprašiše,
Na mah oni za Gjorgjem podjoše.

Digitized by Google

Hode Gjorgje pravo svome dvoru,
A kad Turke s čobanima vidje,
Onda Gjorgje ovako govori:
"Čujete li dvanaest čobana!
"Svaki jako gadjaj po Turčina,
"Al' ne mojte pušaka metati,
"Dokle moja najprije ne pukne,
"Ja ću gledat' Uzuna Memeda,
"Vidjećete, što će od njeg' biti.„
To izreče Petroviću Gjorgje,
Zemlji pade, pušci oganj dade,
Puče puška ostat' pusta neće;
Gdje je gledô, Gjorgje pogodio,
Mrtav pade Uzun sa kulaša.
Kad to vidje dvanaest čobana,
Na mah puče dvanaest pušaka,
Mrtvi pade ondje šest Turaka,
Šestorica na konjma pobježe.
Na mah Gjorgje viknu po Topoli,
Te sakupi jošte više društva,
Sve po tragu Turke potjeraše,
Do Sibnice sela dotjeraše,
I tu Turci u han pobjegoše,
Kami majci da ostati mogu!
Tu jih Gjorgje obkoli sa društvom,
Pa on viknu u selo Sibnicu,
Sibničani svi mu doletješe, .
Tu se sasta stotina junaka
Na mah Srblji hana zapališe,
I trojica Turak' izgorješe,
A trojica pred nji iztrčaše,
Te jih Srbi sva tri pogubiše.
Na sve strane Gjorgje knjige posla
U svih gradskih sedamnest nahijah
Na kmetove selske poglavare:
"Svaki svoga ubijte subašu,
"Žene, djecu u zbjegove krijte.„
Kad to čule srbske poglavice,
Na mah oni poslušaše Gjorgja:
Svi skočiše na noge lagane,
Pripasaše svijetlo oružje,
Svaki svoga ubiše subašu,
Žene, djecu u zbjeg odvedoše.
Kad je Gjorgje Srblje uzbunio
I s Turcima veće zavadio,
Onda Gjorgje prodje kroz nahije,
Pa popali turske karaule,
I obori turske teferice,
I udari na turske palanke,
Sve palanke on turske popali,
Žensko, muško, sve pod mač udari
Teško Srblje s Turcima zavadi.
Turci misle, da je raja mala,
Al' je raja gradovima glava;
Usta raja kô iz zemlje trava,
U gradove satjeraše Turke;
Trči Gjorgje od grada do grada,
I gradjane svagdje dovikuje:
"Čujete li, vi Turci gradjani!
"Na gradovma otvorajte vrata,
"Izmedj' sebe dajte zulumčare,
"Ak' hoćete mirni da budete,
"Da gradova caru ne kvarimo;
"Jer ako jih vi dati nećete,
"Izmedj' sebe Turke zulumčare,
"Te gradove raja načinila,
"Gradila jih po devet godina,
"Kadra jih je za dan oboriti
"I sa carem kavgu zametnuti;
"A kada se s carem zavadimo,
"Da ustane svi sedam kraljeva,
"Da nas mire, pomiriť nas neće;
"Bićemo se, more, do jednoga.„
Tad gradjani suze proljevahu,
I Gjorgjiji vako govorahu:
"Beg Gjorgjije, od Srbije glavo!
"Davaćemo štogod raja ište,
"Ne kvarite carevih gradova
"Ni sa carem zamećite kavge,
"Mi daćemo Turke zulumčare.„
Pa gradjani ustadoše Turci,
Na gradovma otvoriše vrata
Izmedj' sebe daju zulumčare
Zulumčare izjelice Turke,
Predaju jih u srbinjske ruke.
Bože mili i Bogorodice!
Kada Srblji dokopaše Turke
Zulumčare u bijele ruke
Pa jih staše Srblji razvoditi
Preko polja bez svijeh haljina,
Bez ćuraka i bez anterija,
Bez saruka, u malim kapama,
Bez čizama i bez jemenija,
Gole, bose topuzima tuku:
"More, brate! kam poreza naša?„
U po polja Gjorgje sablju vadi,
Zulumčarske odsijeca glave.
A kad Gjorgje isiječe Turke,
Isiječe Turke zulumčare,
Onda Gjorgje u gradove udje;

Digitized by Google

Što bi Turak' po gradovma bjelim,
Što bi Turak za sječe, isiječe;
Za predaje što bi, to predade;
Za krštenja što bi, to iskrsti.
Kad je Gjorgje Srbijom zavladô,
I Srbiju krstom prekrstio,
I svojijem krilom zakrilio
Od Vidina pak do vode Drine.
Od Kosova te do Biograda,
Ovako je Gjorgje govorio:
"Drina vodo! plemenita medjo
"Izmedj' Bosne i izmedj Srbije!
"Naskoro će i to vreme doći
"Kada ću ja i tebeka proći
"I čestitu Bosnu polaziti!„

Ustanak Kneza Miloša na Turke [1]).

Poletjela dva vrana gavrana
Od Srbije, zemlje plemenite,
I Morave, vode valovite,
Sa kubeta crkve Nemanića,
Svracimira od starine bana,
Sve Moravske zemlje gospodara.
Preletješe ravno Dragačevo
I vrletnu Užičku nahiju,
Mašiše se lomna Vlaha starog,
Dok dodjoše Drini valovitoj,
Valovitu Drinu prebrodiše,
Svu kamenu Bosnu preletješe
Dok dodjoše Skoplju na krajinu,
Ni na čiju kulu ne padoše,
No se viju od kule do kule
Tražeć kulu paše Čaja-paše,
Dok pašinu kulu poznadoše,
Te padoše na bijelu kulu.
Kako páše, oba zagrahtaše,
I na kuli žurbu učiniše,
A iz kule niko ne čujaše,
No kaduna Čaja-pašinica,
Pa izidje pred bijelu kulu,
Te kad kada ptice ugledala,
A ona im hode govoriti:
"Zlo vam bilo, dvije ptice vrane,
"Malo l' vam je bosanskih planina
"I po Skoplju bijelijeh kula,
"Da vi vaša krila odmorite?
"No padoste baš na moju kulu,
"Te kobite mogą gospodara,
"U Srbiji pašu Čaja-pašu.„
Kadi vele dva crna gavrana:
"O gospodjo Čaja-pašinice!
"Mi ako smo na kulu panuli
"Mi nijesmo pali zloradice,
"No smo air haber donijeli.„
A kad kada ptice saslušala,
A ona im hode govoriti:
"Oj Boga vam dva vrana gavrana
"Odakle ste jutros poletjeli?
"Da nijeste od zemlje Srbije?
"Ne znate li za mog gospodara,
"U Srbiji pašu Čaja-pašu?
"Jel' sišao zemlji Srbadiji?
"Jeli paša zemlju osvojio,
"I zadosta roblja narobio?
"Jel' vojvode srbske pohvatao,
"Da l' je od njih blago pokupio?
"Je l' Srbiju zemlju umirio?
"Jel' s Milošem paša u doslugu,
"Da l' će skoro Skoplju na krajinu,
"Da dovede mladijeh robinja,
"I donese toka i dolama?„
No da vidiš dvije ptice vrane,
Jedna grohnu, druga progovori:
"Čuješ kado Čaja-pašinice!
"Radi bismo dobro kazivati,
"Ali, kado, dobra čuli nismo,
"I jutros smo rano poletjeli
"Od Srbije, zemlje plemenite,
"I Morave, vode valovite,
"Sa kubeta crkve Nemanića,
"Sa pašine bijele džamije,
"Vidjeli smo tvoga gospodara,
"U Srbiji pašu Čaja-pašu,
"I srećno je paša zadobio,
"I bolje je, kado, umirio,
"I s Milošem u doslugu bio.„

[1]) *Miloš Obrenović*, vojevao je junački još za Karagjorgja, i g. 1815 podiže se na Turke i osim gradova protjera jih iz Srbije. God. 1817. izabra ga narod na skupštini u Biogradu za vrhovnoga kneza, i naredi da ta vlast ostane u njegovoj porodici; pod njim dobi Srbija prava i slobode, koje sada uživa. G. 1839. ostavi Srbiju; ali g. 1859. po želji naroda opet preuze vladu. Umrô je u Topčideru 14. Rujna 1860.

Digitized by Google

Kad kaduna ptice saslušala,
Air dovu Bogu učinila,
Pa potrča na bijelu kulu,
Jer joj tamo dva bega bijahu,
Da i njima air haber kaže,
Njojzi vele dva vrana gavrana:
"Stani malo, Čaja pašinice,
"Malo slušaj, te se razgovaraj:
"Kad je paša zemlju umirio,
"Ne dade mu djavo mirovati,
"No se, kado, paša posilio,
"I po zemlji zulum postavio:
"Robi paša mlade, i djevojke
"A izbira po izboru momke,
"Te jih kolju po Vračaru Turci
"Kao stado po planini vuci.
"No kad vidje sirotinja raja,
"Gdje zulumi njojzi dosadiše
"A vojvode mnoge izgiboše,
"Odmah, kado, na noge skočiše,
"I Milošu knezu hotidoše.
"Njega Srbi glavom učiniše,
"I tvrdu mu vjeru zadadoše,
"Svi ovako pred njime rekoše:
""Gospodaru slavan knez-Milošu,
""Budi Srbstvu danas u pomoći,
""Izbavi nas iz dušmaske ruke
""I pašine prevelike muke,
""A svi ćemo tebe poslušati,
""I za svetu vjeru umrijeti.""
"Kad je Miloš Srbe saslušao;
"Od paše se, kado, odvojio
"U planinu, gdje zimuju vile,
"Sam sjedjaše, i knjige pisaše,
"Na vojvode i na buljubaše,
"Kapetane i na barjaktare,
"Na knezove i selske kmetove;
"Ovako im u knjigam govori:
""Braćo moja, Srbske vojevode!
""Barjaktari, mladi kapetani!
""Pobacajte kuke i motike
""Pa udrite po selima Turke
""Vi knezovi i selski kmetovi!
""Dižite se skupa na oružje,
""Jali sada, jal' više nikada,
""Jer hoćemo skupa izginuti
""Djeca naša muke dopanuti
""I pod turskim jarmom ostanuti.
""No na noge moji sokolovi!
""Pripašite svijetlo oružje
""Iz potaje konje izvedite,
""Pa vi meni na Ljubić hodite;
""Valja braćo, na mejdan izići,
""Za hrišćansku vjeru umrijeti,
""Jer je guja pala kraj Morave,
""Ljuta guja, paša Čaja-paša,
""I sa pašom petnaest hiljada
""Ubojnika, ljuta Arnauta,
""Ta mnoge su majke ucvjelili
""I srbskoga roblja narobili
""I naših crkav opustili.""
"Hvala Bogu, hvala jedinome!
"Kada knjige zemlju preidjoše,
"Kad vojvode knjige pročitaše,
"Sokolovi na noge ustaše,
"Na oružje Srbe podigoše,
"Složnu, kado, vojsku pokupiše,
"Svi na Ljubić brdo hotidoše,
"Prema paši tabor učiniše,
"Pred njima je vojvoda Jovane,
"Mio bratac slavna knez-Miloša.
"On lijepo vojsku ogledaše
"A pobolje straže namieštaje,
"No Miloša doma ne bijaše
"Već otišo Savi valovitoj
"Da nabavlja hranu i džebanu
"I oružje, što u Srba nema.
"No i to je malo postajalo:
"Jedno jutro junak uranio,
"Uranio vojvoda Jovane,
"Po Ljubiću šance ogledati
"I pobolje straže namjestiti,
"Ali stade jeka iz prijeka
"Začuše se jasni talambasi
"I veliki ćesarski doboši,
"I zasjaše krstati barjaci
"Niz široko polje Miokovce.
"Kada vidje vojvoda Jovane,
"On veselo u družinu reče:
""Braćo moja srbske poglavice!
""Eto našeg slavna gospodara,
""Vodi vojsku od bogate Mačve,
""A nosi nam hrane i džebane,
""Vodi, braćo, dva topa viteška
""S njima ćemo zadobiti Turke.""
"Da ti, kado, bieše pogledati,
"Kad vojvode konje posjedoše,
"U susreću knezu hotidoše
"Te sretoše svoga gospodara,
"Na Ljubića brdo dopratiše:

Digitized by Google

"Kad ga silna opazila vojska,
"Silni Srbi čete ustaviše
"Pak počinak sebi učiniše.
"A tvoj paša, stari varalica,
"Posla, kado, dvanaest uhoda
"Da uhode vojsku Miloševu;
"No jim loša sreća priskočila,
"Srbska jih je straža pohvatala,
"Pa jih vode svome gospodaru,
"Svih dvanaest Miloš isiječe;
"On ne gleda careva fermana,
"Ni pašine sitne buruntije.
"Kada paši, kado, dokazaše,
"A on planu kao vatra živa,
"Pa podviknu ognjene čauše,
"A čauši po carevoj vojsci!
""Azurala age i begovi:
""Ko je konjik, konje opremajte,
""Sablje pašte, kolane pritežte,
""Ko je pješak, priteži opanke,
""Pa na noge, djeco Arnauti,
""Juriš danas Turci na kaure,
""Jere su se vlasi posilili,
""I sa nama kavgu zametnuli.„„
"Kad to, kado, turska čula vojska
"Konjanici konje pojahaše
"A pješaci puške zagrliše,
"Na Moravu vodu nagazišc
"Srbsku, kado, vojsku napadoše.
"Dobra paši sreća preskočila,
"Evo srbsku krdisao vojsku
"Oteo im dva topa viteza,
"I osjekô glava nekoliko,
"Pa se zdravo Čačku povratio.„
Kad kaduna vrane saslušala,
Od radosti po avliji skače,
No njoj vele dva vrana gavrana:
"Stani, kado, sad će biti jada!
"Tvoj se paša plački naučio!„
"Na treći dan opet uranio,
"Na Miloša vojsku podigao,
"No gdje sreća tu je i nesreća!
"Dočeka ga Miloš kraj Morave
"Sa njegovim silnim vojvodama
"Te s' pognaše vatrom na mejdanu,
"Namamiše Turke na pješake.
"Pucanj stade srbski dževerdana,
"Jauk stade pašinih delija,
"Piska, kado, ljutih Arnauta,
"Srbi tursku nadvališe vojsku,
"Po ravnu je polju potjeraše,
"Na Moravu vodu istjeraše,
"Napred bježi paša na labudu
"No ga pozna srbsko momče mlado,
"Evo zemlji na koljena pade,
"Dževerdanu živu vatru dade,
"Ukinu ti pašu sa labuda,
"Mrtav pade u vodu Moravu;
"Tu se rani paša Vranjalija,
"I pogibe pet stotin delija,
"Arnauta ni broja jim nema.
"Drugi, kado, Čačku pobjegoše
"U svoje se šance zatvoriše,
"Pa ti pašu po taboru traže;
"A kad paše ne bi u taboru,
"Ustadoše age i begovi,
"Sitnu knjigu oni napisaše,
"Te Milošu, kado, opraviše,
"Ovako mu u knjigi govore:
""O Miloše, Srbska poglavico!
""Ako si nam pašu uhvatio,
""Jal' mu rusu zadobio glavu
""Opravi nam pašu Čaja-pašu
""Jali živa, jali mrtvu gravu,
""Daćemo ti roba šest stotina
""I sve blago paše Čaja-paše
""I njegovu sablju sa labudom.„„
"Kad Milošu sitna knjiga dodje,
"Te vidio, što se u njoj piše,
"Na knjigu se grotom nasmijao.
"To Milošu vrlo milo bieše,
"Pa Turcima drugu odpisuje:
""Čuste li me, Turci krajišnici!
""Amo nema paše Čaja-paše,
""Niti živa niti mrtve glave,
""No ga tražte niz vodu Moravu,
""Gdje je vama broda zapušio.„„
"Kada, kado, Turci razabraše,
"Niz Moravu vodu otidoše,
"Od jednoga broda do drugoga,
"Na drugome pašu ugledaše,
"Iz Morave njega izvadiše
"Kod kapije šancu ukopaše,
"Pa u zoru, kado, pobjegoše.„
To kad čula Čaja-pašinica,
Ljuto kune dvije ptice vrane:
"E da Bog da, dva vrana gavrana,
"Te vam mrka opanula krila
"Te sa s njima više ne letjeli,
"Ni glasova Bosni donosili.„

Digitized by Google

To jim reče, uz kulu uteče.
Njojzi vele dva vrana gavrana:
"Stani malo, Čaja-pašinice
"Da ti jade potekar kažemo,
"Kad iz Čačka Turci pobjegoše,
"A Milošu straže dokazaše:
""O Milošu, slavan gospodaru!
""Iz Čačka ti utekoše Turci,
""I sve naše roblje odvedoše.""
"Kad je Miloš straže razumjeo,
"A on viknu na svoje vojvode,
"A vojvode mlade barjaktare,
"Te barjake gore podigoše,
"A na svoje konje posjedoše
"Srbskoj vojsci haber učiniše
"I na noge vojsku podigoše,
"U potjeru Turcima hodoše,
"U Bjelici, visokoj planini,
"Tu jih jedna vojska susretnula,
"Jelicom jih gorom potjeraše,
"U Rotarsko polje istjeraše;
"Slušaj, kado, tu će biti jada!
"Tu jih jedna četa dočekala,
"Dočeka jih vojvoda Mičiću,
"I sa njime mladi Dragačevci,
"Pognaše se s njima po mejdanu,
"No se Turci ne boje Mičića,
"Al' ogrije sa Jelice sunce,
"I to, kado, sunce ne bijaše,
"No bijaše Miloš s vojvodama.
"Kako dodje, on zametnu kavgu,
"Hode zbijat' Turke u buljuke
"I progonit stražnje mimo prve,
"Od njih grdne počiniše jade,
"Tu topove svoje povratiše
"I oko njih mnoge isjekoše.
"Izginuše turske poglavice,
"Po izboru bolji od boljega
"Od kamena Skoplja na krajini,
"Pogibe ti pašić Useine,
"Pogubi ga Miloš sa vrančića;
"Tu pogibe bego Memed-bego
"Od Šereza, mjesta pitomoga,
"Pogubi ga Mičić sa kulaša;
"S njim pogibe Omer kapetane
"Pogubi ga od Ljevaje Rako,
"I skide mu zelenu dolamu;
"Odatle jih, kado, potjeraše,
"U Tijanske luge natjeraše
"Tu jih druga četa susrethula
"A medju se, kado, upuštala,
"Na njih živu vatru oborila,
"Mnogim tuna planuše dimlije,
"I ostaše kape dinjarlije.
"Tuna dobro Srbi zadobiše
"I sve svoje roblje povratiše,
"Pa jih dalje tjerat' otidoše,
"U Bjeličko polje istjeraše
"Na Bjelicu vodu natjeraše,
"Tuna mnogi, kado, izgiboše,
"Od pašinih na glasu delija;
"Tu pogibe, odža Skopljanine,
"Pogubi ga Mento kaludjere,
"Od bijele Vraćevšnice crkve
"Sa putalja osječe mu glavu;
"Jošt pogibe Asan-barjaktare
"Od Mostara, grada bijeloga,
"Pogubi ga od Paštrme Simo,
"Pust mu osta barjak na ledini.
"Tu ostaše age i begovi,
"I pašini na glasu kavazi,
"Od njih Srbi ruho pokupiše
"I hatove mloge zadobiše.
"Tu zaosta Miloš s vojvodama,
"Da iskupi roblje na gomilu
"Ali nehtje ljuta sirotinja,
"Željna, kado, krvi od Turaka,
"Pa jih dalje tjerati hodoše
"Do pitoma lomna Vlaha starog,
"Dotle su jih, kado, dotjerali,
"U klisuru sinju natjerali.
"A kad biše uz klisuru Turci
"Izidjoše iz gore hajduci,
"Pa medju se upustiše Turke,
"Na njih živu vatru oboriše,
"I tu mnoge, kado, izraniše,
"Pa jih dalje tjerat' otidoše,
"Hajducima sustadoše ruke,
"Sijekući po klisuri Turke,
"Da s' ne bješe Mutav prestavio,
"Ni jedan ti ne bi ostanuo:
"Eto hvale tvoga Čaja-paše,
"Pa ti bilo milo il' ne bilo.""
Pa sa kule vrane odletješe,
A kadunu tužnu ostaviše.

Digitized by Google

Boj Crnogoraca s Mahmut pašom [1]).

Mahmut vezir vieće učinio
U bijelu Skadru na Bojani,
Na vijeće vezir sakupio
Svu gospodu Tursku izabranu.
Kada jih je vezir sakupio,
Još j' ovako njima govorio:
"Evo zgode, moji vitezovi!
"Sad da silnu vojsku podignemo,
"Da mi goru crnu osvojimo,
"Goru crnu i primorje ravno,
"Kojeno smo odavna žudjeli.
"Ja imadem, moja braćo draga!
"Crnogorce neke prijatelje
"Daću njima mita nekoliko
"Prodaće mi lomnu goru crnu,
"Učiniću, što je meni drago.
"Nego evo moje rane ljute:
"Brdjani mi pute zatvoriše,
"Te ne mogu vojsku sastaviti,
"Od sve Bosne i Hercegovine
"I od naše zemlje Arbanije.
"Hajdmo dići zemlju Arbaniju!
"Da puštimo ognjene viteze
"Na Pipere i Bjelopavliće,
"Porobimo malo i veliko,
"Izgorimo ognjem svekoliko,
"Dok dodjemo, braćo, do Nikšića,
"Tu hoćemo tabor učiniti,
"A raspeti bijelo šatorje,
"Silnu ćemo sastaviti vojsku
"Od sve Bosne i Hercegovine,
"I od naše zemlje Arbanije;
"Pa na troje dijeliti vojsku:
"Jednu ćemo opraviti vojsku
"Do Novoga grada bijeloga,
"Što je naše od starine bilo:
"Kad dodjemo gradu Dubrovniku,
"Tu hoćemo, braćo, zapašiti
"Baš mojega brata Ibrahima,
"Da pašuje i da gospoduje,
"Nek se čudo na daleko čuje;
"Drugoj dati po moru brodove,
"Neka vozi bumbe i topove,
"Prah, olovo i drugu zahiru,
"Boj da biju, o miru ne rade.
"Sad je nemir u Boki Kotorskoj,
"U njoj nema momka nijednoga,
"Sve je pošlo u Taliju ravnu,
"Baš da brani Mletke od Francuza
"Treća valja da otide vojska,
"Neka ide preko gore crne,
"Da mi crnu goru osvojimo,
"Goru crnu i primorje ravno,
"I na moru konja napojimo,
"Dok dodjemo do Kotora grada.
"Kad dodjemo do Kotora grada,
"Tu hoćemo, braćo, zapašiti
"Baš Mehmeda mojega sinovca,
"Nek pašuje i nek gospoduje
"Neka za to i Latini znadu:
"To je moja želja prevelika." —
Tako veli Mahmute vezire,
Pa on skoči na noge lagane,
Te dohvati divit i hartiju,
Brže piše jednu sitnu knjigu,
Te je šalje lomnoj gori crnoj,
Na Cetinje do Petra Vladike:
"O Vladiko, crnogorski kralju!
"Ti ak' hoćeš, da smo prijatelji,
"Nemoj davat' pomoć Brdjanima
"Niti primaj roblja od Brdjana,
"Ne primaj ga maloj gori crnoj
"Hoću puštit' ognjene vjetrove
"Na Pipere i Bjelopavliće
"Porobiti malo i veliko,
"Izgorjeti ognjem svekoliko;
"Jal' ću svoju izgubiti glavu,
"Jal' Brdjane istražiti listom
"Do Ostroga visoke planine.
"Još čuješ me crnogorski kralju!
"Ak' uzdaješ pomoć Brdjanima,
"Il' usprimaš roblje od Brdjana,
"Ja ś' u moju uzdam Arbaniju,
"Da Brdjanma ni pomoći nećeš."
Al' ne veli Turčin: ako Bog da!
Već se Turčin u silu uzdaše,
A sila je u Boga višnjega,
Koi Turkom ni pomoći neće.
Kad Vladici knjiga dopanula,

[1]) Skadarski vezir *Mahmud paša Bušatlija* dva puta u g. 1796 udarao je na Crnugoru pod vladikom *Petrom I.*; prvi put izgubio je silnu vojsku, a drugi put poginu i sam u boju s Crnogorcima.

Digitized by Google

Knjigu gleda Cetinski Vladika,
A kad vidje, što mu knjiga piše,
Proli suze niz bijelo lice.
Kod njega se bjehu namjerili
Crnogorski izbrani glavari,
Cetinjani i drugi junaci,
Još ovako besjedi Vladika:
"Crnogorci, moja braćo draga!
"Evo nam je knjiga dopanula
"Od silnoga Mahmuta vezira,
"Jest se vezir, braćo, zahvalio,
"Da će Brda istražiti listom
"Do Ostroga visoke planine.
"I to zbori Mahmute vezire,
"Da će dati mita nekoliko,
"Uzeće ga mladi crnogorci
"Prodaće mu lomnu goru crnu,
"Goru crnu i primorje ravno
"Do bijela grada Dubrovnika;
"Učiniće što je njemu drago.
"A znate li, moja braćo draga!
"Kako kleti kore srbe turci
"Od žalostna boja kosovskoga,
"Od izdaje Brankovića Vuka,
"Nek mu bude vazda vječna muka,
"Mogu l' biti rane žestočije,
"No kad udri nebeska strijela,
"Te ustrieli golema junaka?
"Nije tako jaka ni strijela,
"Da raščupa srce u junaka,
"Kao taki ukor i sramota.
"Vaši stari (veli) vojevaše,
"Vojevaše, a i bojak bliše
"Radi vjere i slobode drage,
"Da u tursko robstvo ne padaju.
"Od Boga je velika grehota,
"A od ljudi ukor i sramota
"Izdavati Brdjane junake,
"Brdjani su naša braća mila.
"Nego, braćo, ako Boga znate!
"Da idemo u Bjelopavliće,
"Da branimo Brdjane junake.
"Da s' nijesu turci posilili.
"Kad su predje kroz nas prohodili
"A bez rane i bez mrtve glave
"Na Cetinju razvalili crkvu,
"Opalili biela manastira,
"Nebi znali naše Košćelice
"Sad trzali nama utrobice.„
Kad to čuše mladi crnogorci,
Svi Vladici kletvu učiniše,
Da Brdjane izdavati neće,
Nego skupa s njima izginuti.
Kada vidje Cetinjski Vladika,
Kada vidje slogu i slobodu,
On mi piše jednu sitnu knjigu,
Te je šalje Mahmutu veziru:
"Oj Turčine Mahmute vezire!
"Ti se prodji Brdske sirotinje,
"Nemoj njima vrijedjati rana,
"Koje si im, pašo, zadavao:
"Bog će dati, da jih skor' osvete.
"Ako si se, pašo, posilio,
"Što si predje kroz nas prohodio
"A bez rane i bez mrtve glave
"Na Cetinju razvalio crkvu,
"Opalio biela manastira,
"Što si bielu razvalio crkvu,
"To si svakog mlada crnogorca,
"Svakoga si u srce udrio;
"Što l' opali biela manastira,
"To si, pašo, svima rane zadô;
"Što li znadeš naše Košćelice,
"To nam trzaš sada utrobice.„
Kad veziru knjiga dopanula,
I on vidje, što mu knjiga piše,
Za to vezir ni habera nema,
Već on diže zemlju Arbaniju,
S njome dodje na Doljane ravne
Kraj Zlatice više Podgorice,
Tu je vezir tabor učinio
A raspeo bijelo šatorje.
No Vladici glasi dopadoše;
Kad Vladika glase razumio,
Vladika mi bieše izlazio
Na zelenu goru Vrtijelku,
Pa opali topa ubojnoga,
Nekoliko vojske sakupio,
Cetinjane i druge junake,
S njima hode preko gore crne,
Dokle dodje u Bjelopavliće
Pod bijelu kulu Boškovića,
Tu Vladika noćcu prenoćio.
Kad u jutru jutro osvanulo,
Zetu hladnu vodu pregaziše,
Na Slatinu vodu dohodiše
Pred bijelu Vrančevima crkvu,
Tu Vladika tabor učinio
A raspeo bijelo šatorje.
Kad to vidje Mahmute vezire,

Digitized by Google

On se bieše bliže primaknuo
Više Spuža grada bijeloga,
Više Spuža sprema Derdemeza
Pod zelenu goru Visočicu,
Tu je vezir tabor učinio
A raspeo bijelo šatorje.
Kad to vidje Cetinjski Vladika,
On otole sitne knjige piše,
Pa jih šalje preko gore crne
Crnogorskim glavarim' na ruke,
A kad knjige zemlje prijedjoše
I glavare doma nahodiše
I vidješe, što im knjige pišu,
Ostaviše majke i ljubovce,
I ovčari u planinam ovce,
Dohvatiše torbe uprtnjače,
Tanke puške u ruke desnice,
Pa hodoše preko gore crne,
Svaki hita, za Vladiku pita.
Dok Vladiku bjehu nahodili,
Na Slatini njega nahodiše
Pred bijelom Vrančevima crkvom,
Tu se silna iskupila vojska.
Kod Vladike vojske ne bijaše,
Svega, brate, petnaest stotina;
A ma što je vojska kod Vladike,
To su mrki od planine vuci,
Što l' pred vojskom jesu čelovodje,
To bijahu krilati orlovi;
Što li momčad mladi barjaktari,
To bijahu svi sokolovi.
Još ovako vezir govoraše,
Puštio je po vojsci telala:
"Ko dovede živoga Vladiku,
"Il' donese glavu Vladičinu
"Evo njemu Zeta zemlja ravna,
"I u Zeti tri bijela grada,
"I još više tri tovara blaga.„
Veli Jakup aga Serdarević
I delija Mehmed Kokotlija;
Bijahu se oni zahvalili,
Da će dovest' živoga Vladiku,
Jal' donieti glavu Vladičinu,
Ma ne vele Turci: ako Bog da:
Već se Turci u silu uzdahu,
A sila je u Boga višnjega,
Koji Turkom ni pomoći neće.
Tu mi staše tri nedjelje dana
Od šta zeman, od toga i vrieme,
Vrieme dodje, udarit' se hoće:
U četvrtak oprema se vojska,
U petak će da udare turci.
No Vladika vojsku iskupio
Pred bijelu Vračevima crkvu,
Te im dade božje blagosove,
I višnjemu Bogu preporuči,
Da on bude vojsci predvoditelj,
A turcima skori pobjeditelj.
Kad u petak jutro osvanulo,
Evo turci na njih udariše:
Pogone se vojske po mejdanu
Dokle bilo dnevi do po podne;
Ali Turci pleći okrenuše,
Pleći daše, bijegati staše.
Da je tebi stati pogledati
Tešku bruku Mahmuta vezira,
Kako bježi s glavom bez obzira,
Dok uteče Spužu bijelome
U gizdavo selo Martiniće
Tu pogibe cvijet od turaka:
Kuluglije i mlade delije,
Haznadari, paše, siliktari,
Evo mnogi ognjeni čauši
I ostale age i spahije
Od Uščupa i od Albasana
I od Lješa i od Rača grada,
Od Kavaja i Obloma grada;
Od Terana i Dibrana grada,
Od Prizrena i od Vučitrna,
Od Sjenice i od Mitrovice,
I lijepe šeher Djakovice,
I od Oče i od Oraovca
I od Peći, Asa i Gusinja,
Od Vucinja i Bara bijela,
Lješkopoljci na glasu junaci,
I od Spuža grada krvavoga,
I gizdave šeher Podgorice;
I ostale Skadarske delije:
Tu pogibe Jakup Serdarević,
I delija Mehmed Kokotlija,
Kojino se bjehu zahvalili,
Da će dovest' živoga Vladiku,
Jal' donesti glavu Vladičinu.
Tu veziru izginulo vojske,
Svega, brate, petnaest stotina,
A Vladici vojske ne pogibe,
Svega, brate, osamnaest druga,
Medju njima tri najbolja druga:
Krcun Savo od mjesta Bjelica,
S Ljubotina Stanko barjaktare,

Digitized by Google

I od Boga Vojvodića Bego;
Njima nigda ime ne umire;
Bog im dao u raju naselje!
A ostalim zdravlje i veselje!

Три сужња.

Процвиљеле три српске војводе
У сужањству паше Скадарскога,
А да зашто? веће ни кроза што,
За харач од ломнијех Брда,
Јер се Брдска дјеца посилила,
Па не даду царевих харача,
А војводе паша преварио,
На тврду јих вјеру домамио,
Турио јих на дно у тамницу:
Једно бјеше Вуксан од Рoваца,
Друго бјеше Лијеш од Пипера,
Треће бјеше Селак Васојевић.
Љуто цвиле, јест им за невољу,
Сужањство је њима додијало.
Још бесједи Вуксан од Рoваца:
"Браћо моја, љубимна дружино!
"Ми хоћемо овђе изгинути;
"Шта је коме данас најжалије?„
Вели тако Лијеш од Пипера:
"Мени, браћо, јесте најжалије:
"Скоро сам се јунак оженио,
"Остаде ми у двору љубовца
"Ни љубљена, нити милована,
"Ни карана, нити сјетована;
"То је мени сада најжалије.„
Вели тако Селак Васојевић:
"Мени, браћо, јесте најжалије:
"Осташе ми двори и тимари,
"И још пусто небројено благо,
"У планини хиљада оваца;
"Остаде ми саморана мајка
"И сестрица без братске заклетве,
"Да кукају, како кукавице,
"У мојему двору бијеломе.„
Ал' бесједи Вуксан од Рoваца:
"Ала браћо хрђава јунаштва!
"И ја имам дворе и тимаре,
"И у двору остарјелу мајку,
"Вјерну љубу скоро доведену
"И сестрицу милу неудату;
"Ал' ја тога сад ништа не жалим,
"Већ ја жалим, гђе ћу погинути,
"Погинути данас без замјене.„
У ријечи, коју бесједише,
Ал' ето ти од паше џелата
Баш на врата тамници проклетој,
Пак дозивље Лијеша војводу:
"Ко је овђе Лијеш од Пипера?
"Нек изиђе пред тамницу клету,
"Пипери га на одкуп узеше,
"Даше заньга све пиперске овце,
"И још много небројено благо,
"И сувише робињу ђевојку.„
Превари се Лијеш од Пипера,
Те изиђе пред тамницу клету,
Џелат трже сабљу испод скута,
Махну сабљом, одсјече му главу,
Пак Лијеша за тамницу баци,
Пак се опет натраг повраћаше,
Опет џелат са тамнице виче,
Те дозивље Селака војводу:
"Ко је овђе Селак Васојевић?
"Нек изиђе пред тамницу клету,
"Дошла му је остарила мајка,
"Од паше га узе на одкупе,
"Даде заньга краве и волове,
"И бијеле овце и јагањце,
"Још сувише небројено благо.„
Превари се Селак Васојевић,
Те изиђе пред тамницу клету
Џелат трже сабљу испод скута,
Махну сабљом, одсјече му главу,
Пак Селака за тамницу баци,
Пак се опет натраг повраћаше
Опет џелат са тамнице виче,
Те дозивље Вуксана војводу:
"Изиђ' амо, Вуксан од Рoваца!
"Ровчани те од паше купише,
"За те даше двије боце блага
"Све у ситно жута млечанина,
"И бијеле овце и јагањце,
"Још сувише робињу ђевојку.„
Али Вуксан љута гуја бјеше,
Те се Турком варат' не дађаше;
Он излази пред тамницу клету;
Пак џелату бјеше говорио:
"Аман мало пашини џелате!
"Попусти ми моје бијеле руке,
"Да ја скинем одијело дивно
"С мојих плећа зелену доламу,
"Под доламом токе од три оке,

Digitized by Google

"Којено су у Млетцим коване,
"Оне врједе пет стотин' дуката,
"Под токама од злата кошуља,
"Нит' је ткана, нити је предена,
"Ни у ситно брдо увођена,
"Веће ми је вила поклонила,
"Та немој је крвљу поганитț!„
Превари се Туре на кошуљу,
Те Вуксану попустило руке,
Нехће Вуксан свлачит' одијела,
Од ҷелата сабљу отрабио,
Њом му русу одсијече главу,
Па побјеже преко Скадра града.
Дочека га тридест Малисора,
Одиста га ухватити хћаху,
Ал' се Вуксан хватат' не даваше
Но се махну десно и лијево.
Свијем турске одсијече главе,
Па он бјега с главом без обзира;
А кад дође на мост на Бојану,
Дочека га хоџа и кадија,
Па овако њему говораху:
"Не ид' напријед, Вуксане војвода!
"Јер си своју изгубио главу.„
Но бесједи Вуксане војвода:
"Чујете л' ме, хоџа и кадија!
"Ако тамо куд напријед немам,
"Ни натраг се немам куд вратити.„
Махну сабљом, одсјече им главе,
Обојицу тури у Бојану,
Па он бјега даље у напредак.
Тјерају га пјешци и коњици,
Коњици га мало назираху,
А пјешци га ни чут' не могаху.
Здрав утече у Ровце камене,
Он утече, весела му мајка.

Smrt Smail-age Čengjića [1])

Piše knjigu Gjako Maloviću
Od Drobnjaka, od plemena jaka,
Te je šalje Gacku širokome
A Lipniku selu malenome,
A na ruke Čengjić-Smail agi:
"Smail aga, dragi gospodare!
"Al' ne čuješ, al' ne haješ za me?
"Sva se tvoja odmetnula raja
"Od tvojega krasnoga Drobnjaka,
"Odmetnuše tri bana Drobnjačka;
"Ja da ti jih po imenu kažem:
"Od Tušine Cerović Novica,
"Od Malinska Damjanović Mirko,
"Od Petnice Karadžiću Šujo;
"Sve prizivlju Kršikapu starog,
"Koj je k nama uskočio davno
"Od našega kršna Kolašina,
"Pa on sebi odmeće Brdjane.
"Jesu išla tri Drobnjačka bana
"Jesu išla na vrelo Cetinju
"U Vladike crnogorskog kralja,
"I Vladici tebe opanjkali,
"Gospodaru davom učinili:
""O Vladiko, dragi gospodare!
""Već zuluma trpjeť ne možemo
""Od Turčina Čengjić-Smail-age:
""Potjera nam ovce i jaganjce,
""I volove naše hranitelje,
""I malene krave i teoce,
""I odvede konje pod sedlima,
""Pod sedlima i pod samarima,
""I pokupi groše i harače.
""I taj bismo zulum oprostili,
""Valja predat carevu miriju,
""Ne možemo zulum oprostiti,
""Kad nam aga Smail-aga podje,
""Aga podje, beg Rustan-beg dodje,
""On ne kupi groša ni harača,
""Veće kupi tatarske dahije,
""Nevjernike i bezobraznike
""Koj' nemaju ni vjere ni duše,
""Na krst pljuju, Boga ne vjeruju;
""Pa jih vodi našemu Drobnjaku
""Te nam ljubi lijepe djevojke,
""Naše drage sestre i rodice,
""I nevjeste skoro dovedene.
""O Vladiko, mili gospodare,

[1]) *Smajil-aga Čengić* potomak je stare srbske porodice u Bosni. Stekao je glasovito ime svojom okrutnošću i junaštvom u raznim bojevim s Crnogorcima. Kada se god. 1840 Drobnjaci odaprieše silovitomu naplaćivanju harača, te jim crnogorski uskoci u pomoć priskočiše udari 30. Rujna iste godine čuveni vitez Novica Cerović sa svojih 300 druga na turski tabor pod zapovieđništvom Čengić-age, kome u onome žestokome boju odsiečе glavu uskok Aleksić.

Digitized by Google

""Daj ti nama vojske nekoliko,
""Kad nam aga Smail-aga dodje
""U Drobnjake da kupi harače,
""Da mi agi glavu izgubimo,
""Donesemo tebi na Cetinje.,,,,
"A veli im Cetinjski Vladika:
""Ja Boga mi, tri Drobnjačka bana,
""Ne smijem vami ja dati vojske
""Od mojega kralja Nikolaja,
""Da me nebi rezul učinio;
""Već čujete, tri Drobnjačka bana!
""More li se dobar junak naći
""U vašemu liepome Drobnjaku,
""Koj bi agi glavu izgubio
""I donio meni na Cetinje;
""Ja bi njega dobro darovao,
""Na Cetinju dvore sagradio,
""A dao mu hranu iz begluka
""Da je njemu dosta do vijeka.,,,,
"Kad to čula tri Drobnjačka bana,
"Pa hodoše u bijelu crkvu
"Do kovčega više Petra svetog,
"Svetog Petra kovčeg cjelivaše,
"I nad njime oni se zaklinju:
"Dok im aga dodje u Drobnjake,
"Da će agi glavu izgubiti
"Jali sve tri svoje izgubiti.
"Ja kad čuo Cetinjski Vladika,
"Tu vojvode obdario darom:
"Tu Novici dade kapetanstvo;
"Kara-Šuju potvrdi vojvodstvo,
"Da j' vojvoda u Drobnjaku svome,
"Ka' što su mu i stari bivali;
"Mirku dade dvije puške male,
"Obje su mu u srmu zalite,
"A u zlatnu pjenu umočene. —
"Vratiše se tri Drobnjačka bana
"U Tušinu na bijelu kulu,
"Te tu piju žutu amberiju;
"Svakome se jadu domišljaju,
"Smail-aga i mome i tvome,
"Kako će nam glave izgubiti.
"Veće čuješ dragi pobratime!
"Ti pokupi vojske nekoliko
"Po tvojemu Gacku širokome;
"(Nemoj vodit kalabaluk vojske,
"Da se nebi raja uplašila),
"Povedi je u Drobnjake ravne
"A na Duži mojoj kuli bjeloj,
"Ne bismo li kako prevarili,
"Prevarili tri Drobnjačka bana,
"Da im ruse pogubimo glave;
"Činili bi po našem Drobnjaku
"Činili bi što je nama drago;
"A malu bi djecu ostavljala,
"Štono bi nam prava bila raja,
"I Turčina slavno poslušala.,,
Kada knjiga Gacku dopanula,
Kad' je vidi aga Smail-aga,
Pa je aga knjigu prihvatio,
I na knjizi pečat razlomio;
Knjigu uči, a vrlo se muči,
Jer mu knjiga nije mila bila;
Pa je knjigu na šilte turio,
Na svilen se jastuk naslonio,
A gospodski čibuk zapalio,
Pak u sebi malo promislio,
Što će raditʼ od života svoga.
Sve mislio, na jedno smislio,
Pa od zemlje na noge skočio,
Te dohvati divit i hartiju
I kalema čim se knjige pišu,
Pa je sitnu knjigu nakitio,
Te je šalje kamenu Mostaru,
Ali-paši Rizvanbegoviću:
"Ali-pašo dragi gospodare!
"Alʼ ne čuješ, alʼ ne haješ za me:
"Sva se moja odmetnula raja
"Od mojega krasnoga Drobnjaka,
"Odmetnuše tri Drobnjačka bana,
"Da jih tebi po imenu kažem:
"Od Tušine Cerović Novica,
"Od Malinska Damjanović Mirko,
"Od Petnice Karadžiću Šujo;
"I prizivlju Kršikapu starog
"Koji im je uskočio davno
"Od našega kršna Kolašina,
"Pa on sebi odmeće Brdjane;
"No mi pošlji Miralaja sina
"I još s njime stotinu konjika,
"Alʼ izbiraj konja i junaka,
"Koj o konju i o sablji radi,
"Neka ide Gacku širokome.,, —
Pa je drugu knjigu nakitio,
Te je šalje u Nikšiće ravne
A na ruke pobratimu svome,
Pobratimu Ahmetu Bauku
"Pobratime Ahmete Bauče!

Digitized by Google

"Al' ne čuješ, al' ne haješ za me,
"Gdje se meni odmetnula raja,
"Od mojega pitoma Drobnjaka,
"Odmetnuše tri Drobnjačka bana,
"Ja da ti jih po imenu kažem:
"Od Tušine Cerović Novica,
"Od Malinska Damjanović Mirko,
"Od Petnice Karadžiću Šujo,
"Sve prizivlju Kršikapu starog,
"Koji im je davno uskočio
"Od našega kršna Kolašina,
"Pa sve sebi odmeće Brdjane,
"Nu Ahmete turska buljubašo!
"Ti pokupi stotinu Turaka
"Po svojemu gradu Nikšićkome,
"Sve boljega zlicu i krvavca,
"Vodi Turke u pleme Drobnjake,
"Da kupimo carevu miriju
"I da pašu teftišemo raju.
"No Ahmete, moj sivi sokole!
"Ti pritisni sela svakolika
"Od Krlova do Mletička ravna,
"Pa ti hajde u široke Duži
"Bjeloj kuli Gjoka Malovića,
"Tu Ahmete da se sastanemo.„
Pa je treću knjigu nakitio
Te je šalje kršnu Kolašinu,
A na ruke Mušović-Mujagi:
"O Turčine, Mušović-Mujaga!
"Al' ne čuješ, al' habera nemaš,
"Sva se moja odmetnula raja
"Od krasnoga mojega Drobnjaka
"Odmetnuše tri bana Drobnjačka,
"A da ti jih po imenu kažem:
"Od Tušine Cerović Novica,
"Od Malinska Damjanović Mirko,
"Od Petnice Karadžiću Šujo,
"Sve prizivlju Kršikapu starog,
"Koj je njima davno uskočio
"Od tvojega kršna Kolašina,
"Pa on sebi odmeće Brdjane;
"Veće pobro Mušović-Mujaga!
"Ti pokupi vojske nekoliko
"Pa je vodi na sela Šaranska,
"Te pritisni sva sela Šaranska,
"A sva sela do dobrijeh sela.„
Dodje knjiga kamenu Mostaru
Kad je vidje ali-paša stari,
On pokupi stotinu konjika
Po Mostaru i okolo grada,
I pred njima Miralaja sina;
Otolen se vojska podignula,
I Bunu ti vodu pregazila,
I u Stolac na konak panula.
Tu ti Turci popeše čadore,
A u jutru rano poraniše,
Pa hodoše polju Nevesinju,
Gdje ti aga na konak panuo
Pod odžakom bega Ljubovića.
Tu ti aga čador razapeo,
A u jutru rano poranio,
Pa ti hode Gacku širokome.
Dodje aga Gacku širokome
Pod maleno selo Lazarića,
Gdje imadu vrela tri, četiri,
Tu je aga Tabor učinio,
I bijeli čador razapeo. —
Dodje knjiga u Nikšiće ravne,
Kad je vidje Ahmete Bauče,
I on ti je vojsku pokupio
Po Nikšiću i okolo grada;
Dosta Turčin vojske pokupio,
Sakupio vojske tri stotine,
Pa on hode u Drobnjake ravne,
I pritisnu sela svakolika
Od Krlova do Mletička ravna.
Dodje knjiga kršnu Kolašinu,
Kad je vidje Mušović Mujaga
A on stade kupiti vojnike:
Dosta Turčin vojske pokupio,
Na broj vojske četiri stotine;
Pa on hode pitome Drobnjaku
Pa pritisnu sva sela šaranska,
I sva sela do dobrijeh sela. —
A kad čuo aga Smail-aga,
Da je došô beže Miralaj-beg,
Na mladje je skrlet učinio,
Natovari dosta seisana,
Prah, olova i druge zaire,
Koja će mu biti od potrebe;
Aga viče Martina seiza,
Izvode mu hata brnjastoga,
Pak mi aga na hata usjede,
Pa okrenu niz to Gacko ravno,
A za njime Efendi-kadija.
Kad dodjoše selu Lazariću
Do čadora mlada Miralaja,
S hata skoči, pod čador uskoči;
Dočeka ga bego Miralaj-beg,
Gospodski mu čibuk zapalio,

Digitized by Google

A mrku mu kavu natočio.
Kada popi kavu iz vildžana
Miralaju riječ besjedio:
"Miralaj beg, dragi gospodare!
"Ja otidô jahat u Drobnjake
"Hoću kupiť groše i harače,
"Te bi dosta do potrebe bilo,
"Te bi na me udrili Brdjani,
"Neka imam vojske na iskupu.„
Pa on skoči na noge lagane,
Te se s agom ljubi i oprosti,
Miralaj mu hair dovu dava:
"Hajde s Bogom aga Smail-aga!
"Dušmani ti pod nogama bili
"Kako hatu čavli i potkovi!
"Gdje udrio, svuda zadobio!„
Pa s' otole aga podigao
A za njime pet stotin' Turaka,
Otidoše krasnome Drobnjaku.
Gdje ti prvi konak učinio
Na Smriječnu u Aćima kneza,
Tu ti Turci noćcu prenoćili,
A u jutru rano poranili,
I tu težak zulum pogradili.
Drugi konak aga učinio
U bijelu Pivskom manastiru,
I tu veći zulum učinio;
Dobri su ga kaludjeri kleli;
Pa s otole aga podigao
U maleno selo Rudinice,
I tu treći konak učinio
U nekakva Aleksića kneza,
I tu veći zulum učinio,
Ljubio mu ljubu na sramotu.
Pa s otole aga podigao,
I on dodje u pleme Drobnjake
I na Duži kuli Malovića,
I tu nadje Ahmeta Bauka.
Aga pade na rosnu livadu,
Na livadi čador razapeo,
Tu je jednu noćcu prenoćio,
I u jutru rano poranio,
I on hode na bijelu kulu,
Baš na kulu Malovića Gjoka.
To začula tri bana Drobnjačka
U Tušinu na bijeloj kuli,
Pa besjedi kapetan Novica:
"Čujete li moja braćo draga!
"Evo dodje aga Smail-aga
"U Drobnjaka da kupi harače,
"Sad što ćemo od života svoga?
"Kako ćemo agu prevariti,
"Da mu rusu glavu izgubimo?„
Al' Novica mudar i pametan
Pa gospodski čibuk zapalio
A u sebi malo promislio,
Sve mislio, pak se domislio,
Kara Šuju riječ besjedio:
"Kara Šujo, dragi pobratime!
"Ti ćeš uzeť deset dvanest druga,
"I uzećeš tvojega dorata,
"Pa ćeš otić do na Duži biele
"A do kule Malovića Gjoka,
"Tu ćeš naći agu Smail-agu,
"Pa ćeš agi ti pokloniti se,
"Poljubiť mu ruku i koljeno.
"Hoće ti se aga začuditi,
"A još više Maloviću Gjoko,
"Što si došô pobratime Šujo,
"Koj Turčinu nikad došô nisi
"Niti turske poljubio ruke,
"Reć' će tebi aga Smail-aga:
""Gdje si Šujo, Drobnjačka vojvodo,
""A kamo ti Mirko i Novica,
""Koj' ste skoro išli na Cetinje
""U Vladike crnogorskog kralja
""I Vladici mene opanjkali,
""I njemu me davom učinili?„„
"A ti reci dragi pobratime:
""Smail-aga, dragi gospodare!
""Mi nijesmo išli na Cetinje
""U Vladike, crnogorskog kralja
""Eno tebi Mirka i Novice
""U Tušinu na bijeloj kuli;
""Oni piju žutu amberiju,
""I mene su tebi opremili,
""Da ti dignem vojsku na Mletičak,
""Gdje imadu vrela tri, četiri,
""Ondje ćemo konak doraniti,
""I pokupiť groše i harače,
""Svu predati carevu miriju,
""Sve harače, caru, bez kusura,
""Tebi laže Maloviću Gjoko,
""Laže Gjoko, da mu para daješ,
""Jere si ga davať naučio!„„
A kad čuo Karadžiću Šujo,
On od zemlje na noge skočio,
I prihvati lahka dževerdana,
Pa otrča niz bijelu kulu,
Dokle spade do konja dorata,

Digitized by Google

Pa se doru baci na ramena;
Sobom uze deset, dvanest druga,
Pa hotide na Duži bijele;
Kada dodje Karadžiću Šujo
Ka bijelom aginu čadoru,
Pod čadorom age ne bijaše,
No otisô na bijelu kulu.
Kad izadje na bijelu kulu
Tute sjedi aga Smail-aga,
Pored njega Maloviću Gjoko
Kavu piju, čibuk zapalili;
Još besjedi Maloviću Gjoko:
"Smail-aga dragi gospodare!
"Da možemo kako prevariti,
"Tri Drobnjačka bana pogubiti,
"Činili bi po našem Drobnjaku
"Činili bi što je nama drago.„
Kada Šujo vrata otvorio,
O čiviluk turi dževerdana,
Pa mi k agi bieše pristupio,
I smjerno se njemu preklonio,
Poljubi ga u skut i u ruku.
Začudi se aga Smail-aga,
A još više Maloviću Gjoko,
Što je došô Karadžiću Šujo,
Koj Turčinu nikad došô nije,
A ni turske ruke poljubio,
Veli njemu aga Smail-aga:
"Gdje si Šujo Drobnjačka vojvodo?
"A kamo ti Mirko i Novica,
"Koj' ste skoro išli na Cetinje
"U Vladike, crnogorskog kralja,
"I Vladici mene opanjkali,
"I njemu me davom učinili?„
Al' besjedi Karadžiću Šujo:
"Smail-aga, mili gospodare!
"Mi nijesmo išli na Cetinje;
"Laže tebi Maloviću Gjoko,
"Laže Gjoko, da mu blaga date,
"Jere ste ga davat naučili;
"Eno tebi Mirka i Novice
"U Tušinu na bijeloj kuli,
"I mene su k tebi oprenuli,
"Da ti dižem vojsku na Mletičak,
"Na Mletičak kod vode jezera,
"Ondje ćemo konak doraniti,
"Sve pokupit' groše i harače,
"I predati carevu miriju,
"Sve harače, caru bez kusura?„
Kad to čuo Čengjić Smail-aga,
Misli Ture, što će i kako će;
Laže Gjoko, il' ne laže Gjoko;
"Taman laže, psi mu jeli majku!„
Pa od zemlje na noge skočlo,
Pa otide niz bijelu kulu,
A za njime Karadžiću Šujo.
Dokle dodje bijelu čadoru,
Na mladje je skrlet učinio,
Natovari mnoge seisane,
On posjede hata brnjastoga,
A pred njime Šujo na doratu:
Pa hodoše na Mletičak ravni,
Izvedoše vojsku na Mletičak,
Tu je Šujo konak naredio,
Naredio konje i večeru.
A kadno su večerali Turci
Kad je doba po jaciji bilo,
Kara Šujo stražu postavio
Pola Vlaha, a pola Turaka,
Da mu nebi prijevara bila.
Jal' da vidiš Karadžića Šuja,
Gdje uljeze agi pod čadore,
Pa je njemu bio besjedio:
"Smail-aga, dragi gospodare!
"Daj ti meni u kesu duvana
"I družini po teste višeka;
"Da ja idem gori Bukovici,
"Da ja čuvam stražu od Brdjana.„
Tu se aga ljuto prevario,
Šuju dade u kesu duvana
I družini po teste višeka
Kad se Šujo gore dobavio,
On zavede družtvo u valuku,
Pa družini riječ besjedio:
"O družino, moja braćo draga!
"Ni je l' majka rodila junaka,
"Ja li sestra braca odgojila
"Brez bešike na desnici ruci,
"Koj će uzet' laka dževerdana
"Pa potćći dolje niz planinu,
"Dokle sadje dolje u Tušinu
"Do bijele Novičine kule,
"Da da haber Mirku i Novici,
"Da s' izišli na Mletičak Turci,
"Da mi noćas njima udarimo?„
Tu se nadje jedno momče mlado,
Pa prihvati bistra dževerdana,
Pa poteče dolje niz planinu,
Pobratime, od stiene do stiene,
Kako jelen od pune godine,

Digitized by Google

Pa ti spade dolje u Tušinu
Do bijele Novičine kule.
Kad izidje na bijelu kulu,
Kade sjedi Mirko i Novica
I još s njima osamdeset druga,
Sve junaci od kršna Drobnjaka,
Oni piju žutu amberiju,
Još besjedi Cerović Novica:
"O junaci, moja braćo draga!
"Što bi, braćo, sade najvolio?
"Da ja mogu dobar haber čuti
"Od mog brata, Karadžića Šuja,
"Da s' izišli na Mletičak Turci,
"Da mi noćas Turcim' udarimo.„
Mlado momče vrata otvorilo,
Pa ti svijem dobar veče viče,
A oni mu zdravljem prihvatiše;
Pomaknu se jedan do drugoga,
I momčetu mjesto načiniše,
Dadoše mu čaše tri, četiri
Oždjeldije i dobrodošlice.
Kad se momče malo ponapilo
I na sebi ćeif uhvatilo,
Onda njima po istini kaže,
Kako jih je Šujo pozdravio,
Da s' izašli na Mletičak Turci.
Ja kad čuo Cerović Novica,
Pa on skoči na noge lagane,
I prihvati bistra dževerdana,
I sa njime osamdeset druga;
I okolo bieše naredio,
Da se skupe okolni Brdjani
Kod bijele Gospodjine crkve.
Te se skupe druge tri stotine,
Dobaviše popa sveštenika,
Pa lijepo društvo narediše.
Pričestiše i ispovjediše
I samrtnu pričest uzimaše.
Još besjedi Cerović Novica:
"Čujete li, moja braćo draga!
"Ko bi noćas izdô na Mletičku,
"Izdalo mu ljeto i godina;
"Uz koljeno sina ne vidjeo!„
Otolen se društvo podignulo,
Pa hodoše gorje uz planinu,
Dok nadjoše Karadžića Šuja,
Pa se s njime za zdravlje pitaju.
Do ponoća vedro nebo bilo,
Od ponoća naoblačilo se,
Iz oblaka tiha rosa pade,
Tiha rosa probudila Turke,
Turci živu vatru naložiše,
Već pijevci ptice zapjevaše;
Turci znadu, agi ne kazuju,
Da će njima udarit' Brdjani.
Kad eto ti tanane vlahinje,
To bijaše mlada popadija,
Popadija popa Zaviškoga,
Pa uljeze agi pod čadora,
Pa je njemu besjedila bila:
"Smail-aga dragi gospodare!
"Noćas će ti udarit' Brdjani:
"Nego diži vojsku sa Mletička
"Na Zavišje mojoj kuli bieloj.„
A veli joj Čengjić Smail-aga:
"Id' otole mlada popadijo!
"Ja s ne bojim vlaha ni smokava;
"Ja imadem pobratima moga
"Po imenu Ahmeta Bauka,
"Koj s' ne boji vlaha pet stotina,
"A ja, s' "reče„ ne bojim toliko,
"Od hiljade više udrit' neće.„
Tu je teško rezul učinio,
Pa se mlada natrag povratila,
Kad se bieše malo odmaknula,
Pa je mlada riječ besjedila:
"A da Bog da i sveti Nikola,
"Da ti noćas udare Brdjani,
"Da ti rusu odsijeku glavu!„
Kad otide mlada popadija,
Al' eto ti jednoga Turčina
Pod bijela agina čadora,
Mili Bože, koji to bijaše?
Od Nikšića hodža Mušoviću;
Smail-agi bio besjedio:
"Smail-aga, dragi gospodare!
"Noćas će nam udarit Brdjani,
"Veće diži sa Mletička vojsku.„
Jal' besjedi aga Smail-aga:
"Id otole hodža Mušoviću!
"Ja s' ne bojim vlaha ni smokava,
"Ja s' ne bojim pet stotina vlaha,
"Ahmet Bauk ne boji s' toliko;
"Od hiljade više udrit' neće.„
Tu ga teško rezul učinio,
Pa otolen Turčin odlazio;
Kad se bieše dalje odmaknuo,
Pa u sebi bio promislio:
"Ja da Bog da i Muhamed svetac,
"Da mu noćas udare Brdjani.„ —

Digitized by Google

Već prasnu zora od istoka,
A pijevci ptice zapjevaše;
Jal' besjedi Mirko i Novica
"Pobratime Karadžiću Šujo,
"Već nas mrkla noćca ostavila,
"A bijel nas danak zastanuo
"Da mi danas agi ne udrimo,
"Već kade druga noćca dodje,
"Onda ćemo agi udariti.„
Jal' kad začu Karadžiću Šujo,
Pa je njima bio besjedio:
"Crn vam obraz, Mirko i Novica!
"Ja ću jutros agi udariti,
"Ja ću svoju izgubiti glavu.„
Pa on uze deset, dvanest druga,
I pokrade konje od čadora
I agina ata brnjastoga,
Pa zavede konje u planinu,
Onda agi udriše Brdjani,
Nama puče trista dževerdana
Na agina bijela čadora,
Na kuršumim čador razniješe.
Pod čadorom aga Smail-aga,
On ležaše, sanak boravljaše;
Onda Turčin na noge skočio,
Pa prihvati dvije srebrnjače,
Te je obje puške isturio,
Pa jih obje na travu bacio
A pripasa sablju okovanu,
Pa zavika Martina seiza:
"Daj mi more hata brnjastoga.„
Al' besjedi Martine seize:
"Kamo ću ga tebi dovoditi
"Kad su ti ga ukrali Brdjani.„ —
"Daj mi tvoga vranca malenoga,
"Daj mi vranca psi mu jeli majku!„
Pa se aga na vrančića baci.
To kazuju i pričaju ljudi,
Da doisto pobjeći mogaše,
Al' ne može Turčin od junaštva;
Pa on natrag uzvrati vrančića,
A poteže sablju okovanu,
Da on vlaške osijeca glave.
Ugleda ga jedno momče mlado.—
Bože mili, koji to bijaše?
Od Malinska Damjanović Mirko,
Pa dočeka agu Smail-agu
Iz svojega bistra dževerdana,
I agu je dobro pogodio
U povije medju oči dvije,
Od dobroga vranca oborio.
Turčin pade, a Mirko dopade,
Pa on oštra noža povadio,
Te mu rusu odsiječe glavu.
Tu vojvode glave posjekoše,
Posjekose glava osamdeset;
Tu Novica odsiječe glavu,
Posiječe Efendi-Kadiju;
Kara Šujo starog Karimana,
Karimanog starog Gjustrovića,
Za bradu mu iznosio glavu.
I s turaka odoru skinuše,
Što družina nositi mogoše;
Pobjegoše na vrelo Cetinje,
Dočeka jih crnogorski kralju,
Pa vojvode dobro darivaše.
I vojvode njega darovaše,
Dadoše mu glavu Smail-age,
I dadoše hata brnjastoga.

Jelačić ban i Krajišnici.

Na hiljadu i osam stotina
Četrdeset i osam godina
Da zapjeva hrvatska Krajina,
Dalmacija, Lika i Krbava,
Senj bijeli, stara domovina,
Trst i Rieka i sva Austrija,
Tirolija i sva Lobardija,
Grad Ljubljana i sva zemlja Kranjska:
"Mi dobismo mila gospodara
"Po imenu Jelačića bana,
"Koji nam je i otac i majka,
"Pjevat ćemo do sudnjega danka.„
Knjigu piše Palatine bane,
Pa je šalje banu Jelačiću:
"Predaj mi se, Jelačiću bane!
"Ako mi se ti predati nećeš,
"Tvoju hoću odsijeći glavu,
"Svu ću tvoju pogubiti vojsku.
"Ali neka, Jelačiću bane!
"Još ću tebi, bane, oprostiti,
"Pa te neću, bane, pogubiti,
"Dok nekažeš puta u Krajinu.
"Uzet ću te za bijelu rukn,

Digitized by Google

"Provest ću te kroz svu tvoju vojsku,
"Gola ću te po vojsci voditi,
"Pa ću t' onda tekar pogubiti.„
Odpisuje Jelačiću bane:
"Nebudali, Palatine bane!
"Nebojim se tebe ni Magjara
"Dok j' Hrvatu na ramenu glava:
"Vrstnija je mog Hrvata ruka,
"Neg si i ti i sva tvoja vojska.
"Magjari su na konjih husari
"Zebu njima noge do koljena:
"Hrvati su na polju vojaci,
"Neboje se na konju Magjara.
"Svi su moji sivi sokolovi,
"Kom god gradu jesu dopirali,
"Svakog grada jesu otvarali,
"I Budim će, vjera ti je moja!
"Ako li mi nešto bude drago,
"Pisat hoću četri knjige biele:
"Jednu knjigu u Taliju ravnu,
"Drugu knjigu u Rusiju daljnu,
"A treću ću Verdinandu stricu,
"A četvrtu Radi generalu:
"Oni će mi dobru pomoć dati.„
Opet piše Palatine bane,
Knjigu šalje Jelačiću banu:
"Pobratime, Jelačiću bane!
"Nadaj mi se za dva za tri dana,
"Eto mene tebi na rakiju,
"Skupa ćemo za stolom sidjeti,
"Kavu piti, ter se pomiriti.„
Knjigu piše Rade generale,
Knjigu piše iz Talije ravne,
Pa je šalje banu Jelačiću:
"Mili sine, Jelačiću bane!
"Kupi-der mi Krajišnike mlade.
"Ti nekupi stara ni nejaka,
"Niti kupi hrdje ni božjaka,
"Neg junake, mlade vitezove,
"Po krajini sive sokolove,
"Pa jih šalji meni u Taliju.„
Knjigu štije Jelačiću bane,
Knjigu štije, a mila mu nije,
Pa on piše listak knjigu bielu,
Pa je šalje u Krajinu ravnu,
I on kupi mlade Krajišnike:
Otočane, od oka puškare,
I Ličane žive proždrlice,
Ogulince poljubljene since,
A Slunjane mlade vitezove
I Slavonce od sve Bosne ravne, [1])
Pa jih šalje u Taliju ravnu
Pripomoći starcu Radeckomu.
Kad su pošli u Taliju ravnu,
Pometali puške na ramena,
Pritegnuše žute telećake,
Namakoše i na oči čake,
I hodoše u Taliju ravnu.
Samo četa mladih oficira,
A soldata ka' i gore crne,
Marširali kroz Taliju ravnu:
Mili bože, golemih junaka!
Zbor zborile mlade Talijanke,
Zbor zborile, mlade govorile:
"Mili bože, sile Ogulinca!
"Mili bože, liepa ti su lica!
"Mnogi ti će ovdje ostanuti,
"I staricu majku razcviliti,
"I ljubovcu u suzah umiti
"I sestricu bratom rastaviti!„
Još govore tanke Talijanke:
"Bože mili, liepa vinograda!
"Još je ljepša vojnička posada:
"Sur' haljina, modri benevreci,
"Crni ćurci žutim otočeni.
"Pometali svoje puške na se,
"I pritegli žute telećake,
"I namakli i na oči čake:
"Mili bože, golemih junaka!„
Oni vele Jelačiću banu:
"Oj boga ti, Jelačiću bane!
"Mi bi bili i bolji junaci,
"Da ti nisi razavio grane,
"Svoje grane na četiri strane:
"Jednu granu u Taliju ravnu,
"Drugu granu baš Budimu gradu,
"Treću granu Beču bijelome,
"A četvrtu na tursku granicu.
"Nije majka rodila junaka
"Odkad nesta Kraljevića Marka,
"Van što kažu Skenderbega bana,
"I sad ovog Jelačića bana,
"Poglavara od svega orsaga!„
Još govore mladi Krajišnici:
"Savij, bane, oko sebe grane,
"Da nevenu po polju ružice,

[1]) Gornji Krajišnici zovu donju Slavoniju Bosnom.

Digitized by Google

"Da nestare kod majke djevojke!,,
Veli njima Jelačiću bane:
"Krajišnici, moja braćo draga!
"Mi smo željni, a ja i sam znadem,
"Da je željna naša domovina
"Brez pušaka i brez oružija.
"Mi ćemo se kućam povraćati
"S ljubovcam se našim celivati,
"I sestrice kolu izvoditi,
"Brat se s bratom vina ponapiti:
"Onda ćemo pjesme izvoditi!,,

Digitized by Google

Popravke.

Na	strani	2	stupcu	1	redku	21	odozgor	*Dam*	popravi Da
„	28	„	1	„		9	odozdo	*tasj*	„ taze
„	38	„	1	„		12	„	*mejdan*	„ mejdana
„	62	„	1	„		3	odozgor	*na put*	„ za putom
„	„	„	2	„		3	„	*četrest*	„ četarest
„	63	„	1	„		8	„	*onake*	„ 'nake
„	„	„	1	„		11	„	*rieč*	„ riječ
„	„	„	1	„		14	odozdo	*očaka*	„ odžaka
„	„	„	2	„		13	odozgor	*Radi hrza*	„ Rad obraza
„	64	„	2	„		4	odozdo	*svieszda*	„ zvijezda
„	80	„	1	„		13	„	*njima*	„ njime
„	81	„	2	„		13	odozgor	*Serina*	„ Jerina
„	97	„	1	„		16	odozdo	*djete*	„ dijete
„	„	„	1	„		11	„	*bjele*	„ bijele
„	98	„	2	„		19	„	*podjele*	„ podijelc
„	99	„	1	„		7	odozgor	*ljeve*	„ lijeve
„	„	„	1	„		15	„	*djete*	„ dijete
„	„	„	1	„		17	„	*djete*	„ dijete
„	100	„	1	„		10	„	*sjeku*	„ sijeku
„	102	„	1	„		18	odozdo	*sahata*	„ sahta
„	„	„	1	„		17	„	*sahta*	„ sahata
„	114	„	2	„		15	odozgor	*Mustaj-beg*	„ Mustaj-beže
„	129	„	1	„		3	odozdo	*ramenama*	„ ramenam
„	144	„	2	„		9	„	*kuna*	„ Kuna
„	„	„	2	„		7	„	*U knjizi ovako*	„ U knjizi je 'vako
„	146	„	1	„		13	odozgor	*lijepa*	„ liepa
„	148	„	1	„		22	odozdo	*bio*	„ bilo
„	„	„	2	„		23	odozgnr	*odijela*	„ odjela
„	154	„	1	„		5	odozdo	*kao*	„ ka'
„	159	„	2	„		24	odozgor	*gravu*	„ glavu.

Digitized by Google

SADERŽAJ.

Rodjenje Hristovo . . . . . 1.
Krštenje Hristovo . . . . . „
Opet Krštenje Hristovo . . . . . „
Svetci blago diele . . . . . 2.
Bog nikomu dužan neostaje . . . . . 3.
Molitva angjelima . . . . . 4.
Šta da čini, ko misli Božji biti . . . . . „
Najveći griesi . . . . . „
Pred Bogom ćemo biti svi jednaki . . . . . 5.
Неблагодарни син . . . . . „
Neblagodarni sinovi . . . . . „
Ljuba Bogatoga Gavana . . . . . 6.
Majka svetoga Petra . . . . . 7.
Слјепац на саборима просећи . . . . . „
To isto od drugoga sliepca . . . . . 8.
Kad tko što udieli . . . . . 9.
Vilina posestrima . . . . . „
Vila zida grad . . . . . 10.
Ženidba sjajnoga mjeseca. . . . . „
Sunčeva sestra i paša tiranin . . . . . „
Car i Djevojka . . . . . 11.
Sekul i vila . . . . . „
Brat i sestra i tudjinka . . . . . 12.
Najveća je žalost za bratom . . . . . „
Dorotija i vojvoda Janko. . . . . „
Braća i sestra . . . . . 13.
Milan-beg i Dragutin-beg . . . . . 14.
Tko krstno ime slavi onom i pomaže . . . . . 16.
Sveti Savo . . . . . 17.
Ženidba Dušanova . . . . . 18.
Uroš i Mrnjavčevići . . . . . 25.
Ženidba kralja Vukašina. . . . . 27.
Женидба кнеза Лазара . . . . . 31.
Zidanje Ravanice . . . . . 32.
Banović Strahinja . . . . . 34.
Propast carstva srbskoga . . . . . 42.
Car Lazar i carica Milica . . . . . 43.
Мусић Стеван . . . . . 45.
Carica Milica i Vladeta vojvoda . . . . . 47.
Kosovka Djevojka . . . . . „
Smrt majke Jugovića . . . . . 49.
Marko Kraljević i Vuča gjeneral . . . . . 50.
Marko Kraljević i Ljutica Bogdan . . . . . 53.

Digitized by Google

Djevojka nadmudrila Marka . . . . . 54.
Marko Kraljević i Musa Kesedjija . . . . . 55.
Лов Марков с турцима . . . . . 58.
Marko Kraljević i Beg Kostadin . . . . . 59.
Marko Kraljević poznaje otčinu sablju . . . . . 60.
Markova Ženidba . . . . . 61.
Turci u Marka na slavi . . . . . 66.
Oranje Kraljevića Marka . . . . . 68.
Smrt Kraljevića Marka . . . . . „
Smrt Vojvode Prijezde . . . . . 70.
Ženidba Vlašića Radula . . . . . 71.
Старина Новак и дели Радивоје . . . . . 72.
Komnen i paša Seidim . . . . . 74.
Bolani Dojčin . . . . . 75.
Ženidba Gjurgja Smedereveа . . . . . 78.
Smrt Jova Despotovića . . . . . 82.
Ženidba Gjurgja Crnojevića . . . . . 83.
Ženidba Tedora Jakšića . . . . . 85.
Robstvo i ženidba Jakšića Stjepana . . . . . 89.
Дијоба Јакшића . . . . . 92.
Jakšići kušaju ljube . . . . . 94.
Paša Podgorica i Gjuro čoban-baša . . . . . 95.
Janko od Kotara i Mujin Alil . . . . . 96.
Ženidba Janković Stojana . . . . . 100.
Robstvo Janković Stojana . . . . . 107.
Smrt Ilije Smiljanića . . . . . 109.
Ženidba od Zadra Todora . . . . . 110.
Женидба Сењанина Ива . . . . . 116.
Smrt Senjanina Iva . . . . . 118.
Senjanin Tadija . . . . . 119.
Bojčić Alija i Glumac Osman-aga . . . . . 121.
Mali Radojica . . . . . 124.
Rade od Sekola i Ašim-beg . . . . . 126.
Četiri Uskoka . . . . . 128.
Bajo Pivljanin i Beg Jugović . . . . . 131.
Vuk Jerinić i Zukan barjaktar . . . . . 133.
Ivo Senković i aga od Ribnika . . . . . 136.
Vuk Angjelić i ban Zadranin . . . . . 140.
Виде Даничић . . . . . 143.
Sestra Gjurković-serdara . . . . . 144.
Ženidba Milića barjaktara . . . . . 147.
Početak bune protiv dahija . . . . . 150.
Ustanak kneza Miloša na Turke . . . . . 157.
Boj Crnogoraca s Mahmut pašom . . . . . 161.
Три сужња . . . . . 164.
Smrt Smail-age Čengjića . . . . . 165.
Jelačić ban i Krajišnici . . . . . 171.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

This book should be returned to the Library on or before the last date stamped below.

A fine is incurred by retaining it beyond the specified time.

Please return promptly.

APR 19 '61 H

MAY 2 '61 H

MAY 18 '61 H

JUN 3 '75 H

MAR 3 1976

DUE NOV '73 H

CANCELLED

MAY 1 1974

CANCELLED

APR 1

DUE JAN '75 H

CANCELLED

JUN 8 '76 H

MAY 24

Digitized by Google

27235.16
Narodne pjesme izdala Matica Dalmat
Widener Library 003508731
3 2044 089 100 317